

„PARTNERSÉG 2007-13 KONZORCIUM”

NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ
REGIONÁLIS ÁTFOGÓ PROGRAM

Budapest, 2007. március 30.

Tartalomjegyzék

I.	REGIONALIS ATFOGO PROGRAM STRATEGIAJA	5
I.1.	REGIONALIS ATFOGO PROGRAM CELJA:	5
I.2.	ALAPFELTETEEK	5
I.3.	REGIONALIS PROGRAM SZERKEZETE	6
I.4.	A REGIONÁLIS KONCEPCIÓ ÉS A PROGRAM KAPCSOLATA	7
I.5.	KÖZEPTAVON HANGSULYOS CELOK	7
I.6.	TERÜLETI PREFERENCIÁK	8
I.7.	HORIZONTALIS SZEMPONTOK	13
I.8.	KAPCSOLÓDÓ SZAKÁGAZAT – MEZŐGAZDASÁG.....	16
II.	GAZDASÁGFEJLESZTÉS.....	18
II.1.	AZ INNOVATÍV, TUDÁSALAPÚ GAZDASÁG MEGTEREMTÉSE	21
II.2.	A KKV-K JÖVEDELEMTERMELŐ KÉPESSÉGÉNEK ERŐSÍTÉSE	21
II.3.	A REGIONÁLIS KLASZTEREK SZEREPÉNEK NÖVELÉSE A RÉGIÓ GAZDASÁGÁBAN.....	22
II.4.	REGIONÁLIS ÉS HELYI BEFEKTETÉS-ÖSZTÖNZÉS, TELEPHELYI INFRASTRUKTÚRÁK.....	22
II.5.	A GAZDASÁG FEJLŐDÉSÉT SZOLGÁLÓ HUMÁNERŐFORRÁS- FEJLESZTÉS REGIONÁLIS ESZKÖZRENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSE.....	23
II.6.	REGIONÁLIS INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM KITELJESÍTÉSE.....	23
III.	HUMAN ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSE	42
III.1.	A FOGLALKOZTATHATÓSÁG JAVÍTÁSA, A MUNKAERŐPIACRA VALÓ BELÉPÉS ÖSZTÖNZÉSE ÉS SEGÍTÉSE	45
III.2.	AZ ALKALMAZKODÓKÉPESSÉG JAVÍTÁSA	49
III.3.	MINŐSÉGI OKTATÁS, HOZZÁFÉRÉS ÉS INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE.....	51
III.4.	AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK FEJLESZTÉSE A MINŐSÉGI KÉPZÉS, A KUTATÁS ÉS INNOVÁCIÓ TERÜLETÉN.....	53
III.5.	EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS ÉS TÁRSADALMI BEFOGADÁS, RÉSZVÉTEL ERŐSÍTÉSE.....	55
III.6.	A KULTURÁLIS INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS SZOLGÁLATÁBAN	57
IV.	KÖZLEKEDÉS	91
IV.1.	A RÉGIÓ TÉRSÉGI KAPCSOLATRENDSZERÉNEK ÉS BELSŐ ELÉRHETŐSÉGI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA.....	95
IV.2.	A RÉGIÓ NAGYVÁROSAIBAN ÉS AGGLOMERÁLÓDÓ KÖRNYEZETÜKBEN A KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS INFRASTRUKTURÁLIS FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA	95

V.	KÖRNYEZETVEDELEM.....	111
V.1.	MAGAS SZINTU KÖRNYEZETMINOSEG MEGORZESE, JAVITASA .	112
V.2.	FENNTARTHATO KÖRNYEZETHASZNALAT.....	116
V.3.	FENNTARTHATO GAZDASAG ES TARSADALOMFEJLESZTES	119
V.4.	AZ E-KÖRNYEZETVÉDELEM CÉLJAIHOZ KAPCSOLÓDÓ FEJLESZTÉSEK	124
VI.	ENERGIA	146
VI.1.	ENERGIAGAZDALKODAS	148
VI.2.	ENERGETIKAI NAGYRENDSZEREK FEJLESZTESI PROGRAMJA .	150
VI.3.	MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁS-HASZNOSÍTÁSOK NÖVELÉSÉT ..	154
VII.	TELEPÜLESFEJLESZTES	168
VII.1.	TELEPÜLESKÖZPONTOK ERTEK-ORZO MEGUJITASA	168
VII.2.	INTEGRÁLT VÁROSREHABILITÁCIÓS TEVÉKENYSÉGEK LEROMLOTT VÁROSI LAKÓTERÜLETEKEN VAGY LEROMLÁSSAL FENYEGETETT LAKÓTELEPEKEN	168
VII.3.	KISTELEPÜLESEK INFRASTRUKTURALIS FEJLESZTESE	169
VIII.	TURIZMUS	179
VIII.1.	PANNON-TERMAL PROGRAM KISZELESITese	180
VIII.2.	PANNON KULTURALIS UT	180
VIII.3.	TAJEGYSEGI ÖKOTURISZTIKAI (AKTIV) PROGRAMOK FEJLESZTESE.....	180
VIII.4.	TURISZTIKAI MENEDZSMENT RENDSZER FEJLESZTÉSE A TEMATIKUS UTAK ÉS A TERÜLETI ALAPÚ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK MENEDZSELÉSHEZ, ÉRTÉKESÍTÉSÉHEZ.....	181
IX.	FINANSZIROZASI FORRASOK	202
IX.1.	VARHATO ALLAMI TAMOGATASOK 2007-13	202
IX.1.1.	EU TÁMOGATÁSOK TÁRSFINANSZÍROZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ FORRÁSOK (ÚJ MAGYARORSZÁG PROGRAM 2006. NOVEMBER – A KORMÁNY ÁLTAL ELFOGADOTT VÁLTOZAT)	202
IX.1.2.	NYUGAT-DUNANTULI REGIO PROGRAMJA.....	204
IX.1.3.	HATAR MENTI PROGRAMOK	205
IX.1.4.	EU TAMOGATASU PROGRAMOK TARSFINANSZIROZASA	205
IX.2.	EGYEB ALLAMI TAMOGATASOK.....	206
IX.3.	VALLALATI MAGAN BERUHAZASOK.....	206
IX.4.	AZ ÁTFOGÓ PROGRAM TERVEZETT KÖLTSÉGVETÉSE	209
X.	MEGVALOSITAS.....	210
X.1.	REGIONALIS FEJLESZTESI TANACS	210
X.2.	REGIONALIS FEJLESZTESI ÜGYNÖKSEG	212

X.2.1.	AZ ÜGYNÖKSÉG KÜLDETÉSE ÉS STRATÉGIAI CÉLKITŰZÉSEI ..	212
	A REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ÜGYNÖKSÉG:	212
X.2.2.	AZ ÜGYNÖKSÉG TEVEKENYSÉGEI, FELADATAI.....	214
X.2.3.	A NYUGAT-DUNÁNTÚLI REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ÜGYNÖKSÉG KHT. PROGRAM-VÉGREHAJTÁSI TEVÉKENYSÉGE, TÁMOGATÁSI KONSTRUKCIÓK	221
X.2.4.	A PROGRAM VÉGREHAJTÁSBAN DOLGOZÓK LÉTSZÁMA:	225
X.2.5.	AZ ÜGYNÖKSÉG VÁRHATÓ KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEZETI FELADATAI.....	225

A program a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési tanács megbízásból készült, mely alapja a 21/1996-os területfejlesztési törvény és a 18/1998-as terület tervek, programok tartalmáról szóló KTM rendelet.

I. Regionális átfogó program¹ stratégiája

I.1. Regionális átfogó program célja

- Meghatározza 2007-13-as középtávú tervezési időszakra a finanszírozási forrásokhoz (II. NFT) illeszkedve a regionális koncepció alapján a régió fejlesztési céljait és a támogatások szempontrendszerét;

I.2. Alapfeltételek

- A regionális átfogó program szerkezete követi a II. Nemzeti Fejlesztési Terv (Új Magyarország Program) szerkezetét, tartalmi vonatkozásait a jobb átláthatóság érdekében.
- Megkülönböztetésre kerülnek azok a célok, tevékenységek, melyeket az országos léptékű ágazati operatív programok, illetve melyeket a regionális operatív programok finanszíroznak.
- Az ágazati programok estén feladat a régió fejlesztésével összefüggő sajátos (projekt kiválasztási) szempontok megfogalmazása, nagy értékű fejlesztéseknél a kulcsprojektek felsorolása, míg a regionális programoknál a régióval közösen az intézkedések részletes kidolgozása. Alapot jelent az ágazati programok regionális sajátosságainak megfogalmazására és a regionális operatív program akciótervének elkészítéséhez.
- A regionális átfogó programnál, ahol releváns meg kell különböztetni megyék eltérő fejlesztési szempontjait.
- A regionális átfogó program a regionális fejlesztési koncepció alapján kell elkészíteni a megyei és a városi koncepciók figyelembe vételével.

¹ Az átfogó program tartalmazza a releváns jogszabály (18/1998 KTM rendelet) stratégia és operatív program elemekre vonatkozó követelményeket oly módon, hogy a jogszabályban lévő átfedéseket kiküszöböli. Ugyanakkor a program és az intézkedések leírásának szerkezete az ajánlati felhívás megkötése alapján készült.

I.3. Regionális program szerkezete

1. Táblázat: Regionális program szerkezete

PRIORITÁSOK							
Prioritás	1	2	3	4	5	6	7
Prioritás	Gazdaság- fejlesztés	Humán erőforrás fejlesztés	Közlekedés	Környezetvédelem	Energia	Település- fejlesztés	Turizmus
Regionális szintű Középtávú cél	Pannon Gazdasági Kezdeményezés a regionális gazdasági szerkezet megújításáért	A Nyugat-dunántúli emberkincsért – a humán közösségi szolgáltatások, az intézményi gyakorlat, valamint a közigazgatás megújítása	Az öt országot összekötő Nyugat-dunántúli régió nemzetközi és belső elérhetőségének javítása	Életerünk az élő és megújuló Nyugat-Dunántúl – környezet-gazdálkodás, a környezeti tudatosság erősítése és a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése	Hatékony és biztonságos energiaellátás és a megújuló energiaforrások széles körű alkalmazása	A település-szerkezet megerősítése integrált településfejlesztési programok révén	A Pannon örökség megújítása - az épített és kulturális értékeinkért
Ágazati program (központi)	K+F és innováció a versenyképességért A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése A modern üzleti környezet erősítése JEREMIE-típusú pénzügyi eszközök	A Foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése Az Alkalmazkodóképesség javítása Minőségi Oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek Az emberi erőforrások fejlesztése a minőségi képzés, a kutatás és innováció területén Egészségmegőrzés és a társadalmi befogadás, részvétel erősítése Az oktatási infrastruktúra fejlesztése Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése A munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése A kulturális infrastruktúra fejlesztése a közösségfejlesztés szolgálatában	Az ország és a régióközpontok nemzetközi elérhetőségének javítása Térségi elérhetőség javítása Közlekedési módok összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése	Egészséges, tiszta települések Vizeink jó kezelése Természeti értékeink jó kezelése Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztönzése	Megújuló energia-forrás felhasználás növelése Hatékony energia-felhasználás Megújuló energiahordozó termelés (célnövény-termesztés) kiterjesztése	Vidéki örökség megőrzése	Természet közeli, agroturizmus fejlesztése
Regionális program	Mikro-vállalkozások támogatása Klaszterek támogatása Kisvállalkozások innovatív alkalmazásainak támogatása	Önkormányzati hatáskörbe tartozó humán közszolgáltatások fejlesztése Alapfokú nevelés-oktatás egészségügy energetikai oktatás	Kistérségi közlekedés (4-5 számjegyű utak, mellékvasútonalak) városi és agglomeráció	Kistelepülések szennyvízkezelése	Megújuló energiaátalakító művek kistérségi szintű preferálása Kistérség bekapcs. az energiapiacba Energetikus-	Nagyvárosok fejlesztése Térség központok fejlesztése Falvak fejlesztése Lepusztult településrészek	Gyógy- és termál turizmus Kulturális turizmus Tájegységi ökoturizmus Turisztikai menedzsment, marketing

	Környezetbarát energiaipar fejl., mezőgazd. szerkezet vált., energia erdő + célnövény termesztés		ős közösségi közlekedés bioüzemanyag előállítás, bővítés		képzés	ek rehabilitációj a falvak települési infrastruktúrájának fejlesztése	Turisztikai szolgáltatások
--	--	--	--	--	--------	---	----------------------------

Megjegyzés: Mezőgazdasági programok nem kerültek részletesen bemutatásra, mivel azok országosan egységes horizontális célokat támogatnak. A mezőgazdaságról ez energetikai fejezet tartalmaz információkat, melyben összesítő, hogy az energetikai beruházásoknak milyen igénye és befolyása lehet a termék-szerkezetváltásra

I.4. A regionális koncepció és a program kapcsolata

Az ábra a koncepcionális céloknak a középtávú program egyes prioritásiban való megjelenését mutatja.

2. Táblázat: Regionális koncepció és a program kapcsolata

Program / Koncepció	Gazdaság	Emberi erőforrás	Környezet	Közlekedés	Energia	Település-fejlesztés	Turizmus
Környezeti állapot javítása			XXX	XX	XXX	XXX	XX
társadalom megújítása, kohézió erősítése	XX	XXX				X	X
gazdasági versenyképesség javítása	XXX			X	XX		XXX
területi felzárkóztatás	XX	XX	XX	XX	XX	X	X
területi együttműködések bővítése				XXX			

I.5. Középtávon hangsúlyos célok

A hosszú távú célok közül az alábbi célok megvalósítására javasolt a régióknak középtávon koncentrálni:

- Szakképzés, felnőttképzés, felsőoktatás hatékonyságának javítása, a Magyarországon működő legjobb szakképzési, felnőttképzési rendszer kialakítása; (Társadalom megújítási OP, Társadalom infrastruktúra OP)
- Észak-déli közlekedési tengely megépítése, ezen belül is a kamionforgalommal legterheltebb, illetve a legtöbb lakott település által érintett közlekedési szakaszokon gyorsforgalmi út megépítése; (Közlekedési OP)

- Megújuló energiaforrások minél szélesebb körben történő fenntartható hasznosítása; (Környezet és energetika OP)
- Működő klaszter programok folytatása, hatékonyságuk javítása, valamint új klaszter programok indítása a koncepcióban jelzett szakterületeken; (Regionális OP)
- Fejletlenebb kistérségek felzárkóztatása, aprófalvak elnéptelenedésének megakadályozása infrastrukturális fejlesztésekkel, munkahelyteremtést ösztönző támogatásokkal; (Nemzeti Agrár- és Vidékfejlesztési Program)
- Kkv-k fejlesztését segítő rugalmas pénzügyi támogatási és tanácsadási rendszer sikeres működtetése, valamint innováció-transzfer szolgáltatások biztosítása; (Gazdaságfejlesztési OP)
- Humán közszolgáltatások kistérségi alapú szervezése a magasabb minőségi szolgáltatások nyújtása és az intézmények működtetésének fenntarthatósága érdekében; (Regionális OP)
- Nagyvárosok gazdasági specializációjának, együttműködésének az elősegítése, hogy a régió egésze számára jelentsen fejlesztésük versenyelőnyt – különös tekintettel Győr Autopolis pólus programjának megvalósítására (Gazdaságfejlesztési OP és Regionális OP)
- Környezetvédelmi infrastruktúra kiépítésének folytatása, nagy hálózati rendszerek teljessé tétele, valamint a kistelepüléseken egyedi a szennyvízkezelési beruházások elindítása; (Környezet és energetika OP és Regionális OP)

Megjegyzés: a célok mögött a célt finanszírozó egyes programok elnevezése szerepel.

I.6. Területi preferenciák

A régióban többféle területi dimenzió figyelhető meg.

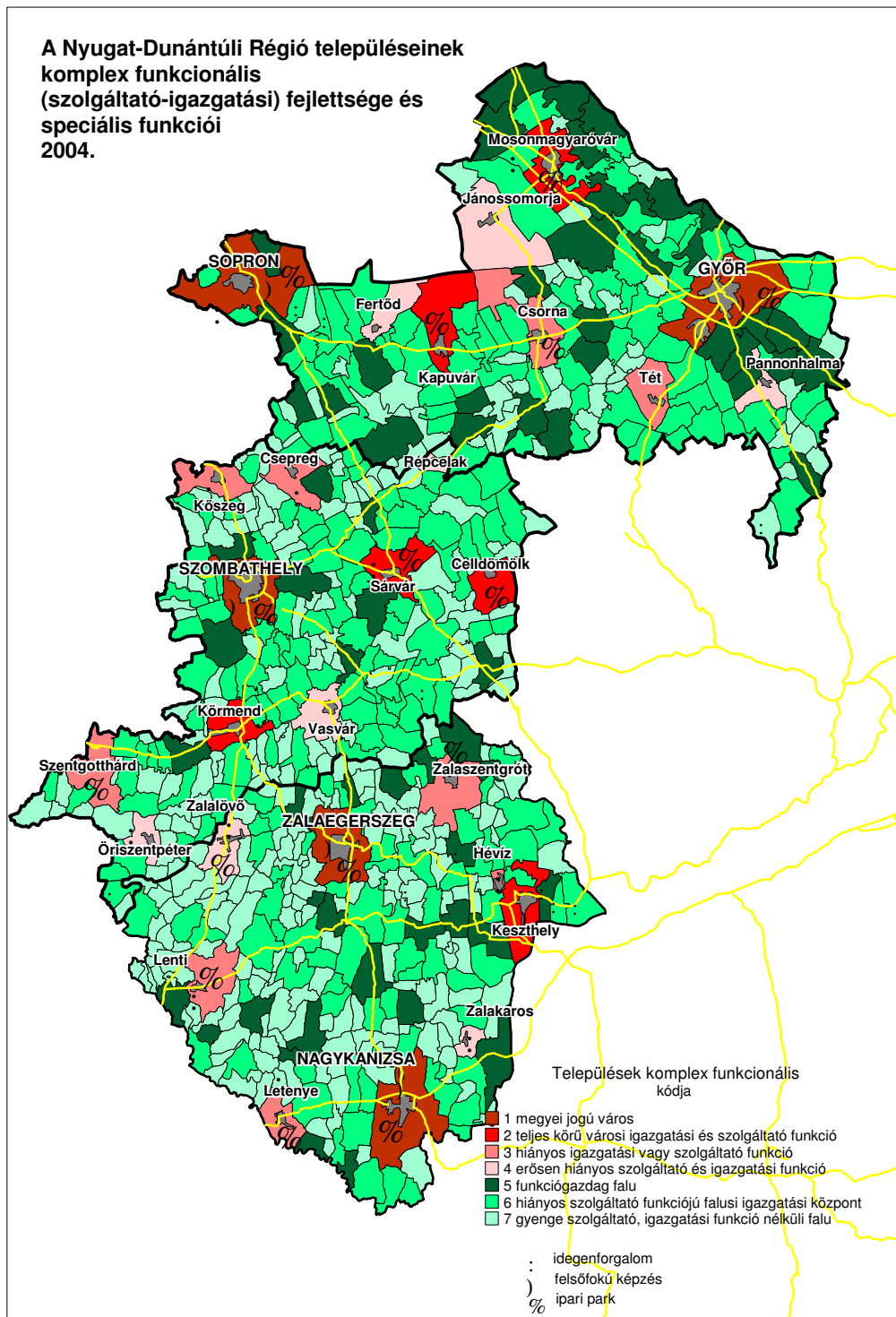
Nagyvárosok, megyei jogú városok

Ezek a városok alapvetően megyére, de több esetben régióra is kiható igazgatási, szolgáltatási szerepkörrel rendelkeznek. Ezekben a városokban koncentrálódik a tudás, van markánsan jelen a felsőoktatás, egyúttal az innovációs tevékenységek alappillérei. Törekedni kell az innovációs képességüknek lehetőleg a helyi gazdaság versenyképességének javítását szolgáló fejlesztésére, nemzetközi közúti, légi, vasúti elérhetőségük javítására, valamint szolgáltatásaik magas színvonalú ellátására. A városok fejlesztését agglomerációjukkal harmonizációban kell megtenni, miközben törekedni kell a városon belüli egyéni motorizációs közlekedés terhelésének csökkentésére. A nagyvárosok közül is Győr a legnagyobb és legfejlettebb, szükséges a városnak az gépjárműipari ágazathoz kapcsolódóan nemzetközi gazdasági versenyben betöltött szerepének megerősítése.

Kistérségek középvárosai

A régió kistérségeinek többségében középvárosok találhatók tán Keszthely, illetve Mosonmagyaróvár emelkedik ki közülük méreténél, Egyeteménél fogva. A városoknak alapvetően környezetükre ható szolgáltatásaikban szervező szerepet kell betölteniük, elérhetőségüket javítani kell a megyei jogú városokhoz, nemzetközi közlekedési útvonalakhoz viszonyítva. A városoknak törekedniük kell arra, hogy kistérségi határaikon túlnyúló

munkaerőpiaic szervező erővel rendelkezzenek, azaz meghatározó szerepük legyen egy térség foglalkoztatásban, további vállalatok letelepítésében. A régióban a kistérségek központi települései többnyire kiegyensúlyozottan vannak jelen, kivételt Zala megye képez, ahol a kevés számú és sok települést összefogó kistérségeket (6 db) tovább kell illeszteni központi településeihez. Ez Zalalövő, Pacsa és Zalakaros kiemelt kistérségi központi szerepének megerősítését jelentené, mellyel párhuzamosan több kistérségből leválasztott kistelepülésekkel együtt alkotnának többcélú kistérségi társulást. Kistérségek esetén változást jelent, hogy a tervek szerint Győr-Moson-Sopron és Vas megye határán a Lövő központtal 17 település kiválna a Sopron-Fertődi kistérségből és új kistérséget alkotna. Ez vélhetően egy elmaradottabb, felzárkóztatásra érdemes kistérség lenne, egy kisebb központi településsel. Vas megye tekintetében Répcelak, ami ugyan nem adminisztratív központja egy kistérségnek sem, számít funkcióhiányos, de mégis több települést érintő központi jelentőséggel bíró településnek.

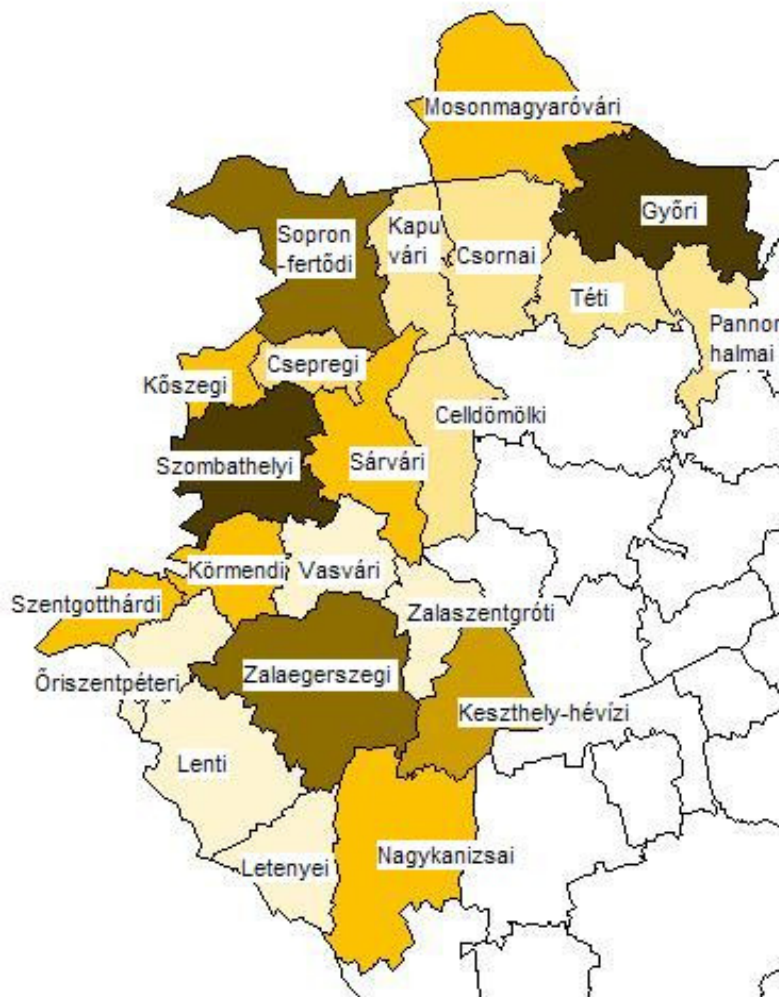

1. ábra: Települések funkciók szerinti besorolása

Az aprófalvak a régióban szép számmal vannak jelen, melyekben az elöregedés, elvándorlás figyelhető meg. A régió számára kulcskérdés, hogy segítse infrastrukturális feltételeik javítását, több település együttműködésben a közösségi és alapszolgáltatások hatékony ellátásának megszervezését és nyújtását, valamint ösztönözze a helyi értékre, természetik környezetre támaszkodva a munkahelyek teremtését.

Felzárkóztatás

A fejlettség szempontjából a leghátrányosabb helyzete térségek preferálása szükséges a jövő támogatási programjainál és különösen a regionális operatív program intézkedéseinél. Célszerű a leghátrányosabb helyzetű területeket régióon belül megkülönböztetni és nem országos összehasonlításban megjeleníteni. Javasolt egy általános jóléti, jövedelmei helyzet alapján megítélni a legelmaradottabb kistérségeket. Ezek a régióban a következők: Letenye, Lenti, Zalaszentgrót, Vasvár, Óriszentpéter, Pannonhalma, Tét.

2. ábra: Kistérségek fejlettség szerinti besorolása

A térképeken jelölt színek a képzett rangsorra utalnak, mindegyik térkép esetében a sötétzöld szín jelöli a legkedvezőbb adottságú kistérségeket, és az egyre világosabb színek a helyzetjelző mutatók fokozatos romlását fejezik ki, a pirossal jelölt kistérségcsoportok tekinthetők a legkedvezőtlenebb helyzetűnek.

A kifejezetten jóléti, a jövedelmi helyzetet leginkább jellemző mutatók esetén még a Csornai, a Kapuvári, és a Celldömölki kistérség is az elmaradottabb területek közé tartozik.

Kistérségi besorolás mellett a fejlődési dinamika alapján készült egy javaslat az elmaradottabb, rosszabb pozíciójú településekről. Ez a besorolás is bizonyos esetben használható, de ugyanakkor a statisztikai adatok eltakarhatják a valóságos helyzetet, ezért óvatosan kell bánni vele.

Balaton

A régióba belenyúlik, illetve a régió határokön túlnyúlik a Balaton térség fenntartható fejlesztése. A régióknak együtt kell működni a két másik dunántúli tervezési-statisztikai régióval a Balaton térség integrált fejlesztése érdekében. Az összehangolás különösen fontos a környezetvédelmi, katasztrófavédelmi, turisztikai és település arculati fejlesztésekben.

Határ menti területek

Mivel a régió négy másik országgal határos, ezért alapvető számára a „jó szomszédi kapcsolatok”. Az együttműködésben a kézenfekvő gazdasági előnyök kihasználásán túl törekedni kell a kölcsönös szolgáltatások nyújtására, különösen az EU tagországokban a mindennapi életre kiható szoros együttműködésre. A további együttműködések feltétele a közlekedési kapcsolatok továbbfejlesztése, melyhez államközi megállapodások is szükségesek. Az együttműködésben kockázatot jelent a környező országokból a régióba érkező folyók és ezzel együtt szennyezések. A régióknak szintén kormányzati segítséggel mindenféleképpen meg kell akadályoznia, hogy a szomszédos országok, különösen az osztrák fél környezetkárosító tevékenységet folytasson a határ túlsó oldalán.

Integrált projekt-finanszírozás

A területi megközelítés, nem csak a fejlesztések térbeli preferálása szempontjából, hanem a helyi igényekhez leginkább alkalmazkodni képes döntéshozatali mechanizmusok alkalmazása miatt is fontos. Ez alapján javasolt szorgalmazni a térségileg és tematikusan integrált projektek fejlesztését, ami a támogatás közvetítésben igényel újfajta megoldásokat. Ilyen integrált projektek lehetnek:

- kistérségi közösségi közszolgáltatások fejlesztésére, turisztikai desztinációk fejlesztésére, helyi erőforrásokra építő agrár-, közösségi, turisztikai fejlesztések (Leader program);
- városi területek megújítása, különösen a leromlással fenyegetett lakótelepeken és a városok növekedési potenciállal rendelkező központi tereiben;
- Helyi foglalkoztatási lehetőségeket feltáró foglalkoztatási paktumok kidolgozása és megvalósítása;
- A klaszter programok alapvetően ágazati szempontból koncentráltak, de pl. a Győri autóipari klaszternek van egy területi koncentrációs célja is, persze integrálva a térségi autóiparban érdekelt vállalkozásait is.

További területi preferenciákat az intézkedések tartalmazznak.

I.7. Horizontális szempontok

Fenntarthatóság

Környezeti fenntarthatóság

A régióban mára „hagyományosan” fontos szempont a környezeti szempontok integrált érvényesítése, a fenntartható fejlődés szempontjának figyelembe vétele. Ezt a régió eddigi átfogó és több ágazati programja is alátámasztja, akárcsak a Regionális Fejlesztési Tanács vonatkozó döntései, tettei (pl. Európai GMO-mentes [Genetikailag Módosított Organizmus] régiókhoz való csatlakozás), de a határon átnyúló közös jövőképek megfogalmazásai is. A környezettudatos fejlesztések támogatása, a fenntartható fejlődés következetes érvényesítése közép- és hosszútávon komoly előnyt biztosíthat a régió életminőségi, de gazdasági szempontokból is, továbbá erősítheti a régió innovatív szerepét országos összevetésben. A program során ahol csak lehetséges, törekedni kell a környezeti szempont érvényesítése, és ezzel összefüggésben a gazdasági versenyképesség növelése érdekében az anyag-, és energiatakarékos, a természeti erőforrásokkal környezettudatosan gazdálkodó eljárások és technológiák, közöttük a megújuló energiaforrások alkalmazására.

Az elkövetkező években a környezeti problémák olyan megoldására kell törekedni, amelyek javítják a versenyképességet, és egyidejűleg eleget tesznek az EU követelményeinek, megelőzik a közvetlen egészségkárosodást, a természeti erőforrások és értékek, valamint a környezet visszafordíthatatlan károsodását. Elkerülhetetlen tehát, hogy megismertessük, megértsük azokat a folyamatokat, amelyek befolyásolják környezet állapotát. A fejlesztések tervezésekor a megelőzés elvét kell alkalmazni a környezeti károk elkerülésére. A megoldásra váró környezeti problémák olyan döntéseket igényelnek, amelyek nem szülehetnek ugyanabban a szemléletben, amelyekből kialakultak. Új, ökológiai szemléletű ismereteket kell közvetíteni, legfőképpen a döntéshozók, a tervezők, a gazdálkodók, az oktatási intézmények és a lakosság felé. A támogatott fejlesztések során szem előtt kell tartani:

- a környezeti állapot javítását,
- a közkinccset képező természeti értékek és kulturális örökségek megőrzését,
- a helyi természeti erőforrások fenntartható (hatékony, takarékos, bölcs) hasznosítását,
- a megújuló energia felhasználásának növelését, a nem megújuló erőforrások védelmét,
- a környezeti, természeti szempontokat figyelembevevő területhasználat megvalósítását, pl. barnamezős területhasználat előnyben részesítését,
- fenntarthatóságot, értékmegőrzést, biztonságot érvényesítő telephelyválasztást, a területi közigazgatás és a közszolgáltatás-szervezést,
- a helyi környezettudatosság elmélyítését, a táji értékek iránti felelősségérzet erősítését,
- a környezetbiztonság, a környezet-egészségügy szempontjainak figyelembevételét
- a közösségi közlekedés fejlesztését, a mindennapos utazásra fordított idő csökkentését, az utazási idő hasznosítását, az utazás biztonságát és fenntarthatóságát, az egyéni motorizált közlekedés csökkentését, a közlekedés és áruszállítás környezeti, műszaki, közbiztonsági kockázatának csökkentését, illetve a közszolgáltatások elérhetőségét, hozzáférhetőségét és akadálymentesítését”

Amennyiben a Regionális Fejlesztési Tanács a jelen dokumentumot úgy fogadja el, hogy annak megvalósítására kötelezettséget vállal és finanszírozási eszközt rendel hozzá, úgy a 2/2005 (I.11.) Korm. Rendelet szerint Stratégiai Környezeti Vizsgálatot kell elvégeztetni, elősegítve a környezeti fenntarthatóság megvalósulását és a jogszabálykövető magatartást.

Társadalmi fenntarthatóság

A régió kedvező gazdasági mutatói elfedik azokat a belső gazdasági, társadalmi egyenlőtlenségeket, amelyek tapasztalhatóak a régió egyes térségei között. Ezek az egyenlőtlenségek a hátrányos helyzetű rétegeket (elsősorban a nők, romák, megváltozott munkaképességűek, fogyatékkal élő emberek, idősek) még súlyosabban érintik.

A társadalmi fenntarthatóságot közvetlenül és célirányosan szolgálja, hogy a program révén javul a hátrányos helyzetű régiók és kistérségek elérhetősége, megújul a közszolgáltatások infrastruktúrája (ezáltal javítva a kedvezőtlen szociális helyzetű társadalmi csoportok esélyeit), továbbá megvalósul a humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, szociális ellátások, kulturális közszolgáltatások) térségi szemléletű integrált fejlesztése és működtetése.

A település rehabilitáció részeként megvalósul a leromlott városrészek, valamint a munkaerőpiacról kiszorult, szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi rétegek által lakott városrészek megújítása, ami jelentősen hozzájárul életkörülményeik javításához. Az integrált oktatást megvalósító alapfokú oktatási-nevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése elősegíti a sajátos nevelési igényű gyerekek társadalmi integrációját. A program hozzá kíván járulni az identitás-tudat megőrzéséhez és erősítéséhez.

Gazdasági fenntarthatóság

A fejlesztéseknek minél hatékonyabban kell hasznosítaniuk a régió belső erőforrásait, és képessé kell tenni a folyamatos gazdasági és technológiai megújulásra. Az operatív program ehhez a következő beavatkozásokkal járul hozzá:

- A belső erőforrások feltárása és erre alapozott gazdaságfejlesztés. A helyi – elsősorban mikro, kis és közepes – vállalkozások hosszú távú együttműködéseinek elősegítésével, korszerű szolgáltatások és tanácsadási rendszer kialakításával hozzá kíván járulni a program a régióban lévő humán tőke aktivizálásához és gazdagításához. A gazdaság helyi infrastrukturális feltételeinek megteremtésével az OP hozzájárul a növekedés fizikai korlátainak lebontásához.
- Info-kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazása, információhoz való hozzáférés javítása. A társadalmi-gazdasági élet szereplői számára a fejlett info-kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés és az ebben rejlő lehetőség kiaknázása (felhasználói készség, tartalomszolgáltatás). A legmodernebb technológiák alkalmazásának, és az ezt hatékonyan működtetni tudó tudás megszerzésének elősegítése.
- Foglalkoztatás elősegítése. A Nyugat-dunántúli OP megvalósítása során kiemelten kezeljük (összhangban az Európai Unió lisszaboni céljaival), hogy kvalifikált munkahelyek létrehozása valósuljon meg a támogatott fejlesztések által, ezáltal közvetlenül növekedjen a régió foglalkoztatottsági szintje, és javuljon a foglalkoztatás szerkezete.

Esélyegyenlőség

A hatályos Egyenlő Bánásmód törvényben² rögzített elvek, módszerek és célcsoportok (ideértve a nem, kor, szexuális orientáció, vallási illetve etnikai hovatartozás alapján diszkriminációt elszenvedőket) alapján kerül kialakításra az esélyegyenlőségi minimum elvárás. Általános elvárás, hogy minden olyan szervezet, amely támogatásban kíván részesülni, törekedjen a projektjéhez kapcsolódóan az esélyegyenlőségi szempontok minél teljesebb bemutatására, megvalósítására. Ezt a célt az ún. esélyegyenlőségi minimum elv megvalósításával éri el a program, amelynek lényege, hogy a pályázóknak érdemben foglalkoznia kell az esélyegyenlőség kérdésével, és lépéseket kell tennie a szervezeti esélyegyenlőség megvalósítása felé.

Az esélyegyenlőség – az egyenlő bánásmód (diszkrimináció tilalma) kötelező biztosítása mellett – az OP-ban három célcsoport tekintetében érvényesítendő:

Nők esélyegyenlősége

A nők és férfiak társadalmi egyenlőségének biztosítása érdekében kiemelkedő szempont a nők foglalkoztatottságának növelése, a szegregáció felszámolása, és az egyenlő hozzáférés biztosítása a szolgáltatásokhoz. A nők foglalkoztatásnak bővítése érdekében különösen fontos

- A vállalkozókat érintő beavatkozások (tanácsadás, új vállalkozásalapítás) képzések, pályaaorientációs tanácsadás során a nők, női vállalkozók előnyben részesítése;
- bölcsődei-óvodai ellátás fejlesztése;
- család- és otthonközeli ellátási formák bevezetése;
- képzések, amelyek elsősorban nők számára jelentenek foglalkoztatási lehetőséget;
- az információ-kommunikációs fejlesztésekkel a távmunka-lehetőségekhez való hozzáférés javítása.

Romák társadalmi integrációja

A többi magyarországi régiónál kisebb mértékben érinti a probléma Nyugat-Dunántúlt, de a romák és nem romák közötti szegregáció egyes térségekben erősen megjelenik. A romák társadalmi integrációjának elősegítése tekintetében a program kiemelt figyelmet fordít a társadalmi, gazdasági szegregáció felszámolására, a pozitív diszkriminációra és a kulturális identitás megőrzésére, az egyenlő hozzáférés biztosítására a komplexitás és az integráció elve mentén.

A romák társadalmi integrációja érdekében a következők támogatása fontos:

- Roma vállalkozások előnyben részesítése a vállalkozásfejlesztési támogatások esetén;
- Az integrált városrehabilitáció keretében roma lakosság által sűrűn lakott településrészek megújítása, foglalkoztatási és szociális programok megvalósításával;
- Az oktatási intézmények rekonstrukciója során az integráció elveinek megfelelő követelmények támasztása a roma és nem roma gyermekek egyenlő esélyeinek elősegítésére;
- A közszolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztésekor az egyenlő esélyű hozzáférés lehetőségének biztosítása, egyedi megoldások fejlesztése és alkalmazása;

² 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról (<http://www.egyenlobanasmod.hu/data/Ebkiv.pdf>)

- Az információs-kommunikációs technológiák fejlesztése során olyan kistelepülések, településrészek előnyben részesítése, ahol magas a roma lakosság aránya, hozzájárulva ezzel az információk elérhetőségéhez.

Fogyatékossgal élők esélyegyenlősége

A beruházások megvalósításánál a OP-ban figyelembe kell venni a fogyatékkal élő és megváltozott munkaképességű emberek speciális szempontjait, valamint biztosítani kell a projektek eredményeihez való egyenlő hozzáférést elsősorban a fizikai és kommunikációs akadálymentesítéssel.

I.8. Kapcsolódó szakágazat – mezőgazdaság

A mezőgazdaság támogatása Magyarországon horizontális feltételek alapján történik, melynek kedvezményezettjei különféle mezőgazdasági termékeket termesztő, állatokat tenyésztő, vagy sajátos földterületen gazdálkodó, netán életkorú mezőgazdasági vállalkozók. A regionális program részleteiben nem tért ki az agrárgazdaság területi sajátosságaira, de fontos bemutatni a program részeként, hogy mely fejlesztési célokat ösztönzi az állam jövőben támogatással. A régió szempontjából a mezőgazdaságnak különösen fontos szerepe van a megújuló energiaforrások fenntartható kihasználáshoz biztosítandó alapanyag termelésben (pl. energiafű, energiaerdő, repce, kukorica). Részletesebben a megújuló energia források hasznosításával foglalkozó energia prioritás tartalmazza.

A mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozás és erdészeti szektor versenyképességének javítása, a strukturális feszültségek enyhítése, a termelési szerkezetváltás elősegítése

I/1. Megújuló energia elterjesztése

I/2. Technológiai modernizáció

I/3. Állattenyésztő ágazatok

I/4. Élelmiszer-feldolgozás

I/5. Kertészet

I/6. Földbirtok-rendezés

I/7. Vízgazdálkodás-belvízvédelem

A versenyképes élelmiszer-gazdaság humán feltételeinek megteremtése, különös tekintettel az innovációs készség a piacorientált szemlélet elterjedésére.

II/1. Korstruktúra javítása

II/2. Innováció és piaci orientáció a termékpályás szerveződések mentén

II/3. Tudásalapú vidéki társadalom

A természeti adottságokhoz igazodó, a környezeti és természeti értékek figyelembe vételével kialakuló földhasználat elterjedésének elősegítése, illetve a természeti értékek megőrzése.

III/1. Környezetkímélő gazdálkodási módszerek elterjesztése

III/2. Kedvezőtlen adottságú területek

III/3. Erdészet

III/4. Állatjóléti követelményeknek való megfelelés

A vidéki foglalkoztatási feszültségek csökkentése, a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, illetve a vidéki életminőség javítása, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása a vidéki települések lakosai számára.

IV/1. Vidéki vállalkozásfejlesztés

IV/2. Falumegújítás

IV/3. A vidéki közösségek szolgáltatásokhoz való hozzáférési lehetősége.

Helyi közösségek fejlesztése

A több vidéki településre kiterjedő (kistérségek) belső erőforrások mozgósítása, a helyi népesség összetartozásának erősítése miatt fontos, hogy bizonyos fejlesztéseket közös érdekből együttes elhatározással valósítsanak meg. Ez a fejlesztési irány alapvetően a Leader program megvalósítását szolgálja.

A vidéki térségekre vonatkozó életminőség javító fejlesztéseket beépítettük a program intézkedéseibe pl. Település-fejlesztés és turizmus fejezetek.

II. Gazdaságfejlesztés

Gazdasági teljesítménye alapján Nyugat-Dunántúl az ország legfejlettebb régiójának számít – nem számítva a Budapestet is magába foglaló Közép-magyarországi régiót. Ezen gazdasági teljesítmény mögött azonban rendkívül nagy területi egyenlőtlenségek és kedvezőtlen gazdasági szerkezet áll, különösen ha annak hosszú távú fenntarthatóságát, globális versenyképességét tekintjük. Jól jellemzi a régiót, hogy míg az egy főre jutó GDP tekintetében a régió előkelő helyet foglal el országos viszonylatban, és az újonnan csatlakozott államok régiói között is a legfejlettebbek társaságába tartozik, addig a kutatás-fejlesztési és innovációs mutatók alapján az országban az utolsó, utolsó előtti helyeken található.

A régió gazdaságszerkezetében jól kitapintható néhány – széleskörű kapcsolatrendszer által az egész régió gazdasági-társadalmi fejlődésére hosszú távon jelentős hatást gyakorolni képes kulcsszektor, vagy vezérágazat –, melyek lehetséges trendjeivel, fejlesztési feladataival a régió technológiai előrettekintési programja is foglalkozott. Az ezekre irányuló fókusz és ezzel egyfajta regionális klaszterek kialakítására és fejlesztésére irányuló orientációt a Nyugat-dunántúli Regionális Innovációs Tanács is támogatott. A kulcsszektorok három csoportba sorolhatók:

A régió nemzetközi munkamegosztásban való szerepnek erősítése illetve a nemzetközi szinten is versenyképes termék előállításához kapcsolódó szektorok elsősorban a gépiparhoz kötődnek. A gépiparon belül is különösképpen a gépjárműipar, valamint az ahhoz kapcsolódó gépjárműipari beszállítói háttérpar, mely a teljes ágazati vertikumot magába foglalja, valamint kisebb súllyal, a globális folyamatoknak sokkal inkább kitett és így sebezhetőbb elektronikai ipar, illetve a kettő határán elhelyezkedő és jóval specializáltabb mechatronika, valamint a még nem igazán létező de egyre markánsabban körvonalazódni látszó szerszámgyártás. A gépipar mellett ugyancsak nemzetközi szinten is versenyképes kulcsiparágnak kell tekinteni a régióban erőteljes koncentrációt mutató faipart, valamint a rendelkezésre álló faállomány minél magasabb hozzáadott értéket tartalmazó felhasználását biztosító bútorigipart. E kulcsiparágak mentén már több klaszter szervezet indítására került sor: Pannon Autóipari Klaszter, Pannon Mechatronikai (Elektronikai) Klaszter, Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter.

A második csoportba tartoznak azok a kulcsszektorok amelyek fejlesztése elsősorban nem a nemzetközi munkamegosztásban való részvétel és specializáció erősítését szolgálják, hanem sokkal inkább a helyi erőforrások minél szélesebb körű kihasználását és valamint helyi piacra való termelés ösztönzését célozzák meg. Ide tartoznak egyfelől a természeti és környezeti erőforrásokra épülő iparágak, az egyelőre még kisebb súllyal bíró de igen dinamikus bővülő új környezeti technológiákhoz és a megújuló erőforrásokhoz kapcsolódó tevékenységek. Másfelől a helyi belső erőforrásokra épülő és a helyi elsősorban a helyi piacokra való termelésre koncentráló kézműves tevékenységek és szolgáltatások. Ezen tevékenységeket támogatja néhány viszonylag új kezdeményezés: Pannon Helyi Termék Klaszter, Pannon Megújuló Energia Klaszter.

A harmadik csoportot azok a kulcsfontosságú szektorok alkotják amelyek fejlesztése valamennyi szektor versenyképességének folyamatos javításához szükséges, egyfajta horizontális háttér képezve. Így az infokommunikációs technológiák és azok széleskörű alkalmazása, a régió közlekedés-földrajzi elhelyezkedéséből fakadóan a logisztika és a szállítmányozás, valamint a humántőkén alapuló gazdaságra való áttérés érdekében a tudásipar (már meglévő egyetemi-felsőoktatási szféra és a szakképzés). Utóbbit nem önálló klaszterként kell értelmezni, hanem az egyes körvonalazódó klaszterek mentén kell hangsúlyt

fektetni az ahhoz kapcsolódó speciális tudás biztosítására. A szállítmányozáshoz szorosan kapcsolódik a Pannon Logisztikai Klaszter, míg az IKT fejlesztése nem klaszterhez kapcsolódó, de az ágazati OP-ben is kiemelten szereplő horizontális célkitűzés.

Végül természetesen nem szabad megfeledkezni a turizmusról sem – mely területen az elsők között jött létre a Pannon Termál Klaszter – különösen az ugyancsak a régió természeti erőforrására a termálkincsekre épülő termálturizmus és az arra, valamint az egyre inkább egész Európában előtérbe kerülő egészséges életmódra szerveződő és a gyógyászathoz kapcsolódó széleskörű szolgáltatásokra. Ugyanakkor mivel a turizmus jelen programban külön prioritás alatt kerül tárgyalásra ezért azzal a gazdaságfejlesztés prioritásában nem kívánunk a turizmussal foglalkozni, noha a klasztereket érintő intézkedésben, mivel létezik ilyen klaszter többször is nevesítésre kerül.

A régió gazdasági szerkezetében domináns extenzív növekedési tényezők fokozatos kimerülése következtében egyre inkább előtérbe kell kerülniük a kis- és középvállalkozásoknak, valamint a magasabb hozzáadott értéket képviselő, a tudáson és a magasabb szellemi potenciálon alapuló tevékenységeknek. Így a gazdaságfejlesztési és területfejlesztési politikában a szerkezetátalakítás és a reorganizáció mellett az intenzív tényezőkön alapuló fejlesztéseknek, az innovációt és a folyamatos megújulást segítő intézmények és szervezetek által a régióban működő vállalkozások igényei mentén szerveződő szolgáltatásoknak kell a középpontba kerülni, különös tekintettel a fent említett szektorokra.

A megfelelő befektetési és üzleti környezet kialakítása folyamatosan új igények elé állítja a régiót, melyekhez alkalmazkodni szükséges, hogy a gazdasági szereplők számukra kedvező feltételeket találjanak. Ezen üzleti szolgáltatások, versenyképes helyi mikro- kis és középvállalkozások, infrastrukturális feltételek megléte elengedhetetlen a gazdasági szerkezetváltás és egy hosszú távon fenntartható gazdaság megteremtéséhez.

A versenyképesség erősítésében meghatározó szerepe van a hozzáadott érték növekedésének. A hozzáadott érték az emberi tőke és a szervezeti kultúra fejlesztésével, valamint a fejlett tudásbázisra építő kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység, az anyag- és energiatakarékos termelés és az innovációs szolgáltatások erősödésével, a tudástranszfer feltételeinek javulásával növekedhet leginkább. A produktív szektor magas hozzáadott értéket előállító tevékenységének előfeltétele a kutatás-fejlesztési és innovációs infrastruktúra európai színvonalúvá fejlesztése, beleértve az infokommunikációs technológiák hálózati infrastruktúrájának fejlesztését is. Kiemelt szempont a tisztább, környezetbarát és energiatakarékos technológiák előnyben részesítése a fejlesztések során.

Célok:

A Nyugat-dunántúli régióban a gazdaság fejlesztésének céljait az alábbiakban lehet röviden tömören összegezni:

- A régió gazdaságának regionális klasztereken alapuló megújítása és folyamatos versenyképességének biztosítása.
- A vállalatközi együttműködések, hálózatok és a klaszterekhez kapcsolódó speciális szolgáltatások fejlesztése.
- A nemzetközi és a belföldi erőforrások mobilizálása érdekében a regionális és helyi befektetés-ösztönzési tevékenységek fejlesztése.
- A regionális klaszterekhez, kulcságazatokhoz kapcsolódó K+F és innovációs kapacitásának bővítése, a vállalkozások innovációs tevékenységének javítása és támogatása.

- A régióban meglévő telephelyi infrastruktúrák bővítése, az ipari parkok szolgáltatásainak további fejlesztése, kistérségi központokban vállalkozói inkubátorok működtetése.
- KKV-k versenyképességének javítása, új vállalkozások indításának ösztönzése
- IKT alkalmazás elterjesztése a vállalkozásoknál és az üzleti környezetben
- A szakképzés és felsőoktatás regionális jellegének, munkaerő-piaci beágyazódottságának erősítése a régió gazdasága speciális igényeinek megfelelően.
- Az információhoz való hozzáférés biztosítása a legszélesebb tömegek számára

Célok számszerűsítése, indikátorok prioritás szinten:

3. Táblázat: Gazdaságfejlesztési indikátorok

Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Hatás	gazdasági-társadalmi fejlettség (egy főre jutó GDP, ezer Ft)	2.111	2.900	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Hatás	beruházások értéke (millió Ft)	283.248*	350.000	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Hatás	foglalkoztatottak száma (ezer fő)	425,5*	440,0	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Hatás	K+F ráfordítások nagysága (millió Ft)	6.737*	12.000	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Eredmény	számított K+F foglalkoztatottak száma	673*	900	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Output	K+F ráfordítások nagysága a GDP-hez viszonyítva (%)	0,42	1,2	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Hatás	az ipari parkokban foglalkoztatottak száma (fő)	37.889*	55.000	ipari parkok	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Hatás	az ipari parkokban indukált befektetések nagysága (mrd Ft)	423*	600	ipari parkok	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Eredmény	az ipari parkokba betelepülő vállalkozások száma (db)	323*	450	ipari parkok	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Output	a támogatott ipari parkok területe (ha)	1.349*	1.600	ipari parkok	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén

* 2005-ös adat

Prioritás leírása

II.1. Az innovatív, tudásalapú gazdaság megteremtése

Az innovatív, tudásalapú gazdaság kialakítása elsősorban a vállalkozások üzleti célú, nagyobb megtérülési kockázatú technológiai fejlesztéseinek támogatásával, illetve a vállalkozások és az egyetemek, kutatóintézetek innovációs célú, kutatás-fejlesztési együttműködéseinek ösztönzésével érhető el. Ez – a szükséges K+F infrastruktúra biztosításával, valamint a hazai és a nemzetközi piacra lépés ösztönzésével – fontos eszköze a versenyképes technológiák önálló fejlesztésének, adaptálásának és az eredmények hasznosulásának, amihez szükséges az innovációs és pénzügyi szolgáltatások fejlesztésének támogatása, a magvető tőke biztosítása a kezdő, innovatív (spin-off) vállalkozások számára, illetve a technológiai inkubátorszolgáltatások létesítése és működtetése.

Az elmúlt években a Nyugat-dunántúli régióban jelentős előrelépés történt a felsőoktatás és a reálgazdaság közötti együttműködés erősítése, különösen a közös kutatási és fejlesztési feladatok terén, melynek alapját elsősorban a kooperációs kutatóközpontok és a regionális egyetemi tudásközpontok adják. Az eredményesség és a hatékonyság, valamint a rendelkezésre álló erőforrások miatt az innovációhoz kapcsolódó szolgáltatásokat továbbra is elsősorban a régió egyetemi és felsőoktatási központjaiban, azaz az öt megyei jogú városában kell koncentrálni. A kutatási kapacitások területi koncentrációja mellett legalább ennyire fontos az ágazati koncentráció és a specializáció a Nyugat-dunántúli régió számára perspektivikus, nagy potenciált rejtő és a régió innovációs klasztereihez szorosan kapcsolódó területekre, így a gépjárműiparra, az elektronikára és a mechatronikára, a megújuló erőforrásokra, a környezeti technológiákra, valamint a fa- és bútoripar területére. Az intézkedés célja egyértelműen az, hogy ezen területeken nemzetközi színvonalú kutatási infrastruktúrák létrehozásával, illetve hatékony működtetésével erősítsük a tudományos és a reálszféra közötti együttműködési kapcsolatokat.

Az intézkedéshez kapcsolódó beavatkozások megvalósítására a Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP) keretében kerül sor.

II.2. A KKV-k jövedelemtermelő képességének erősítése

A kiegyensúlyozott gazdasági növekedésben és a foglalkoztatásban betöltött szerepük miatt különös figyelmet kell fordítani a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások fejlődésére. A kis- és középvállalkozások növekedéséhez, megerősödéséhez, együttműködéséhez és stabilitásához szükséges gazdasági környezet kialakítása kiemelt cél. Ezek között is a legfontosabb a vállalkozások (kiemelten a KKV-k) jövedelemtermelő képességének javítása, melynek különböző eszközei vannak, így piackonform pénzügyi eszközökkel, a humánerőforrás és a vállalati kultúra fejlesztése, valamint a vállalkozásoknak nyújtott közvetlen támogatások. A vállalkozások, különösen a mikro-, kisvállalkozások számára a hitelhez és tőkéhez jutás a nagyvállalatokhoz képest ma még aránytalanul nehezebb, a finanszírozási lehetőségeket csak fajlagosan magasabb költségekkel érhetik el. A közvetlen támogatások elsősorban a műszaki technológiai korszerűsítés igénye határozza meg (például a megújuló energia használatának elterjedését segítő eljárásokhoz, márkanevek nemzetközi bevezetéséhez, a minőségirányítási és minőségbiztosítási rendszerek bevezetéséhez illetve az új technológiák (kül)piacra lépéséhez kapcsolódóan).

A fizikai tőke minősége növekedési tényező összetevője a megfelelő színvonalú gazdasági infrastruktúra rendelkezésre állása, melynek része a gyors elérhetőség (közlekedési hálózat közvetlen használata vagy logisztikai szolgáltatások vásárlása révén), az infokommunikációs hálózatokhoz és szolgáltatásokhoz, valamint a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés csakúgy,

mint a megfelelő színvonalú telephely megléte. A vállalkozások hatékony működéséhez, a termelékenység növeléséhez szükséges üzleti szolgáltatások a vállalati működés valamennyi folyamatát fejleszthetik (emeltszintű tanácsadás) vagy átvehetik (szolgáltatásvásárlás, kiszervezés). Az infokommunikációs szektor és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások a Nyugat-dunántúli régió számára különösen fontosak, mint láttuk horizontális szektorként szerepelnek a kiemelt kulcsiparágak között. Az infokommunikációs technológiák megfelelő színvonalú rendelkezésre állását és használatát nélkülözhetetlen a célul kitűzött tudásalapú gazdaság megteremtéséhez.

Az intézkedéshez kapcsolódó beavatkozások megvalósítására a Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP) keretében kerül sor.

A vidéki térségekben (5000 fő lakosság szám és 120 fő/km² népsűrűség) alatt az ÚMVP támogatja a mikro-vállalkozások versenyképességének javítását.

II.3. A regionális klaszterek szerepének növelése a régió gazdaságában

2000 óta mára a Nyugat-dunántúli régióban számos klaszter-kezdeményezés jött létre a regionális politika támogatása mellett elsősorban a régió számára kiemelt jelentőséggel bíró iparágak, ágazatok területén (gépjárműipar, fa- és bútorigar, termál turizmus, logisztika, textilipar stb.) azzal a céllal, hogy speciális szolgáltatásaival elősegítse ezen iparágakban az együttműködések intenzitásának növekedését és a vállalkozások versenyképességének javulását.

Az elmúlt években létrehozott klaszter-kezdeményezések azonban csak részben voltak képesek megfelelni a velük szemben támasztott igényeknek. Ennek egyik legfontosabb oka a folyamatos finanszírozási problémák és az abból fakadó hiányos menedzsment erőforrások. Ennek köszönhetően egyértelmű vállalati igény mutatkozik a már meglévő klaszter-kezdeményezések működése ellenére is szinte valamennyi területen további ágazat-specifikus és a különböző szereplők együttműködését elősegítő szolgáltatásokra. Az intézkedés során olyan klaszter-specifikus szolgáltatások támogatására lenne szükség elsősorban, amelyek az egész regionális klaszter, mint gazdasági ökoszisztéma érdekeit szolgálják, és túlmutatnak egy-egy szűk vállalati hálózaton. A klaszter-szolgáltatások mellett ugyancsak szükség van a klaszterekhez kapcsolódó vállalkozások által megvalósított közös eszközbeszerzések támogatására, ami nagymértékben hozzájárulhat az együttműködések elmélyüléséhez és ezáltal a tudásáramláshoz.

Az intézkedéshez kapcsolódó beavatkozások megvalósítására a Regionális Operatív Program (ROP) keretében kerül sor, később részletesebben is kibontása kerül.

II.4. Regionális és helyi befektetés-ösztönzés, telephelyi infrastruktúrák

A Nyugat-dunántúli régió relatív fejlettségét az országos átlaghoz képest nem utolsó sorban a régióban az elmúlt 15 évben létrehozott – nemzetközi szinten is kiváló – a vállalkozások letelepedését és működését segítő telephelyi infrastruktúráinak köszönheti. Ugyanakkor, az elmúlt évtizedben az országos befektetés ösztönzéssel foglalkozó szervezetek prioritásaiban inkább a keleti régiók szerepelnek. A befektetés ösztönzés során a régió számára kiemelt cél a versenyképesség megőrzése érdekében a szolgáltató, illetve fejlesztő központok régióba telepítését szolgáló befektetési környezet kialakítása.

A befektetés ösztönzés marketingeszközök melletti másik igen fontos eleme a befektetési környezet fejlesztése, az ahhoz szükséges infrastruktúra biztosítása. A régióban 2006-ra már

24 ipari park található, melyek összterülete 1300 ha. Többsége megfelelő műszaki infrastruktúrával és kapcsolódó szolgáltatásokkal várja a letelepedni szándékozó vállalkozásokat, melyek száma megközelíti a 350 céget. Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa gazdasági centrumokban szükség van az ipari parkok szolgáltatásainak bővítésére az innovációhoz szolgáltatások fejlesztésére, Míg a kisebb gazdasági centrumokban (kistérségi és mikrotérségi központokban) a kezdő vállalkozások általános vállalkozói igényeit kielégíteni képes vállalkozói inkubátorházak létesítésére és általános vállalati tanácsadásra van szükség. Támogatandó továbbá az ipari parkokon kívüli egyedi telephelyi infrastruktúra fejlesztés és barnamezős területek rehabilitációja.

Az intézkedéshez kapcsolódó beavatkozások megvalósítására a Regionális Operatív Program (ROP) keretében kerül sor, később részletesebben is kibontása kerül.

II.5. A gazdaság fejlődését szolgáló humánerőforrás-fejlesztés regionális eszközrendszerének fejlesztése

A régió akkor lehet sikeres, ha a térség felsőoktatási intézményei között egy partneri viszonyon alapuló, hálózati szerveződésű együttműködés jön létre, amely kooperál a térség gazdasági szereplőivel, kiszolgálja azok igényét, s olyan kezdeményezésekre képes diplomásokat képez, akik választ adnak a 21. század kihívásaira. A célok elérését a gyakorlat-orientált képzések elterjesztése, közös tananyagfejlesztés, közös távoktatási rendszer létrehozása, közös projektek finanszírozása, a hallgatói, tanulmányi szerződések, ösztöndíjak rendszerének kialakítása, szakmai egyeztető fórumok felállítása, egységes képzés-fejlesztési dokumentáció kidolgozása, illetve a szakmai kompetenciák helyzetvizsgálatának elvégzése révén kívánják megvalósítani. A tapasztalatok szerint a pályaválasztás előtt álló fiatalok továbbtanulási irányt eldöntő döntéshozatalában nagyon kevés tudatos elem található meg, hiányzik a tudatos életpálya-tervezés. A pályaeorientációs tevékenységben jelenleg nem találhatóak meg a regionális sajátosságok figyelembevétele. A beavatkozás esetében tervezzük a 10% ESZA keresztfinanszírozást a képzési, pályaeorientációs tevékenységek esetében.

Az intézkedésből támogatandó tevékenységek a következők: Regionális pályaeorientációs rendszer és karrierszolgáltatások fejlesztése, a hazatérés elősegítése, a regionális felsőoktatási karrierszolgáltatási rendszer teljessé tétele. Regionális felsőoktatási hálózati együttműködés fejlesztése, korszerű képzési módszerek alkalmazásának elősegítése (pl. virtuális egyetemi hálózat, regionális bázisvállalati rendszer, kompetencia központokra alapuló KKV akadémia létrehozása). Helyi, térségi foglalkoztatási együttműködések, partnerségek, szolgáltatások fejlesztése és a partnerséggel közösen kidolgozott akciótervekben foglalt projektek, eredmény-alapú tevékenységek ösztönzése figyelembe véve a lisszaboni stratégia hazai végrehajtására vonatkozó programdokumentumokban kijelölt irányokat is. A foglalkoztatási akciótervek keretében megvalósítandó projekteknek illeszkedniük kell és hozzáadott értéket szükséges képviselniük a gazdaság-fejlesztési prioritáson belül végrehajtandó fejlesztésekhez (pl. beruházásokhoz, gazdaságfejlesztéshez kapcsolódóan). A paktumok regionális szintű koordinációjának és a szolgáltatások fenntarthatóságának biztosítása, szervezeti, jogi, gazdasági megerősítése érdekében figyelmet kell fordítani a folyamatos szakmai segítségre, az eredmények értékelésére. Innovatív kísérletezési (experimentation) projektek

II.6. Regionális információs társadalom kiteljesítése

Az információs társadalom kihívásainak való megfelelés érdekében integrált regionális

tartalom-, tudás- és szolgáltatásfejlesztési programokat kell indítani, figyelembe véve a hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportok, aprófalvas településeken élők valamint a munkaerőpiacról kiszorultak igényeit is. A társadalmi problémáknak csak az egyik dimenziója a digitális esélyegyenlőség, de a többivel szorosan összefügg. A központi információs társadalmi fejlesztések által biztosított informatikai közmű jellegű program mellé a társadalmi problémákat összetett módon kezelő helyi intézkedések szükségesek, mind a bevonáshoz, mind pedig a beruházásokhoz kapcsolódó képzések területén. Az információs írástudási készségek és az IKT használati kompetencia tekintetében a helyi, kistérségi, regionális szolgáltatásokhoz és alkalmazásokhoz valamint társadalmi-gazdasági problémákhoz illeszkedő képzési intézkedéseket kell kidolgozni és megvalósítani.

A hálózati hozzáférési pontok számának radikális emelése önmagában még nem teremti meg a hatékony hálózatot. Az igények felkeltése a már működő tudásalapú innovációk példáján keresztül valósítható meg a leghatékonyabban. Az innovációk megismertetése, s az igények felkeltése nyomán keletkező szükségletek kielégítése olyan komplex folyamat, mely érinti a régió piaci, gazdasági, vállalkozói, társadalmi, humán erőforrás képzési, kulturális, egészségügyi, tudományos, innovációs, kutatási (stb.) területeit. Ha ez így van, akkor az is nyilvánvaló, hogy az intelligens régió fejlesztési prioritásait, ennek fő célcsoportjait a várható és remélt változások komplexitását és kölcsönhatásait figyelembe véve kell megtervezni. Ugyanis vannak olyan lépcsőfokok, melyeket nem lehet kihagyni.

ESZA keresztfinanszírozás keretében, projekten belül

- A nyilvános közösségi hozzáférési pontokban a helyi informatikai kézség fejlesztő képzések támogatása. Az inklúzió növelése: bevonás, lakossági tudatosítás, szemléletformálás.
- A helyi társadalmi és gazdasági sajátságokra épülő LLL elektronikus formáját (Informatikai alapú távoktatás kiépülésének, használatának erősítése; régió specifikus igényeknek megfelelő e-tananyagfejlesztés)

Finanszírozási terv 2007-13:

t

4. Táblázat: Gazdaságfejlesztési pénzügyi táblázat

Intézkedések/ beavatkozások	Finanszírozás (pl. OP, hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/E MVA/HA)	Összes fejlesztés	EU támogatás	Hazai állami támogatás	Mrd Ft	
						Önkormányzati	magán
1. Az innovatív, tudásalapú gazdaság megteremtése	GOP	ERFA, ESZA	28,5	24,5	4,0		
2. A KKV-k jövedelemtermelő képességének erősítése	GOP	ERFA	72,0	30,0	6,0		36,0
3. A regionális klaszterek szerepének növelése a régió gazdaságában	ROP	ERFA	3,5	3,0	0,5		
4. Regionális és helyi befektetés ösztönzés, telephelyi infrastruktúra	ROP	ERFA	14,0	12,0	2,0		
5. A gazdaság fejlődését szolgáló humánerőforrás-fejlesztés regionális eszközrendszerének fejlesztése	ROP	ERFA ESZA keresztfinanszírozás	2,22	1,5	0,5	0,11	0,11
6. Regionális információs társadalom kiteljesítése	ROP GOP TÁMOP EKOP ÁROP	ERFA ESZA	17,0	10,0	2,0	2,0	3,0

Intézkedések, beavatkozások

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Az innovatív, tudásalapú gazdaság megteremtése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Gazdaságfejlesztés
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A folyamatos megújuláson alapuló gazdaság bázisának megteremtése, megerősítése ○ A felsőoktatási, különösen egyetemi központok és gazdaság közötti együttműködés elmélyítése ○ Az innovációhoz kapcsolódó speciális szolgáltatások bevezetése és fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Az intézkedés megvalósítása során a régióban elsősorban a már meglévő egyetemi és felsőoktatási bázisokra (szakmai kompetenciák), tudásközpontokra alapozva területileg és ágazatilag is koncentrált, nemzetközi szinten is versenyképes kutatás-fejlesztési infrastruktúra és innovációs tevékenységhez kapcsolódó széleskörű szolgáltatások kerülnek kiépítésre és bevezetésre a vállalkozások számára a tudományos és a reálgazdasági szférák közötti együttműködés erősítése érdekében. Az innovatív tudásalapú gazdaság megteremtésében különösen fontos szerepet játszhatnak a régióban már működő kooperációs kutatóközpontok és regionális egyetemi tudásközpontok. Kiemelt szerepet kell kapnia a győri központú, de a régió nagy részére, sőt a régió határain túli területekre is várhatóan pozitív növekedési hatást gyakorolni képes Autopolis Nyugat-magyarországi Fejlesztési Pólus program elemeinek.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<ul style="list-style-type: none"> ○ a kutatási kapacitások ágazati és területi koncentrációját, specializációját a régió szempontjából perspektivikus, nagy növekedési potenciált rejtő szektorokra, így a gépjárműipar, a megújuló erőforrások, környezeti technológiák területére; ○ a kutatási kapacitások ágazati és területi koncentrációjához és a hatékony egyetemi, kutatóintézeti és vállalati együttműködésekhez szükséges kutatási és IKT infrastruktúra fejlesztése ○ Zalaegerszegi Innovációs és Technológiai Központ (ZITEK) megvalósítása a faipar és a környezeti technológiák területén történő kutatás-fejlesztési tevékenységek támogatása, valamint a tudományos tevékenységek és a piac összekapcsolása érdekében. A ZITEK tudományos hátterét a Nyugat-magyarországi Egyetem soproni tudásközpontjának kell biztosítania. ○ Széchenyi István Egyetemi Tudásközpont megvalósítása az Autopolis programhoz kapcsolódva. Célja a gépjárműipari technológiához és a jövő mobilitásához kapcsolódó nemzetközileg is versenyképes tudást hasznosító K+F tevékenység, és nemzetközileg is versenyképes oktatás feltétel- és eszközrendszerének megteremtése. ○ Inno-Raab Nemzetközi Tudáspark megvalósítása az Autopolis programhoz kapcsolódva. Tudományos és Technológiai Központ a gépjárműipari fókusszal rendelkező kutatóintézetek, tudásalapú tevékenységet végző vállalkozások befogadására alkalmas épületegyüttes létrehozása, Technológiai Transzfer- és Módszertani Központ létrehozása, valamint technológia-figyelés és tanácsadás. ○ Technonet Technológiai Kompetencia Központ megvalósítása az

³ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>Autopolis programhoz kapcsolódva. Az gépjárműipari fókusszal rendelkező kompetencia központ bázisa a győri Innonet Innovációs és Technológiai Központ. A kompetencia központ elsősorban KKV-k számára nyújt tudásszolgáltatásokat.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ a régióban már működő regionális egyetemi tudásközpontok (NYME Erdő és Fahasznosítási Regionális Egyetemi Tudásközpont, SZE Járműipari Regionális Egyetemi Tudásközpont) és kooperációs kutatóközpontok (NYME Környezeti Erőforrás-gazdálkodási és Védelmi Kooperációs Kutatóközpont, SZE Autóipari, Elektronikai és Logisztikai Kooperációs Kutatóközpont) tudásalapú szolgáltatásainak továbbfejlesztése, új szolgáltatások bevezetése. ○ az újonnan létrehozandó tudásközpontok és innovációs és technológiai központok tudásalapú szolgáltatásainak továbbfejlesztése, új szolgáltatások bevezetése. ○ a régióban működő innovációs és technológiai központok, egyetemekhez kapcsolódó tudásközpontok, valamint az újonnan kialakítandó innovációs szolgáltatások hálózatba szervezése (Győr-Sopron-Szombathely-Zalageerszeg). ○ a régió innovációhoz és kutatás-fejlesztéshez kapcsolódó intézményeinek és szervezetinek a bekapcsolása a nemzetközi hálózatokba. ○ a régióban működő vállalkozások önálló innovációs és K+F tevékenységének az ösztönzése, különösen a kulcsiparágak mentén, a régióba érkező külföldi tőkeberuházások esetében a K+F tevékenységek előtérbe helyezése
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Az innovációhoz kapcsolódó tanácsadás, a technológiai inkubátorok szolgáltatásai egyértelműen a régió meglévő felsőoktatási központjaihoz (elsődlegesen az egyetemi központok, másodlagosan a megyei jogú városok bázisához) kapcsolódnak.
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> ○ felsőoktatási intézmények és gazdasági szféra együttműködése ○ innovatív, K+F tevékenységet végző vállalkozások ○ klaszterek mentén történő együttműködési hálózatok
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • felsőoktatási intézmények • technológiai és innovációs központok • klaszter kezdeményezések/szervezetek • gazdaságfejlesztéssel foglalkozó szervezetek • fenti szervezetekhez kapcsolódó vállalkozások • fenti szereplők konzorciumai

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A KKV-k jövedelemtermelő képességének növelése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Gazdaságfejlesztés
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A kis- és középvállalkozások jövedelemtermelő képességének javítása ○ A vállalkozások forráshoz jutásának fejlesztése ○ A vállalkozások számára nyújtandó általános jellegű (működéshez, fejlődéshez) kapcsolódó tanácsadás megszervezése ○ A kis- és középvállalkozások infokommunikációs infrastruktúrájának fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Az intézkedés során megvalósuló projektek nagymértékben elősegítik a Nyugat-dunántúli régióban működő vállalkozások, elsősorban a KKV-k jövedelemtermelő képességét, ezáltal versenyképességét. Különösen fontos lehet az régió alacsonyabb népsűrűségű vidéki térségeiben, az apófalvakkal jellemezhető Zalaiban és Vasban lehet különösen fontos a helyi piacon értékesítő mikro, kis- és középvállalkozások (pl. építési vállalkozás, asztalos, kézművesek, tradicionális mesterségek) termelési, szolgáltatási hatékonyságának javítása. Hely specifikus és a helyi piacon értékesíthető termékeket, szolgáltatásokat nyújtó főként mikro- és kisvállalkozások közti együttműködések ösztönzése, ehhez kapcsolódóan fejlődésük tanácsadással, információszolgáltatással való segítése elsősorban regionális piacra jutásának segítése érdekében.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<ul style="list-style-type: none"> ○ a vállalkozások technológiai korszerűsítésének támogatása, termelő és szolgáltató kapacitásuk bővítése komplex vállalkozásfejlesztési projektekkel. ○ a vállalkozások beindításához és fejlődéséhez, beszállítóvá válásához, külpiacra jutásához, innovációs tevékenységéhez, adaptációhoz szükséges vállalatvezetési, üzleti ismeretek nyújtása. ○ a vállalkozások működési hatékonyságának javítását célzó szervezetfejlesztések támogatása, ennek keretében komplex vállalati IKT-fejlesztések, minőség- és környezetbiztosítási, vállalatirányítási, valamint vezetői döntéstámogató rendszerek bevezetésének ösztönzése; ○ versenyképesség javításához kapcsolódó infokommunikációs infrastruktúra fejlesztése érdekében szükséges egy korszerű IKT hálózati infrastruktúra kialakítása, a szélessávú hálózatokhoz való hozzáférés elősegítésén keresztül. ○ a vállalkozások működéséhez szükséges általános vállalkozási ismeretek (jogi, pénzügyi, kereskedelemfejlesztési, befektetés ösztönzési, tőkekihelyezési, külpiaaci, üzleti, információs és piacfejlesztési tanácsadás stb.) és képességek átadására, valamint a piacra jutást elősegítő szolgáltatások és információk nyújtása kistérségi és mikrotérségi központokban való elérhetőségének megszervezése az egész régió területén. ○ a vállalkozói kultúra, valamint a vezetői ismeretek és képességek fejlesztésének, illetve az üzleti ismeretek elsajátításának az elősegítése, már az iskolai oktatástól kezdve. ○ a vállalkozások általános felkészültségének javítása és a fejlődésükhöz szükséges információhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében a már létező vállalkozás-, kereskedelemfejlesztési intézményrendszerre építve, kistérségi és mikrotérségi központokban való elérhetőségének

	<p>megszervezése az egész régió területén.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ a hitel- és a tőkepiac hatékonyságának javítása a tőkepiaci kínálat fejlesztésének támogatásával, valamint a tőkekihelyezési kockázatot piaci eszközökkel csökkentő eljárások elterjedésének támogatásával, illetve a speciális kockázati tőke elérhetőségének biztosításával. ○ a vállalkozások tőkeellátottságának, finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréseinek a javítása a piaci hiteleknel könnyebben elérhető forrást nyújtó mikrohitelzés és garanciatámogatás feltételeinek javításával. 				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Jellemzően a KKV-k jövedelemtermelő képességét erősíteni szándékozó intézkedés beavatkozásai nem terület (régió, vagy megye) specifikusak, szinte az egész országban hasonló beavatkozásokra van szükség.				
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> ○ fejlődni szándékozó kis- és középvállalkozások ○ újonnan alakuló vállalkozások ○ nem a kulcsiparágakhoz kapcsolódó vállalkozások 				
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • kis- és középvállalkozások • gazdaság- és vállalkozásfejlesztési szervezetek 				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok) ⁴					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Output	Támogatással nyújtott vállalkozói szolgáltatást igénybevevő vállalkozások száma	-	1000	IH	évente
Output	Célzott szervezetfejlesztések száma		500	IH	évente
Hatás	KKV szektor alkalmazottainak száma (ezer fő)	122	130	KSH	évente

⁴ Javasolt az alábbi indikátorok mérése.

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A regionális klaszterek szerepének növelése a régió gazdaságában
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Gazdaságfejlesztés
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A klaszteresedési folyamatok elősegítése a régióban, a regionális klaszterek megerősödésének támogatása ○ A már működő klaszterkezdeményezések működésének, szolgáltatásaik bővítésének támogatása ○ A klaszterhez kapcsolódó vállalkozások közös eszközbeszerzésének támogatása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Az intézkedés egyfelől támogatni szándékozik a kulcságazatok mentén már az elmúlt években létrehozott klaszter kezdeményezések/szervezetek által nyújtott szolgáltatások továbbfejlesztését, másfelől pedig elősegíteni igyekszik a klaszter mentén történő vállalati együttműködések elmélyülését. Cél, hogy a klaszter kezdeményezések szolgáltatásai ne csak a klasztert létrehozó alapítók és a később csatlakozott tagok számára legyen elérhető, hanem a klaszter tevékenysége által érintett szektorokban működő valamennyi vállalkozás számára nyitott legyen. A klaszteresedés támogatása a prioritás elején felsorolt kulcsszektorokat és a már klaszter kezdeményezéssel rendelkező ágazatokat érinti, így: gépjárműipar, elektronika, mechatronika, szerszámgyártás, faipar, bútorigar, megújuló energia, környezeti ipar, logisztika, helyi termékek, termálturizmus, textilipar.</p> <p>Tekintve, hogy egy-egy térség maximális 4-5 nemzetközi szinten is versenyképességet biztosító regionális klaszter számára képes biztosítani a szükséges háttérfeltételeket, ezek közül prioritást élveznek az elsősorban exportra termelő, és nemzetközi versenyképesség tekintetében markánsabb ágazatok (gépjárműipar, elektronika, mechatronika, faipar, bútorigar), különösen kiemelten kezeljük az Autopolis fejlesztési pólus stratégiában megfogalmazott gépjárműipari klaszter-szolgáltatásokat. További klaszter-kezdeményezés létrehozását csak igen alapos indokkal, valamint elsősorban a helyi/regionális erőforrásokon és piacokon kialakítandó hálózatok esetében támogatjuk.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<ul style="list-style-type: none"> ○ klaszter menedzser alkalmazása a klaszter szolgáltatásokhoz kapcsolódó projektek megvalósítása során. ○ a klaszterhez kapcsolódó vállalkozások versenyképességét javítani képes új szolgáltatások feltárására és megalapozására irányuló felmérések támogatása. ○ a klaszterek tevékenységéhez szorosan kapcsolódó szakértői, kompetencia, termelési, innovációs, beszállítói, logisztikai adatbázisok létrehozása és azok alapján széleskörű információszolgáltatás a klaszter tagjai számára, valamint a külső érdeklődők számára. ○ a klaszterhez kapcsolódó vállalkozások beszállítói, alvállalkozói, technológiai és értékesítési lehetőségeinek felmérése. ○ a klaszterek mentén Benchmarking Klubok működtetése a klaszter tagok, illetve igény esetén a klaszterhez nem csatlakozott, de az általa képviselt ágazatban működő vállalkozások részvételével. ○ a klaszter közös arculatának kialakítása, továbbfejlesztése és piacon való megjelenése (közös rendezvények, események, kiadványok) ○ az egyes klaszterek közös informatikai platformjának kialakítása, meglévő esetén továbbfejlesztése a tagok közötti gyorsabb és

	<p>hatékonyabb kommunikáció és információáramlás elősegítése érdekében.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ a klaszter szolgáltatások kialakításához és továbbfejlesztéséhez szükséges tárgyi eszközök beszerzésének támogatása. ○ a gazdasági szférán belüli, valamint a vállalkozások és a nonprofit szféra közötti technológiai transzfer szolgáltatások nyújtása a klaszterekhez kapcsolódva. ○ a vállalati hálózatok létrejöttének ösztönzése a klaszter által képviselt ágazatban közös pályázatok előkészítésében, megvalósításában való közreműködéssel. ○ partnerkapcsolatok kiépítése hasonló ágazatban működő külföldi klaszter szervezetekkel. ○ a klaszterekhez kapcsolódó kulcságazatokban működő vállalkozások közös eszközbeszerzések támogatása a vállalati együttműködések elősegítése érdekében.
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A regionális klaszterek fejlesztése az egész régióra kiterjedő tevékenység, sőt hatásait, együttműködésekől származó szinergiahatásokat tekintve a legtöbb esetben a régióhatárokon is túlmutat. A régióban támogatandó klaszterek/ kulcságazatok.
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> ○ a meghatározott kulcsiparágak, klaszterek mentén működő vállalkozások ○ a klaszterek mentén szerveződő vállalati hálózatok ○ a klaszterekhez kötődő nem profit orientált szervezetek ○ a klaszterekhez kapcsolódó vállalkozások által foglalkoztatottak
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • már működő klaszter-kezdeményezések • már működő klaszter kezdeményezésekhez csatlakozott vállalkozások és szervezetek • már működő klaszter kezdeményezések által képviselt kulcságazatokban működő vállalkozások és szervezetek • klaszterek mentén működő non-profit szervezetek • fenti szervezetek konzorciumai
A végrehajtás javasolt módja:	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
Projekt kiválasztási kritériumok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jogosultsági feltételek <ul style="list-style-type: none"> • Működtetés, fenntartás biztosítása 2. Szakmai kritériumok <ul style="list-style-type: none"> • Gazdaságossági hatás • Kulcsiparágokhoz való kapcsolódás • Prioritást élveznek az alapvetően a régió határain túli piacokra értékesítő szektorok
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A fejlesztések során figyelembe kell venni, hogy a regionális klaszterek nem követik a tervezési-statisztikai régió határait. A legtöbb klaszter esetében különösen erős gazdasági kapcsolatok figyelhetők meg a szomszédos térségekkel (pl. gépjárműipar: Közép-Dunántúl, Közép-Magyarország, Stájerország; fa- és bútorigar: Közép-Dunántúl, Burgenland, Stájerország, megújuló energiák: Burgenland; termál turizmus: Dél-Dunántúl, Szlovénia, Burgenland, Stájerország; elektronikai ipar: Közép-

		Dunántúl). Ennek következtében együttműködésre van szükség a szomszédos régiókkal.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 M Ft			
	Maximum:	100 M Ft			
	Saját forrás (%):	klaszter szolgáltatások esetében: 25% közös eszközbeszerzés esetében: 50%			
Támogatandó projektek becsült száma:		klaszter szolgáltatások esetében: 10 közös eszközbeszerzés esetében: 20			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)⁵					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat- forrás	Gyakoriság
Output	klaszter-kezdemenyezések szolgáltatásait igénybevevő vállalkozások száma (db)		250	klaszterek	évente
Eredmény	vállalkozások által közösen beszerzett eszközök értéke (m Ft)		1500	Irányító Hatóság	évente
Eredmény	klaszterek informatikai platformjának látogatottsága			klaszterek	évente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		piaci szükséglet igényfelmérése			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Pannon Gazdasági Kezdeményezés Pannon Gazdasági Hálózat Pannon Novum Regionális Innovációs Ügynökség			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

⁵ Javasolt az alábbi indikátorok mérése.

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Regionális és helyi befektetés-ösztönzés, telephelyi infrastruktúra
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Gazdaságfejlesztés
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A versenyképesség megőrzése érdekében a szolgáltató, illetve fejlesztő központok régióba telepítését szolgáló befektetési környezet kialakítása. ○ Új beruházások megvalósításának otthont adó műszaki infrastruktúrával ellátott iparterületek biztosítása az egész régióban. ○ A kistérségek tökevonzó képességének javítása. ○ Az induló vállalkozások támogatása kedvező telephelyi feltételek biztosítása és tanácsadás révén.
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Szeretnénk elérni, hogy a befektetés-ösztönzés tudatosan szervezett tevékenységgé váljon, a magasan kvalifikált munkaerőt alkalmazó, kis- és középvállalkozói réteget is meg tudja itthon és külföldön szólítani és a helyi adottságokat, lehetőségeket képes legyen kompetitív módon megjeleníteni és kommunikálni.</p> <p>A befektetési környezet fejlesztése egyfelől az ahhoz szükséges infrastruktúra biztosítását, másfelől pedig az infrastruktúrán felül a kapcsolódó szolgáltatások bővítését, fejlesztését jelenti. Ez magába foglalja az ipari parkok számára rendelkezésre álló területek igény szerinti bővítését, infrastruktúrával való ellátását, a régió nagyobb ipari központjaiban működő ipari parkok esetében az innovációhoz és a technológiafejlesztéshez kapcsolódó speciális szolgáltatások előtérbe kerülését (innovációs-technológiai központok, technológiai inkubátorok kialakítása, szolgáltatások fejlesztése, elérhetőségük biztosítása). Ennek érdekében szükség van az egyetemekkel, felsőoktatási intézményekkel való szoros együttműködési kapcsolatok kialakítására.</p> <p>A megyei jogú városokon kívüli településeken működő parkok esetében a meglévő szolgáltatások fejlesztésével el kell érni, hogy kistérségi funkciókat betölteni képes parkokká válhassanak. Ennek érdekében szükséges, hogy a kistérségi központokban, amennyiben lehetőség van az ott működő ipari parkokban, illetve azokkal együttműködve általános vállalkozói igényeket kielégíteni képes, a kezdő vállalkozásoknak az alakulást követően meghatározott ideig speciális körülményeket (irodai, alap infrastrukturális, általános vállalkozási tanácsadás stb.) biztosító vállalkozói inkubátorházak létesüljenek. Különösen fontos ezen inkubátorházak szakmai menedzsmentjének megteremtése.</p> <p>Lehetőséget kell továbbá adni a klaszteresedési folyamat kibontakozásának azzal, hogy egy-egy klaszter mentén tematikusan specializált ipari park, iparterület kerül kialakításra (pl. gépjárműipari beszállítói park). Végül az ipari parkkal nem rendelkező és azt méretüknél fogva nem is tervező kistelepülések esetében egy-egy a település szempontjából komolyabb befektetés megvalósulása érdekében támogatni kell a telephelyek műszaki infrastruktúrával való ellátását. Ugyanez vonatkozhat az ipari parkkal rendelkező településeken meglévő barnamezős területeinek rehabilitációjára.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<ul style="list-style-type: none"> ○ aktív befektetés ösztönzési tevékenység, erőteljes marketing, a regionális telephely kínálat kommunikációjának egységes megszervezése további külföldi és hazai befektetések érdekében. ○ a régió megyei jogú városainak ipari parkjaiban a meglévő alap ipari

	<p>parki szolgáltatások továbbfejlesztése, innovációs és technológiai szolgáltatásokkal való bővítésem, illetve ilyen típusú szolgáltatások elérhetőségének biztosítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ a kistérségi központokban, ahol lehetséges az ipari parkokhoz kapcsolódva kezdő vállalkozásoknak működésük első néhány évében kedvező feltételeket biztosítani képes non profit szervezetek által üzemeltett vállalkozói inkubátorházak létrehozása, és alapszolgáltatásaik megeremtése. ○ a régió kulcsiparágaihoz és klasztereihez kapcsolódó tematikusan specializált beszállítói ipari parkok létrehozása és infrastruktúrával való ellátása az gépjárműipar és az elektronikai ipar területén ○ a már megtelt, illetve hamarosan megtelő ipari parkok esetében a rendelkezésre álló területek bővítése és ipari termeléshez szükséges infrastruktúrával való ellátása. ○ az ipari park címmel nem rendelkező településeken egyedi telephelyi infrastruktúra fejlesztések támogatása egy-egy konkrét befektetéshez kapcsolódva, illetve meglévő barnamezős területek rehabilitációjával.
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>A regionális befektetések élénkítését szolgáló marketing és kommunikációs szolgáltatások az egész régió területét egyformán érintik. Az ipari parkokhoz kapcsolódó technológiai inkubátorok, valamint az ipari parkok innovációt is elősegítő magasabb szintű szolgáltatásainak fejlesztése a régióban található öt megyei jogú városra fókuszál (Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa). A többi ipari park esetében a cél a térségszervező funkciók bővítése, egyfajta kistérségi gazdasági központi szerep betöltése. Valamennyi kistérségi központban cél általános vállalkozói inkubátorházak létesítése, ahol lehetséges a már ott működő ipari parkban, vagy azzal ellentétben.</p>
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> ○ a régióban letelepedni szándékozó vállalkozások ○ a régióban alakuló új vállalkozások ○ a régió ipari parkjaiban működő vállalkozások ○ az ipari parkok szolgáltatásait igénybe venni szándékozó KKV-k ○ az inkubátorok szolgáltatásait igénybe venni kívánó KKV-k
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • az ipari parkokat működtető gazdasági társaságok, önkormányzatok, egyéb szervezetek • az ipari parkokban innovációs és általános szolgáltatásokat nyújtó szervezetek • a kistérségi, mikrotérségi központi szerepkörrel rendelkező önkormányzatok • a barnamezős telephelyeket tulajdonló szervezetek • fenti szervezetek konzorciumai, közösen létrehozott szervezetei
A végrehajtás javasolt módja:	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
Projekt kiválasztási kritériumok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jogosultsági feltételek <ul style="list-style-type: none"> • Működtetés, fenntartás biztosítása 2. Szakmai kritériumok <ul style="list-style-type: none"> • Gazdaságossági hatás • Megyei jogú város (innovációs inkubátor) • Kistérségi központi szerep (általános vállalkozói inkubátor)

Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		A fejlesztések során elsősorban a Nyugat-dunántúli régió gazdaságára gyakorolt hatások prognosztizálhatók. Talán egyedül az országos prioritást is élvező Győri Ipari Park fejlesztésének lehetnek a régió határain túlnyúló hatásai (elsősorban Komárom-Esztergom és Veszprém megye irányába). A többi fejlesztés célja inkább a térségen belüli viszonylag egyenletes telephelyi adottságok biztosítása.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 M Ft			
	Maximum:	300 M Ft			
	Saját forrás (%):	a projektet megvalósító szervezet jogi státusától függően változhat			
Támogatandó projektek becsült száma:		40			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok) ⁶					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Eredmény	a támogatott ipari parkokban betelepülő vállalkozások száma (db)	323	450	ipari parkok	évente
Hatás	a támogatott ipari parkokban foglalkoztatottak száma (fő)	37.889	55.000	ipari parkok	évente
Hatás	a támogatott ipari parkokban indukált befektetések, nagysága (mrd Ft)	423	600	ipari parkok	évente
Output	a támogatott ipari parkok területének növekedése (ha)	1.349	1.600	ipari parkok	évente
Output	a támogatások által létrehozott új inkubátorházak száma (db)	0	5	IH	évente
Eredmény	a támogatott inkubátorházakban működő és azt elhagyó vállalkozások száma (db)	0	60	inkubátorházak	évente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		környezetvédelmi hatástanulmány (ipari parkok, barnamezős iparterületek és egyéb területek műszaki infrastrukturális fejlesztéseikhez) megvalósíthatósági tanulmány, környezetvédelmi hatástanulmány (inkubátorházak létesítése) piaci szükséglet igényfelmérése (ipari parkok szolgáltatásfejlesztéséhez)			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Pannon Gazdasági Kezdeményezés Pannon Gazdasági Hálózat			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

⁶ Javasolt az alábbi indikátorok mérése.

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A gazdaság fejlődését szolgáló humánerőforrás-fejlesztés regionális eszközrendszerének fejlesztése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Gazdaságfejlesztés
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A szakképzés és felsőoktatás regionális jellegének, munkaerő-piaci beágyazódottságának erősítése a régió gazdasága speciális igényeinek megfelelően ○ A regionális pályaaorientációs szolgáltatások fejlesztése ○ Tudatos életpálya-tervezés meghonosítása a középfokú és felsőfokú oktatási intézményekben ○ A felsőoktatási intézmények és a gazdasági szereplők kapcsolatának fejlesztése ○ Foglalkoztatási paktumok gazdaságfejlesztési célú tartalmi és minőségi fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A régió akkor lehet sikeres, ha a térség felsőoktatási intézményei között egy partneri viszonyon alapuló, hálózati szerveződésű együttműködés jön létre, amely kooperál a térség gazdasági szereplőivel, kiszolgálja azok igényét, s olyan kezdeményezésekre képes diplomásokat képez, akik választ adnak a 21. század kihívásaira. A célok elérését a gyakorlat-orientált képzések elterjesztése, közös tananyagfejlesztés, közös távoktatási rendszer létrehozása, közös projektek finanszírozása, a hallgatói, tanulmányi szerződések, ösztöndíjak rendszerének kialakítása, szakmai egyeztető fórumok felállítása, a pályaaorientációs szolgáltatások régióérdekű továbbfejlesztése, valamint a foglalkoztatási paktumok tartalmi fejlesztése révén kívánjuk megvalósítani.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<p>1. Regionális pályaaorientációs rendszer és karrierszolgáltatások kialakítása, a hazatérés elősegítése, a regionális felsőoktatási karrierszolgáltatási rendszer teljessé tétele.</p> <p>2. Regionális felsőoktatási hálózati együttműködés fejlesztése (képzések, fórumok, szervezetfejlesztés), korszerű képzési módszerek alkalmazásának elősegítése (pl. virtuális egyetemi hálózat, regionális bázisvállalati rendszer, kompetencia központokra alapuló KKV akadémia létrehozása).</p> <p>3. Helyi, térségi foglalkoztatási együttműködések, partnerségek, szolgáltatások fejlesztése és a partnerséggel közösen kidolgozott akciótervekben foglalt projektek, eredmény-alapú tevékenységek ösztönzése figyelembe véve a lisszaboni stratégia hazai végrehajtására vonatkozó programdokumentumokban kijelölt irányokat is. A foglalkoztatási akciótervek keretében megvalósítandó projekteknek illeszkedniük kell és hozzáadott értéket szükséges képviselniük a gazdaság-fejlesztési prioritáson belül végrehajtandó fejlesztésekhez (pl. beruházásokhoz, gazdaságfejlesztéshez kapcsolódóan).</p> <p>Tevékenységtípusok</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ megvalósíthatósági tanulmányok, integrált gazdaságfejlesztési és humánerőforrás-fejlesztési stratégiák és akciótervek készítése, ○ a paktumokban kidolgozott projektek, mintaprojektek megvalósítása a beazonosított új munkalehetőséget nyújtó területeken, szektorokban a dokumentum által megnevezett speciális célcsoportokkal ○ a helyi foglalkoztatási stratégiában és akciótervben beazonosított képzési

	<p>területekhez kapcsolódó (helyi hiányszakmák, kulcságazatok) a helyi képzési kínálat átalakítására a foglalkoztatás bővítése érdekében megfogalmazott javaslatokra épülő projektek)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ barnamezős, illetve zöldmezős beruházások által keletkező munkaerőigény kielégítéséhez kapcsolódó betanítás ○ módszertani tanácsadás, szakértői támogatás a foglalkoztatási elem megvalósításának segítésére (mentorálás), valamint a sikeres példák bemutatása, tapasztalatcsere céljából, ○ szorosan a foglalkoztatáshoz szükséges készségek elsajátításához kapcsolódó képzés. <p>A paktumok regionális szintű koordinációjának és a szolgáltatások fenntarthatóságának biztosítása, szervezeti, jogi, gazdasági megerősítése érdekében figyelmet kell fordítani a folyamatos szakmai segítésre, az eredmények értékelésére.</p>
<p>Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai</p>	<p>A régióban folytatni szükséges a munkaügyi központok bázisán működő Foglalkoztatási Információs Tanácsadó (FIT) szolgálatok fejlesztését, regionális hálózatba kapcsolását, az iskolákban zajló pályorientációs tevékenységekkel való összhang megteremtését, továbbá az egyre nagyobb számban létrejövő Foglalkoztatási Információs Pontokkal való szakmai, szervezeti kapcsolat kialakítását.</p> <p>A felsőoktatási intézmények bázisán új karrier irodák kialakításának támogatása (Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Keszthely, Sopron), a meglévők továbbfejlesztése (Győr, Szombathely) a TAMOP keretében valósul meg. A NYDOP keretében a karrier irodák regionális hálózatának és szolgáltatási rendszerének kialakítása indokolt.</p> <p>A régióban működő foglalkoztatási paktumok regionális koordinációs hátterét és szolgáltatási rendszerét a létrejövő regionális munkaügyi központ bázisán javasolt felállítani.</p>
<p>Célcsoportok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ kis- és középvállalkozások vezetői és alkalmazottjai ○ felsőoktatási hallgatók, pályakezdő diplomások ○ hátrányos helyzetű munkavállalók
<p>Lehetséges kedvezményezettek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1. és 2. tevékenység esetében elsősorban felsőoktatási intézmények, munkaügyi központok regionálisan szervezett konzorciumai ○ Önkormányzatok, önkormányzati társulások ○ Klaszter management szervezetek ○ Kereskedelmi- és ipar-, valamint a továbbképzésben érintett szakmai kamarák ○ Munkaügyi központok, szakképző intézmények ○ Kis- és középvállalkozások ○ Közhasznú társaságok, alapítványok, egyesületek ○ Kutatóhelyek
<p>A végrehajtás javasolt módja:</p>	<p>1. nagyprojekt 2. központi projekt(ek) 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. Kétfordulós pályázat 6. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök</p>

	7. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás				
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek <ul style="list-style-type: none"> • Működtetés, fenntartás biztosítása • Hálózati együttműködés 2. Szakmai kritériumok <ul style="list-style-type: none"> • Gazdaságossági hatás • Kulcsiparágokhoz való kapcsolódás • Prioritást élveznek a határon túli kapcsolatokat is fejlesztő projektek 				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A fejlesztések során figyelembe kell venni a régiós földrajzi elhelyezkedéséből adódó együttműködési szükségleteket osztrák, szlovák, horvát, szlovén és olasz egyetemekkel, főiskolákkal, gazdaságfejlesztési szervezetekkel.				
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:	Vissza nem térítendő támogatás				
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 M Ft			
	Maximum:	500 M Ft			
	Saját forrás (%):	10%			
Támogatandó projektek becsült száma:	1. tevékenység: 2-3 db. 2. tevékenység: 4-5 db 3. tevékenység: 8-10 db 4. tevékenység: 4-5 db				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Output	támogatott hálózati projektek száma		21	IH	Évente
Eredmény	a hálózati projektekbe bevont vállalkozások száma		250	IH	Évente
Eredmény	a regionális pályaorientációs rendszer szolgáltatásait igénybevevő tanulók száma		3500	IH, munka-ügyi kp.	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Eredmény	Munkaadók és felsőoktatási hallgatók által kötött gyakornoki szerződések, ösztöndíj megállapodások számának növekedése		1100	IH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Előkészítés					
A támogatás igénybevételehez kidolgozandó tervdokumentációk:	Részletes projekttervek kidolgozása.				
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:	Pannon Gazdasági Kezdeményezés Pannon Gazdasági Hálózat Megyei/Regionális Munkaügyi Központ(ok)				
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Regionális információs társadalom kiteljesítése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Gazdaságfejlesztés
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A lakosság és a közigazgatás felkészítése az információs társadalomra, az információs technológiai eszközök széleskörű alkalmazásának elősegítése, a versenyképesség és az életminőség javítása érdekében ○ Az információs infrastruktúra kialakítása és a tudásbázis alapú regionális tartalomszolgáltatás fejlesztése. ○ A régió intézményei részéről gyorsabb és hatékonyabb információszolgáltatás a vállalalkozási és a közösségi szektor számára. ○ A régió minél szélesebb köre számára az információhoz való hozzáférés biztosítása kiemelten az elmaradott térségekben.
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Az elkészült regionális információs stratégia alapján regionális információs végpontok, teleházak informatikai infrastruktúrájának kiépítése kistérségenként 7-8 településen és kapcsolódóan internetes hozzáférés biztosítása. A vállalalkozási környezetet kiszolgáló intézmények közötti információs kommunikáció fizikai feltételeinek kiépítése, valamint az információ nyújtás alkalmazásainak kifejlesztése.</p> <p>Az információs technológia működtetése érdekében a működést biztosító személyzet részére a szükségletekhez igazodóan képzési programok szervezése a felhasználói alkalmazások (szövegszerkesztés, adatbázis kezelés, internet használat, elektronikus levelezés) és projekt menedzsment ismeretek elsajátítása érdekében.</p> <p>A koncentrált információszolgáltatás érdekében regionális tartalomfejlesztés és adatbázis építés minél szélesebb szakterületi körben (gazdasági, agrár, kis- és középvállalkozói, oktatási, kulturális, egészségügyi, szociális, közigazgatási, környezetvédelmi, területfejlesztési, pénzügyi, kutatás-fejlesztési). A rendszer kiépítése révén a távoktatás eszközeit felhasználva az információs pontokon lévő munkatársak és dolgozók szakmai továbbképzésének fizikai alapfeltétele is megoldottá válik.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Eszköz-és vonalfejlesztés (a hálózati hozzáférés és a szükséges végpontok biztosítása) ○ A nem központilag létrehozott közösségi hozzáférési pontok, továbbá a már meglévő Teleház hálózat helyi igényekre alapozó elektronikus szolgáltatásainak támogatása ○ A helyi közösségi tartalomfejlesztés és szolgáltatásfejlesztés, identitás erősítése, helyi, térségi, regionális tartalmak kialakítása, interaktív működtetésének mentorálása, integrált regionális információs rendszerek kialakítása ○ Közszolgáltatásokhoz kapcsolódó önkormányzati informatikai fejlesztések (a Közszolgáltatások korszerűsítése OP keretein belül kialakítandó rendszerekhez kapcsolódva) ○ A támogatandó tevékenységekhez kapcsolódó oktatás, betanítás az érintettek szakmai támogatása
Az intézkedés régió, megye specifikus	A regionális információs társadalom kiteljesítése a régió egészét érintő intézkedés, mely megvalósítása során különös hangsúlyt kell kapniuk az

szempontjai	elmaradottabb kistérségeknek.				
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> ○ A régió teljes népessége ○ A régióban működő szervezetek, intézmények ○ A régióba látogató turisták ○ A régióban befektetni szándékozó vállalkozások 				
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok; • Helyi egyesületek; • Nonprofit szervezetek; • Önkormányzati térségfejlesztési társulások; • Lakossági felhasználók (háztartások, nyilvános helyeken hozzáférők). 				
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás				
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek <ul style="list-style-type: none"> • Hosszú távú elkötelezettség a tervezett szolgáltatás fenntartására és a jövőben előre látható új technológiák beépíthetőségének mind teljesebb mértékbeni garantálása 2. Szakmai kritériumok <ul style="list-style-type: none"> • A széleskörűen elérhető sáv szélesség és a egy felhasználóra eső jövőbeli igénybevételi díj minél kedvezőbb egyensúlya; 				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A regionális információs társadalom kiszélesítését szolgáló fejlesztések nagy valószínűséggel nem fognak a régió határain is túlnyúló hatásokkal bírni. Azok célja a régió belüli különbségek csökkentése.				
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:	Vissza nem térítendő támogatás				
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	Megj. A beavatkozás összetettsége miatt tevékenységenként eltérő			
	Maximum:	Megj. A beavatkozás összetettsége miatt tevékenységenként eltérő			
	Saját forrás (%):	Megj. A beavatkozás összetettsége miatt tevékenységenként eltérő			
Támogatandó projektek becsült száma:	Megj. A beavatkozás összetettsége miatt tevékenységenként eltérő				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok) ⁷					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Output	Kiépített hozzáférési végpontok, teleházak (db)				évente
Output	Létrehozott Internet hozzáférési lehetőségek (db)				évente
Eredmény	Internetes hálózatba kapcsolt intézmények száma				program eleje és vége

⁷Javasolt az alábbi indikátorok mérése.

Hatás	Az Internet használat növekedése				évente
hatás	A felhasználók számának növekedése				évente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:					
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

III. Humán erőforrás fejlesztése

A fejezetben az indikátoroknak célérteket nem adtunk, de javasolt a mutatókat monitoring, illetve értékelés céljából mérni.

A régió emberi erőforrás-fejlesztésének céljai:

- összetartó, szolidáris regionális társadalmi közösség, valamint aktív, kezdeményező civil társadalom kialakítása
- a társadalmi innovációk ösztönzése és terjesztése a régió társadalmának megújulása érdekében
- a közszolgáltatások szükségletekből kiinduló, hálózatalvú (térségi, mikrotérségi alapon szerveződő, az állami, civil és magán szféra bevonásával történő), összehangolt fejlesztésének megvalósítása
- a régió lakossága egészségi állapotának javítása, az egészségügyi ellátórendszer fejlesztése figyelembe véve a különböző területi szintek speciális igényeit
- társadalmi felzárkózás elősegítése a munkaerő-piaci integráció érdekében, szociális ellátások bővítése, a szociális gazdaság fejlesztése
- oktatás-nevelés infrastruktúrájának, módszertanának és minőségének fejlesztése
- jól képzett, alkalmazkodóképes, a régióhoz kötődő emberi erőforrás biztosítása a regionális gazdaság számára, amely feltételezi a szakképzés, felnőttoktatás és a felsőfokú képzés hatékonyságának, eredményességének és minőségének javítása
- a régió felsőoktatásának hálózatalvú, a gazdaság igényeinek megfelelő fejlesztése, együttműködések erősítése a gazdasági szereplők bevonásával az oktatás minőségének javítása, a szakmai és területi specializáció érdekében
- az esélyegyenlőség támogatása a területi és társadalmi, gazdasági, szociális különbségek csökkentése érdekében (különös figyelemmel a régió aprófalvas településszerkezetére és a hátrányos helyzetű célcsoportok szükségleteire)

Célok számszerűsítése, indikátorok prioritás szinten:

5. Táblázat Humán erőforrás fejlesztési indikátorok

Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adatforrások	Gyakoriság
Hatás	A munkavállalási korú népesség (15-64) foglalkoztatási rátája	61,4	65	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén

Eredmény	A legfontosabb aktív munkaerő-piaci eszközökkel (közmunka nélkül) nyújtott munkaerő-piaci szolgáltatásokban részesülők közül a programok befejezését követő 3. hónapban bejelentett járulékfizető állással rendelkezők aránya (%)		65	ÁFSZ	a programozási időszak végén
Eredmény	Az iskolarendszerű szakképzésből kilépők közül a szakképzettségüknek és tudásszintjüknek megfelelő állásban elhelyezkedettek aránya a kilépés után 6 hónappal (%)		33	NSZI, KSH	a programozási időszak végén
Eredmény	Az OECD PISA olvasási-szövegértési skáláján 1-es illetve az alatti szintet elért tanulók aránya (%)	OECD-PISA 2003	17,5	OECD-PISA	2012
Eredmény	Az iskolák minőségének különbségei és a gyerekek egyéni teljesítménye közötti kapcsolat (szegregáció) erőssége (Kompetenciamérés egyéni teszteredményeinek (olvasási-szövegértési és matematikai-logikai) szóródásában hány %-ot magyaráz az iskolák átlagos eredményei közötti szóródás). 6.,8. és 10. évfolyam	(2004 kompetenciamérés)	20,20,30 18,18,30	OKM-kompetenciamérés	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Eredmény	A felsőoktatásból kikerülő hallgatók közül a végzettségüknek és szakképzettségüknek megfelelő munkakörben elhelyezkedettek arányának növekedése a kilépés után 1 évvel (%)			KSH-Munkaerőfelmérés	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Eredmény	A leghátrányosabb helyzetű kistérségekben a munkajövedelem arányának növekedése az aktív korú tagokkal rendelkező szegény (egy főre jutó medián jövedelem 60%-a alatti egy főre jutó jövedelemből élő) háztartások jövedelmeiben.			KSH – VÉKA (SILC)	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Eredmény	A 18-64 éves munkavállalási korúra jutó keresőképtelen (kiesett) munkanapok átlagos száma.			OEP (bázisérték forrása az Országos Lakossági Egészségügyi Felmérés – OLEF)	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Eredmény	A megvalósult társadalmi innovációk hasznélvezőinek száma (fő)	0	50 000	IH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Eredmény	A lakosság kulturális és szabadidős szolgáltatásokra fordított kiadásainak aránya a teljes jövedelmen belül			KSH-HKF	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén

Output	Új kezdés kombinált indikátora ⁸ (a 6/12 hónappal korábban először vagy ismételten regisztrált munkanélküliekre) (%) 25 év alattiak esetén 25 év felettiak esetén		19 14,5	ÁFSZ	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
--------	--	--	------------	------	---

⁸ Az Európai foglalkoztatási stratégia egyik kulcsindikátora. Azok arányát mutatja, akik a munkanélküli regiszterbe való bekerülést követő 6/12 hónapon belül nem részesültek támogatásban és szolgáltatásban.

Prioritás leírása

III.1. A foglalkoztathatóság javítása, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése és segítése

Célok:

Átfogó cél: a munkaerő-piaci részvétel és a foglalkoztatás bővítése; a népesség munkavégző képességének, vagyis a munkaerő-piac kínálati oldalának javítása összhangban a Lisszaboni Stratégia, valamint az Európai Foglalkoztatási Stratégia célkitűzéseivel. E cél szoros összefüggésben áll a gazdaságfejlesztéssel.

A prioritás alá rendelt részcélok:

- = A munkaképes, ám a munkaerő-piacon jelen nem lévő inaktív emberek gazdasági aktivizálása.
- = A munkaerő-piacon jelenlévő, ám veszélyeztetett csoportok – életkoruk, alacsony képzettségük miatt és a megváltozott munkaképességük- foglalkoztathatóságának elősegítése.
- = A rokkantsági nyugdíj rendszerének átalakításával érintettek hatékony munkaerő-piaci integrációja.
- = A munkanélküli lét átlagos időtartamának csökkentése, a munkanélkülivé válás és az álláshoz jutás közti periódus lerövidítése.
- = A foglalkoztatási célú források koncentrációja a hátrányos helyzetű térségekbe.
- = A második munkapiac fejlesztése.

Leírás:

A foglalkoztathatóság javítása a munkaerő-piac kínálati oldalát javítja, teszi átláthatóbbá.

Ahhoz, hogy minél többen dolgozzanak, szükséges, hogy minél többen legyenek jelen a munkaerő-piacon, a munkavállalási korú inaktív népesség rétege szűküljön. Ennek eszköze az aktivitás növelése. A gazdasági aktivitás nem növelhető egyrészt a munkanélküli és az inaktív emberek munkavállaláshoz szükséges tudásának és készségeinek fejlesztése, másrészt az aktív munkaerő-piaci politikák (az állami és a nem állami szereplők által nyújtott szolgáltatásokat egyaránt beleértve) összehangolt működése nélkül. Ösztönözni és segíteni kell az álláskeresést, a munkaerő-piacra való beilleszkedést vagy visszatérést.

A prioritás tehát két célcsoportra fókuszál: egyrészt a jelenleg a munkaerő-piacon jelen nem lévőkre, az inaktívakra – esetükben cél a gazdasági aktivizálás; másrészt a munkaerő-piacon jelen lévő, ám munkával nem rendelkező állástalanokra – esetükben a cél a munkához juttatás az aktív munkaerő-piaci eszközök segítségével. Kiemelten kezelendők a foglalkoztatás szempontjából hátrányt szenvedő, jól azonosítható társadalmi rétegek, a pályakezdők, a gyermekgondozásról visszatérő nők, az 50 év feletti, a megváltozott munkaképességűek és az alacsonyan iskolázottak. A regionális program horizontális elve, az esélyegyenlőség biztosítása e prioritás intézkedéseiben, a végrehajtás során különösen érvényre jut.

Kezelendő problémák a Nyugat-Dunántúlon:

- = Európai összehasonlításban alacsony, hazai viszonylatban átlagnál magasabb a gazdasági aktivitás. Az alacsony foglalkoztatási szint mellett uniós összehasonlításban viszonylag alacsony a munkanélküliség, miközben magas az inaktívak aránya.
- = A munkanélküliek több mint 40 százaléka a legaktívabb 25-39 éves korosztályból kerül ki, legkisebb hányaduk pedig az idős, 55-64 éves népességből.
- = Az 55 év feletti munkavállalási korú népesség alig több mint egyharmada van jelen a munkaerő-piacon.
- = Különösen nehéz elhelyezkedniük az alacsony iskolai végzettségű embereknek. Abban az évben, amikor a munkanélküliségi ráta az egész népességben nem érte el az 5%-ot, az alacsony iskolai végzettségűeknél 18% körüli volt.
- = A magukat fogyatékosnak valló emberek körében a foglalkoztatottak aránya nem éri el a 10%-ot.
- o A közoktatás nem biztosítja az alkalmazható tudás megszerzését lehetővé tevő alap- és kulcskompetenciák elsajátítását.
- = A foglalkoztatás és a munkanélküliség tekintetében a régió belül jelentős különbségek figyelhetők meg.

Specifikus állítások:

- = A rosszabb helyzetű kistérségekben az átlagnál magasabb a rendszeres szociális segélyben, a rokkantsági ellátásban részesülők, a tartósan munkanélküliek és az alacsony iskolai végzettségűek aránya, és rendszerint az álláskeresési hajlandóság is alacsonyabb.
- = A férfi-női foglalkoztatási különbségek európai összehasonlításban nem jelentősek. Magyarországon a bruttó átlagkeresetek között átlagban 20-30 ezer Ft-os különbség, mutatkozik a férfiak javára, mely a fizikai alkalmazottak esetében 20-40 ezer Ft, a szellemi dolgozóknál pedig 60-90 ezer Ft. A gyermekgondozási szabadságot követően nehéz a nőknek visszatérni a munkaerő-piacra (óvodai és bölcsődei ellátás hiányosságai).
- = Az oktatás nem biztosítja eléggé a munkaerő-piaci részvételhez szükséges alapvető készségeket.
- = A kötelező iskolázás szakaszában kialakult képzettségi egyenlőtlenségek hosszú távon és döntően befolyásolják a munkaerő-piaci esélyeket, és ezt a felnőttkori képzés sem tudja ellensúlyozni.
- = A szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz nem biztosított a kistélepeüléseken élők hozzáférése, holott hátrányos jövedelmi, foglalkoztatási helyzetük miatt éppen ők igényelnének fokozott támogatást
- = Hiányoznak a foglalkoztatási és szociális ellátórendszerek közötti intézményes kapcsolatok, ágazatközi együttműködések.

Általános kezelési elvek:

A munkaerő-piacra való belépés segítéséhez szükséges az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése, szolgáltatásainak széleskörű elérhetősége, az aktivizáló politikák hatékonyságának javítása. Ez segíti elő azt, hogy a munkavállalás mindenki számára tényleges lehetőség legyen. Szükség van olyan munkaerő-piaci programokra, szolgáltatásokra, amelyek az inaktívak és a munkaerő-piacon hátrányos helyzetű emberek munkaerő-piaci részvételét segítik, támogatják. Erősíteni kell a foglalkoztatási támogatások és szolgáltatások, a képzési lehetőségek összhangját a gazdasági igényekkel, valamint a szociális támogatásokkal és szolgáltatásokkal. Fokozottan segíteni kell a fiatalok munka világába való bekapcsolódását. Ehhez fontos szerep hárul az oktatási rendszerre, a munkaerő-piacra való belépést segítő szolgáltatásokra és a helyi kulturális szolgáltatásokra és az önkéntesség fejlesztésére.

Támogatni kell az időseket abban, hogy megőrizzék munkaerő-piaci aktivitásukat. Olyan szolgáltatások létrejöttét kell ösztönözni, amelyek segítik a munkavégző képesség és az egészség megőrzésének helyreállítását, a tudás és a készségek megújítását. Emellett a szociálpolitika eszközeivel (is) közre kell működni a munkaerő-piacot idő előtt végleg elhagyók számának csökkentésében.

A nők munkaerő-piaci részvételét a család és a munkahely összeegyeztetését lehetővé tevő szolgáltatások támogatják. Ezek bővítése, elérhetővé tétele a munkaerő-piac felé orientálja a gyermekek és a gondozásra szoruló családtagok otthoni ápolását végzőket.

A romák foglalkoztatásának elősegítését szolgáló programok kidolgozásánál figyelni kell a munkavállalásnak a szociális, lakhatási, egészségügyi problémákból fakadó nehézségeire is. Ezek csökkentése csak a szociális szolgáltató rendszer eszközeinek, támogatásainak összehangolásával érhető el, tehát meg kell teremteni mindenkinek az egyenlő hozzáférést a megfelelő minőségű szolgáltatásokhoz. Akadálymentesítéssel és a közlekedési lehetőségekkel kiemelt figyelmet kell fordítani a megváltozott munkaképességű és a fogyatékos emberekre. Az inaktív munkaerő-piacra való bevonásában komoly szerepet játszhatnak a szociálpolitikai eszközökkel összehangolt komplex foglalkoztatási rehabilitációt célzó programok, újabb közmunka-lehetőségek és a szociális gazdaság típusú programok.

A munkaerő-kereslet és -kínálat összehangolása a munkaerő területi mobilitásának ösztönzésével, a távmunka-lehetőségek megteremtésével és ezek alkalmazásának ösztönzésével, a mobilitás lehetőségeinek javításával, valamint az oktatási és képzési rendszernek a munkaerő-piaci igényekhez igazításával segíthető elő. Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszköztár és a megfelelő szociális és gyermekjóléti szolgáltatások mellett a foglalkoztatás hosszú távú és tartós bővítése elválaszthatatlan olyan, a mobilitást könnyítő feltételek megteremtése nélkül, mint a hozzáférhető lakhatási megoldások (szociális bérlakások, munkás- és diákszállók) és az elérhető, rugalmas tömegközlekedés.

A kereslet növelésének eszköze a munkahelyteremtő beruházások ösztönzése és a foglalkoztatási szempontból kedvezőbb beruházások előnyben részesítése. A területi különbségek csökkentése olyan intézkedéseket igényel, amelyek a hátrányos helyzetű térségekben bővítik a munkaerő-keresletet a szociális gazdaság és a helyi kulturális szolgáltatások foglalkoztatási lehetőségeinek kihasználásával. A fentiek mellett a munkaerő-piacra való belépés ösztönzésében fontos szerepe lehet a szürke gazdaság kifejlesztését szolgáló intézkedéseknek, a be nem jelentett munkavégzés csökkentésének. Ez szükségessé teszi a munkaügyi ellenőrzés rendszerének megerősítését, az intézményi kapacitások és a nyilvántartási rendszer fejlesztését.

Támogatható tevékenységek:

1. A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások fejlesztése

A munkaerő-piaci részvétel növelésére irányuló stratégia sikeres megvalósításának egyik alappillére, hogy az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ) a munkaerőpiacon meghatározó szerepet betöltő, eredmény-orientált és ügyfélbarát szolgáltatóvá váljon. Ennek megvalósítása elsősorban központi igazgatásszervezési feladat, de a szervezet területi egységeiben is adott a lehetőség a keret tartalommal való megtöltésére. Főbb elemek:

- = A helyi munkaerő-piaci sajátosságokhoz és gazdasági lehetőségekhez igazodó aktív munkaerő-piaci eszköztár működtetése. Átfogó (azaz a különféle munkaerő-piaci támogatásokat és szolgáltatásokat „csomagba” rendező) foglalkoztatási programok szükségesek, elsősorban:
 - a rokkantsági nyugdíj rendszerének átalakításával érintettek,
 - a pályakezdők (a munkatapasztalat szerzés támogatása),
 - az idősebb korosztály,
 - az alacsony iskolai végzettségűek (köztük a romák),
 - munkaerő-piacra belépni vagy visszatérni kívánó nők számára.
- = A munkavállaláshoz szükséges szakmai és személyes kompetenciák megszerzését segítő munkaerő-piaci képzés, személyre szabott munkaerő-piaci szolgáltatások (például: egyéni képességek felmérése, álláskeresőt segítő tanácsadás, állásközvetítés, stb.) kiterjesztése a regisztrált munkanélkülieken túl mindenkire, aki munkavállalási korú, munkaképes, de munkajövedelem hiányában – és rászorultsága okán – valamilyen szociális ellátásban részesül.
- = A foglalkozási rehabilitáció rendszerének kialakítása a megváltozott munkaképességűek és fogyatékosok foglalkoztatásának növelése érdekében.
- = A fogyatékkal élők emberek integrált („normál” munkahelyen történő) foglalkoztatásának támogatása.
- = Az együttműködések erősítése; beleértve a gazdasági szereplőkkel, az önkormányzatokkal, a civil szervezetekkel, a szociális szolgáltató szervezetekkel, oktatási és képzési intézményekkel való kapcsolatrendszer kiterjesztését és erősítését.
- = Szervezetfejlesztés az ÁFSZ regionális szervezeti egységeiben

2. A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése

A beavatkozás az álláskeresőt és munkavállalást segítő és támogató szolgáltatások fejlesztéséhez és a személyre szabott szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítéséhez járul hozzá.

A munkaerő-piaci részvétel növeléséhez a gazdaság igényeihez igazodó képzésszerkezetre és a munkaerő-piaci kereslet és kínálat összehangolását eredményesen segítő eszközökre van szükség. A munkaerőpiac folyamatos változása új típusú szolgáltatásokat vár a képzési rendszertől, az Állami Foglalkoztatási Szolgálattól (ÁFSZ) és a szociális szolgáltatóktól is. Az infrastrukturális fejlesztéseknek azt a célt kell szolgálniuk, hogy a munkaerő-piaci részvételt segítő rendszerek magasabb színvonalú szolgáltatásokat nyújtsanak, rugalmasabban alkalmazkodjanak a gazdaság igényeihez és megteremtsék azok fizikai feltételeit. Főbb elemek:

- = A változásokra való felkészülés elősegítése érdekében a munkaerő-kereslet és kínálat előrejelzését szolgáló rendszerek továbbfejlesztése.

- = A regionális képzési hálózatok (REMEK; TISZK-ek Szombathelyen és Zalaegerszegen): a TISA.
- = Az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató-rendszer infrastrukturális és informatikai feltételeinek megteremtése.
- = A családi élet és a munkavégzés összehangolását segítő szolgáltatások fejlesztése.

Kapcsolódó tevékenységek:

Az integrált térségi szakképző központokon kívüli gyakorlati szakképzés fejlesztése a gazdaság igényeinek megfelelő, helyi sajátosságú szakmák oktatása terén. Regionális pályaaorientációs rendszer és karrierszolgáltatások kialakítása, a „hazatérés” elősegítése, a regionális felsőoktatási karrierszolgáltatási rendszer teljessé tétele.

A regionális felsőoktatási hálózati együttműködés fejlesztése, korszerű képzési módszerek alkalmazásának elősegítése (pl. virtuális egyetemi hálózat, regionális bázisvállalati rendszer, KKV akadémia létrehozása).

Helyi, térségi foglalkoztatási együttműködések, partnerségek, szolgáltatások fejlesztése és a partnerséggel közösen kidolgozott akciótervekben foglalt projektek, eredmény-alapú tevékenységek ösztönzése figyelembe véve a lisszaboni stratégia hazai végrehajtására vonatkozó programdokumentumokban kijelölt irányokat is. A paktumok regionális szintű koordinációjának és a szolgáltatások fenntarthatóságának biztosítása, szervezeti, jogi, gazdasági megerősítése érdekében figyelmet kell fordítani a folyamatos szakmai segítségre, az eredmények értékelésére.

III.2. Az alkalmazkodóképesség javítása

A prioritásban megfogalmazott célok elérése érdekében szükséges a munkavállalók, vállalkozások alkalmazkodásának segítése a gazdasági, technológiai, társadalmi változásokhoz, a versenyképes tudást biztosító szakképzés, felsőoktatás és felnőttképzés egymásra épülő rendszerének kialakítása („legjobb rendszer”), amely biztosítja a megfelelő emberi erőforrást a régió gazdasága számára (különös figyelemmel a régió meghatározó ágazataiban, klaszterein belül). Ennek alapfeltétele a tudatos pályaválasztás kialakítása, a karriertervezés elterjesztése, továbbá a képzés-kínálat folyamatos alkalmazkodása a munkaerőpiac igényeihez. Különös figyelmet kell fordítani a munkaerő-piaci szereplők közötti partnerségek megerősítésére, a létszámleépítéssel érintett munkavállalóknak a munkaerőpiacról való kiszorulására, illetve a foglalkoztatási válságok megelőzésére (kiemelten a néhány nagyobb munkáltatóra alapozó, sérülékeny munkaerőpiacokon).

A szinergiahatások elérése érdekében a megvalósuló fejlesztéseket a munkaadói, munkavállalói, oktatási-képzési, gazdasági érdekképviseleti, civil és önkormányzati szektor szereplői közötti széles körű partnerségben (lehetőség szerint területi foglalkoztatási paktumokon belül) szükséges megvalósítani, koordinálni.

Támogatható tevékenységek:

- A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés kialakítása: Szombathelyi és Zalaegerszegi TISZK továbbfejlesztése, a szombathelyi központú REMEK-ből, a jelenleg kialakítás alatt álló (szombathelyi és zalaegerszegi) és az új (tervek szerint: nagykanizsai, győri, soproni, esetleg vépi) térségi integrált szakképző központokból (TISZK-ekből) álló nyugat-dunántúli regionális képzési hálózat kialakításával

- Átfogó, kompetenciafejlesztő felnőttoktatási és -képzési programok.
- A hátrányos helyzetűekre irányuló képzési programok.
- Pályaorientációs, pályatanácsadási és pályakövetési szolgáltatások fejlesztése: a Szombathelyi és a Zalaegerszegi TISZK tapasztalatait felhasználva átfogó Tanuló-Szülő-Tanácsadó rendszerek bevezetése a régió szakképző intézményeiben, vállalkozói szférával, azok reprezentatív szervezeteivel együttműködésben, valamennyi intézményben álláskeresőt, elhelyezkedést megkönnyítő karrierirodák fejlesztése, a felsőoktatási intézmények bázisán új karrierirodák kialakításának támogatása (Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Keszthely, Sopron), a meglévők továbbfejlesztése (Győr, Szombathely), regionális hálózatuk kialakítása, a Foglalkoztatási Információs Tanácsadó (FIT) szolgáltatásainak és kapcsolatrendszerének fejlesztése.
- Munkahelyi képzések.
- A gazdasági szerkezetváltás előrejelzése és kezelése.
- Munkaerő-piaci rugalmasság és biztonság (a nem hagyományos foglalkoztatási formák, mint a távmunka, részmunkaidős foglalkoztatás, állásrotációs modellek alkalmazása, irányítási, munkaszervezési, humánerőforrás-gazdálkodási rendszerek korszerűsítése stb.). „Ahelyett, hogy az embereket szabnánk a munkahelyekhez, a munkahelyeket kell az emberekre szabni!” elv alkalmazására. Ez azt jelenti, hogy a munkáltató és munkavállaló új típusú dialógusában a munkahelyeket úgy kell kialakítani (munkakör tartalma, munkakörülmények stb.), hogy az emberek képességei a lehető legnagyobb mértékben bontakozódjanak ki a munkavégzés során. Ez segíti az önmegevalósítást, illetve a szervezet társadalmi-gazdasági hatékonyságának növekedését. Támogatni kell a nem hagyományos foglalkoztatási formák, mint a távmunka, részmunkaidős foglalkoztatás, állásrotációs modellek stb. alkalmazását is. A régióban különös figyelmet kell fordítani az aprófalvas településekben az atipikus foglalkoztatási formák terjesztésére, továbbá a szezonális foglalkoztatás negatív hatásainak kiküszöbölésére. Ez leginkább a mezőgazdaságban, az építőiparban és az idegenforgalomban jellemző.
- Kedvezőtlen munkakörülmények felszámolása (elsősorban a KKV-knél).
- A partnerség erősítése a munkaerőpiac szereplői között, a társadalmi párbeszédintézményeinek és mechanizmusainak fejlesztése, a vállalkozások társadalmi felelősségvállalásának fokozása. A társadalmi partnerség és a szociális párbeszéd lényeges szerepet játszik a változásokra való felkészülésben és az alkalmazkodóképesség javításában, illetve a helyi foglalkoztatáspolitikai alakításában és koordinációjában is fontos eszköz. Magyarországon napjainkra kialakultak az érdekegyeztetés és a társadalmi partnerség intézményes keretei és az érintettek egyre inkább fölismerik ezek jelentőségét. A régióban az utóbbi években 6-7 foglalkoztatási paktum jött létre, és továbbiak létrehozása van folyamatban (pl. zalaegerszegi és nagykanizsai kistérség, Vasi Hegyhát). A helyi foglalkoztatási paktumok a térségi foglalkoztatáspolitikai társadalmasításának fontos eszközei, egyben az érdekegyeztetés és a társadalmi partnerség új típusú, modern szerveződései. Hiányosság a paktumok területén, hogy nincs egységes érdekképviselő, a PR munka nem kielégítő, a paktumok nagy része nem vesz részt nemzetközi hálózatokban, és ezidáig nem jött létre a paktumok működését segítő, szakmai tanácsadó és szolgáltató szervezet. Emiatt támogatni szükséges a régióban működő foglalkoztatási paktumok regionális koordinációs hátterének és szolgáltatási rendszerének kialakítását.

- Civil szervezetek kapacitásának megerősítése, a szolgáltatói szerephez való alkalmazkodásuk segítése (Kútfő hálózat bevonásával).

Kapcsolódó beavatkozások/intézkedések:

Az alkalmazkodóképesség javítása

III.3. Minőségi oktatás, hozzáférés és infrastruktúra fejlesztése

A prioritásban megfogalmazott célok elérése érdekében szükséges a régió közoktatási rendszerének reformja, az eredményesség és hatékonyság javulása. Meg kell teremteni az egész életen át tartó tanulás megalapozását (hogy az alap- és középfokú oktatás minden tanuló számára biztosítsa a használható tudás megszerzését, és azoknak az alapkészségeknek az elsajátítását, amelyekre építve felnőttként is képes lesz folyamatosan fejleszteni a tudását, készségeit). Lehetőséget kell biztosítani, hogy a hátrányos helyzetű, lemorzsolódott, és az elmaradott térségekben élő gyermekek hozzáférjenek a magas színvonalú oktatáshoz, az „új és második esély” típusú programokhoz. Az egész életen át tartó tanuláshoz és a munkaerőpiaci helytálláshoz szükséges kompetenciák fejlesztéséhez szükséges a közoktatási infrastrukturális feltételek fejlesztése. Országos összehasonlításban, a régióban belül a legnagyobbak a különbségek a közoktatási feladatellátás színvonalában és az iskolázottságban (pl.: Szentgotthárd kistérség/Óriszentpéteri kistérség). Fontos cél, hogy az azonos szinthez tartozó intézménytípusok és az egyes intézmények közötti teljesítménykülönbségek mérséklődjenek (célszerű kistérségi szinten kiépíteni azokat a struktúrákat, amelyek alkalmassá teszik a rendszert arra, hogy egy átfogó, helyi (kistérségi) minőségirányítási célrendszer segítségével konkrét minőségirányítási rendszer kontrolljában hatékonyan és szakszerűen közre tudjon működni).

A kistélepusú iskolák szakképzett pedagógusok ellátottságban, felszereltségben, a modern képzési infrastruktúrákhoz való hozzáférésben nem tudnak lépést tartani a nagyobb és jobb helyzetben lévő intézményekkel. Szükség van olyan modellek elindítására, amelyekben nemcsak az iskola fenntartását biztosított, hanem egyidejűleg a minőség folyamatos fejlesztésének feltételeit is meg lehet teremteni anélkül, hogy a költségvetési források megnövekednének. A kisiskolák fennmaradásának egyedüli biztosítója az együttműködés. Ennek egyik alulról szerveződő formája az, hogy az önkormányzatok és a kisiskolák olyan hálózatot hoznak létre, amelyben megosztják és kiaknázzák egymás erőforrásait - emelve az oktatás minőségét, anélkül, hogy bármely iskola bezárására sor kerülne. A többcélú társulások megjelenésével megteremtődtek a hatékony együttműködések alapfeltételei, így a tartalmi fejlesztés lehetősége is. Korábban a közös közoktatási feladatellátást elsősorban a többletforrások megszerzésének lehetősége motiválta, de az utóbbi időszakban több kistérségben az együttműködés szakmailag is megalapozott valós igénye a hatékony közoktatási feladatellátás elősegítőjévé vált, de megkezdett fejlesztés folytatása szükséges.

Törekedni kellene több helyszínen működő, multifunkcionális mikrotérségi közoktatási intézmények létrehozására (iskolabusz szolgáltatással), amelyek 8 évfolyamos általános iskolaként, óvodai és alapozó alapfokú művészetoktatási intézményegységekként, továbbá lakóhelyi közösségi feladatok ellátójaként (pl. kulturális programszervezés, felnőttoktatás, felnőttképzés stb.) is működnének.

A fejlesztések során figyelembe kell venni a régió sajátos településszerkezetét, törekedni kell a mikrotérségi feladatellátásra, és a civil szféra bevonására.

Támogatható tevékenységek:

- A kompetencia alapú oktatás és a korszerű pedagógiai módszerek elterjedésének támogatása a közoktatásban és a szakképzésben (a Győri Térségi Iskola és Óvodafejlesztő Központtal együttműködve a Berzsenyi Dániel Főiskola, a Szombathelyi és Zalaegerszegi TISZK koordinálásában).
- A halmozottan hátrányos helyzetű és a roma tanulók szegregációjának csökkentése, esélyegyenlőségük megteremtése a közoktatásban.
- Tanulási lehetőségek bővítése, új tanulási formák elterjesztésének ösztönzése (IKT, e-learning) különösen a régió aprófalvas térségeiben.
- A formális, nem-formális és informális rendszerek összekapcsolása (az előzetesen megszerzett tudás elismerési rendszerének bevezetése a nyugat-dunántúli regionális képzési hálózat koordinálásban).
- Az eltérő oktatási igényű csoportok oktatásának és a sajátos nevelési igényű tanulók integrációjának támogatása, az interkulturális oktatás. Utóbbiban a Nyugat-Dunántúli Régió – különleges határmenti fekvése miatt - vezető szerepet kell betöltenie A régió sokszínű nemzetiségi adottsága miatt is különösen nagy hangsúlyt kell fektetni a beavatkozásra (szlovák, szlovén, horvát, német stb.). A végrehajtást segíti, hogy a régióban az elmúlt években a speciális felkészültséget igénylő nemzetiségi oktatásban foglalkoztatott pedagógusok száma folyamatosan növekszik, viszont hangsúlyt kell helyezni a módszertani és minőségi fejlesztésre, a pedagógusok továbbképzésére is.
- Átfogó mérési, értékelési és minőségirányítási rendszerek fejlesztése (az eredményesség mérésére szolgáló, a pedagógusképzésben és az iskolai gyakorlatban alkalmazott egységes szemléletű, sztenderdekre alapozott mérésértékelési rendszer kialakítása, amely két területre terjed ki: egyrészt a tanulói mérésértékelésre, másrészt az intézmények mérésértékelésére).
- A pedagógusképzés megújítása, az oktatásban dolgozók továbbképzése (pl. a pedagógusok szakmai módszertani felkészítése a megváltozó tanári munka ellátására, vezető tanár: képzési programokban gondolkodó, a program egészét átlátó, szervező pedagógusok, facilitátor: egy-egy tanulócsoporthoz munkáját hivatott szervezni, tutor: egyéni tanulási tervhez alkalmazkodva egy-egy tanuló fejlődéséért felelős).
- A közoktatás hatékonyságát segítő területi együttműködések támogatása (mikrotérségi együttműködések erősítése, regionális közoktatási tanügy-igazgatási tudásportal/tudásbázis létrehozása).
- A hátrányos helyzetű és roma tanulók szegregációja elleni küzdelem, az integrált oktatásuk támogatása, tanulási lehetőségeik bővítése.
- A kiemelkedően tehetséges hallgatók tehetségét támogató és fejlesztő, tehetséggondozó programok elterjesztése
- Az „Intelligens” iskola infrastruktúrájának elterjesztése (a pedagógiai reformhoz szükséges IKT eszközök biztosítása: számítógép, projektor, interaktív tábla stb., információs rendszerfejlesztés, mérés-értékelési rendszerek infrastruktúrájának kialakítása). Az „Intelligens” iskola:
 - a helyi közösségi, kulturális, közművelődési élet szervezésének központja;
 - alkalmas az egyéni ütem szerinti önálló tanulásra; a csoportmunkára, a csoportban való együttműködésre és a különböző csoportszerepek kipróbálására, együttműködések lehetővé tevő kísérletek elvégzésére;

- mindenki számára biztosítja a különböző információhordozók útján a tanulási tartalmak könnyű, azonnali és folyamatos hozzáférését;
 - olyan környezetet teremt, ahol mind a pedagógus, mind a diák, mind a betérő felnőtt jól érzi magát, ahol szívesen tartózkodik, bővíti tudását, fejleszti képességeit (Szülő-Suli – Community learning place).
- Óvodai és az alapfokú oktatási-nevelési intézmények infrastruktúrájának fejlesztése, rekonstrukciója, korszerűsítése, bővítése.
 - Új óvodák létrehozása, ahol nem működik gyermekek napközbeni ellátását biztosító szolgáltatás.
 - Oktatás módszertani fejlesztés, civil szervezetek bevonása (szakmai módszertani és szervezetfejlesztési segítségnyújtás, képzés, a jó példák gyűjtése, legjobb szervezeti példák átadása, tájékoztatói programok indítása a Kútfő hálózat keretében).

Kapcsolódó beavatkozások/intézkedések:

Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek (TAMOP-ESZA)

Az „Intelligens” iskola infrastruktúrájának elterjesztése (TIOP-ERFA)

Közoktatási infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (ROP-ERFA)

III.4. Az emberi erőforrások fejlesztése a minőségi képzés, a kutatás és innováció területén

Támogatható tevékenységek:

1. A felsőoktatás minőségi fejlesztése

1.1. Szolgáltatások fejlesztése

- Pályakövetés, alumni szolgáltatás, karriertanácsadás a karrier irodák bázisán
- Validációs rendszerek
- Minőségfejlesztés
- Menedzsment szolgáltatások

1.2. Reformok végrehajtása

- Komplex tartalom- és módszerfejlesztés
- Képzők képzése
- Kurrikulum-fejlesztés
- A pedagógusképzést támogató hálózatok létrehozása
- Horizontális szempontok beépülése az oktatásba, kutatásba és menedzsmentbe

- Korszerű matematikai műszaki, informatikai és természettudományos végzettséggel rendelkezők számának növelése

2. Csatlakozás a Nemzeti Kiválóság Programhoz

- Átfogó pályázati rendszer megvalósítása, ami lehetővé teszi az oktatói-kutatói életpálya tervezhetőségét
- Doktorjelöltek és doktori fokozatot szerettek támogatása ösztöndíjakkal nemzetközi normáknak megfelelő, kiváló teljesítményük alapján
- A hallgatói, oktatói-kutatói mobilitás támogatása pályázati úton az EU irányelveivel összhangban
- A kiváló kutatói eredmények és tehetség elismerése
- Átfogó hallgatói, oktatói és kutatói tehetséggondozó program megvalósítása a felsőoktatásban
- A külföldön dolgozó magyar kutatók, oktatók számára a Magyarországra történő visszatelepülés vonzóvá tétele. (A kutatási-képzési környezet - infrastruktúra és szolgáltatások - fejlesztése szoros összhangban a GOP kapcsolódó műveletének végrehajtásával)
- A fiatal kutatók karrier lehetőségeinek támogatása szoros összefüggésben a szektorok közötti mobilitás fejlesztésének szükségességével
- Az interdiszciplináris kutatásokban kiemelkedő teljesítményt nyújtó kutatók támogatása

3. A képzés és a kutatás-fejlesztése együttműködésének erősítése a felsőoktatásban

- A menedzseri kompetenciák (innovációs menedzserképzés, tudásmenedzsment, PR, innovációs kultúra stb.) fejlesztését segítő képzések, a helyi igények kielégítését szolgáló kínálat bővítése
- A kutatási potenciál bővítéséhez szükséges felsőoktatási intézményi szolgáltatói- és ügyfélkapacitás bővítése, a tudás- és technológiatranszferrel összefüggő tevékenységek támogatása (támogatva GOP hasonló tartalmú beavatkozásait, azokhoz szorosan kapcsolódva)
- Innovatív kutatói csapatok projektjeinek finanszírozása
- A tudományos eredmények társadalmi ismertségének és elismerésének erősítése érdekében kutatói és innovációs díjak alapítása
- A tudományos kutatások eredményeinek hasznosulását bemutató ismeretterjesztő dokumentumok kiadása, terjesztése
- Kiválósági központok kialakítása, tudományos iskolák támogatása, graduate school-ok létrehozása

4. Nemzetközi és határmenti együttműködés

- oktatói, hallgatói csereprogramok, gyakornoki programok
- részvétel EU-s K+F keretprogramban

- közös kurzusfejlesztése, képzések, diplomák kiadása
- osztrák-szlovák-magyar-szlovén-horvát-olasz határ régióban a hálózati együttműködések fejlesztése a felsőoktatási intézmények és kutatóintézetek között

Kapcsolódó beavatkozások/intézkedések:

Az emberi erőforrások fejlesztése a kutatás és innováció területén.

Az alkalmazkodóképesség javítása

III.5. Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése

A prioritásban megfogalmazott célok elérése érdekében a műveleten belül az alábbi célokat szükséges megvalósítani:

- Növekedjen az egészségben eltöltött évek száma, csökkenjenek a minőségi egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlőtlenségei!
- Csökkentsük a szegénységet, különösen a gyermekek körében, megelőzzük a társadalmi hátrányok újratermelődését, „átörökítését”!
- Valósítsuk meg a társadalom leghátrányosabb helyzetű tagjainak (köztük a romáknak, a szenvedélybetegeknek, a sokgyermekes és/vagy gyermeküket egyedül nevelő – elsősorban – nőknek hajléktalanoknak, a súlyos vagy halmozottan fogyatékos embereknek, az állami gondoskodásból kikerülő fiataloknak, az elítélteknek és a büntetés-végrehajtási intézetekből szabadultaknak, stb.) többirányú - a szociális szolgáltatások, az egészségfejlesztés, a képzés és a művelődés eszközeire egyaránt építő – támogatását és amennyiben lehet, a munkaerőpiaci beilleszkedésük segítését!
- Bővítsük és mindenki számára elérhetővé tegyük a kulturális tőkét a társadalmi kohézió érdekében!
- Támogassuk az aktív állampolgárságot, az önszerveződő közösségeket, megerősítsük a civil társadalmat, csökkentsük az előítéletet!
- Valósítsuk meg a munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató szolgáltatásokhoz való hozzáférést és a szolgáltatások minőségének javítását!
- Biztosítsuk a szociális szolgáltatásoknak a régió sajátos településszerkezetét figyelembe vevő elérhetőségét az infrastruktúra kiépítésével, és demográfiai viszonyaira tekintettel levő, a civil szférát is integráló, hálózatalvú innovatív szolgáltatások tartalmi és területi bővítésével, fejlesztésével!

Támogatható tevékenységek:

- Az aktivitás növelésének elősegítését az egészségi állapot és a munkavégző képesség javítását támogató szolgáltatások fejlesztése.
- Egészségre nevelő, szemléletformáló- és életmódprogramok (lakossági szűrőprogramok és kampányok, szenvedélybetegségek megelőzési programjai).
- Az egészségügy ágazati szerkezetátalakításának támogatása (továbbképzések, pályamentáció, karrier tervezés).

- Az egészségügyi ellátórendszer hatékony működéséhez szükséges programok (pl. kistérségi egészségfejlesztési szakember-hálózat kialakítása és fejlesztése).
- A regionális hálózat részeként járóbeteg-szakellátó és egynapos sebészeti központok létrehozása, fejlesztése.
- Kistérségi járóbeteg-szakellátó központok kialakítása, fejlesztése a struktúraátalakítás során megváltozott funkciójú fekvőbeteg intézmények bázisán.
- A fekvőbeteg ellátási intézményrendszer felkészítése a struktúraváltásra, hatékony ellátási struktúra kialakítása (szűrés, diagnosztika (telemedicina) fejlesztése, sürgősségi ellátás fejlesztése).
- Helyi jelentőségű egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése (ezek közül azok támogatandók, amelyek csoportpraxisokba, csoportospraxisokba, illetve kistérségi járóbeteg központokba integrálódnak.)
- Helyi jelentőségű egészségügyi alapellátás informatikai fejlesztése abban az esetben ha az egészségügyi alapellátásban az intézményközi (járóbeteg, fekvőbeteg ellátás között létrejövő) IT fejlesztéshez járul hozzá, mely biztosítani képes a telekommunikációt (pl. e-kórlap, e-recept, leletek átküldése, kiértékelése, stb.).
- Prevenációs technikákhoz kapcsolódó beruházások, szolgáltatások, egészségügyi kampányok és a népegészségügyi program helyi aktivitásainak támogatása, a civil kezdeményezések integrálása az egészséges életmód fejlesztése programokba, kapcsolódó képzési programok indítása.
- Az idősellátás térségi ellátási szolgáltatásainak fejlesztése.
- Komplex rehabilitációs ellátási központok hálózatának kialakítása, a meglévő kórházi struktúra rehabilitációs szolgáltatásainak fejlesztése a szükséges infrastrukturális és eszközállomány figyelembe vételével.
- Beruházás a jövőnkbe: gyermek- és ifjúsági programok (az egyéni és társas kompetenciáikat fejlesztő, oktatási rendszeren kívüli, jelzőrendszer, gyermekgondozási szolgáltatások fejlesztése, bűnmegelőzés, karrier tanácsadás, „Csellengők Háza” típusú intézmények kialakítása stb.).
- A leghátrányosabb helyzetű térségek komplex fejlesztéséhez kapcsolódó foglalkoztatási, képzési, oktatási, szociális, egészségfejlesztési elemek.
- A halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkaerőpiaci integrációjának előmozdítása (komplex felkészítésre, lakhatás támogatása, kompetenciafejlesztés, információszolgáltatás).
- Szociális szolgáltatások minőségének és hozzáférhetőségének javítása, szakemberek készségfejlesztése (pl. gyermekek átmeneti otthonának létrehozása Sopronban, gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztése, idősgondozás fejlesztése).
- Az akadálymentesítés szakmai hátterének biztosítása, valamint a megváltozott munkaképességűek minősítési rendszerének átalakítása, a rehabilitáció szakmai feltételeinek megteremtése.
- Helyi közösségek, felkészítés az aktív állampolgárságra (a társadalmi tervezés elterjesztése, az önkéntes tevékenység, a közösségfejlesztés, a közösségi programok indítása).
- A diszkrimináció elleni akciók (pl. toleranciaprogramok, médiakampány, jogi segítségnyújtás stb.).

- A társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése (környezeti, infokommunikációs és közlekedési akadálymentesítés, innovatív, többfunkciós kis- és mikrotérségi szolgáltatóközpontok létrehozása, a bentlakásos intézmények modernizációja, funkcióváltása)
- Család és otthon közeli ellátások infrastrukturális fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgálat, utcai szociális munka),
- Családsegítő szolgáltatások infrastrukturális fejlesztését.
- Nappali ellátások infrastrukturális fejlesztése (idősek, fogyatékosok, hajléktalanok, szenvedélybetegek és pszichiátriai betegek nappali ellátása).
- Gyermejkölési alapellátások infrastrukturális fejlesztése.
- Szociális szakmai módszertani fejlesztés, civil szervezetek bevonása (szakmai módszertani és szervezetfejlesztési segítségnyújtás, képzés, a jó példák gyűjtése, legjobb szervezeti példák átadása, tájékoztatói programok indítása a Kútfő hálózat keretében).

Kapcsolódó beavatkozások/intézkedések:

Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése (TAMOP-ESZA)

Az egészségügy struktúraváltását lehetővé tevő ellátási formák fejlesztése (TIOP-ERFA)

A fekvőbeteg ellátási intézményrendszer felkészítése a struktúraváltásra, hatékony ellátási struktúra kialakítása (TIOP-ERFA)

Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése (ROP-ERFA)

A társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése (TIOP-ERFA)

Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (ROP-ERFA)

III.6. A kulturális infrastruktúra fejlesztése a közösségfejlesztés szolgálatában

A prioritásban megfogalmazott célok elérése érdekében a műveleten belül az alábbi célokat szükséges megvalósítani:

- a szocio-kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférés erősítése a foglalkoztatás bővítése, a gazdasági növekedés és a társadalmi aktivitás növelése érdekében.
- népművészet, szellemi és kulturális értékek megőrzéséhez és gazdagodásához szükséges infrastrukturális feltételek megteremtése

A kulturális infrastruktúra fejlesztése alapvetően a közösségfejlesztésre, a szocio-kulturális szolgáltatások megalapozására, a társadalmi részvétel lehetőségének biztosítására, az értékekhez való hozzáférést biztosító fizikai környezet fejlesztésére irányul. A fejlesztések révén szélesebb körben és magasabb minőségben válnak elérhetővé a kulturális, illetve integrált oktatási és kulturális intézmények képességfejlesztést, társadalmi aktivitást, az egész életen át tartó tanulást, az aktív részvételt segítő szolgáltatásai. Mindezek megalapozzák a munkaerő-piaci részvételt, javítják a foglalkoztathatóságot.

A legfőbb fejlesztési területek:

- az esélyegyenlőség növelése érdekében kommunikációs hozzáférést és kulturális ellátást biztosító többfunkciós infrastrukturális fejlesztések;
- hátrányos társadalmi csoportok és térségek felzárkózását szolgáló kulturális infrastrukturális fejlesztések (hálózatban kialakított kölcsönös használatú, kölcsönös érdekeltsgű térségi szociokulturális-rekreációs infrastruktúra-együttesek);
- szocio-kulturális ellátást, egészségmegőrző szerepet és drogpreevenciót közösen elősegítő infrastrukturális közös fejlesztések elősegítése (kulturális-rekreációs közösségi létesítmények);
- az egész életen át tartó tanulás, felnőttoktatás feltételeinek megteremtését és elősegítését erősítő fejlesztések (informatikai-távoktatási stúdiók és közösségi információs központok, konzultációs terek);
- olyan infrastruktúra rehabilitálása, illetve kiépítése, amely erősíti a szociális kohéziót;
- kulturális, közösségi színterek kiépítése.
- A kulturális infrastruktúra fejlesztése a közösségfejlesztés szolgálatában
- A győri fejlesztési pólushoz és társpólusaihoz (megyei jogú városok hálózata, és kiemelt kulturális központok a régióban) kapcsolódó kulturális fejlesztések a munkaerő minőségének és adaptivitásának fejlesztése érdekében
- Kulturális infrastruktúra integrált fejlesztése a partnerségi együttműködésért és a hálózatosodás elősegítése érdekében

Finanszírozási terv 2007-13*:

Mrd Ft

6. Táblázat: Humán erőforrás fejlesztés pénzügyi táblázat

Intézkedések/ beavatkozások	Fejlesztési program	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/E MVA/HA)	Összes fejlesztés	EU támogatás	Hazai állami támogatás	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
A foglalkoztathatóság javítása, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése és segítése	TAMOP	ESZA	15	13	2		
Alkalmazkodóképesség javítása	TAMOP	ESZA	18,5	15,7	2,8		
Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek	TAMOP	ESZA	18,5	15,7	2,8		
Az „Intelligens” iskola infrastruktúrájának	TIOP	ERFA	9	5,1	0,9	0,7	2,3

elterjesztése							
Közoktatási infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	ROP	ERFA	11	8,5	1,5	1	
Az emberi erőforrások fejlesztése a minőségi képzés, a kutatás és innováció területén	TIOP	ERFA	11,6	9	1,6	1	
Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése	TAMOP	ESZA	17	14,45	2,55		
Az egészségügy struktúraváltását lehetővé tévő ellátási formák fejlesztése	TIOP	ERFA	15	11,5	2	1,5	
A fekvőbeteg ellátási intézményrendszer felkészítése a struktúraváltásra, hatékony ellátási struktúra kialakítása	TIOP	ERFA	15	11,5	2	1,5	
Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése	ROP	ERFA	9,7	5,1	0,9	0,7	3
A társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése	TIOP	ERFA	11	8,5	1,5	1	
Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	ROP	ERFA	4,4	3,4	0,6	0,4	
A kulturális infrastruktúra fejlesztése a közösségfejlesztés szolgálatában	TIOP	ERFA	6,5	2,55	0,45	0,5	3

*Ágazati OP-k kb. 10%-ával számolva.

Intézkedések, beavatkozások

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)					
Cím:	A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások fejlesztése				
Kapcsolódó prioritás megnevezése	A humán erőforrás fejlesztése				
Az intézkedés tartalma	<ul style="list-style-type: none"> ○ A munkaerő-piaci szolgáltatások minőségének javítása, kiterjesztése a regisztrációban nem szereplő inaktívakra a foglalkoztatás növelése céljából. Ennek érdekében szoros együttműködés, esetenként feladatátadás a foglalkoztatási célú nonprofit szervezetekkel és szervezeteknek. ○ A második munkapiac bővítése. ○ A foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetű társadalmi rétegek támogatása. 				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A régióban már a helyi-térségi kezdeményezésre elindult számos foglalkoztatási együttműködés életben tartása, tartalommal való megtöltése. ○ A foglalkoztatás szempontjából hátrányosnak minősülő társadalmi rétegek Zala és Vas megyékben nagy arányban az apró- és törpefalvak lakóit jelentik. Emiatt a mobilitás biztosítása fontos szempont (így integráltan kezelhető más intézkedésekkel is). ○ A foglalkoztatási célú non-profit szervezetek ernyőszervezetének létrehozása, működésük koordinálása. 				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A gazdaság fejlődését szolgáló humán erőforrás-fejlesztés regionális eszközrendszerének fejlesztése.				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Javasolt az osztrák és a szlovén best practice átvétele, az Euréiós foglalkoztatási együttműködés (Foglalkoztatási Paktum az Euréiósban) kiterjesztése, működtetése.				
Támogatandó projektek becsült száma:	100				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat (2006)	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet	Azon munkanélküliek aránya, akik a regisztrációba kerülést követő 6 hónapon belül nem részesültek támogatásban vagy szolgáltatásban			IH	évente
Kimenet	A második munkapiacra támogatással dolgozók száma			IH	évente
Kimenet	~ ebből: hátrányos helyzetű célcsoportokhoz tartozók			IH	évente
Eredmény	A munkaerő-piaci szolgáltatások segítségével vállalkozóvá vált munkanélküliek aránya			ÁFSZ	évente

Eredmény	Az aktív foglalkoztatási programokban résztvettek közül az elhelyezkedettek és egy év múltán is alkalmazásban állók aránya			ÁFSZ	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
TAMOP-ból finanszírozható.					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)					
Cím:	A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése				
Kapcsolódó prioritás megnevezése	A humán erőforrás fejlesztése				
Az intézkedés tartalma	<p>Az infrastrukturális fejlesztések azt a célt szolgálják, hogy a munkaerő-piaci részvételt segítő rendszerek magasabb színvonalú szolgáltatásokat nyújtsanak, rugalmasabban alkalmazkodjanak a gazdaság igényeihez és megteremtsék azok fizikai feltételeit. Eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> = A munkaerő-kereslet és kínálat előrejelzését szolgáló rendszerek továbbfejlesztése. = A regionális képzési hálózatok: a szakképzés és a felnőttképzés infrastruktúrájának fejlesztése. = Az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató-rendszer infrastrukturális és informatikai feltételeinek megteremtése. = A családi élet és a munkavégzés összehangolását segítő szolgáltatások fejlesztése. 				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<ul style="list-style-type: none"> = TISZK Szombathelyen és Zalaegerszegen. = A régió Foglalkoztatási Paktumainak koordinálása, tapasztalatok átadása. 				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	<p>A gazdaság fejlődését szolgáló humán erőforrás-fejlesztés regionális eszközrendszerének fejlesztése.</p> <p>Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése.</p>				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Szakképzés, felnőttképzés terén.				
Támogatandó projektek becsült száma:					
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat (2006)	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Hatás	Aktivitási ráta			KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén

Hatás	Foglalkoztatási ráta			KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Hatás	Munkanélküliségi ráta			KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
TIOP-ból finanszírozható.					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” – beavatkozás⁹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Alkalmazkodóképesség javítása (TAMOP-ESZA)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Emberi erőforrás fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A prioritásban megfogalmazott célok elérése érdekében szükséges a munkavállalók, vállalkozások alkalmazkodásának segítése a gazdasági, technológiai, társadalmi változásokhoz, a versenyképes tudást biztosító szakképzés, felsőoktatás és felnőttképzés egymásra épülő rendszerének kialakítása („legjobb rendszer”), amely biztosítja a megfelelő emberi erőforrást a régió gazdasága számára (különös figyelemmel a régió meghatározó ágazataiban, klaszterein belül). Ennek alapfeltétele a tudatos pályaválasztás kialakítása, a karriertervezés elterjesztése, továbbá a képzés-kínálat folyamatos alkalmazkodása a munkaerőpiac igényeihez. Különös figyelmet kell fordítani a munkaerő-piaci szereplők közötti partnerségek megerősítésére, a létszámleépítéssel érintett munkavállalóknak a munkaerőpiacról való kiszorulására, illetve a foglalkoztatási válságok megelőzésére (kiemelten a néhány nagyobb munkáltatóra alapozó, sérülékeny munkaerőpiacokon).</p> <p>Beavatkozási területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés ▪ Átfogó, kompetenciafejlesztő felnőttoktatási és -képzési programok ▪ A hátrányos helyzetűekre irányuló képzési programok ▪ Pályaorientációs, pályatanácsadási és pályakövetési szolgáltatások fejlesztése ▪ Munkahelyi képzések ▪ A gazdasági szerkezetváltás előrejelzése és kezelése ▪ Munkaerő-piaci rugalmasság és biztonság ▪ A partnerség erősítése a munkaerőpiac szereplői között, a társadalmi párbeszéd intézményeinek és mechanizmusainak fejlesztése, a vállalkozások felelősségvállalásának fokozása ▪ Civil szervezetek kapacitásának megerősítése, a szolgáltatói szerephez való alkalmazkodásuk segítése ▪ Átlátható munkaerőpiac
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>A nyugat-dunántúli regionális képzési hálózat a szombathelyi központú REMEK-ből, a jelenleg kialakítás alatt álló (szombathelyi és zalaegerszegi) és az új (tervek szerint: nagykanizsai, győri, soproni, esetleg vépi) térségi integrált szakképző központokból (TISZK-ekből), és az iskolarendszerű szakképzés intézményeiből jön létre. A szombathelyi és zalaegerszegi Térségi Integrált Szakképző Központok (TISZK) tapasztalatait felhasználva szükséges átfogó Tanuló-Szülő-Tanácsadó Rendszerek bevezetése a szakképző intézményekben. A régióban folytatni szükséges a munkaügyi központok bázisán működő Foglalkoztatási Információs Tanácsadó (FIT) szolgálatok fejlesztését, regionális hálózatba kapcsolását, továbbá az egyre nagyobb számban létrejövő Foglalkoztatási Információs Pontokkal való szakmai, szervezeti kapcsolatok kialakítását. A felsőoktatási intézmények bázisán új karrier irodák kialakításának támogatása (Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Keszthely, Sopron), a meglévők továbbfejlesztése (Győr, Szombathely), regionális hálózatuk kialakítása indokolt. Szükséges kialakítani a régióban működő foglalkoztatási paktumok regionális koordinációs hátterének és szolgáltatási rendszerét.</p> <p>A munkaügyi rendszer regionális szervezetrendszerének kialakulása is indokoltá</p>

⁹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	teszi Regionális Gazdasági és Szociális Bizottság létrehozását, amely az érdekegyeztetések fő fórumává válhatna a Regionális Munkaügyi Tanáccsal együttműködésben. A régióban szükséges továbbfejleszteni a 2004-2006-os időszakban, - tapasztalt és elismert civil szervezetek részvételével- létrejövő Kútfő közösségi innovációs, tudás, információs és tanácsadó hálózatot a civil szervezetek fokozottabb közszolgáltatási szerepvállalása és fejlődése érdekében				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése és segítése. Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek.				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Együttműködés határon túli képző intézményekkel és munkaerő-piaci szereplőkkel, munkaügyi központokkal.				
Támogatandó projektek becsült száma:	150-200				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- Oktatásban és képzésben résztvevők számának növekedése a 25-64 éves népességen belül - Az oktatásban, képzésben résztvevő alacsony iskolai végzettségűek (sem szakképesítéssel, sem érettségivel nem rendelkezők) számának növekedése a 25-64 éves korosztályokban			KSH, adminisztratív adatfelvétel + Munkaerő-piaci Tükör	évente
Eredmény	- Az iskolarendszerű szakképzésből kilépők közül a szakmájukban elhelyezkedettek aránya a kilépés után 1 évvel - A felnőtt (5-64 éves) lakosság alap- és életviteli kompetenciáinak (szövegértés, nyelvtudás, IKT készségek) javulása			OECD - Adult Literacy and Lifeskills Survey és más mérések alapján	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
A szinergiahatások elérése érdekében a megvalósuló fejlesztéseket a munkaadói, munkavállalói, oktatási-képzési, gazdasági érdekképviseleti, civil és önkormányzati szektor szereplői közötti széles körű partnerségben (lehetőség szerint területi foglalkoztatási paktumokon belül) szükséges megvalósítani, koordinálni					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás¹⁰ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek (TAMOP-ESZA)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Emberi erőforrás fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A prioritásban megfogalmazott célok elérése érdekében szükséges a régió közoktatási rendszerének reformja, az eredményesség és hatékonyság javulása. Meg kell teremteni az egész életen át tartó tanulás megalapozását (hogy az alap- és középfokú oktatás minden tanuló számára biztosítsa a használható tudás megszerzését, és azoknak az alapkészségeknek az elsajátítását, amelyekre építve felnőttként is képes lesz folyamatosan fejleszteni a tudását, készségeit). Lehetőséget kell biztosítani, hogy a hátrányos helyzetű, lemorzsolódott, és az elmaradott térségekben élő gyermekek hozzáférjenek a magas színvonalú oktatáshoz, az „új és második esély” típusú programokhoz. Az egész életen át tartó tanuláshoz és a munkaerő-piaci helytálláshoz szükséges kompetenciák fejlesztéséhez szükséges a közoktatási infrastrukturális feltételek fejlesztése. Fontos cél, hogy az azonos szinthez tartozó intézménytípusok és az egyes intézmények közötti teljesítménykülönbségek mérséklődjenek (célszerű kistérségi szinten kiépíteni azokat a struktúrákat, amelyek alkalmassá teszik a rendszert arra, hogy egy átfogó, helyi (kistérségi) minőségirányítási célrendszer segítségével konkrét minőségirányítási rendszer kontrolljában hatékonyan és szakszerűen közre tudjon működni).</p> <p>Beavatkozási területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A kompetencia alapú oktatás és a korszerű pedagógiai módszerek elterjedésének támogatása a közoktatásban és a szakképzésben ▪ A közoktatási és felsőoktatási intézmények művelődési, szociális, egészségnevelési és szabadidős szolgáltató szerepének erősítése, az oktatási és kulturális intézmények együttműködésének erősítése ▪ Tanulási lehetőségek bővítése, új tanulási formák elterjesztésének ösztönzése ▪ A formális, nem-formális és informális rendszerek összekapcsolása ▪ Az interkulturális nevelés fejlesztése, a nemzetiségi és migráns tanulók és felnőttek beilleszkedésének támogatása ▪ Átfogó mérési, értékelési és minőségirányítási rendszerek fejlesztése ▪ A pedagógusképzés megújítása, az oktatásban dolgozók továbbképzése ▪ A közoktatás hatékonyságát segítő területi együttműködések támogatása ▪ A hátrányos helyzetű és roma tanulók szegregációja elleni küzdelem, az integrált oktatásuk támogatása, tanulási lehetőségeik bővítése ▪ A sajátos nevelési igényű tanulók integrációjának támogatása ▪ A kiemelkedően tehetséges hallgatók tehetségét támogató és fejlesztő, tehetséggondozó programok elterjesztése
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Fontos feladat az NFT I-ben már kidolgozott kompetenciaalapú oktatási programcsomagok, eszközök és módszerek disszeminációja, széleskörű elterjesztésének támogatása a régió közoktatási rendszerében a győri TIOK koordinálásában. Országos összehasonlításban, a régióban belül a legnagyobbak a különbségek a közoktatási feladatellátás színvonalában és az iskolázottságban (pl.: Szentgotthárd kistérség/Óriszentpéteri kistérség), ezért a teljesítménykülönbségek mérséklését kiemelten kell kezelni. A régió sokszínű nemzetiségi adottsága (szlovák, szlovén, horvát, német stb.) miatt is különösen nagy hangsúlyt kell fektetni az interkulturális nevelés fejlesztésére.

¹⁰ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	Kiemelt feladat az eredményesség mérésére szolgáló, a pedagógusképzésben és az iskolai gyakorlatban alkalmazott egységes szemléletű, regionális sztenderdekre alapozott mérésértékelési rendszer kialakítása, amely két területre terjed ki: egyrészt a tanulói mérésértékelésre, másrészt az intézmények mérésértékelésére. A beavatkozás keretében következetesen meg kell valósítani – a közoktatási törvényben egyébként szereplő – kutató-képző-fejlesztő egyetemi központok létrehozását (Berzsenyi Dániel Főiskola koordinációjában, további érintett regionális felsőoktatási intézmények együttműködésében).				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Alkalmazkodóképesség javítása Az „Intelligens” iskola infrastruktúrájának elterjesztése Közoktatási infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Együttműködés külföldi képző intézményekkel, hálózatokkal.				
Támogatandó projektek becsült száma:	150-200				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- Lemorzsolódási arány az egyes iskolai fokozatokban			OKM	évente
Eredmény	- Az OECD PISA szövegértési skáláján 2-es illetve az alatti szintet elért tanulók aránya - A PISA matematika felmérésben azon országok száma, melyek a 6-15 éves korosztály oktatására vásárló érték paritáson egy tanulóra számolva a magyarországinál többet költenek, ugyanakkor a magyar eredménynél rosszabb eredményt érnek el. - PISA egyéni teszteredmény (olvasási-szövegértési vagy matematikai-logikai) szóródásában hány %-nyi részt képvisel az iskolák átlagos eredményei közötti szóródás (szegregációs mutató).			PISA felmérés	3 évente (2009, 2012 ,215)
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
A fejlesztések során figyelembe kell venni a régió sajátos településszerkezetét, törekedni kell a mikrotérségi feladatellátásra, és a civil szféra bevonására.					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás¹¹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Az „Intelligens” iskola infrastruktúrájának elterjesztése (TIOP-ERFA)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Emberi erőforrás fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A versenyképes tudás megszerzéséhez szükséges alapkompenciák és ismeretek átadása érdekében a közoktatás minden szintjén meg kell teremteni az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák oktatásának infrastrukturális feltételeit. Kiemelten kell kezelni az infrastruktúra fejlesztésének szempontjából az infokommunikációs készségek és az idegen nyelvi készségek elsajátítását támogató fejlesztéseket. Az iskolai környezet átalakítását úgy kell elvégezni, hogy lehetőség szerint támogassa az iskolai kudarcok csökkenését, illetve a sajátos nevelési igényű tanulók integrációját célzó erőfeszítéseket.</p> <p>Beavatkozási területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A pedagógiai, módszertani reformot támogató infrastruktúra <p>A különböző kompetenciák fejlesztésére orientált és differenciált tartalom és pedagógiai módszertan elterjedését támogató feltételek megteremtése a központi- (SULINET, SDT) és az intézményi szolgáltatásokat biztosító infrastruktúra megteremtésével. A tantermek legalább kétharmadában elérhetővé kell tenni a kompetenciafejlesztéshez igazított tananyagok és módszertan alkalmazását IKT-támogatással (számítógép, projektor, interaktív tábla stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - A közoktatás információs rendszereinek fejlesztése <p>A közoktatás hatékonyságának növelését, teljesítményének mérhetővé tételét, a kibocsátás nyomon követését, valamint a ráfordítások ellenőrizhetőségét biztosító központi és intézményi információs rendszerek fejlesztése, a meglévő adattárak koherenciájának megteremtése, az adatszolgáltatások hozzáférhetőségének megteremtése elengedhetetlenül szükséges a közoktatás gazdaságos működtetése, a források optimális allokációja érdekében. Integrált, a hazai és nemzetközi intézményekkel interoperábilis rendszert kell teremteni a finanszírozási, statisztikai, tervezési adatigények költséghatékony kiszolgálása érdekében.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regionális és országos mérés-értékelési rendszerek infrastruktúrája <p>Az oktatási tevékenységet mérhetővé, összehasonlíthatóvá kell tenni országos és regionális szinten is. A mérés-értékelési rendszerek hozzájárulnak az egyéni képességekhez igazított képzési utak kialakításához, a mérés-értékelés költséghatékony lebonyolításához, valamint az oktatási, képzési tevékenység hatékonyságának mérhetővé tételéhez.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az „Intelligens” iskola: <ul style="list-style-type: none"> - a helyi közösségi, kulturális, közművelődési élet szervezésének központja; - alkalmas az egyéni ütem szerinti önálló tanulásra; a csoportmunkára, a csoportban való együttműködés és a különböző csoportszerepek kipróbálására, együttműködések lehetővé tevő kísérletek elvégzésére;

¹¹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<ul style="list-style-type: none"> - mindenki számára biztosítja a különböző információhordozók útján a tanulási tartalmak könnyű, azonnali és folyamatos hozzáférését; - olyan környezetet teremt, ahol mind a pedagógus, mind a diák, mind a betérő felnőtt jól érzi magát, ahol szívesen tartózkodik, bővíti tudását, fejleszti képességeit (Szülő-Suli – Community learning place). 				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Kiemelt feladat az eredményesség mérésére szolgáló, a pedagógusképzésben és az iskolai gyakorlatban alkalmazott egységes szemléletű, regionális szenderdekre alapozott mérésértékelési rendszer egységes informatikai háttérének kialakítása. A beavatkozásnak segítenie kell az oktatási szempontból hátrányos helyzetű kistérségek felzárkózását.				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek Közoktatási infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Együttműködés külföldi képző intézményekkel, hálózatokkal.				
Támogatandó projektek becsült száma:	80-100				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- Internet-hozzáféréssel és korszerű IKT-eszközökkel rendelkező tantermek számának növekedése			KSH, OKM	évente
Eredmény	- A PISA matematika felmérésben azon országok száma, melyek a 6-15 éves korosztály oktatására vásárló érték paritáson egy tanulóra számolva a magyarországinál többet költenek, ugyanakkor a magyar eredménynél rosszabb eredményt érnek el. - PISA egyéni teszteredmény (olvasási-szövegértési vagy matematikai-logikai) szóródásában hány százaléknyi részt képvisel az iskolák átlagos eredményei közötti szóródás (szegregációs mutató). - A műszaki és természettudományos oktatás folytató egyetemek nemzetközi rangsorban elért helyezése.			PISA felmérés	3 évente (2009, 2012 ,215)
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Az intézkedés végrehajtása során támaszkodni szükséges a győri TIOK, illetve a szombathelyi és zalaegerszegi TISZK-ek tapasztalataira, tudására.					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás¹² leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Közoktatási infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (ROP-ERFA)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Emberi erőforrás fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A kistélepusú iskolák szakképzett pedagógusok ellátottságban, felszereltségben, a modern képzési infrastruktúrákhoz való hozzáférésben nem tudnak lépést tartani a nagyobb és jobb helyzetben lévő intézményekkel. Olyan modellek elindítása valósul meg, amelyekben nemcsak az iskola fenntartása biztosított, hanem egyidejűleg a minőség folyamatos fejlesztésének feltételei is megteremtődnek anélkül, hogy a költségvetési források megnövekednének. A kisiskolák fennmaradásának egyedüli biztosítója az együttműködés. Ennek egyik alulról szerveződő formája az, hogy az önkormányzatok és a kisiskolák olyan hálózatot hoznak létre, amelyben megosztják és kiaknázzák egymás erőforrásait - emelve az oktatás minőségét, anélkül, hogy bármely iskola bezárására sor kerülne. A többcélú társulások megjelenésével megteremtődtek a hatékony együttműködések alapfeltételei, így a tartalmi fejlesztés lehetősége is. Fontos továbbá a közoktatási rendszer átalakulásához igazodó alap- és középfokú oktatási rendszerek összehangolt fejlesztése. Mindezek miatt a régió infrastruktúra fejlesztései preferálják az óvodaiskola, a multifunkcionális mikrotérségi közoktatási intézmény, a kistérség-központok egységes iskolái és az egységes gyógypedagógiai intézmény valós igényekre épülő és kistérségi, mikrotérségi együttműködésekben alapuló kialakítását.</p> <p>Az elfogadott, a régió ágazati szakpolitikai stratégiájához (a Nyugat-Dunántúli Regionális Közoktatás-fejlesztési Stratégiához) illeszkedő térségi és kistérségi közoktatási stratégia a fejlesztési célokat szolgáló pályázatok kiemelt előfeltétele. Az irányítást támogató szolgáltatások közül kiemelten fontos kialakítani a regionális szinten szervezett, kistérségi szinten működő, egységes tanügy-irányítási modellt, az egységes tanügyirányítási elvek és gyakorlat kialakítását, a tanügyirányítási szakemberek egységes képzését és továbbképzését, a naprakész irányítási információk biztosítását tudásportál és tudásbázis segítségével. Az infrastrukturális fejlesztések esetében kiemelkedő szempont az energiahatékonyság javítása, releváns esetekben a megújuló energiaforrások hasznosítása, és az épületek akadálymentesítése.</p> <p>A szakszolgálati feladatellátás (utazó szakszolgálat) kistérségi szinten ellátandó új típusú feladatként jelenik meg (gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás, fejlesztő felkészítés, nevelési tanácsadás, logopédiai ellátás, továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás, konduktív pedagógiai ellátás). Ezekhez az új funkciókhoz a kistérségek, mikrotérségek számára módszertani segítséget szükséges nyújtani. A régió fel kell készülnie a kistérségi feladatellátás szakmai koordinációjára és kontrolljára, amely az OKÉV és a fenntartók együttműködésével valósulhat meg.</p>
Az intézkedés céljai	- A közoktatási szolgáltatásoknak a régió sajátos településszerkezetét figyelembe vevő elérhetőségének biztosítása az infrastruktúra kiépítésével, és demográfiai viszonyaira tekintettel levő, a civil szférát is integráló hálózatelvtv innovatív szolgáltatások tartalmi és területi bővítésével, fejlesztésével.
Támogatandó tevékenységek	- közoktatási-nevelési intézmények infrastruktúrájának és a tanügyirányítási szolgáltatások fejlesztése, rekonstrukciója, korszerűsítése, bővítése a

¹² Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

(projektelemek)	<p>hatékonyabb ellátás megszervezése érdekében, elsősorban megalapozott igény esetén, illetve a legelmaradottabb térségekben (pl. iskolabusz szervezés), lehetőség szerint un többcélú közösségi terekbe integráltan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egyes műveletekhez kapcsolatos projekt-előkészítési tevékenység támogatása - A létrejövő infrastruktúra hatékony működtetése, a közoktatási rendszer modernizációja, innovációk megvalósítása érdekében szakmai módszertani és szervezetfejlesztési segítségnyújtást, képzést szükséges biztosítani. Ez jelenti továbbá regionális adatbázisok kiépítését és csatlakozást a hazai és nemzetközi információs rendszerekhez, illetve a közszolgáltatások területén a jó példák gyűjtését, legjobb szervezeti példák átadását, tájékoztatási programok indítását (Kútfő hálózat keretében).
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>Az óvodai férőhelyek és az ellátási igények között nincs teljes összhang. A régió hátrányos helyzetű térségeiben (elsősorban Zala megyében) a nők munkaerőpiaci részvételét nehezíti az óvodai ellátások hiányosságai, a férőhelyhiány, amely miatt nő a hátrányos helyzetű gyerekek száma. Jelenleg nem elterjedtek az alternatív gyermek-felügyeleti szolgáltatások sem, amely tovább nehezíti az elhelyezkedést. Törekedni kellene több helyszínen működő, multifunkcionális mikrotérségi közoktatási intézmények létrehozására (iskolabusz szolgáltatással), amelyek 8 évfolyamos általános iskolaként, óvodai és alapozó alapfokú művészetoktatási intézményegységekként, továbbá lakóhelyi közösségi feladatok ellátójaként (pl. kulturális programszervezés, felnőttoktatás, felnőttképzés stb.) is működnének. Sajátos problémát jelent a megyei jogú városok jelentős része, amelyek az eredményesen működő intézményhálózatukkal önállóan is képesek gazdaságosan megvalósítani feladataikat, így ezek a többcélú kistérségi társulás létrehozásában nem igazán érdekeltek, és csak több-kevesebb fenntartás mellett vehetők rá az aktív részvételre. E nagyvárosok többsége többnyire „megszokta”, hogy a környező kisebb települések előbb-utóbb „önként” megválnak intézményeiktől, biztosítva a nagyváros intézményrendszerének gyermek-utánpótlását. Újra kell gondolni a nagyvárosok beiskolázási körzeteit, és a saját kistérségében betöltött szerepét, megvalósíthatósági tanulmányokban meg kell vizsgálni az együttműködési lehetőségeket.</p>
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> - elmaradott térségek lakói - óvodai és alapfokú oktatási-nevelési intézményekbe járó gyermekek és szüleik - óvodás korú gyermekek és hozzátartozóik
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> - óvodák - alapfokú oktatási-nevelési intézmények - kistérségi társulások - önkormányzatok
A végrehajtás javasolt módja:	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. <u>kétfordulós pályázat</u> 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
Projekt kiválasztási kritériumok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jogosultsági feltételek 2. Szakmai kritériumok: összhangban áll-e az intézkedés céljaival, igazodik-e a célcsoportok igényeihez, a nyújtandó szolgáltatások, megfelelő projekt menedzsment, hátrányos helyzetű térségek támogatása, mikrotérségi együttműködések preferálása 3. Pénzügyi kritériumok: költség-hatékonyság, költségoptimalizálás 4. Kizáró okok

Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		Egyes térségekben a közoktatási feladatellátás megvalósítása több régiót is érinthet, illetve a határon átnyúló együttműködések lehetőségét is meg kell vizsgálni.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	50 millió Ft			
	Maximum:	200 millió Ft			
	Saját forrás (%):	5-10%			
Támogatandó projektek becsült száma:		100			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- megvalósított beruházások száma (db) - a korszerűsített, felújított, létrehozott intézményi terület (m2) - a beruházásokkal érintett tanulói létszám (fő, ffi/nő)			IH	évente
Eredmény	- iskolai teljesítmény javulása (kompetencia felmérés) - mikrotérségi együttműködések számának növekedése (db)			OKM, saját	évente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Építési engedélyezési és kiviteli tervek, eszközbeszerzések műszaki specifikációi			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:		OKÉV Nyugat-Dunántúli Regionális Igazgatósága			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
<p>A hatékonyabb ellátás megszervezése érdekében, elsősorban azokra a területekre indokolt koncentrálni ahol megalapozott igény jelentkezik. Biztosítani kell, hogy a támogatási források nagyobb hányada valóban a hátrányosabb helyzetű közoktatási mikrotérségekbe jusson. Kiemelt figyelmet kell fordítani azokra a városias településektől távolabb eső közoktatási mikrotérségekre, amelyeket vagy a humán szolgáltatásokhoz történő nehézkes hozzáférés, és/vagy a szolgáltatások leromlott műszaki infrastrukturális állapota jellemez. A tanulói mobilitás biztosítása érdekében szükséges iskolabuszok beszerzését is támogatni a közösségi közlekedés lehetőségeinek megvizsgálása mellett.</p> <p>A fejlesztéseknek illeszkedniük kell ahhoz a reformfolyamathoz, amely a szolgáltatásokhoz való hozzáférést a szubszidiaritás elvei alapján úgy biztosítja, hogy tekintettel van a fenntartók (központi költségvetés, önkormányzatok, társulások) teherbírására és a működés hosszú távú fenntarthatóságára is.</p>					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás¹³ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése (TAMOP-ESZA)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Emberi erőforrás fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Egészségügyi szektorhoz kapcsolódó beavatkozások</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az aktivitás növelésének elősegítését az egészségi állapot és a munkavégző képesség javítását támogató szolgáltatások fejlesztése ▪ Egészségre nevelő, szemléletformáló- és életmódprogramok (lakossági szűrőprogramok és kampányok, szenvedélybetegségek megelőzési programjai) ▪ Az egészségügy ágazati szerkezetátalakításának támogatása ▪ Az ellátórendszer hatékony működéséhez szükséges programok <p>Szociális szektorhoz kapcsolódó beavatkozások</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Beruházás a jövőnkbe: gyermek- és ifjúsági programok ▪ A leghátrányosabb helyzetű térségek komplex fejlesztéséhez kapcsolódó foglalkoztatási, képzési, oktatási, szociális, egészségfejlesztési elemek ▪ Szociális szolgáltatások minőségének és hozzáférhetőségének javítása, szakemberek készségfejlesztése ▪ Helyi közösségek, felkészítés az aktív állampolgárságra ▪ A diszkrimináció elleni küzdelem ▪ A kulturális tőke fejlesztése a társadalmi kohézió és a kreativitás erősítése érdekében ▪ A fogyasztók és ellátottak védelmének megerősítése a civil szolgáltatások és érdekvédelem, ill. a hatósági és jogvédő munka támogatásával ▪ A társadalom biztonságérzetének fokozása közösségi bűnmegelőzési programokkal ▪ Az akadálymentesítés szakmai hátterének biztosítása, valamint a megváltozott munkaképességűek minősítési rendszerének átalakítása, a rehabilitáció szakmai feltételeinek megteremtése ▪ A bűnelkövetők hatékony társadalmi visszailleszkedésének elősegítése ▪ A halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkaerőpiaci integrációjának előmozdítása
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>A régió vezető egészségügyi intézményeinek, valamint képző intézmények összefogásával a NYDRET a Regionális Egészségügyi Tudásközpont-hálózat kialakítását szorgalmazza, melynek egyik pillére az Emberi Erőforrás komponens, mely a nem orvosi képzések, továbbképzések, és majdan akkreditált képzőközpont szerepét vállalná fel. A projektgazda a győri Petz Aladár Megyei Kórház. Az egészségmonitorozási feladatokat az ÁNTSZ Zala megyei intézetében kialakítandó obszervatórium gondozná, szintén a tudásközpont projekten belül. Annak érdekében, hogy a fejlesztések, támogatási programok a leghátrányosabb helyzetű térségekig is eljussanak, elősegítsék e térségek (elsősorban Zala megyében: Nagykanizsán és környékén, Zalaegerszegen, Zalalövön, Lentiben és Zalaszentgróton) felzárkózását és a térségben élők társadalmi és munkaerőpiaci integrációját, e térségekben – ahol a roma népesség jelentős része él - célzott programokat indítunk. A 2004-es adatok szerint a családi napközi (CSANA) a régióban teljesen hiányzik, míg házi gyermekfelügyelet egy helyen működik, a Sopron-Fertődi kistérségben. A</p>

¹³ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	helyettes szülőknél engedélyezett férőhelyek száma összesen 45 a régióban, mely nagymértékben kihasználatlan. Gyermekek átmeneti otthonát Sopronban, Szombathelyen és Nagykanizsán szükséges létrehozni. A régióban dolgozó szakemberek valamivel több mint 20 %-a dolgozik alapfokú végzettséggel, ami alig valamivel jobb, mint az országos átlag. Ezen belül is Zala megye rosszabb helyzetben van, hiszen itt a szociális területen dolgozók 27 %-a csak alapfokú végzettséggel rendelkezik, de itt a legalacsonyabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya is (18,9 %). Mindannak ellenére, hogy Zala megyében a „legfiatalabb” a szociális szakmai munkakörben dolgozó állomány, 26,7 %-uk 35 év alatti. A szombathelyi börtön beruházás miatt a bűnelkövetők hatékony társadalmi visszailleszkedésének elősegítése területnek különös jelentősége, és regionális vonatkozása van.				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Az egészségügy struktúraváltását lehetővé tévő ellátási formák fejlesztése A fekvőbeteg ellátási intézményrendszer felkészítése a struktúraváltásra, hatékony ellátási struktúra kialakítása Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Hálózatos együttműködések.				
Támogatandó projektek becsült száma:	150-200				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tény-adat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	<ul style="list-style-type: none"> - Munkaerő-piaci aktivitás és foglalkoztathatóság visszanyerését támogató szociális és rehabilitációs tevékenység által lefedettek száma (fő, ffi/nő) - 100 ezer munkaképes korúra jutó táppénzes napok száma (nap) - 10 ezer munkaképes korúra jutó, adott évben regisztrált új rokkantak száma (fő, ffi/nő) 			OEP, SZMM	évente
Eredmény	<ul style="list-style-type: none"> - A gyermekek (0-15 évesek) szegénységi arányának (egy főre jutó medián jövedelem 60-a alatti jövedelemből élő családok gyerekei) csökkenése - A leghátrányosabb helyzetű kistérségekben a munkajövedelem arányának növekedése az aktív korú tagokkal rendelkező szegény (egy főre jutó medián jövedelem 60%-a alatti egy főre jutó jövedelemből élő) háztartások jövedelmeiben - A betegséggel töltött munkanapok számának csökkenése a munkaképes korúak (15-64 év) körében 			OEP, SZMM, KSH	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás¹⁴ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Az egészségügy struktúraváltását lehetővé tévő ellátási formák fejlesztése (ERFA-TIOP)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Emberi erőforrások fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>1. <u>Regionális járóbeteg-szakellátó hálózat és egynapos sebészeti központok létrehozása, fejlesztése</u></p> <p>A komplex ellátások biztosításának és a szolgáltatások integrációjának megfelelő kapacitás- és struktúraváltást követően a regionális/megyei járóbeteg-szakellátó intézményekből kialakuló központok regionális feladatokat fognak ellátni, hálózatot képezve, és ennek keretében a kistérségi járóbeteg-szakellátó központokat korszerű információtechnológia alkalmazásával koordinálva. A térségi feladatok körében definitív ellátást, általános, valamint speciális diagnosztikai szolgáltatásokat, szűréseket és szakrendeléseket, egynapos sebészeti és kúraszerű ellátásokat biztosítanak magas technikai színvonalú eszközökkel. Új szolgáltatások bevezetésével tehermentesítik a fekvőbeteg szakellátást, illetve biztosítják a lakosság-közeli ellátásokat a mobil egészségügyi szolgálat (szűrés, szakellátás) bevezetésével.</p> <ul style="list-style-type: none"> • X m² épület felújítására, átalakítására, rekonstrukciójára, bővítésére, • Orvos-technológiai gép-műszerfejlesztés: képalkotó diagnosztikai és szűrőberendezések, egynapos ellátás és központi háziorvosi ügyelet eszközei, a mobil ellátáshoz gépkocsi, motor, gép-műszer és berendezés, ápolási és rehabilitációs eszközök. • Informatikai rendszer és eszközfejlesztés: intézmény és intézményközi, a digitális technológia, info-kommunikációs eszközök és központ kialakítása. <p>2. <u>Kistérségi járóbeteg-szakellátó központok kialakítása, fejlesztése a struktúraátalakítás során megváltozott funkciójú fekvőbeteg intézmények bázisán</u></p> <p>A kistérségi járóbeteg-szakellátó központok kialakítása a szükségleteknek megfelelő különböző szolgáltatások integrációjával és komplex szolgáltatások biztosításával, az információtechnológia és infokommunikációs lehetőségek maximális kihasználásával történik. A fekvőbeteg intézménnyel rendelkező kistérségben kialakítandó központok a regionális központ koordinációja és módszertani ajánlásai alapján az infrastruktúrafejlesztés eredményeként létrejött korszerű épületben digitális diagnosztikai és szűrőberendezésekkel biztosítják a definitív (megelőzés, gyógyítás, gondozás, rehabilitációs tevékenység) ellátást 30 km-en belüli elérhetőséggel, illetve koordináló szerepkört töltenek be a kistérségi szolgáltatók körében.</p> <ul style="list-style-type: none"> • X m² épület felújítására, átalakítására, rekonstrukciójára, bővítésére, • Orvos-technológiai gép-műszerfejlesztés: képalkotó diagnosztikai és szűrőberendezések, egynapos ellátás és központi háziorvosi ügyelet eszközei, a mobil ellátáshoz gépkocsi, motor, gép-műszer és berendezés, ápolási és rehabilitációs eszközök. • Informatikai rendszer és eszközfejlesztés: intézmény és intézményközi, a digitális technológia, info-kommunikációs eszközök és központ kialakítása.

¹⁴ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>3. <u>Otthonápolás</u></p> <p>Az életminőség növekedéséhez és a költséghatékony ellátási struktúra kialakításához is hozzájárul az otthonápolási kapacitások (ápolás, gondozás, hospice) és a munkavégzéshez szükséges kis értékű eszközök bővítése. Az aktív kórházi ellátást nem igénylő esetek az ellátórendszer megterhelése nélkül gyógyíthatók. A kórházi fekvőbeteg-ellátást nem igénylő, ápolásra szoruló betegek és családtagjaik, a kórházi ellátásból hamarabb kikerülő betegek számára biztonságos kezelést nyújt (a gyógyulást esetenként hatékonyan segítő) otthoni környezetben. A beavatkozás célcsoportjai a központilag kialakított akkreditációs rendszerben az ellátás teljes spektrumát biztosító minősített otthoni szakápoló szolgálatok, egészségügyi szolgáltatók.</p>				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>A régió egészségügyi ellátó rendszeréből hiányzik a progresszivitás csúcán álló orvosi egyetem, így a három megyei kórház (Zala Megyei Kórház, Vas megyei Markusovszky Kórház, győri Petz Aladár Megyei Kórház) közül egynek szükséges felvállalni ezt a szerepet, mely NYDRET koordinációt igényel. Azon intézmények esetén, melyek strukturálisan érintettek az egészségügyi ellátórendszert érintő reformoknak, biztosítani szükséges a szakmai specializáción túl a fejlett diagnosztikai háttérrel bíró járóbeteg ellátó központ szerepet. Ez régióinkban Csorna, Kapuvár, Sárvár, Celldömölk, Körmend, Keszthely esetében szükséges.</p>				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	<p>Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése (ESZA-TAMOP) A fekvőbeteg ellátási intézményrendszer felkészítése a struktúraváltásra, hatékony ellátási struktúra kialakítása (ERFA-TIOP) Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése (ERFA-ROP)</p>				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<p>Ellátandó betegek száma növekszik, betegutak átrajzolódnak, az egyes szakmai programok megvalósulásával a potenciális központok szerepe nő – hálózatos együttműködések alakulnak ki.</p>				
Támogatandó projektek becsült száma:	15-20				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	<ul style="list-style-type: none"> - Felújított, bővített, vagy újonnan épült alapterület (m²) - Átalakított, funkciót váltott épület (m2) - Aktív-krónikus ágyszám változása - Ellátást igénybevevők száma (fő, ffi/nő) 			IH, KSH, OEP	Monitoring jelentéshez kapcsolódóan, illetve évente
Eredmény	- Kapacitás változás (meglévő terhére) szakorvosi óraszám/ágyszám			KSH, OEP	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás¹⁵ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A fekvőbeteg ellátási intézményrendszer felkészítése a struktúraváltásra, hatékony ellátási struktúra kialakítása (ERFA- TIOP)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Emberi erőforrások fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>1. Szűrés, diagnosztika (telemedicina) fejlesztése Ez a program egy országos rendszerhez való csatlakozást célozza meg, minden ellátási szintre kiterjedő elektronikus egészségügyi szolgáltatások és elektronikus kommunikációt biztosító intézményközi információrendszer kialakításával. A kiépített telemedicinális rendszerek lehetővé teszik az e-konzultációt és a távleletezést is, amely lakosságközei, definitív ellátást biztosít. Gyakorlatban már hazánkban is több helyen alkalmazott területe a digitális képalkotás. A program részét képezik egyrészt informatikai fejlesztések megvalósulása, másrészt a diagnosztikai eszközök cseréje digitális formátumúra.</p> <p>2. Sürgősségi ellátás fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alap-, emeltszintű, illetve speciális (országos) sürgősségi beteg osztályok kialakítása, fejlesztése, mely a jelenlegi kórházakra építve 30 perces elérhetőséggel 50-60 folyamatos ügyeletet biztosító kórházzal valósulna meg. A sürgősségi ellátásban kialakuló infrastrukturális és humán-erőforrás koncentráció lehetővé teszi az égés, toxikológia, fertőző ügyeleti rendszer kialakítását is. ▪ A sürgősségi ellátórendszer gép/műszer fejlesztése több ciklusban elégíti ki a szükséges eszközök amortizációja kapcsán felmerülő igényeket. ▪ Országos Mentőszolgálat regionális szervezetének fejlesztése, amely új állomások létesítését, meglévők felújítását és a gépjárműpark fejlesztését foglalja magába. <p>3. Regionális fekvőbeteg-ellátórendszer fejlesztése Az egészségügyi ellátások hatékonysága és minősége érdekében a kórházak infrastruktúra fejlesztése valósul meg. A több telephelyes, sok épületes rendszert felszámoló tömbösítéssel, mátrix szervezeti struktúrák kialakításával a költséghatékonyság növelése valósul meg az ellátás minőségének javulásával egy időben. A beavatkozás érinti a kórházi eszközpark állagát, amely a magasabb színvonalú, esélyegyenlőséget teremtő egészségügyi ellátás irányába hat, mert lehetőséget biztosít a szükségleteknél kevesebb ellátást nyújtó szakmák infrastruktúrájának fejlesztésére és a nagy értékű műszerek és eszközök beszerzésére, cseréjére. A szakmai átalakulás révén kvalifikált munkahelyek teremthetők, mellyel a versenyképesség nő, ugyanakkor az ellátás színvonalának emelkedése okán, hosszú távú hatásként az egészséges életévek száma is nő.</p> <ul style="list-style-type: none"> • m² épület felújítására, átalakítására, rekonstrukciójára, bővítésére, • Orvos-technológiai gép-műszerfejlesztés: képalkotó diagnosztikai és szűrőberendezések, egynapos ellátás és központi házi orvosi ügyelet eszközei, a mobil ellátáshoz gépkocsi, motor, gép-műszer és berendezés, ápolási és rehabilitációs eszközök. • Informatikai rendszer és eszközfejlesztés: intézmény és intézményközi, a digitális technológia, info-kommunikációs eszközök és központ kialakítása.

¹⁵ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>4. <u>Korszerű regionális onkológiai hálózat kialakítása</u></p> <p>Az onkológiai szakellátás fejlesztését a népesség egészségi állapota, a megbetegedési struktúra, a daganatos betegségek számának kedvezőtlen változása, az onkológiai ellátáshoz való egyenlőtlen hozzáférés, egyes ellátási formák korlátozott elérhetősége indokolja. A Nemzeti Rákellenes Programmal összhangban a betegellátás érdekét, a költséghatékony ellátás megvalósítását leginkább a jelenleginél koncentráltabb, de egyenletesebb területi hozzáférést biztosító, szakképzett gyógyító személyzettel, megfelelő felszereltséggel rendelkező, komplex, valamennyi korszerű diagnosztikai és terápiás beavatkozásra alkalmas megyei és regionális onkológiai centrumokkal érhető el, melyek biztosítják a szűrések infrastrukturális hátterét és a hospice ellátást is.</p>				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>Az infrastruktúra terén az épületek jelentős része rekonstrukcióra szorul, a korszerű tömbkórházi épületek száma csekély, sok telephelyen pavilonos rendszer jellemzi a 19. század igényeinek megfelelően. Az orvostechikai és a kórháztechnikai eszközök korszerűtlenek és magas átlagéletkorúak, ezért jelentős kockázatot, veszélytényezőt jelentenek a biztonságos sürgősségi ellátásra, ezáltal közvetlenül a betegek, szakdolgozók számára. Az intézmények információtechnológiai (eszköz, rendszer) korszerűtlenek, melyek jelentősen gátolják az intézményközi kommunikációt, a gyógyítás terén a digitális technológia alkalmazását, az adat és információközlést. A Nyugat-dunántúli Regionális Egészségügyi Tanács koordinálásával a megyei intézmények megkezdtek a párbeszédet a párhuzamosságok felszámolására, az egyes szakmacsoportokban a regionális központi funkciók elosztására.</p>				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	<p>II.5.1. Egészségmegőrzés és társadalmi befogadás, részvétel erősítése</p> <p>II.5.2. Az egészségügy struktúraváltását lehetővé tévő ellátási formák fejlesztése</p> <p>II.5.4. Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése</p>				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<p>Ellátandó betegek száma növekszik, betegutak átrajzolódnak, az egyes szakmai programok megvalósulásával a potenciális központok szerepe nő – hálózatos együttműködések alakulnak ki.</p>				
Támogatandó projektek becsült száma:	15-20				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	<ul style="list-style-type: none"> - Felújított, bővített, vagy újonnan épült alapterület (m²) - Átalakított, funkciót váltott épület (m²) - Aktív-krónikus ágyszám változása - Ellátást igénybevevők száma (fő, ffi/nő) 			IH, KSH, OEP	Monitoring jelentéshez kapcsolódóan, illetve évente

Eredmény	<ul style="list-style-type: none"> - kapacitás változás (meglévő terhére) szakorvosi óraszám/ágyszám - a betegséggel töltött idő csökkenése a munkaképes korúak körében - egy gyógyult betegre jutó kórházban töltött napok számának csökkenése és regionális szinten mért különbségeinek csökkenése 			OEP	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás¹⁶ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése (ERFA-ROP)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Emberi erőforrások fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A régió aprófalvas településszerkezete és a lakosság rossz egészségügyi helyzete miatt alapvető fontosságú a <i>egészségügyi ellátások</i> és szolgáltatások <i>lakosságközelibbé tétele</i> és lehetőség szerint helybeni biztosítása, valamint a régió lakosságára jellemző egészségi kockázatok megelőzése. Az <i>egészségügyi szolgáltatók</i> (főként kiskórházak) párhuzamos aktív fekvőbeteg ellátásainak megszüntetését regionális szakmai és költséghatékonysági szempontok is sürgetik, melyek révén a krónikus és rehabilitációs szolgáltatások és ellátási formák kerülnek előtérben. Ezek kiszolgáló terápiás funkcióit az erőforrás koncentráció okán célszerű a meglévő szakmai programokkal rendelkező, azt ellátni kívánó egészségügyi szolgáltatókra összpontosítani, az igénybevevő rehabilitációs szolgáltatásokat pedig ezek köré szervezni. Az aktív ellátást követően vagy egész életükben, vagy folyamatosan hosszú távon szükséges a betegek rehabilitációja, nyomon követése, a normális életbe való visszavezetése, a szakszerű ápolás biztosítása, mely révén a családi terhek csökkennek, a betegek pedig önellátók és munkaképesek lesznek.
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> - Lakosság közeli szolgáltatások biztosítása, bővítése (elérési idő lerövidítése). - A szolgáltatások színvonalának és a munkafeltételek minőségének javítása korszerű infrastruktúrafejlesztéssel (szakember, képzettség, eszköz, épület, akadálymentesítés, informatika). - Térségi szintű egészségügyi információ-kezelés javítása. - Az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés területi kiegyenlítése, társadalmi esélykülönbségek csökkentése - Szükséglet orientált, komplex és integrált ellátások biztosítása egy optimális kapacitású, költség-hatékony struktúrában - A munkavállalók munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a munkavégző képesség gyors helyreállítása a betegségek megelőzésével, korai felismerésével - A gyógyítás hatékonyságának és a munkafeltételek javításának növelése korszerű infrastruktúrafejlesztéssel (eszköz, épület) - Regionális szintű egészségügyi információ-kezelés javítása - A háziorvosi szűrés-gondozás hatékonyságának javítása - A védőnői kapacitások optimalizálása - A nem halasztható alapellátási feladatokhoz való hozzáférés esélyegyenlőségének javítása - a lakossági szinten legjelentősebb egészség-kockázatot hordozó kockázati tényezők befolyásolása célzott, komplex megelőzési és korai kezelésbe vételi, szűrési programokkal
Támogatandó tevékenységek (projektek)	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>helyi jelentőségű egészségügyi alapellátás infrastrukturális és informatikai fejlesztése</u> 2. <u>prevenációs technikákhoz kapcsolódó beruházások, szolgáltatások, egészségügyi kampányok és a népegészségügyi program helyi aktivitásainak támogatása, a civil kezdeményezések integrálása az egészséges életmód fejlesztése programokba, kapcsolódó képzési</u>

¹⁶ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

programok indítása

A lakossághoz közeli ellátások azok a területeken, ahol az egészségügyi ellátás (szűrés, akut esetek kezelésének megkezdése, illetve deffinitív ellátásuk, a krónikus betegségek gondozása) történik. Ez az ellátási szint, ahol az egészségnevelés, az egészséges életmód segítése, a szociális problémákkal való szembesülés megtörténik.

A lakossághoz közeli ellátási formák az alábbiak:

- háziorvosi ellátás
- házi gyermekorvosi ellátás
- alapellátási ügyeleti tevékenység
- védőnői tevékenység
- járóbeteg szakellátás
- iskola-egészségügy
- otthoni szakápolás
- szűrővizsgálatok
- prevenció és népegészségügyi tevékenység
- mentés
- betegszállítás

- épület felújítására, átalakítására, rekonstrukciójára, bővítésére,
- Orvos-technológiai gép-műszerfejlesztés: képkalkoló diagnosztikai és szűrőberendezések, egynapos ellátás és központi háziorvosi ügyelet eszközei, a mobil ellátáshoz gépkocsi, motor, gép-műszer és berendezés, ápolási és rehabilitációs eszközök.
- Informatikai rendszer és eszközfejlesztés: intézmény és intézményközi, a digitális technológia, info-kommunikációs eszközök és központ kialakítása.

3. kistérségi járó betegellátó központok kialakítása a fekvőbeteg intézményekkel nem rendelkező kistérségekben

A gyógyítás, gondozás, rehabilitációs tevékenység az infrastruktúrafejlesztés eredményeként létrejött korszerű épület, digitális diagnosztikai és szűrőberendezésekkel. Új szolgáltatások körében: mobil egészségügyi szolgálatokat (pl. mobil szakorvosi konzílium, diagnosztika, szűrőbusz, motoros sürgősségi szolgálat), egynapos ellátásokat (egynapos sebészet, egyszeri vagy kúraszerű ellátások), otthoni szakápolási, betegszállítási szolgálat működtetését végezheti. Lehetőség van egészségkultúra fejlődése és egyéb információk nyújtása érdekében kommunikációs szolgáltató egység kialakítására is, mely elsősorban koordináló, tanácsadó, felvilágosító információk nyújtását végzi, illetve hatékony partneri kapcsolatokat tart fenn. Az információtechnológia (intézményi és intézményközi informatikai infrastruktúrafejlesztés, hálózat kialakítás, digitális-technológia alkalmazása, távkapcsolat a mobil szolgálatokkal, stb.) korszerűsítése a projekt megvalósításának nélkülözhetetlen eleme.

- épület felújítására, átalakítására, rekonstrukciójára, bővítésére,
- Orvos-technológiai gép-műszerfejlesztés: klinikai laboratórium, képkalkoló diagnosztikai és szűrőberendezések, egynapos ellátás és központi háziorvosi ügyelet eszközei, a mobil ellátáshoz gépkocsi, motor, gép-műszer és berendezés, ápolási és rehabilitációs eszközök.
- Informatikai rendszer és eszközfejlesztés: intézmény és intézményközi, a digitális technológia, info-kommunikációs

eszközök és központ kialakítása.

- A szolgáltatók kapacitásának jobb kihasználása, a szakmailag optimális segítségnyújtás elérése érdekében a betegek transzportját, a rendelőbe való bejutásának támogatását szolgáló eszközök beszerzése és befogadása

4. az idősellátás térségi ellátási szolgáltatásainak fejlesztése

- Geriátriai szakellátás: *(kötelező elemek)*
 - a.) Járóbeteg-szakellátás
 - Szakrendelés
 - Geriátriai mobil intervenció
 - b.) Fekvőbeteg-szakellátás
 - Aktív geriátriai ellátás geriátriai osztály esetén
 - Krónikus ellátás (krónikus, rehabilitációs és ápolási osztály, hospice - palliatív ellátást nyújtó részleg, demens betegek krónikus ellátására alkalmas részleg).
- Terápiás egységek (fizioterápia, logopédia, stb.)
- Info-kommunikációs egység

Integrálható elemek:

- Gyógyító célú rehabilitációs foglalkoztató
- Integrált egészségügyi- szociális koordináció (pl. vegyes profilú ápolási osztály)
- Nappali geriátriai kórház
- Aktív geriátriai fekvőbeteg- szakellátás
- Nappali demencia centrum
- Szociális alap-és szakellátások
- Nappali hospice szanatórium (orvosi, nővéri, pszichoszociális ellátással)

- Épület felújítására, átalakítására, rekonstrukciójára, bővítésére, valamint új épület építésére, akadálymentesítésre
- Terápiás, rehabilitációs, ápolási eszközök, berendezések, gépműszerek
- Informatikai rendszer és eszközfejlesztés: intézmény és intézményközi, a digitális technológia, info-kommunikációs eszközök és központ kialakítása.
- Képzések: orvosok geriátriai célképzése, esetmenedzser képzés, gerontológiai szakgondozó, szakápoló képzés.

Az épület és eszközfejlesztési elemek csak együttesen pályázhatók!

5. komplex rehabilitációs ellátási központok hálózatának kialakítása, a meglévő kórházi struktúra rehabilitációs szolgáltatásainak fejlesztése a szükséges infrastrukturális és eszközállomány figyelembe vételével

- Rehabilitációs szakellátás: *(kötelező elemek)*
 - c.) Járóbeteg-szakellátás
 - Szakrendelés (szakorvosi és nem-szakorvosi)
 - d.) Fekvőbeteg-szakellátás
 - Intenzív rehabilitációs ellátás (Krónikus és ápolási osztályos háttér együttműködés keretében is biztosítható.)
- Terápiás egységek (foglalkoztató-, fizio-, beszéd-, pszichoszocioterápia, stb.)

	<ul style="list-style-type: none"> • Info-kommunikációs egység <p><i>Integrálható elemek: (választható elemek)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Korai rehabilitáció intenzív osztályos környezetben • Kóma ellátás • Rehabilitációs nappali kórház • Rehabilitációs foglalkoztató • Integrált egészségügyi- szociális koordináció • Szociális alap-és szakellátások • Mobil rehabilitációs szolgáltatás • Maximum 5000 m² épület felújítására, átalakítására, rekonstrukciójára, bővítésére, valamint új épület építésére, kizárólag akadálymentes környezet kialakítása esetén • Terápiás, rehabilitációs, ápolási eszközök, berendezések, gép-műszerek • Képzés, továbbképzés támogatása: szakorvosok, szakápolók, diplomás rehabilitációs szakszemélyzet célképzése, esetmenedzser képzés. • Informatikai rendszer és eszközfejlesztés: intézmény és intézményközi, a digitális technológia, info-kommunikációs eszközök és központ kialakítása. <p>6. a létrejövő infrastruktúra hatékony működtetése, az egészségügyi szolgáltatási rendszer modernizációja, innovációk megvalósítása érdekében szakmai módszertani és szervezetfejlesztési segítségnyújtást, képzést szükséges biztosítani. Ez jelenti továbbá regionális adatbázisok kiépítését és csatlakozást a hazai és nemzetközi információs rendszerekhez, illetve a közszolgáltatások területén a jó példák gyűjtését, legjobb szervezeti példák átadását, tájékoztatási programok indítását (Kútfő hálózat keretében).</p> <p>7. egészségi állapottal kapcsolatos információs rendszer fejlesztése, regionális és területi/kistérségi egészségfejlesztési kapacitások kialakítása és fejlesztése, többcélú lakossági egészséginformációs rendszer létrehozása.</p>
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>A régió fekvőbeteg ellátó intézményeiben a meglévő kapacitások sok esetben egymás mellett működő, <i>párhuzamos ellátásokat eredményeznek</i>, melyek megszüntetése szükséges a járóbeteg ellátó központok fejlesztésével. A térségi – kistérségi szinten a járóbeteg ellátást végző, nem kórházakhoz integrált rendelőintézetek (Lenti, Zalaszentgrót, Kőszeg) a betegellátásból szintén jelentős szerepet vállalnak, melyekre azonban kevesebb figyelem fordítódik. Infrastrukturális állapotuk a háziorvosi és központi ügyeleti rendelőkön kívül közel 20-30 éves lemaradásban van a kívánatoshoz képest.</p> <p>Emellett az egészségügyi struktúraátalakításban részt vevő intézmények szükséges továbbfejlesztési irányainak (pl. rehabilitáció, idősellátás) támogatása szükséges a helyi foglalkoztatási gócpontok megőrzése, valamint a lakosság ellátásának biztosítása érdekében is. A régió lakosságára jellemző főbb betegségtípusok előfordulása miatt szükséges a szűrőprogramok és prevenciók technikák regionális szintű koordinálása.</p>
Célcsoportok:	A régió teljes lakossága.
Lehetséges kedvezményezettek:	önkormányzatok, önkormányzati – kistérségi társulások, a feladat komplex vagy részleges ellátására szerveződött konzorciumok, klaszterek, vállalkozások, egészségügyi intézmények
A végrehajtás	1. nagyprojekt

javasolt módja:	2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 4. egyfordulós nyílt pályázat: 1 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás				
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek 2. Szakmai kritériumok: összhangban áll-e az intézkedés céljaival, igazodik-e a célcsoportok igényeihez, a nyújtandó szolgáltatások, megfelelő projekt menedzsment, hátrányos helyzetű térségek támogatása (az ilyen térségekben működő eu. szolgáltatóknak kedvezményes szolgáltatás-biztosítás), 3. Pénzügyi kritériumok: költség-hatékonyság 4. Kizáró okok				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A fekvőbeteg intézmények profiltisztítása után a betegforgalom növekedése, együttműködés a további súlyponti kórházakkal.				
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:	Vissza nem térítendő támogatás				
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 millió Ft			
	Maximum:	200 millió Ft			
	Saját forrás (%):	5-10%			
Támogatandó projektek becsült száma:	60-70				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	<ul style="list-style-type: none"> - Felújított, bővített, vagy újonnan épült alapterület (m²) - Átalakított, funkciót váltott épület (m²) - Aktív-krónikus ágyszám változása - az adott régióban, térségben, 10 ezer főre jutó, maradandóan fogyatékos lakosok aránya, rehabilitációs szakorvosok aránya, diplomás rehabilitációs szakdolgozók aránya, - egyponos belépésű, integrált rendszerek száma, - az adott kistérségben, ellátási területen található idős lakosok száma, aránya, geriáter szakorvosok száma, esetmenedzserek száma, geriátriai szakápolók, gerontológiai szakgondozók száma, - népegészségügyi szűrőprogramokon megjelentek száma (fő) 			IH, KSH, OEP	Monitoring jelentéshez kapcsolódóan, illetve évente

Eredmény	<ul style="list-style-type: none"> - Az egy rehabilitált főre jutó évi aktív fekvőbeteg ellátásban töltött nap számának csökkenése - Az egy főre jutó évi aktív fekvőbetegellátásban töltött nap számának csökkenése - Kapacitás változás (meglévő terhére) szakorvosi óraszám/ágyszám 			OEP, KSH	évente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:	Építési engedélyezési és kiviteli tervek, eszközbeszerzések műszaki specifikációi.				
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:	NYDRET				
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás¹⁷ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése (TIOP-ERFA)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Emberi erőforrás fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Beavatkozási területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Akadálymentesítés <p>Környezeti akadálymentesítés: a különböző fogyatékossgal élők és mozgásukban korlátozottak számára könnyebb hozzáférést biztosító építészeti, infrastrukturális megoldások alkalmazása.</p> <p>Info-kommunikációs akadálymentesítés: Olyan fejlesztések – piktogramos tájékoztató rendszerek, hangos tájékoztatók, stb. – támogatása, mely révén a önkormányzati, civil és magán szféra által nyújtott szolgáltatások a különböző fogyatékossgal élő csoportok számára is megismerhetővé és elérhetővé válnak (jó példa a szombathelyi vakvezető rendszer: a város különböző pontjain villanyoszlopokon készülékek vannak elhelyezve, amelyek jelet adnak ki, a vakok nyakában vevőkészülék van, ami folyamatos tájékoztatást nyújt nekik).</p> <p>(Tömeg)közlekedés akadálymentesítése: közösségi közlekedéshez kapcsolódó fizikai és info-kommunikációs akadálymentesítés.</p> <p>A beavatkozáson belül az alábbi tevékenységek megvalósítására nyílik lehetőség:</p> <ul style="list-style-type: none"> - épületek akadálymentesítése - info-kommunikációs akadálymentesítés szolgáló eszközök beszerzése - információs akadálymentesítést szolgáló információs rendszerek, kiadványok, eszközök kidolgozása, beszerzése - gépjárművek speciális eszközökkel történő felszerelése (pl. kerekesszékes emelőszerkezet) - gépjárművek átalakítása <p>- A komplex rehabilitáció infrastrukturális hátterének fejlesztése</p> <p>A komplex rehabilitáció intézményes kereteit a viszonylag kis létszámú igénybe vevőre tekintettel regionális szinten szerveződő rehabilitációs centrumok és alközpontjaik (Regionális Önálló Életvitel Központok) kialakításával célszerű megoldani.</p> <p>- A szociális és gyermekjóléti ellátórendszer modernizációja</p> <p>A szociális és gyermekvédelmi ellátórendszer fejlesztésével a megváltozott és növekvő társadalmi, valamint gazdasági szükségletekhez kívánjuk igazítani a szolgáltatásokat. Az elsősorban kistéleplésekre jellemző kapacitáshiány az eddiektől eltérő megoldásokat, költséghatékonyági szempontokat, emberi erőforrás-gazdálkodási megközelítést követel. A bentlakást nyújtó intézmények korszerűsítése pedig kulcsfontosságú a szolgáltatórendszer szerkezetváltásához, az aktivitás növeléséhez és az emberhez méltóbb körülmények megteremtéséhez, a hiányzó szolgáltatások kiépítéséhez. A modernizáció célja a fenntartható, elsősorban az otthon-közeli szolgáltatások fejlesztéséhez való hozzájárulás.</p>

¹⁷ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>Innovatív, többfunkciós kis- és mikrotérségi szolgáltatóközpontok létesítésének célja, hogy a legalapvetőbb néhány szolgáltatás kistelepusi biztosítása mellett kis- és mikrotérségi szintre helyezzük a problémamegoldás színterét, ahol a rendelkezésre álló szakembereket és forrásokat a költséghatékony működtetés érdekében koncentrálni lehet. Ez az ügyfelek, ellátottak számára lehetővé teszi, hogy minél több ügyüket oldhassák meg egy helyen, elkerülve a felesleges utaztatást, járkálást.</p> <p>- A bentlakásos intézmények modernizációja</p> <p>A fejlesztésekkel olyan korszerű szociális és gyermekvédelmi intézményi rendszert szándékozunk kiépíteni, amelyek a speciális és hátrányos helyzetű, sérülékeny társadalmi csoportok (hajléktalan és fogyatékos emberek, pszichiátriai és szenvedélybetegek, átmeneti gondozásban, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő gyermekek, bántalmazott nők, idős emberek stb.) esetében alapvető jelentőségűek az aktivitás növelésében, a méltó életkörülmények megteremtésében. A cél elérése érdekében elsősorban a nagy létszámú bentlakásos intézmények hazai forrásokból megkezdett kiváltását, kis létszámú otthonoszerű szolgáltatások, lakhatási megoldások létesítését kívánjuk folytatni.</p>				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>A fogyatékossgal élőket ellátó intézményrendszer kiépítettsége tekintetében a régió az országos viszonylatban a legrosszabb helyzetben van. A régiók között a legkevesebb számú nappali és bentlakásos intézmény működik. A családsegítő szolgáltatások nagyon különböző módon szervezettek a régióban. Zala megyében a családsegítés az esetek több mint felében önálló intézményként működik, ugyanez az arány Vas megyében mindössze 4%, Győr-Moson-Sopron megyében 23%. Egyáltalán nem működik bölcsőde a Pannonhalmi, Óriszentpéteri, Letenyei és Zalaszentgróti kistérségekben, ahol a kisgyermekes nők munkavállalási esélyeit sok más tényező mellett ez a hátrány is csökkenti. A családi napközi a régióban teljesen hiányzik, míg házi gyermekfelügyelet is csak egy működik a Sopron-Fertődi kistérségben. A fogyatékossgal élőket ellátó intézményrendszer kiépítettsége tekintetében a régió az országos viszonylatban a legrosszabb helyzetben van. A régiók között a legkevesebb számú nappali és bentlakásos intézmény működik. A szociális szolgáltatások fejlesztésénél fontos megvalósítani az információ eljuttatását a kisebb településekre is (touchscreen megoldással információ elérése a közszolgáltatásokkal kapcsolatban), amely támogatja pl. a szociális igazgatás térségi szintű szervezését is.</p>				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	<p>Alkalmazkodóképesség javítása Egészségmegőrzés és a társadalmi befogadás, részvétel erősítése</p>				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<p>Egyes térségekben a szociális szolgáltatások megvalósítása több régiót is érinthet, illetve a határon átnyúló együttműködések lehetőségét is meg kell vizsgálni. A beruházások tervezésénél meg kell vizsgálni a térségben működő humán szolgáltatók infrastrukturális hátterét, az együttműködés, közös használat/fejlesztés lehetőségét.</p>				
Támogatandó projektek becsült száma:	50				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság

Kimenet (output)	- Felújított, bővített, vagy újonnan épült alapterület (m ²) - Átalakított, funkciót váltott épület (m ²) - akadálymentesített intézmények száma (db) - többfunkciós kis- és mikrotérségi szolgáltatóközpontok száma (db)			IH, KSH	Monitoring jelentéshez kapcsolódóan, illetve évente
Eredmény	- az új infrastruktúrát igénybevevő célcsoportok elégedettségének növekedése			Saját	évente
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás¹⁸ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (ROP-ERFA)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Emberi erőforrás fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A hátrányos helyzetű emberek sikeres munkaerő-piaci beilleszkedéséhez a foglalkoztathatóság javítása mellett szükség van szociális szolgáltatásokra is. A szociális szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése feltétele annak, hogy a társadalmi kirekesztéssel leginkább veszélyeztetett csoportok helyzetének javítására irányuló programok végrehajtásához biztosított legyen a megfelelő szolgáltatási háttér. A „rejtőzködő” szegények elérése érdekében szükség van a szociális, közösségi és civil célokat szolgáló komplex térségi és települési fejlesztésekre, különösen a perifériák, aprófalvak, zárványok, hátrányos helyzetű mikrotérségek területén. Falugondnoki, tanyagondnoki szolgálat fejlesztése, a női munkavállalás megkönnyítése a családközeli-, az idősek gondozása az otthonközeli ellátások fejlesztését igényli, mely a meglévő társulások helyi szükségletekhez illeszkedő átalakítását vonja maga után. A szociális szolgáltatások korszerűsítése hosszú távon a területi különbségek csökkentését, a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést és az ellátások minőségének javítását szolgálja, elősegítve a hátrányos helyzetű csoportok – pl. aprófalvakban élő kisgyermekes nők, hajléktalanok, szenvedélybetegek, speciális problémákkal küzdő gyermekek és fiatalok, fogyatékkal élők, romák – munkaerő-piaci és társadalmi beilleszkedését.</p> <p>Beavatkozási területek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szociális alapszolgáltatások infrastrukturális fejlesztése <p>A szociális alapszolgáltatások infrastrukturális fejlesztésén belül támogatni szükséges</p> <ul style="list-style-type: none"> - család és otthon közeli ellátások fejlesztését (étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgálat, utcai szociális munka), - családsegítő szolgáltatások infrastrukturális fejlesztését,

¹⁸ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<ul style="list-style-type: none"> - illetve nappali ellátások fejlesztését (idősek, fogyatékosok, hajléktalanok, szenvedélybetegek és pszichiátriai betegek nappali ellátása). - Gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése <p>A gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztésén belül támogatni szükséges a gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztését, gyermekek napközbeni ellátásának (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet) infrastrukturális fejlesztését, illetve a család és munkahely összeegyeztetését biztosító szolgáltatások fejlesztését.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Módszertani fejlesztés, civil szervezetek bevonása <p>A létrejövő infrastruktúra hatékony működtetése, a szociális szolgáltatási rendszer modernizációja, innovációk megvalósítása érdekében szakmai módszertani és szervezetfejlesztési segítségnyújtást, képzést szükséges biztosítani. Ez jelenti továbbá regionális adatbázisok kiépítését és csatlakozást a hazai és nemzetközi információs rendszerekhez, illetve a közszolgáltatások területén a jó példák gyűjtését, legjobb szervezeti példák átadását, tájékoztatási programok indítását (Kútfő hálózat keretében).</p>
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> - A szociális szolgáltatásoknak a régió sajátos településszerkezetét figyelembe vevő elérhetőségének biztosítása az infrastruktúra kiépítésével, és demográfiai viszonyaira tekintettel levő, a civil szférát is integráló a hálózatelvű innovatív szolgáltatások tartalmi és területi bővítésével, fejlesztésével.
Támogatandó tevékenységek (projektek)	<ul style="list-style-type: none"> - épület étesítése, felújítása, vásárlása, átalakítása, fejlesztése, bővítése - eszközbeszerzés: gépkocsi vásárlás (pl.: támogató szolgálat esetén vagy hajléktalan ellátás krízisautó szolgálatánál), számítástechnikai feltételek biztosítása, egyéb felszerelések - kiegészítő ESZA tevékenységek <ul style="list-style-type: none"> - Közösségi tervezés a szolgáltatás fejlesztésre vonatkozóan - Partnerség kiépítése és működtetése a célcsoport szervezeteivel - Módszertani megújítások, tanácsadás, szakember képzés az infrastrukturális fejlesztésekkel összhangban - partnerségépítés - az érintettek bevonása a szolgáltatásfejlesztés folyamatába - képzések lebonyolítása
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>A szolgáltatások hozzáférhetősége tekintetében jelentős területi különbségek vannak a régió belül is, elsősorban a leghátrányosabb helyzetű, többnyire aprófalvas, zsáktelepüléses térségekben nem biztosított a megfelelő színvonalú szolgáltatás. A leginkább Vas megyében jellemző egyszemélyes szociális „intézmények” kényszerválaszok a régió településszerkezetére, ahol nem tudnak szakszerű munkát végezni. Főként a viszonylag újfajta intézményekre, elsősorban a gyermekjóléti és családsegítő szolgálatokra jellemző, és a szolgáltatás fenntarthatósága szempontjából legkedvezőbbnek látszó megoldása a több települést ellátó intézmények létrehozása. Zala megyében van olyan intézmény, amelynél a társulás 52 települést foglal magában, amely már túl van a működőképesség és átláthatóság határán. Zalában általános ez a megoldás: egy családsegítő egységre átlagosan 10 település jut, miközben Zala megye 20 családsegítő egységében mindössze 83 fő dolgozik. A családsegítő szolgáltatások nagyon különböző módon szervezetettek a régióban. Zala megyében a családsegítés az esetek több mint felében önálló intézményként működik, ugyanez az arány Vas megyében mindössze 4%, Győr-Moson-Sopron megyében 23%. Vas megyében a családsegítés meghatározó intézményes formája az összevont intézmény. Győr-Moson-Sopron megyében pedig a családsegítés több</p>

	<p>mint harmada tevékenységként szervezett, azaz egyszemélyes ellátási formában megoldott. Egyáltalán nem működik bölcsőde a Pannonhalmi, Óriszentpéteri, Letenyi és Zalaszentgróti kistérségekben, ahol a kisgyermekes nők munkavállalási esélyeit sok más tényező mellett ez a hátrány is csökkenti. A családi napközi a régióban teljesen hiányzik, míg házi gyermekfelügyelet is csak egy működik a Sopron-Fertődi kistérségben. A településszerkezeti jellemzők az idősek ellátásnak növekvő igényét sürgetik.</p>	
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> - hátrányos helyzetű gyermekek és szülei - GYES-ről munkába visszatérni kívánó szülők - romák - szenvedélybetegek - a sokgyermekes és/vagy gyermeküket egyedül nevelő – elsősorban – nőknek - hajléktalanok - súlyos vagy halmozottan fogyatékos emberek - az állami gondoskodásból kikerülő fiatalok, - az elítéltek és a büntetés-végrehajtási intézetekből szabadultak 	
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> - Szociális alapszolgáltatásokat nyújtó intézmények (civil és önkormányzati) - Gyermekjóléti szolgáltatásokat nyújtó intézmények (civil és önkormányzati) 	
A végrehajtás javasolt módja:	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás 	
Projekt kiválasztási kritériumok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jogosultsági feltételek 2. Szakmai kritériumok: <ul style="list-style-type: none"> - összhangban áll-e az intézkedés céljaival - igazodik-e a célcsoportok igényeihez, a nyújtandó szolgáltatások - megfelelő projekt menedzsment - hátrányos helyzetű térségek támogatása - elvárás: mikrotérségi ellátási rendszer különböző szolgáltatási elemeit összehangoltan fejlesztő projektek - a 10.000 fő feletti települések saját településük lakosságán túl a térségben élő, sérülékeny társadalmi csoportokra irányuló szolgáltatások biztosítása esetén előnyt élveznek - kötelező elvárás a fejlesztés, felújítás esetén is az akadálymentesítés 3. Pénzügyi kritériumok: költség-hatékonyság, költségoptimalizálás 4. Kizáró okok 	
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<p>Egyes térségekben a szolgáltatások megvalósítása több régiót is érinthet, illetve a határon átnyúló együttműködések lehetőségét is meg kell vizsgálni.</p>	
Pénzügyi Terv (Ft)		
Támogatás formája:	Vissza nem térítendő támogatás	
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 millió Ft
	Maximum:	300 millió Ft
	Saját forrás (%):	5-10%
Támogatandó projektek becsült száma:	30-40	

Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- megvalósított beruházások száma (db) - a korszerűsített, felújított, létrehozott intézményi terület (m2) - a szolgáltatások igénybevevők létszáma (fő, ffi/nő)			saját	monitoring jelentéseknél
Eredmény	- a létrehozott vagy fejlesztett szociális szolgáltatásokkal kiszolgált háztartások száma (db) - - mikrotérségi együttműködések számának növekedése (db)			IH, SZMM, saját	évente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Építési engedélyezési és kiviteli tervek, eszközbeszerzések műszaki specifikációi, szolgáltatási koncepciók.			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:		Nyugat-Dunántúli Regionális Szociálpolitikai Tanács			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Az intézkedésnek a leghátrányosabb helyzetű térségekre kell koncentrálnia.					

IV. Közlekedés

A régió koncepciója felvázolta a 2007-2013 közötti időszakra szóló közép távú programstruktúrát, melyben a hosszú távú célok közül – egyebek mellett – kiválasztásra került a közlekedésfejlesztésre vonatkozó, közép távú javaslat is. E szerint **a régióban a legfontosabb az észak-déli közlekedési tengely megépítése, ezen belül is a kamionforgalommal legterheltebb, illetve a legtöbb lakott település által érintett közlekedési szakaszokon gyorsforgalmi út megépítése.**

Regionális hosszú távú, koncepcionális célok és a kapcsolódó közlekedésfejlesztési intézkedések

Célok

Környezeti értékek, állapot védelme

(Közlekedés levegőszennyezési, zajkárosító hatásainak csökkentése különösen a nagyvárosok központjaiban)

A települési környezet fejlesztése

Belterületek tehermentesítése a tranzitforgalomtól

A célok illeszkednek a KÖZOP mindkét országos átfogó stratégiai céljához.

A városon belüli elérhetőség javítása, kiemelten a lakó- és a jelentős foglalkoztatást adó munkahelyek közötti közlekedési kapcsolatok racionalizálására

A cél illeszkedik a KÖZOP második országos átfogó stratégiai céljához és „Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése” prioritástengelyhez.

A gazdasági versenyképesség javítása

- A vasúti, vízi szállítás részarányának növelése a közlekedési munkamegosztásban;

A cél illeszkedik a KÖZOP mindkét országos átfogó stratégiai céljához és „Az áruszállítás-logisztika közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése” prioritás-tengelyhez.

Határ menti együttműködések erősítése az országhatár közúti és vasúti átjárhatóságának javításával.

Intézkedések

A közforgalmú tömegközlekedés prioritált támogatása az egyéni közlekedéssel szemben. A régió egészére kiterjedő közlekedési szövetség, agglomerációs közlekedési szövetségek létrehozása, kapcsolódás a pozsonyi elővárosi rendszerhez és kapcsolaterősítés a bécsi VOR-ral (viszonylat-szervezés racionalizálása, menetrend-harmonizáció, járatsűrűség növelése)

- Az autóbusz és vasúti pályaudvarok, megállóhelyek korszerűsítése, kulturált utazási feltételek biztosítása (egységes arculatú megállók, információs táblák, vasútüzemi területek rehabilitációja).

- Intermodális közlekedési csomópontok, P+R, B+R parkolók kialakítása (földalatti parkolók, parkolóházak, forgalomtól elzárt sétálóutcák-terek létesítése).

- Elkerülő, belső tehermentesítő utak kiépítése a legforgalmasabb átmenő szakaszok esetében.

- A belterületi utak szilárd burkolattal való ellátása, járdaépítés, -felújítás, forgalomcsillapító megoldások alkalmazása.

- A városi közforgalmú tömegközlekedés fejlesztése, illetve a szűk forgalmi keresztmetszetek kiváltása, átépítése (vasúti átjárók, hidak stb.), a városi közlekedési rendszer fejlesztése (pl. Szombathely, Zalaegerszeg)

- A gyalogos, kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása, parkolási feltételek megteremtése

- Intermodális logisztikai szolgáltató központok kialakítása és a kombinált forgalmú közlekedés fejlesztése (pl. Győr, Nagykanizsa, Sármellék, Sopron);

- Speciális, kombinált szállításra alkalmas járművek és az eszközváltást biztosító berendezések beszerzése.

- A határátlépési pontok bővítése, a kerékpáros közlekedés feltételeinek, illetve egyidejűleg a 3,5 tonna össztömeg

<p>A cél illeszkedik a KÖZOP első országos átfogó stratégiai céljához és „A térségi elérhetőség javítása” prioritástengelyhez.</p>	<p>határig a gépjárművel való közlekedés lehetőségének megeremítése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A (Bécs)-Sopron-Szombathely-Szentgotthárd-(Graz) vasútvonal fejlesztése (kohéziós nagyprojekt javaslat!) - A fenntartható működés esetén a Rédcics-Lendva és a Kőszeg-Alsópulya közötti vasúti kapcsolat újjáépítése.
<p>A területi együttműködések bővítése - Nagytérségi kapcsolatok bővülésének ösztönzése</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a gyorsforgalmi és a kiemelt 2x2 sávú főutak megépítése (M7, M9/M86, M8, M85, M76/75, M15) - a gyorsforgalmi úthálózathoz közvetlenül kapcsolódó, illetve térszerkezeti szempontból jelentős kiemelt főútfejlesztések, település elkerülő szakaszok (pl. 76 sz. főúton sármelléki repülőtér, Zalaegerszeg bekötés, rekonstrukció; 88 sz. főút Sárvár északnyugati elkerülő; 86 sz. főút Szeleste, Hegyfalu, Zalalövő, Zalabaksa elkerülő, M85/86 Csorna elkerülő, M8 Körmend elkerülő) kiépítése - a vasúthálózat nemzetközi és térségi jelentőségű szakaszainak rehabilitációja (pl. Sopron-Szombathely-Szentgotthárd, Szombathely-Nagykanizsa, Zala-szentiváni delták) - a Duna hajózhatóságának biztosítása (Győr-Gönyű kikötő fejlesztése) - a regionális repülőterek (Sármellék, Pér) fejlesztése
<p>Kistérségi közlekedési kapcsolatok bővülésének ösztönzése Vidéki (rurális) területek fejlesztése, térségi központok gazdasági szerepének megerősítése</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A nagyvárosokból, a fő forgalomáramlási útvonalokról a kistérségi központok elérhetőségének javítása, figyelemmel a gyorsforgalmi és főútfejlesztések által kialakuló új közúthálózati szerkezeti sajátosságokra.
<p>A cél illeszkedik a KÖZOP első országos átfogó stratégiai céljához és „A térségi elérhetőség javítása” prioritástengelyhez.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A települések közti, telephelyek, a piacok elérését elősegítő közúthálózat fejlesztése (mellékutak, belterületi és mezőgazdasági, erdészeti utak fejlesztése, korszerűsítése, szilárd burkolattal való ellátása. - A vasúti mellékvonalak megtartása, felújítása. - A hivatásforgalmi kerékpárutak, kerékpáros útvonalak kialakítása;

Célkitűzés:

- A négy országot összekötő Nyugat-dunántúli Régió, nemzetközi és belső elérhetőségének javítása
A Nyugat-dunántúli régióban a meglévő közlekedési rendszerek által nyújtott kínálat (hálózati kiépítettség, szolgáltatási színvonal) nem alkalmas az egyre növekvő, hazai és nemzetközi kereslet minőségi kielégítésére. A közlekedésfejlesztés egyedi prioritásként történő megjelenítése magában foglalja, hogy kizárólag „környezetileg tudatosan tervezett” intézkedések mentén fogalmazhatók meg a fejlesztési javaslatok. A programban ezért is kerül előtérbe a közösségi közlekedés és más környezetbarát közlekedési módok fejlesztése, illetve a szűk közlekedési keresztmetszetek kiváltása, átjárhatóságuk javítása.
- A régió térségi kapcsolatrendszerének és belső elérhetőségi feltételeinek javítása
- A régió nagyvárosaiban és agglomerálódó környezetükben a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

Horizontális cél: A fenntartható fejlődés elvét követő közlekedésfejlesztési projektek mielőbbi megvalósítása érdekében a tervi és egyéb előkészítő feladatok támogatása

Időrendi összefüggés a célok között:

Mivel két markánsan elkülönülő fejlesztési cél került megfogalmazásra, melyek jól megkülönböztethető intézkedési kört ölelnek fel, ezért a programozási időszak során egyformán fontos a célok elérése.

Indoklás

A régió közlekedésfejlesztési prioritástengelye szorosan kapcsolódik, illetve szakmailag kiegészíti a KözOP stratégiáját és prioritástengelyeit, melyek kialakítása már eleve uniós és hazai szakmai szempontokra épültek. A fejlesztési irányokat meghatározó alapvető szempontok:

- Alapcél az elérhetőség általános javítása, a horizontális elvek (pl. környezeti fenntarthatóság, esélyegyenlőség), valamint az üzemgazdaságossági tényezők figyelembevételével. Így például a közlekedési módok közti átjárhatóság (intermodalitás) közös csomópontban történő biztosítása, a kombinált áruszállítás feltételeinek kiépítése kiemelten fontos.
- Tekintettel kell lenni EU közlekedésfejlesztési prioritásaira, azaz a városi közösségi közlekedés, és a vasúti TEN vonalak fejlesztésére, valamint hazánk kötelezettségvállalásaira (pl. 11,5 tonnás burkolatmegerősítés).
- A közlekedési infrastruktúra és a közlekedési szolgáltatások komplex fejlesztéseinek támogatása, a logisztika szerepének erősítése.
- Folyamatos érdekharmonizáció a hazai és külföldi területi, valamint az egyes alágazati szereplők között. a nemzetközi gazdasági-kereskedelmi áramlatokhoz való alkalmazkodás érdekében.
- A közlekedésbiztonságot szem előtt tartó fejlesztések.
- A személyközlekedés esetében a környezetbarát, vasúti és a vízi közlekedés támogatása, a járműállomány modernizációja.

Az előbbi, általánosan elfogadott közlekedésfejlesztési szempontokon túlmenően, illetve azokhoz illeszkedően régióspecifikus szempontokat is szükséges megjeleníteni a prioritástengelyen belül.

„A TEN hálózatnak a magyar fővárosba irányuló vonalai mellett – amelyek a régiót csupán az északi és a déli határai mentén érintik – az Alpok keleti lábánál húzódó észak-déli vasúti-közúti folyosó szűk teljesítőképessége jelenti a legnagyobb problémát. Ebben növekvő súllyal jelennek meg a szomszédos négy főváros ill. az azokon túli térségek között fejlődő gazdasági és idegenforgalmi kapcsolatok. A KözOP tervezett nagyprojektjei között több is, e hálózati anomáliát hivatott kezelni, melyek azonban nagyobb léptékű, a regionális beavatkozási lehetőségeken túlmutató fejlesztést jelentenek. A TEN hálózatok és kapcsolódó fő elemeinek fejlesztése mellett a régióban számos, más tartalmú közlekedési kérdés is megoldásra vár.

A nemzetközi elérhetőség javításának további fontos eleme a légiközlekedés, azaz a regionális jelentőségű repülőterek (Sármellék, Pér) megkezdett fejlesztéseinek folytatása. Ugyanakkor a régió belső elérhetőségi viszonyai kedvezőtlenek, ami elsősorban a térségi közlekedési kapcsolatokban fontos alsórendű úthálózat rossz minőségére és hálózati hiányosságaira, a főutakon meglévő, forgalomlassító települési átkelési szakaszok nagy számára, a régióhatár nemzetközi és hazai irányú átjárhatóságának rossz kiépítettségére,

valamint a vasúti fő- és mellékvonalak műszaki állapotára, utóbbiak esetében a gazdaságos működtetési szempontokra vezethető vissza.

Mindemellett a városi, elővárosi közösségi közlekedés szervezetlensége, az intermodalitás hiánya a régióban is kiemelt probléma, mely a régió öt megyei jogú városában hangsúlyosan jelentkezik. A közösségi közlekedés vonzóvá tétele az egyéni közlekedéssel szemben, az egyik legjelentősebb közlekedésfejlesztési kihívás, hiszen rendkívül összetett, egymásra épülő tevékenységek harmonikus megvalósítását feltételezi. A környezeti szempontok érvényesítésének alapvető tényezője a közösségi közlekedés modal-split arányból való részesedésének növelése. A közösségi közlekedés technikai, szervezési, üzemeltetési kérdéseit komplex módon, agglomerációs közlekedési szövetségek keretében lehet kezelni, miközben, mint végfelhasználó kihatással van az alternatív üzemanyagok előállítására és használatára.

A kerékpáros közlekedést kiszolgáló kerékpárutak, kerékpáros útvonalak területileg egyenetlen kiépítettségűek, nem képeznek egységes hálózatot, így sem a turisztikai célterületek elérésében, sem hivatásforgalomban nem jelentenek közlekedési alternatívát a lakosságnak. E prioritástengelyen belül elsősorban a hivatásforgalmat (munkahely-lakóhely kapcsolatot) kiszolgáló, jellemzően belterületi szakaszok fejlesztése kívánatos, összehangolva a turisztikai célú országos és régiós, főutak melletti gerinchálózat fejlesztésével. A kerékpáros közlekedés közvetve a lakosság egészségi állapotának megőrzéséhez, illetve meghatározóan a közlekedés okozta környezetterhelés csökkentéséhez is hozzájárul.

Leírás

A Nyugat-dunántúli Régió operatív programja a közlekedésfejlesztést nem önálló prioritástengely mentén tárgyalja, hanem különböző intézkedésekben, más-más prioritástengelyhez tartozóan. Ezzel szemben a regionális programban önálló prioritástengelyhez kapcsolódnak a közlekedési tárgyú fejlesztések.

A ROP kistérségi környezetvédelmi és infrastrukturális fejlesztések prioritástengelye foglalja magában a települések, térségek belső elérhetőségi viszonyainak javítását szolgáló alsóbbrendű közúthálózat, vasúti mellékvonalak és a kerékpárút-hálózat fejlesztéseket, míg városfejlesztés prioritástengelye a közösségi közlekedés fejlesztését, a helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése prioritástengelye a regionális, térségi közlekedésszervezést.

A regionális program a régió térségi kapcsolatrendszerének és belső elérhetőségi feltételeinek javítása keretében fogalmazza meg a hálózati vonatkozású közlekedésfejlesztést. A közösségi közlekedés feltételeinek javítása témakörbe pedig beleérti a regionális és térségi közlekedésszervezést is.

Összességében a regionális program közlekedésfejlesztési prioritástengelye olyan intézkedésekre, projektekre tesz javaslatot, melyek a régió versenyképességét, a társadalmi kohézió erősítését támogatják, miközben hozzájárulnak egy biztonságosabb, környezetbarátabb közlekedési rendszer kialakulásához, valamint a régió belső területi különbségeinek mérsékléséhez.

Támogatható intézkedések

A regionális program közlekedésfejlesztési prioritásán belül a regionális szintre „delegált”, a központi, ágazati operatív programból (KÖZOP) kimaradt intézkedések:

IV.1. A régió térségi kapcsolatrendszerének és belső elérhetőségi feltételeinek javítása

- 4-5 számjegyű utak felújítása, építése
- egyéb, hálózati szereppel bíró, nem állami tulajdonú (önkormányzati, mezőgazdasági, erdészeti) utak fejlesztése
- vasúti mellékvonalak korszerűsítése

IV.2. A régió nagyvárosaiban és agglomerálódó környezetükben a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

- ERFA-típusú városi közlekedési fejlesztések (amelyek nem tartoznak a KÖZOP alá, lásd fentebb a ROP 3. prioritástengelyénél)
 - Közlekedésbiztonság növeléséhez kötődő fejlesztések (forgalomcsillapítás, gyalogoszónák, kerékpárutak és főútmenti lassúforgalmi utak építése);
 - Intermodális tömegközlekedési csomópontok, kapcsolatrendszer kialakítása és fejlesztése, utasforgalmi szolgáltatások színvonalának javítása;
- Agglomerációs közlekedési szövetségek kialakítása, kapcsolódás a bécsi és a pozsonyi elővárosi rendszerhez

A meglévő közlekedési szövetség regionális szintű bővítésével összehangoltan kialakítani a kisebb működési területű agglomerációs közlekedési szövetségeket az öt megyei jogú város esetében.

- A működtetést elősegítő eszközbeszerzések.

Figyelembe véve a régió számára rendelkezésre álló ROP forrás nagyságát, illetve annak régióspecifikus felosztását az egyes prioritástengelyek, illetve beavatkozási területek között, az alábbi közlekedésfejlesztési intézkedések javasolhatók.

Finanszírozási terv 2007-13

7. Táblázat: Közlekedés pénzügyi táblázat

Intézkedések	EU forrás	Összes fejlesztés	EU támogatás	Hazai állami támogatás	Becsült saját erő	
					Önkormányzati, egyéb (10%)	magán
Helyi és helyközi közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása	ERFA	7 150	5 525	975	650	
Térségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése	ERFA	14 300	11 050	1 950	1 300	
Regionális és térségi közlekedés-szervezés	ERFA					

A prioritástengely számszerűsítése

8. Táblázat: Közlekedési indikátorok

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
A régió térségi kapcsolatrendszerének és belső elérhetőségi feltételeinek javítása	eredmény	- javul az alsórendű úthálózat minősége (útegyenetlenség, nyomvályúság, burkolatállapot, teherbírás) (ún. IRI osztályzat) - megyei jogú városok, kistérségi központok átlagos elérhetősége javul (perc)	Sorban 3,08-1,42-4,1-2,54	0,5 - 3 perc	Magyar Közút Kht., Terra Studio Kft.	a programozási időszak kezdetén és végén
	output	- felújított alsórendű utak hossza (km), - kiépített, új alsórendű utak hossza (km) - korszerűsített vasúti mellékvonalak hossza (km) - kiépült, új kerékpárutak hossza (km) - kijelölt kerékpáros útvonal, pl. kerékpársáv hossza (km)	3766 km 3766 km 117 km	+60 km +30 km +15 km +90 km +100 km	Magyar Közút Kht., MÁV Rt, GYSEV	a programozási időszak kezdetén és végén
A régió nagyvárosaiban és agglomerálódó környezetükben a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása	eredmény	- a közösségi közlekedésben szállított utasok számának növekedése (%)		+5%	KSH, Volántársaságok, MÁV Rt, GYSEV	a programozási időszak kezdetén és végén
	output	- kiépült intermodális csomópontok száma (db), - fejlesztett (akadálymentesített) utasforgalmi létesítmények (autóbusz-vasúti állomások) száma (db) - a fejlesztéseket alátámasztó, tanulmányok, tervek száma (db) - meg/átalakult közlekedési szövetségek száma (db)	1	5 6 6 6	KSH, Volántársaságok, MÁV Rt, GYSEV	a programozási időszak kezdetén és végén

Intézkedések

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Helyi és helyközi közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása
Kapcsolódó prioritástengely megnevezése	ROP Városfejlesztés
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A régió megyei jogú nagyvárosaiban (Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa), valamint az agglomerálódó térségükben, illetve a jelentős idegenforgalmú városokban a gépjármű-közlekedés egyre nagyobb zsúfoltságot, torlódásokat okoz, ami környezetterhelés növekedését eredményezi. Eközben a nagyvárosokat övező agglomerációs településeken nem kielégítő közösségi közlekedés szolgáltatási színvonala. A városok és agglomerációjuk említett közlekedési problémaköre ugyan területileg elkülönül, mégis a közlekedési szolgáltatások által egységes rendszert képeznek, így szükségszerűen együtt kell kezelni azokat. Ez indokolja a helyi és helyközi tömegközlekedés feltételeinek és a szolgáltatások színvonalának javítását és támogatását.
Az intézkedés céljai	Az egyéni közlekedéssel szemben versenyképes közösségi közlekedési szolgáltatás nyújtása.
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<p>1. komponens</p> <ul style="list-style-type: none"> - az intermodális kapcsolatrendszer fejlesztése forgalomtechnikai eszközök fejlesztésével, P+R és B+R rendszerek fejlesztése; - autóbusz pályaudvarok, végállomások felújítása, átépítése, áthelyezése utasforgalmi szempontok szerint, mozgáskorlátozottak tömegközlekedését elősegítő fejlesztések; - utasforgalmi szolgáltatások színvonalának javítása, informatikai, térinformatikai eszközök fejlesztése tekintettel az intermodalitásra; <p>Javasoljuk, hogy az intermodális tömegközlekedési csomópontok kialakítása, létesítése itt kapjon helyet!</p> <p>2. komponens</p> <p>Tervi és egyéb előkészítő feladatok támogatása (pl. integrált közösségi közlekedési rendszerek kialakításához)</p> <p>(rendezési, szabályozási terv módosítása, engedélyezési, kiviteli, üzleti terv, környezeti hatástanulmány, megvalósíthatósági tanulmány, régészeti feltárás, kisajátítás)</p> <p><i>(Külön megvizsgálandó, hogy a pályázati rendszer keretében a projektelőkészítés elszámolható költségei között a 2. komponens feladatokból melyek támogathatók egy projekten belül, s melyek esetében szükséges önálló pályázati ablak, komponens beiktatása.)</i></p>
Az intézkedés régió-specifikus szempontjai	Elsődlegesen a régió 5 megyei jogú városában és agglomerációjukban fontosak a fejlesztések támogatása (kiemelten Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg esetében), másodsorban nemzetközi szinten is jelentős (magas látogatószámú) turisztikai célterületeken: pl. Hévíz Elővárosi vasúti közlekedésre alkalmas vasúti mellékvonalak (Győr-Pannonhalma, Zalaegerszeg-Rédcis)
Célcsoportok:	- Helyi, a városi és az agglomeráció településeinek lakossága (mozgáskorlátozottak) - Turisták
Lehetséges kedvezményezettek:	<p>1. komponens: önkormányzatok és társulásai, központi költségvetési szervek és intézményeik, közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik; Közút Kht., MÁV, GYSEV, Volántársaságok, közlekedési szövetség, illetve ezek konzorciuma</p> <p>2. komponens: gazdasági társaságok az előbbiekkal közös konzorciumban</p>

A végrehajtás javasolt módja:	kétfordulós pályázat				
Projekt kiválasztási kritériumok	<p>1. Jogosultsági feltételek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Működtetés, fenntartás biztosítása <p>2. Szakmai kritériumok</p> <ul style="list-style-type: none"> - működési kapacitását meghaladó forgalmú, elavult informatikai rendszerű autóbusz pályaudvarok fejlesztése; - az elvárt szolgáltatási minőség biztosítása érdekében területileg tovább nem bővíthető autóbusz pályaudvarok áthelyezése; - közös közúti-vasúti fejlesztés az intermodalitás kialakításának jegyében; - komplex fejlesztést fogalmazzon meg, amelyben a közlekedési módok közötti átjárhatóság biztosításával párhuzamosan a gyalogos, kerékpáros közlekedésre és a parkolásra vonatkozó fejlesztések is helyet kapnak, illetve e szempontokból mind többre ad választ; - mozgáskorlátozottak közlekedését elősegítő és figyelembe vevő projektek az esélyegyenlőség jegyében; 				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A létrejövő, megújuló közlekedési csomópontok minőségi változást eredményező hatása a régióhatár közelében lévő nagyvárosok (Sopron, Győr, Nagykanizsa, Szombathely), régióhatáron túlnyúló agglomerációs övezete által túlmutat a régióban.				
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:	<i>Vissza nem térítendő támogatás</i>				
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	100 millió Ft			
	Maximum:	1 500 millió Ft			
	Saját forrás (%):	1. komponens: 10%; 2. komponens: 50%			
Támogatandó projektek becsült száma:	5-10				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- kiépült intermodális csomópontok száma (db),		5	KSH, Volántársaságok, MÁV Rt, GYSEV	a programozási időszak kezdetén és végén
	- fejlesztett (akadálymentesített) utasforgalmi létesítmények (autóbusz-vasúti állomások) száma (db)		6		
	- a fejlesztéseket alátámasztó, tanulmányok, tervek száma (db)		6		
	- meg/átalakult közlekedési szövetségek száma (db)	1	6		
Eredmény	A közösségi közlekedésben résztvevők arányának növekedése (%)		+5%	MÁV, GYSEV, Volántársaság	periódus végén
Előkészítés					
A támogatás igénybeviteléhez kidolgozandó tervdokumentációk:	Megvalósíthatósági tanulmány Üzleti terv				
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:	GKM, UKIG, Közút Kht.; MÁV Zrt.; GYSEV; Volántársaságok, helyi önkormányzatok				

Egyéb javaslatok, megjegyzések:
ROP tartalmára vonatkozó javaslat: Az intermodális tömegközlekedési csomópontok kialakítását célzó fejlesztések más intézkedésben (Településközpontok érték-őrző megújítása) kaptak helyet e prioritáson belül. Javasoljuk, hogy onnan kerüljön át ebbe az intézkedésbe ez a támogatható tevékenység.

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Térségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése
Kapcsolódó prioritástengely megnevezése	ROP Kistérségi környezetvédelmi és infrastrukturális fejlesztések
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A régió belső közlekedési kapcsolatai – jellemzően - az észak-déli tengely mentén fekvő főutak, és a kisebb városok és községek elérését biztosító utak tekintetében fejletlenek. A probléma különösen a perifériális helyzetű, többségében határ menti és nagy számú, csak egy úton megközelíthető zsáktelepüléssel rendelkező aprófalvas térségekben jelentkezik. A kistérségi központok, nagyvárosok, valamint a hátrányos helyzetű kistérségekben az elérhetőségi viszonyok javítása érdekében támogatandó a négy- és ötszámjegyű utak építése, a rossz minőségű utak felújítása, a vasúti mellékvonalak korszerűsítése. Az intézkedéshez szorosan kapcsolódik a régió, elérhetőségi viszonyait javító főutak fejlesztése, melyek a Kohéziós Alapból, vagy a Közlekedési Operatív Programból kerülnek támogatásra.
Az intézkedés céljai	- A régió belső elérhetőségi feltételeinek javítása, különös tekintettel az ország és régióhatár mentén, valamint a belső periférikus térségekben, és a belső megyehatároknál. - Az É-D irányú közlekedési kapcsolatrendszer fejlesztése,
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	1. komponens – Négy- és ötszámjegyű utak felújítása, építése (utak építése, burkolatának és alépítményének felújítása, szélesítése és megerősítése a nehezen elérhető települések elérhetőségének javítása érdekében) 2. komponens – Vasúti mellékvonalak korszerűsítése: Nyugat-Dunántúlon a következő vasúti mellékvonalak esetében a „2005. évi CLXXXIII. törvény a vasúti közlekedésről” szerint; Pápa - Csorna, Zalaegerszeg - Rédics, Zalabér-Batyk - Zalaszentgrót (rajtuk a személyszállítás szüneteltetve); Szombathely - Kőszeg; Balatonszentgyörgy elágazás – Sármellék (nem üzemel); 3. komponens Kerékpárút-hálózat fejlesztése forgalmas útszakaszok mentén (egy- kétszámjegyű főutak mentén az országos gerinchálózat ill. az EUROVELO dunamenti 4. tengelyének részeként.) 4. komponens Tervi és egyéb előkészítő feladatok támogatása (rendezési terv módosítása, engedélyezési, kiviteli, üzleti terv, környezeti hatástanulmány, megvalósíthatósági tanulmány, régészeti feltárás, kisajátítás) <i>(Külön megvizsgálandó, hogy a pályázati rendszer keretében a projektelőkészítés elszámolható költségei között a 2. komponens feladatokból melyek támogathatók egy projekten belül, s melyek esetében szükséges önálló pályázati ablak, komponens beiktatása.)</i>
Az intézkedés régió-specifikus szempontjai	Az 1. komponens kapcsán az állami közúthálózat (alsórendű utak) fejlesztéséről beszélünk. Az intézkedés elsődleges célterületei (útjai) a megyei jogú városok, kistérségi központok közvetlen elérhetőségét javító utak fejlesztése, kiemelten az elmaradott térségekben. Másodsorban a megyehatáron átnyúló, jellemzően É-D irányú kapcsolat fejlesztése. Harmadsorban a hálózati szempontból előnyös zsáktelepülések bekötése.

	<p>A tervezett forrás (7-9 milliárd Ft) alapján évente átlagosan mintegy 10-15 km út fejlesztésével lehet számolni, messze a kívánatos igény alatt!!! Javaslatunk szerint a meglévő hálózat korszerűsítése, a hálózati szempontból legfontosabb és műszaki állagát tekintve legkritikusabb útszakaszok korszerűsítése a célszerű. Új utak építése csak a legindokoltabb esetben támogatandó.</p> <p>A 2. komponens kapcsán az intézkedés beavatkozási területei (vasútvonalai) a jogszabályi háttér miatt adótnak tekinthetők. A támogatható tevékenységeknél felsorolt vasúti mellékvonalak korszerűsítése a MÁV támogató szándéka nélkül nem elképzelhető. Így a fejlesztések kiválasztásában, prioritizálásában a MÁV-nak van elsődleges szerepe. A régió mindenekelőtt a saját szempontjai alapján lobbitevékenységet végezhet, javaslatokat fogalmazhat meg a fejlesztések kapcsán. Elsődlegesen a gazdasági, logisztikai célterületek feltárását szolgáló (Balatonszentgyörgy elágazás – Sármellék), illetve az elővárosi tömegközlekedésre alkalmas vasúti mellékvonalak (Zalaegerszeg – Rédics és Szombathely – Kőszeg) fejlesztése kívánatos. Ez utóbbi kettő vonal esetében a korszerűsítést célszerű összekötni a határon túli kapcsolatok újjáépítésével.</p> <p>Javasolt, hogy vonalkorszerűsítés mellett támogatandó legyen a vasútállomások, megállóhelyek korszerűsítése, illetve a vasútüzemi területek felújítása, más célú hasznosítás keretében vasútüzemi kivonása.</p> <p>A tervezett forrás (2,5 milliárd Ft) alapján évente átlagosan, a beavatkozás műszaki tartalmától függően, mintegy 1-3 km vasúti mellékvonal korszerűsítésével lehet számolni, ami a lehetőségeket igencsak bekorlátozza.</p> <p>A 3. komponens kapcsán a kerékpárút-hálózat fejlesztése olyan főutak mentén kívánatos, amely az EUROVELO dunamenti 4. tengelyének ill. az országos gerinchálózat része, ugyanakkor a régió legfontosabb turisztikai célterületeit is felfűzi, miközben a hivatásforgalmat is a lehető legnagyobb mértékben kiszolgálja. Cél a kerékpárutak hálózatosságának javítása. A tervezett forrás (2-3 milliárd Ft) alapján évente átlagosan mintegy 20-25 km út fejlesztésével lehet számolni.</p>
Célcsoportok:	Helyi lakosság, vállalkozások
Lehetséges kedvezményezettek:	<p>Minden komponens esetében: önkormányzatok és társulásai és a közlekedési szövetségek, illetve a felsoroltak konzorciuma</p> <p>1,3 komponens esetében: Közút Kht.;</p> <p>2. komponens esetében: MÁV, GYSEV,</p> <p>4. komponens esetében: gazdasági társaságok az előbbiekkal közös konzorciumban</p>
A végrehajtás javasolt módja:	kétfordulós pályázat
Projekt kiválasztási kritériumok	<p>I. Jogosultsági feltételek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Működtetés, fenntartás biztosítása <p>II. Szakmai kritériumok</p> <p>1. komponens:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az ún. IRI osztályzat alapján legrosszabb minőségű utak (útegyenetlenség, nyomvályúság, burkolatállapot, teherbírás) fejlesztésére koncentráljon. - Javítsa a megyei jogú városok, vagy kistérségi központok közvetlen elérhetőségét. - Elmaradott térségekben valósuljon meg. - Javítsa az É-D irányú kapcsolatokat. - Szolgálja a zsáktelepülések bekötését. <p>2. komponens:</p> <ul style="list-style-type: none"> - MÁV szándékkal való egyezés, közös pályázás keretében - a személyszállítás újbóli beindítása <p>3. komponens:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forgalmasabb, balesetveszélyes főutak mentén valósuljon meg. - Része legyen az országos gerinchálózatnak. - Turisztikai célterületek felfűzését is szolgálja. - Bel- és külterületen a munkahelyek elérhetősége érdekében szolgálja a hivatásforgalmat. - Bírja a kerékpáros egyesületek támogatását.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A hálózatfejlesztés a vonalas infrastruktúrák szakaszokra bontott

		fejlesztése, ezért természetesen a nyomvonal teljes hosszában kifejti elérhetőség javító hatását, azaz az országhatáron, régióhatáron túlnyúlóan is megmutatkoznak a fejlesztések eredményei. Főként, ha a lokális fejlesztések a régióhatár közelében, vagy azt átlépve valósulnak meg.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 millió Ft			
	Maximum:	500 millió Ft			
	Saját forrás (%):	1-3. komponens: 10%; 4. komponens: 50%			
Támogatandó projektek becsült száma:		20-30			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- felújított alsórendű utak hossza (km), - kiépített, új alsórendű utak hossza (km) - korszerűsített vasúti mellékvonalak hossza (km) - kiépült, új kerékpárutak hossza (km) - kijelölt kerékpáros útvonal, pl. kerékpársáv hossza (km)	3766 km 3766 km 117 km	+60 km +30 km +15 km +90 km +100 km	Magyar Közút Kht., MÁV Rt, GYSEV	a programozási időszak kezdetén és végén
Eredmény	- javul az alsórendű úthálózat minősége (útegyenetlenség, nyomvályúság, burkolatállapot, teherbírás) (ún. IRI osztályzat) - megyei jogú városok, kistérségi központok átlagos elérhetősége javul (perc)	Sorban 3,08-1,42-4,1-2,54	0,5 - 3 perc	Magyar Közút Kht. Terra Studio Kft.	a programozási időszak kezdetén és végén
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány Üzleti terv			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:		Kerékpáros egyesületek			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Regionális és térségi közlekedésszervezés
Kapcsolódó prioritástengely megnevezése	ROP Helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A régió nagyobb városaiban, valamint az agglomerációs térségekben, illetve a jelentős idegenforgalmú településeken a gépjármű-közlekedés egyre nagyobb zsúfoltságot, torlódásokat okoz, ami környezetterhelés növekedését eredményezi. Mindeközben a legtöbb településen nem kielégítő közösségi közlekedés szolgáltatási színvonala, ami részben visszavehető a közösségi közlekedés szervezettségének kérdéskörére. Fontos, hogy a közösségi közlekedés megfelelő szervezése hatással van térségi munkaerőpiac mobilizációjára, így a foglalkoztatottságra és a kistelepülések lakosságmegetartó erejére.
Az intézkedés céljai	A közösségi közlekedés szervezettségének javítása által vonzóbbá tenni a tömegközlekedést az egyéni közlekedéssel szemben.
Támogatandó tevékenységek (projektelemekek)	<ul style="list-style-type: none"> - Tervek, tanulmányok kidolgozásának támogatása az egyes térségek hatékony közlekedés-szervezési feladatainak ellátásához - A kidolgozott térségi tervek megvalósításához alacsonyabb összegű eszközbeszerzések támogatása - Regionális és agglomerációs közlekedési szövetségek megalakításának és működésének támogatása - Innovatív kísérletezési (experimentation) projektek
Az intézkedés régió-specifikus szempontjai	<p>A Győr, Sopron, Mosonmagyaróvár, Szombathely, Kapuvár, Szentgotthárd városok és hat közlekedési szolgáltató összefogásával megalakult regionális közlekedési szövetség működési területének kiterjesztése, főként Zala megyei tagokkal.</p> <p>A régió öt megyei jogú városában agglomerációs szövetségek létrehozása.</p> <p>Fontos a regionális és agglomerációs szövetségek működési feltételeinek, kereteinek összehangolása, feladatmegosztás, tarifaközösség kialakítása.</p>
Célcsoportok:	Helyi lakosság, vállalkozások
Lehetséges kedvezményezettek:	<p>önkormányzatok és társulásai; Közút Kht.; MÁV, GYSEV, Volántársaságok és a közlekedési szövetségek, illetve a felsoroltak konzorciuma</p> <p>A tervezéssel kapcsolatosan a gazdasági társaságok az előbbiekkal közös konzorciumban. <i>(Külön megvizsgálandó, hogy a pályázati rendszer keretében a projektelőkészítés elszámolható költségei között a 2. komponens feladatokból melyek támogathatók egy projekten belül, s melyek esetében szükséges önálló pályázati ablak, komponens beiktatása.)</i></p>
A végrehajtás javasolt módja:	kétfordulós pályázat
Projekt kiválasztási kritériumok	<p>I. Jogosultsági feltételek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Működtetés, fenntartás biztosítása <p>II. Szakmai kritériumok</p> <ul style="list-style-type: none"> - gazdaságossági hatás, - több szolgáltató és település együttműködése, - homogén területi eloszlás a szövetség területi szereplői között, - nemcsak intézményesítésről szól, hanem tényleges célok (tariffaközösség, intermodalitás, kedvezmények, eszközbeszerzés, korszerűsítés) megvalósításáról
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A közlekedési szövetségek működési jellegükből fakadóan régióhatáron túlnyúló hatással is bírnak, amennyiben szolgáltatási területük, viszonylatszervezésük átlépik az ország és régióhatárt.

Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 millió Ft			
	Maximum:	200 millió Ft			
	Saját forrás (%):	10%; tervi előkészítésnél 50%			
Támogatandó projektek becsült száma:		20-30			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	- meg- és átalakult közlekedési szövetségek száma (db)	1	6	Volántársaságok, MÁV Rt, GYSEV	a programozási időszak kezdetén és végén
	- beszerzett eszközök száma (db)		10		
	- elkészített, kapcsolódó tervek száma (db)		6		
Eredmény	A közösségi közlekedésben résztvevők arányának növekedése (%)		+5%	MÁV, GYSEV, Volántársaság	periódus végén
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány Üzleti terv			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:		GKM, BKSZ, Közlekedési Felügyelet			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

A Közlekedési Operatív Program regionális szempontjai

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A TEN közlekedési (közúti, vasúti, folyami) hálózatok; (+kapcsolódó intelligens rendszerek) fejlesztése
Kapcsolódó prioritástengely megnevezése	KÖZOP Az ország és a régióközpontok nemzetközi elérhetőségének javítása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Magyarország területén hat TEN-folyosó, illetve folyosóág halad keresztül fontos közlekedési csomópontot alkotva a kelet-közép-európai államok kapcsolatrendszerében.</p> <p>Vasúti közlekedés</p> <p>A hazai vasúti törzshálózaton belüli fejlesztések elsősorban a TEN-T hálózathoz tartozó szakaszokra koncentrálnak, melyeket komplex módon, a kapcsolódó informatikai, telematikai, biztonsági (mindenütt ETCS-2 + GSM-R kerül telepítésre¹⁹) és a gördülőállományra vonatkozó fejlesztések egészítenek ki. Az intézkedés a Pán-Európai Korridorokban futó vasútvonalak fejlesztését tartalmazza, így a IV. korridorét, azon belül kiemelten a Szolnok–Békéscsaba–Lökösháza (Oh.) szakaszét (javasolt nagyprojekt), valamint az V. korridorét, azon belül kiemelten a Boba–Székesfehérvár–Budapest és a Szajol–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony (Oh.) szakaszét (javasolt nagyprojektek). További - nagyprojektként javasolt - fejlesztendő szakasz a Budapest-Dombóvár-Gyékényes és a Sopron-Szombathely-Szentgotthárd.</p> <p>Közúti közlekedés</p> <p>Az intézkedés kiterjed a TEN-T hálózat magyarországi szakaszainak országhatárok felé történő továbbépítésére, a régiók bekapcsolására a nemzetközi elérhetőséget biztosító hálózatba. A gyorsforgalmi fejlesztések mellett egyes hálózati elemeken ún. komplex főútfejlesztés (a megfelelő főútvonalak fejlesztése a szükséges kapacitásbővítésekkel és településeket elkerülő szakaszokkal, egyes szakaszokon gyorsforgalmi minőséggel) valósul meg. (A fejlesztéseket az anyag végén található indikatív projektlista tartalmazza!)</p> <p>Vízi közlekedés</p> <p>A vízi közlekedés fejlesztése keretében Magyarországon a Duna folyam, mint önálló TEN folyosó hajózhatóságát (az év nagy részében 2,5 méter merülésű hajókkal is) biztosítani kell, az intermodalitás elterjedését szolgáló a kikötőhálózat kiépítésével párhuzamosan.</p>
Az intézkedés régióspecifikus szempontjai	Az intézkedés keretében javasolt közlekedési projektek földrajzilag pontosan beazonosítható hálózati elemeket takarnak, így mind a régiós, mind a megyei szempontok érvényesülése közvetlenül nyomon követhető. A régió kiemelt közlekedésfejlesztési igényét az észak-déli közlekedési tengely ütemezett megvalósítását ez a prioritástengely és kapcsolódó intézkedése, csupán egy javasolt nagyprojekttel, azzal is csak részben támogatja a Kohéziós Alapból.

¹⁹ Az elektronikus vonatbefolyásoló rendszert (ETCS) egész Európára érvényes (interoperábilis), a pálya-jármű kapcsolatot komplexen kezelő rendszer, amely az alkalmazandó sebességre vonatkozó információkat a mozdonyvezetőhöz juttatja, és azt betartatja.

A GSM-R rendszer kifejezetten vasúti felhasználásra szánt fejlesztés, mely napjaink analóg rendszerű rádiókapcsolatát, a sínek mellé telepített kábeleken keresztüli kommunikációt váltja fel. Az európai rendszerekkel kompatibilis új digitális, vezeték nélküli átviteli szabvány és rendszer egyszerre alkalmas hang- és adatátvitelre, valamint a forgalomirányítási rendszer adatainak továbbítására. A GSM-R forgalomirányító rendszer kapcsolatot teremt a mozdonyvezetők, a pályán dolgozók és az állomások között. Mindkét rendszer a , így biztonságosabbá és gördülékenyebbé teszi a vasúti forgalmat.

	<p>I. Vasútfejlesztési nagyprojekt: Az É-D tengely - részbeni - vasúti projektje, a Sopron-Szombathely-Szentgotthárd (Oh.), 116 km hosszú vonal, 2008. márc.-2010. dec. között tervezett, 42.000 millió Ft értékű fejlesztése. A régiót - Boba révén - igen rövid szakaszon, marginálisan érinti az V. sz. korridorban tervezett fejlesztés. A vasúti közlekedés irányításának és biztonságának javítása terén fontos fejlesztést képviselnek az ETCS és GSM-R rendszerek kiépítése. <i>Javaslat:</i> Az É-D közlekedési tengely mielőbbi kiépítésének kapcsán, kiemelt regionális érdek további vasúti (Szombathely-Zalaszentiván-Nagykamizsa vasútvonal, zalaszentiváni delta) elemek fejlesztése, melyek megvalósítása – a projektek nagyságrendjénél fogva – e prioritástengelyen belül értelmezhető.</p> <p>II. Közútfejlesztési nagyprojekt: Az ország nemzetközi és egyúttal a régió elérhetőségét is javítja az M8 Körment nyugat-Rábafüzes (oh) közötti, gyorsforgalmivá fejleszhető, 2x1 sávós, 21 km hosszú út, mely a tervek szerint 22.960 millió Ft bruttó költséggel 2011-13 között valósulna meg. <i>Javaslat:</i> Az É-D közlekedési tengely mielőbbi kiépítésének kapcsán, kiemelt regionális érdek további közúti (M9 Szombathely-Zalaegerszeg-Nagykanizsa) elemek fejlesztése, melyek megvalósítása – a projektek nagyságrendjénél fogva – e prioritástengelyen belül értelmezhető.</p> <p>A Duna hajózóút fejlesztésére vonatkozó nagyprojekt nem került nevesítésre a projektlistában, mint ahogyan a Győr-Gönyű kikötőfejlesztés sem jelenik meg benne, holott a pályázat-előkészítő tervezési, kohéziós nagyprojekt-programban szerepel!!! Ennek ellenére nyilvánvaló, hogy a Duna hajózhatóságát biztosító fejlesztések a régiót kedvezően érintik, hiszen Győr-Gönyűi kikötő gazdasági, logisztikai szerepét támogatja.</p>
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Nincs kapcsolódás!
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A TEN-T hálózathoz tartozó vonalas infrastruktúrák szakaszokra bontott fejlesztése természetesen a nyomvonal teljes hosszában kifejti elérhetőség javító hatását, azaz az országhatáron, régióhatáron túlnyúlóan is megmutatkoznak a fejlesztések eredményei.
Támogatandó projektek becsült száma:	3-5 db
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok) ²⁰	
Egyéb javaslatok, megjegyzések:	
<p>A közlekedési operatív programot regionális kitekintésben az minősíti, hogy mennyire fókuszál a legkritikusabb forgalmi anomáliák megoldására és mennyiben törekszik a fejlesztések területi egyensúlyára. Ezen a prioritástengelyen belül megjelenő - régiót érintő nagyprojekt javaslatok - jól koncentrálnak az aktuális problémákra, de közöttük erős túlsúly mutatkozik GYMS és Vas megye javára, miközben Zala megyében a Kohéziós Alapból 2007-13 között, a TEN hálózat fejlesztésére nincs előirányozva forrás. Igaz, éppen Zala megyében folynak jelentős vasúti beruházások EU támogatással a V. sz. vasúti korridorban.</p> <p><i>Megjegyzés:</i> A régió számára mindenképpen előnyös lenne e prioritástengelyben szerepeltetni minél több nagyprojektjét, hiszen ezek, a sokkal nagyobb forrással rendelkező Kohéziós Alapból kerülnek finanszírozásra, azaz jobb eséllyel kaphatnak támogatást, mintha az ERFA által finanszírozott „Térségi elérhetőség javítása” prioritástengelynél szereplnének.</p>	

²⁰ A KözOP-ban megjelölt indikátorok megfelelő alkalmazása javasolt.

A KÖZOP Nyugat-dunántúli régiót érintő nagyprojektjei

Vasúti nagyprojektek (Kohéziós Alapból)

9. Táblázat

Projekt	Össz km	Megvalósítás ideje	Bruttó beruházási költség (millió Ft – 2006 évi)
GSM-R rendszer kiépítése*	-	2007. feb. – 2010. dec.	85 000
Győr-Pápa-Celldömök-Boba vonal fejlesztése (Vonalfejlesztés 160 km/h pályasebességre, villamosítás, ETCS-II)	72	2008. márc. –2010. dec.	93 500
Sopron-Szombathely-Szentgotthárd korszerűsítése (Vonalkorszerűsítés, 100-120 km/h pályasebesség, ETCS-II)	116	2008. márc. –2010. dec.	42 000

* A nagyprojekt az ország vasúti hálózatán célzottan valósul meg, nem köthetően regionális felosztáshoz. Ezért jelenleg nem tudható, hogy ténylegesen a régióban ezen intézkedésből mennyi csapódik le.

Közúti nagyprojektek (Kohéziós Alapból)

10. Táblázat

Projekt megnevezése	Fejlesztés jellege	Össz km	Sáv	Projekt össz-költsége (millió Ft) /2006. évi nettó/	Kivetelés várható kezdete
M8 Körmend nyugat - Rábafüzes (oh) + Körmend elkerülő szakasz I. ütem	Gyorsforgalmi út + Gyorsforgalmi út fejlesztendő út	30,7	2x2	34 200	2008
új 86. sz. főút Szombathely - Csorna közötti szakasz (távlati M86)	új út építés + elkerülők	61,3	2x2	42 500	2007

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A TEN hálózatra csatlakozó és összekötő utak fejlesztése, 115 kN terhelésre burkolatmegerősítés
Kapcsolódó prioritástengely megnevezése	KÖZOP - A térségi elérhetőség javítása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A térségi elérhetőségben jelentős szerepe van a gyorsforgalmi hálózathoz kapcsolódó, a régiók egyes térségeit összekötő, területfeltáró főutaknak. A TEN-hálózathoz kapcsolódó főúthálózati elemek, mint kapillárisok segítik a gyorsforgalmi utak által biztosított fejlődés szétterülését. A térségi, régióon belüli elérhetőséget ugyanakkor hangsúlyosan meghatározza a régió főútjainak kapacitása, állapota. Ezért fontos cél a közúthálózat burkolatának megerősítése, a 115 kN (11,5 tonna) tengelyterhelésű járművek forgalmának elviselésére.
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>A régiót érintő TEN hálózat elemei (M1, M7) a régió északi és déli határán húzódnak. Nyomvonal-vezetésük miatt nem képesek betölteni régiószervező, belső elérhetőséget javító funkciójukat, ennél fogva szükséges a kiegészítő, ráhordó közúthálózati elemek (É-D tengely) fejlesztése. Ezen hálózati elemek fejlesztését a nemzetközi észak-déli forgalomáramlási irány is megköveteli, ami rendkívül erős terhelést jelent a meglévő hálózat számára.</p> <p>A javasolt nagyprojektek között ehhez kapcsolódóan szerepel: Kiemelt fejlesztési elem a távlati M86 részeként a 86.sz. főút Vát - Csorna közötti szakasz új nyomvonalon történő kiépítése (4 ütemben: a 94+7000-149+930 km. sz. között), mely magában foglalja a települési elkerülőket is. A becsült költsége 70 500 millió Ft. E fejlesztés fontos hálózati kiegészítője az M85 Csorna elkerülő út 12 km-es szakasza, 22 000 millió Ft becsült költséggel. A csornai elkerülő keleti pontjához csatlakozik az M85 Győr-Csorna gyorsforgalmivá fejlesztendő, 22 km út (32 000 millió Ft). Az előbbi fejlesztések együttesen jelentősen javítják Győr és Szombathely közötti kapcsolatát, erősítik a régió belső kohézióját.</p> <p>Az É-D tengely nyugati ágán Sopron elérhetőségét javítja a M85 oh.-Sopron kelet, illetve ennek folytatásaként a Sopron kelet - Pereszteg gyorsforgalmivá fejlesztendő, összesen 23 km út kiépítése, külön-külön 17 000 millió Ft költséggel, mely út jelenleg az M9 részeként jelenik meg a tervekben.</p> <p>Burkolatmegerősítés: - 86.sz. főút Győr, Vas, Zala megyei szakasza(i) / Szombathely és az országhatár közötti 11,5 tonnás burkolaterősítése, fejlesztése (a fejlesztés összességében 135 km-en valósul meg 17 600 millió Ft becsült költséggel). A Nyugat- és Közép-dunántúli régiók közötti elérhetőség javítását szolgálják a - 81.sz. főút Fejér, Győr és Komárom megyei szakasza(i) 11,5 tonnás burkolaterősítése, fejlesztése (a fejlesztés összességében 75,7 km-en valósul meg 24 327 millió Ft becsült költséggel) - 8.sz. főút Fejér, Vas és Veszprém megyei szakasza(i) 11,5 tonnás burkolaterősítése, fejlesztése (a fejlesztés összességében 146,1 km-en valósul meg 15 681 millió Ft becsült költséggel)</p> <p>Zala megyéből további javaslatok az elérhetőség javítására: - 71 sz. főút Keszthely északi elkerülő szakasz megépítése; - Hévíz / Alsópáhok elkerülő szakasz; - 76 sz. főút 11,5 tonnás burkolaterősítése, valamint a - Balatonszentgyörgy/ Fenékpusztai szakasz fejlesztése az M7-Sármellék közötti közúti kapcsolat kiépítésével. - 86-os út települési elkerülő szakaszok építése (pl. Zalalövő, Zalabaksa, Kálócfa, Kozmadombja) - Az M70 autópút és a 86 sz. főút Tornyiszentmiklós-Zalabaksa között új főút, Lenti város elkerülő szakaszával való megépítése</p>

	Vas megyéből javasolt: <ul style="list-style-type: none"> - Szombathely és az országhatár közti szakasz 2*2 sávon való gyorsforgalmi út megépítése (89-es út) - Szombathely bevezető szakaszok, pl. 87-es 2*2 sávú megépítése - Szombathely északi elkerülő út megépítése - Sárvár elkerülő szakasz megépítése
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	A ROP „Térségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése” intézkedésben megfogalmazott alsórendű úthálózat fejlesztése fontos kiegészítője a hálózatosság kiteljesedésének.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A főúthálózat szakaszokra bontott fejlesztése, burkolatmegerősítése a nyomvonal teljes hosszában kifejti elérhetőséget javító hatását, azaz a régióhatáron túlnyúlóan is megmutatkoznak a fejlesztések eredményei.
Támogatandó projektek becsült száma:	7-8
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok) ²¹	
Egyéb javaslatok, megjegyzések:	
A régió szempontjából a legfontosabb, hogy a 86 sz. főút burkolatmegerősítése, korszerűsítése megjelenik a nagyprojektek között, mely fejlesztés párhuzamos történik az új, 2x2 sávú 86 sz. kiemelt főút kiépítésével Csorna-Vát között. Javasolt, hogy a 86 sz. főút Szombathelytől délre lévő szakaszán ne csak a burkolat megerősítése valósuljon meg, de a legfontosabb elkerülő szakaszok (pl. Zalaölvő, Zalabaksa) kiépítése is váljon a projekt részévé. Ugyanakkor célszerű lenne, ha a régiót kisebb mértékben érintő fejlesztés (81 sz. főút) mellett/helyett olyan főútszakaszok kerülnének be a nagyprojektek közé, melyek hosszabb nyomvonalon haladnak a régióban, és fontos kapcsolati irányokat szolgálnak ki (pl. 76 sz. főút). Fontos - a 76. sz. főút fejlesztését kiegészítő -, Zala megyét érintő javaslat a 75. sz. főút zalaapáti és pacasai (majdani M9 térsége) közötti korrekciója, fejlesztése, mert ezzel költséghatékonyabban javítható Göcsej, Zalaegerszeg és Sármellék elérhetősége.	

A KÖZOP Nyugat-dunántúli régiót érintő nagyprojektjei

11. Táblázat: Közúti nagyprojektek ERFA támogatásból

Projekt megnevezése	Fejlesztés jellege	Össz km	Sáv	Projekt össz-költsége (millió Ft) /2006. évi nettó/	Megvalósítás ideje
M85 Országhatár - Sopron - Pereszteg (terv jelölés szerint M9)	Gyorsforgalmi út	28,5	2x2	38 000	2009
M85 Győr - Csorna kelet, + Csorna elkerülő,	Gyorsforgalmiv á fejleszthető út	34,0	2x2	47 500	2008
Az alábbi burkolat megerősítést célzó fejlesztésekről nincs döntés, de megvalósításuk kívánatos.					
81.sz. főút Fejér, Győr és Komárom megyei szakasza(i) 11,5t-s burkolat erősítése/fejlesztése	11,5 t-s burk. erősítés	75,7	-	24 327	2007
86.sz. főút Győr, Vas, Zala megyei szakasza(i) Szombathely és az országhatár közötti 11,5t-s burk. erősítése/fejlesztése	11,5 t-s burk. erősítés	135,0	-	17 600	2008-10

²¹ A KözOP-ban megjelölt indikátorok megfelelő alkalmazása javasolt.

8.sz. főút Fejér, Vas és Veszprém megyei szakasza(i) 11,5t-s burk. erősítése/fejlesztése (ebben Ajka-országhatár)	11,5 t-s burk. erősítés	146,1	-	15 681	2008
---	-------------------------	-------	---	--------	------

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Közlekedési módok közötti váltás elősegítése, logisztikai központok, ipari parkok bekapcsolása a fő közlekedési hálózatba
Kapcsolódó prioritástengely megnevezése	KÖZOP - Közlekedési módok összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A közlekedés intermodalitásának fokozása, az intelligens közlekedés-szervezés infrastruktúrájának megteremtése, a környezetbarát elérhetőség javítása érdekében szükséges</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyrészt a nemzetközi kereskedelmi útvonalak mentén fekvő intermodális logisztikai központok (és gazdasági centrumok) infrastrukturális összeköttetésének javítása a fő közlekedési hálózattal bekötő utak ill. iparvágányok kiépítésével, korszerűsítésével; - másrészt a különböző közlekedési módok fizikai és szervezeti összekapcsolásának fejlesztése. <p>Fontos, hogy a tranzit szállításokhoz kötődő logisztikai kiszolgálás (raktározás, átcsomagolás, fuvarszervezés, vám- és adószolgáltatások, kiegészítő tevékenységek) színvonalának javítása, a logisztikai központok közlekedési infrastruktúrájának fejlesztésével párhuzamosan történjen, kiemelten a környezetkímélő közlekedési mód alkalmazásával. Ehhez szükséges a különböző közlekedési módok összekapcsolását biztosító feltételek megteremtése is.</p> <p>Támogatható projektek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • különböző közlekedési módok összekapcsolását is biztosító infrastruktúra-fejlesztések, ahol a hiányzó infrastrukturális elem egyszerre tölt be közhasznú funkciót, illetve biztosítja egy meghatározott helyen az elérést legalább eggyel több közlekedési módon, mint előtte; • a megkezdett kikötői fejlesztések folytatása; • logisztikai szolgáltató központok és más gazdasági centrumok (ideértve az agrárlogisztikai bázisokat is) külső közlekedési infrastruktúrája fejlesztésére irányuló projektjei (hiányzó kapcsolati elemek: bekötőút, iparvágány, kikötői kapcsolat).
Az intézkedés régió-specifikus szempontjai	<p>A prioritástengely beavatkozási területei meglehetősen szűk keretek közé szorítják a fejlesztések megvalósítási helyszíneit és azok tartalmát. A régió belül gyakorlatilag három, országos jelentőségű logisztikai szolgáltató központ kapcsán lehet számolni fejlesztéssel (Győr-Gönyű, Sopron, Nagykanizsa). A nevezett fejlesztések nem jelennek meg a nagyprojektek között, hiszen a vonatkozó indikatív projektlista nem készült ezen prioritástengelyhez, ezért a rendelkezésre álló források belső felosztása sem ismert. Nem tudható, hogy az össz-keretet (1802 mdFt) önmagában is túllépő nagyprojektek mellett mekkora forrás lesz a kisebb, például éppen e prioritástengelyhez kapcsolódó kohéziós fejlesztések megvalósítására. A logisztikai infrastruktúra-fejlesztésekre összességében 40 milliárd Ft ERFA forrás lett elkülönítve, részben azért ilyen kevés, mert a komplex logisztikai szolgáltatás egyéb tevékenységeire más operatív programok keretében lehet majd forráshoz jutni. Figyelembe véve, hogy gönyői kikötőfejlesztési projekt magában 25 milliárd Ft költségvetésű, már érzékelhető az elkülönített forrás „nagyságrendje”. Vélhetően a régióban egy-kettő kapcsolódó projekttel lehet számolni, esetleg kisebb fejlesztések esetén (ami nem cél!), többre.</p> <p>Az mindenesetre nyilvánvaló, hogy a nevezett logisztikai központok esetében a lehetséges támogatási területekre, illetve az illeszkedő fejlesztésekre (iparvágányok, bekötő utak, kikötőfejlesztés) szükség van, ennek megfelelően szükséges a régió</p>

	alkupozícióját meghatározni.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	A nemzetközi és hazai áruszállítás főbb közlekedési útvonalain lévő logisztikai szolgáltatás azon túlmenően, hogy lokális tevékenység keretében valósul meg, mégis része annak szállítási láncnak, mely adott esetben a régióhatáron túl kezdődik, avagy ér véget. A helyi logisztikai, kombinált szállításra vonatkozó szolgáltatás nyújtása révén globális beavatkozás történik az áruforgalmi rendszerbe, áramlatokba, így a környezetbarát szállítási módok alkalmazásával, vagy az összehangolt logisztikával a tevékenység jellegéből fakadóan is több régiót érintő hatásról beszélhetünk.
Támogatandó projektek becsült száma:	1-3
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok) ²²	
Egyéb javaslatok, megjegyzések:	

²² A KözOP-ban megjelölt indikátorok megfelelő alkalmazása javasolt.

V. Környezetvédelem, környezetgazdálkodás

1.1 Prioritás háttere, indoklása

A régió és az azt alkotó megyék fejlesztési dokumentumaikban több éve következetesen kiállnak a régió környezetbarát, fenntarthatóság irányába tartó fejlesztése mellett. A jelen program egyik átfogó célja is a „zöld régió” megvalósítása, amelynek a környezeti fenntarthatóság horizontális érvényesítése mellett a fő eszköze a környezetvédelem prioritás.

A zöld régió céljai a régió azon bölcs belátásain alapulnak, hogy egyrészt a régió természeti erőforrásai, megőrzött környezeti értékei meghatározó fontossággal bírnak a régió lakosságának életminősége, fejlett gazdaságának versenyképessége és a társadalmi megújulása terén, másrészt azon, hogy a XXI. század környezeti kihívásaira, a klímaváltozásra, energiaellátás váltásra, biodiverzitás csökkenésre való válaszokat ma már nem lehet tovább halogatni, azok megvalósítását már ma meg kell tenni.

A régió természeti erőforrásait gazdag természeti kincsei, a három nemzeti park, a két világörökség, természetes állapotú Rába-, Mura-folyók, magas erdősültség, határsáv érintetlen ökológiai folyosója, NATURA 2000 területek, termálvízkinccs, táji értékek adják, amit kiegészítenek a részben ezekből adód megújuló energiaforrások, a termőföldek, a gazdag vízkészlet. Ezek megőrzése és a fenntartható hasznosításukra törekvő turizmus fejlesztési céljai is a fokozott odafigyelést indokolják. A régió a környezettudatosság területen országosan mintá értékű régióvá válhat, amely egyidejűleg a nyugat-európai, főleg ausztriai környezettudatos szemlélet, illetve know-how hazai terjesztője is lehet. Mindezek mellett kizárja a régió, hogy természeti örökségét engedje veszélyeztetni a GMO növények és egyéb fajok elterjesztésének támogatásával, azt a Regionális Fejlesztési Tanács határozatával összhangban támogatni nem szabad, megakadályozni kell.

A környezetvédelem a koncepció, program során egyaránt jelenik meg horizontális, minden fejlesztési prioritásban érvényesítendő, és kiemelt „ágazati”, azaz célzott beavatkozásokat megfogalmazó, ösztönző szempontként. Horizontálisan a fenntarthatóság szempontján belül jelenik meg a környezeti szempont, aminek a fogalma azonban a környezeti szemponton túl az uniós elvárásoknak és a megújított Götebörgi Stratégiának megfelelően egyaránt kiterjed a környezeti, a gazdasági, a társadalmi folyamatok fenntarthatóságra, beleértve a biztonság szempontjait is. A térség előtt álló (nem csak a környezeti jellegű) feladatok várható hatásai, volumene, és a régió és az alkotó megyék jövőképe miatt célzottan, jelen prioritásban kiemelten is megjelenik a környezet védelmének, fenntartható hasznosításának a célja.

A régió környezetvédelmi fejlesztésének céljai indokoltságát az alábbiakban lehet összegezni: a környezet védelmének általánosságban a meglévő környezeti értékek védelmét, ezen keresztül az életminőség védelmét, a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás kialakulását és az országos és EU elvárásoknak megfelelően a gazdaság fejlődéséhez szükséges stabil környezeti infrastrukturális háttér, megújuló társadalom és a területi kohézióhoz való hozzájárulást kell szolgálnia.

1.2 *Prioritása céljai*

A környezet védelme és környezetfejlesztés prioritás fő céljai az alábbi célrendszert foglalják magukba:

V.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása

A magas szintű környezetminőség megőrzésének, javításának célja a régió ma többnyire jó környezeti állapotának megőrzése, fejlesztése, a környezeti elemek védelme, az egészséges környezet biztosítása. Ennek érdekében teendői a lakosság egészségét veszélyeztető környezeti hatások okainak megszüntetése, a terhelések csökkentése, a környezetállapot javítása.

Levegőszennyezés csökkentése

A régió jelenlegi egyik legjelentősebb környezetterhelést eredményező hatótényezője a közlekedés, azon belül is a motorizáció, főleg a teherszállítás erőteljes növekedése. Ennek a várható további, középtávon mintegy 30 %-os bővülése növekvő terhelést jelent, elsősorban a városok és agglomerációik fő áramlási útvonalai, illetve a régiót érintő nemzetközi tranzit útvonalak mentén. Ezen területeken, főként lokálisan, de többnyire sűrűn lakott, így jelentős népességet érintő térségben romló levegőminőséget, jelentős zajterhelést és rezgést eredményeznek, aminek hatására mind a lakosság egészsége, mind az épített és természeti környezet értékei veszélyeztetődnek. A cél ezen a téren a kiváltó ok, a motorizáció csökkentése, a terhelések csökkentése, a leginkább érintett területeken pedig a környezetállapot javítása.

A légszennyezés csökkentése egyidejűleg az EU környezetpolitikájának klímavédelmi céljait is szolgálja a régió, ami nemzetközi és hazai kötelezettségvállalás teljesítését jelenti. A régióink CO₂ egyenértékű gázok terén való kibocsátására nincsenek elkülönült mérések, ám az országos méretű kibocsátás növekedéséből régióink gazdaságának fejlettségi állapota miatt megállapítható, hogy ez a tendencia ránk is igaz! A kibocsátás csökkentése érdekében elsősorban a megelőzés, a terhelést előidéző okokra való odahatás révén lehet eredményeket elérni, amiket a IV.2.3 pont alatt tárgyalunk. Itt elsősorban a fosszilis energiahordozók felhasználásának csökkentése a cél, amit a tüzeléstechnika, a hőszigetelés korszerűsítése, közvetlen egyéb energiatakarékosági intézkedések és az állati hígtrágya és egyéb trágyák és szennyvíziszap biogáz hasznosítása révén lehetséges megvalósítani.

A tervezett célon belül az alábbi fő fejlesztési irányok fogalmazódnak meg:

Az alábbi célokat a program közlekedés fejlesztési céljai tartalmazzák

- A TEN közlekedési (vasúti) hálózatok; (+kapcsolódó intelligens rendszerek) fejlesztése
- Közlekedési módok közötti váltás elősegítése a tömegközlekedés irányába, vasútra, vízi útra épülő logisztikai központok, ipari parkok bekapcsolása a fő közlekedési (közút, vasút, légi és vízi közlekedés) hálózatba
- Kötőpályás városi és elővárosi közlekedési infrastruktúra, intermodális csomópontok komplex, szolgáltatásokat is magában foglaló fejlesztése
- a városi és agglomerációs tömegközlekedés fejlesztése

- a térségben légszennyező hatású felszíni bányászat megakadályozása, a Torony mellett tervezett lignitbánya nyitásának megakadályozása, a térség fenntartható turizmusfejlesztésre, energetikai önellátásra való átállítása
- térségi energiagazdálkodási projektek esetén a 20 MW feletti teljesítményű erőművek kiemelt kontrollja, az energiaellátás lég- és zajszennyezést és forgalomnövekedést generáló hatásainak megelőzése, indokolt esetben környezetvédelmi akadályozása.

További feladatok, a motorizációs igény miatti terhelés csökkentése érdekében:

- Kerékpáros közlekedés és turizmus feltételeinek javítása (kerékpározható mellékút- és kerékpárút fejlesztések, kölcsönző- szolgáltató hálózat, tudatformálás)
- tudatos várostervezési ismeretek, best practice terjesztése a terhelést kiváltó okok, a mobilitás csökkentése érdekében
- bevezető szakaszok mentén forgalomszabályozás, szükség esetén forgalomlassítás
- városi, és forgalmat útvonalak menti zaj- és porfogó zöldfelületek fejlesztése, régiós közútfásítás

Hulladékgazdálkodás

Összhangban a hatályos Európai Unió és hazai jogszabályok előírásaival, jelenleg érvényben lévő tervek, stratégiák célkitűzéseivel (OHT, Települési Szilárd Hulladékgazdálkodási Fejlesztési Stratégiája, Regionális Tervek, stb.) és a lakosság egészségvédelme érdekében a Nyugat-dunántúli Régió helyi adottságainak és az országos célokkal, az Országos Hulladékgazdálkodási Tervvel, a Települési Szilárd Hulladékgazdálkodási Fejlesztési Stratégiájával, illetve a vonatkozó jogszabályokkal, EU elvárásokkal összhangban álló, megfelelő technológiájú hulladékgazdálkodási rendszereket kell létrehozni. Kiemelt területe a környezetminőség megőrzésének a hulladékgazdálkodás fejlesztése.

Az elsődleges cél ezen a területen is a hulladék keletkezését kiváltó okok csökkentése, amit azonban a „Fenntartható gazdaság- és társadalomfejlesztés”-en belül kezelünk. Cél továbbá a gazdaság élénkítését is szolgáló, szelektíven gyűjtött hulladékok térségen belüli újrahasznosítása.

A környezet terhelésének csökkentése érdekében a cél, összhangban az országos célokkal, a hulladékgazdálkodási rendszerek teljes körű kiépítése, azon belül a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, ahol megvan, ott továbbfejlesztése. Indokolt esetben egyes hulladékok terén a háztól való gyűjtés kiterjesztése, illetve a gazdaságosság, fenntarthatóság érdekében a gyűjtést követő előkezelés, feldolgozás fejlesztése. Indokolt esetben egyes hulladékok terén a háztól való gyűjtés kiterjesztése, illetve a gazdaságosság, fenntarthatóság érdekében a gyűjtést követő előkezelés, feldolgozás fejlesztése. A cél az, hogy olyan települési hulladékkezelő rendszerek működjenek a régióban, amelyek biztosítják a lakosság számára a hasznosítható, illetve veszélyes hulladék összetevők elkülönített begyűjtését és további kezelését. A házi és helyi komposztálás elterjesztésével, illetve a telepi biohulladék-kezelés megoldásával megvalósuljon a biológiailag bontható szerves hulladék lerakásának minimalizálása, a maradék hulladék biztonságos, regionális gyűjtőkörű égetőkben vagy lerakókban történő ártalmatlanítása, a környezetet és a lakosságot is folyamatosan veszélyeztető, régi, műszakilag nem megfelelő hulladéklerakók rekultiválása.

A régióra ma is jellemző illegális lerakások megszüntetése, a nem megfelelő műszaki védelmű, már bezárt és bezárandó lerakók rekultiválása, tájsebek felszámolása, szennyezett területek kármentesítése szintén fontos cél, a környezetterhelés csökkentése (további vízszennyezés megelőzése), illetve környezetállapot javítása érdekében.

Hulladéklerakók létesítési helyszínének kiválasztásakor az 1994 . évi LV. törvény a termőföldről rendelkezéseit figyelembe kell venni.

Összhangban a hatályos jogszabályok előírásaival és a lakosság egészségvédelme érdekében a Nyugat-dunántúli Régió helyi adottságainak megfelelő technológiájú hulladékgazdálkodási feltételeket kell létrehozni. Kiemelt területe a környezetminőség megőrzésének a hulladékgazdálkodás fejlesztése.

A cél ezen a területen is a hulladék keletkezését kiváltó okok csökkentése, amit azonban a „Fenntartható gazdaság- és társadalomfejlesztés”-en belül kezelünk.

A terhelés csökkentése érdekében a cél, összhangban az országos célokkal, a hulladékgazdálkodási rendszerek teljes körű kiépítése, azon belül a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, ahol megvan, ott továbbfejlesztése, egyes hulladékok terén a házakig való gyűjtés kiterjesztése, illetve a gazdaságosság, fenntarthatóság érdekében a szintén később kezelt feldolgozás fejlesztése. A cél az, hogy olyan települési hulladékkezelő rendszerek működjenek a régióban, amelyek biztosítják a lakosság számára a hasznosítható, illetve veszélyes hulladék összetevők elkülönített begyűjtését és további kezelését. A házi és helyi komposztálás elterjesztésével, illetve a telepi biohulladék-kezelés megoldásával megvalósuljon a biológiailag bontható szerves hulladék lerakásának minimalizálása, a maradék hulladék biztonságos, regionális gyűjtőkörű égetőkben vagy lerakókban történő ártalmatlanítása, a környezetet és a lakosságot is folyamatosan veszélyeztető, régi, műszakilag nem megfelelő hulladéklerakók rekultiválása.

A régióra ma is jellemző illegális lerakások és a nem megfelelő védelmű, már bezárt lerakók felszámolás szintén fontos cél, a terhelés csökkentése (további vízszennyezés megelőzése), illetve környezetállapot javítása (tájsebek felszámolása, szennyezett területek mentesítése) érdekében.

Szennyvízkezelés

A Nyugat-Dunántúli Régióban fontos a szennyvízgyűjtő és - kezelő rendszerek építése, a meglévő szennyvíztisztítók és szennyvízgyűjtő rendszerek bővítése illetve korszerűsítése, valamint azokon a településrészeken, ahol a csatornázás környezetvédelmi szempontból nem indokolt, vagy nem gazdaságos a költséghatékony és környezetbarát egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények alkalmazása. A régió hatásköreit és az EU derogációs kötelezettségeket is figyelembe véve elsőbbséget élveznek a 2000 LEÉ feletti szinten, de a régiónk sajátosságai miatt (településeink közel 80 %-as 1000 fő alatti) kiemelt figyelmet kell fordítani, az országosan nem elsődlegesen preferált, 2000 LEÉ alatti területeknek. Itt a további, más területen megjelenő környezetterhelések megelőzése, és fenntarthatósági okok miatt a természetközeli megoldások alkalmazása, támogatása, előnyben részesítése javasolt.

Ez elősegíti a régió minden polgára számára a komfortos lakásokhoz jutás esélyét, továbbá elősegíti az idegenforgalom, a szolgáltatások és a vállalkozások fejlődését is.

A megelőzés elve szerint települési folyékony hulladék keletkezését, amennyire csak lehet, redukálni szükséges, a keletkező hányad szennyvíztelepi fogadását pedig ki kell alakítani.

Csapadékvíz elvezetési rendszerek fejlesztése esetében összehangoltan kell a beruházást megtervezni a szennyvízkezelési és elvezetési beruházással.

Vízbázis-védelem és ivóvízminőség-javítás

A helyzetfeltárás alapján szükséges a felszíni és felszín alatti vizeink védelmének fokozása, ami téren ugyan a régió egyes részei jobban állnak, de elégedettségre különböző okok még sehol nincs lehetőség.

A felszíni folyóvizeink az országos átlaghoz hasonlóan 95 % feletti mértékben határainkon túlról érkeznek. Ezen túl azonban állapotukat meghatározza a felszíni, pontszerű és diffúz szennyezés, amit főként a kommunális szennyvízkezelés hiánya, vagy alacsony színvonala, illetve a gazdálkodás, mezőgazdaság terhelése, kisebb mértékben pedig az ipar terhelése okoz. A cél ezen a téren a terhelések minimalizálása, a felszíni vizeink állapotának legalább egy minőségi osztállyal való javítása.

A Víz Keretirányelv alapján felmérésre került a hazai víztestek (tavak és vízfolyások) állapota, amelynek jó ökológiai állapotát/potenciálját 2015-ig szükséges elérni. Az intézkedések, különösen a szennyezés-csökkentési intézkedések, ezen cél elérését szolgálják, kiemelten kezelve a nagy tavainkra (Balaton, Kis-Balaton, Fertő-tó) irányuló fejlesztéseket, amelyek jó állapotának kialakítása jelentős társadalmi igény is. A tavak mellett kiemelt beavatkozási terület az Európában egyedülálló értéket képviselő holtágaink, és mellékágaink (Szigetköz, Mosoni-Duna) rehabilitációja, illetve a felszín alatti vizek további szennyezésének megakadályozását szolgáló intézkedések.

A felszín alatti vizeink esetén az európai jelentőségű felszín alatti ivóvíz készlet megőrzése különösen a Szigetköz térségének igényel célzott és komplex vízgyűjtőre kiterjedő szintű védelmet, de igaz ez minden olyan térségre, amely hasonló vízbázisokból nyeri az ivóvizét – legyen az akár a Rába, akár a Mura, Dráva, akár más felszín alatti vízkészlet. Külön kiemelendő a talajvíz szint süllyedésének megállítása és szennyezettségének csökkentése, ami szintén komplex vízgyűjtő védelmet, illetve főként kisvízfolyásaink esetén ökológiai szempontok alapján történő mederrendezést, esetenként mederben való duzzasztást, a szükséges épített művek fejlesztését igényli.

A felszíni állóvizeink védelme alapvetően szintén a vízgyűjtő terhelésének csökkentése révén érhető el.

Kiemelt területe a felszín alatti vizeinknek, a régióinkban országosan és európai szinten is jelentős karsztvíz készlet, aminek jelentős része termálvíz, egy további része pedig (Keszthely térségében) ivóvíz. A védelmének alapvető feltétele, hogy egyrészt megfelelő monitoring mellett történhessen a hasznosítása, ami mérő, figyelő rendszer kiépítését és működtetését igényli, másrészt, az ezen információk alapján a fenntarthatóság elve szerint történő hasznosítások a szennyezés mentes, visszasajtolásos hasznosítást valósítsák meg energetikai célokra. A turisztikai felhasználás esetén cél, a víztakarékos megoldások előnyben részesítése, illetve a termálvíz másodlagos, energetikai hasznosítási lehetőségeinek a kihasználása a terhelés csökkentése érdekében, továbbá a környezetállapot javítását szolgáló kibocsátási megoldások megkövetelése.

A régióink területének az országosnál kisebb mértékű a mezőgazdasági hasznosítása, de a domborzati, éghajlati okok miatt a talajok védelme mégis nagy figyelmet igényel. Törekedni kell az intenzív hasznosításnak azon kereteken belül maradni, ahol annak valóban megvannak a lehetősége. A cél, hogy mind szélesebb körben terjedhessen el az agár-környezetgazdálkodási programban való részvétel, azon keresztül pedig a környezetkímélő,

egyidejűleg a felszíni vízvédelemben is jelentős terheléscsökkentés eredményező átállás tartamos földhasználatra.

Az ivóvízbázis-védelem célja az emberi tevékenységből származó szennyezések megelőzése, a természetes (jó) vízminőség megőrzése az ivóvíz termelés céljára kiépített vízművek környezetében, vagy a jövőben emberi fogyasztásra szánt vízbázisok területén. Folytatni kell az 1995-ben elindított „Ivóvízbázis-védelmi Program” végrehajtását, amelynek célterülete az egész ország. A program diagnosztikai fázisa keretében vizsgálni szükséges a sérülékeny üzemelő és távlati vízbázisok állapotát, az ivóvízkészlet megfigyelésére monitoring hálózatot kell kiépíteni a vízkivételek környezetében, valamint meg kell határozni a vízbázis védelme érdekében kijelölendő védőterületet és a költséghatékony intézkedések körét.

Az egyes projekteknél, illetve az egyes településeknél, település-részeknél a megvalósítandó műszaki beavatkozásokat (vízkezelési technológia kiépítése, másik vízbázisra való áttérés, csatlakozás másik vízellátó rendszerre, illetve kombinált megoldások), körültekintő tervező munka eredményeképpen az összességében legelőnyösebb megoldás kiválasztásával kell eldönteni. A változatok közötti választás hosszú távú költséghatékonysági szempontok alapján történik. Amennyiben a beavatkozás eredményessége érdekében indokolt az ivóvízhálózat részleges rekonstrukciója, akkor ez is az ivóvízminőség-javítás érdekében szükséges tevékenységek részét képezi.

Jó árvízvédelmi gyakorlat kialakítása

A beavatkozás elsődleges célja az árvízi kockázatok csökkentése. A kockázatsökkentés országos céljai a Duna-, Mosoni-Duna, esetleg a Mura és Dráva töltéseinek megerősítésére koncentrálnak. A régió célja ugyanakkor, hogy a kisvízfolyások menti, rendkívüli események megelőzése az ökológiai elvárásokkal összhangban megvalósulhasson (Gyöngyös, Pinka, stb.), illetve csökkenthetőek legyenek a belterületi ár- és belvizek, ami a belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek korszerűsítését, gondozását igényli. Célja egy adott súlyosságú árvízi esemény valószínűségének csökkentését, és ezáltal az ezekhez tartozó az emberi egészségben, a környezetben és a gazdasági tevékenységben okozott károk valószínűségének csökkentése. A társadalmat és a gazdálkodást illetően a változások a jelenleginél jobb és biztonságosabb létfeltételeket és hosszú távú gazdálkodási lehetőségeket teremtsenek az érintett területeken, növelve e területek népességmegtartó erejét.

A **Duna menti árvízvédelmi rendszer fejlesztése** keretében a nem kellő biztonságú szakaszokon mielőbb meg kell kezdeni a védvonalak előírt szintre való kiépítését, valamint gondoskodni kell a védművek nélküli, mélyfekvésű területeken található értékes és sűrűn lakott települések településrészek megfelelő védelméről. A projekt keretében az előírt árvízvédelmi biztonság megteremtése céljából – az EU vonatkozó ajánlásai szerint a "teret a folyóknak" elv érvényesítése mellett, a környezet- és természetvédelmi érdekeket is szolgálva kell fejleszteni az árvízvédelmi rendszert. Figyelembe kell venni az Árvíz Irányelv (Víz Keretirányelv leányirányelve) szabályozásait, követelményeit.

V.2. Fenntartható környezethasználat

A fenntartható környezethasználat cél alatt az ökoszisztéma, az egyes ökológiai rendszerek hálózatalvú védelmét és fenntartható hasznosítását, a természeti erőforrásainknak az azok megújulását meg nem haladó mértékű, fenntartható hasznosítás kialakítását, az erdők állapotának javulását, területük növelését, összességében kielégítő ökológiai stabilitást értjük.

A biológiai sokféleség és komponenseinek védelme a területek rehabilitációján, rekonstrukcióján, fenntartható használatán és kezelésén, az ehhez szükséges eszközrendszer kialakításán keresztül érhető el, összhangban a táj, a természet, a biodiverzitás, és az ökológiai rendszerek védelmével.

Ezen a célon belül kiemelt figyelmet élvez a Víz Keretirányelv által hazánkra, azon belül Nyugat-Dunántúlra jutó élőhelyvédelmi feladatainak teljesítése, illetve a NATURA 2000 és agár-környezetgazdálkodási célprogramok, valamint a komplex vízgyűjtőkre kiterjedő célok megvalósítása, mint például komplex vízvédelmi, árvédelmi beruházások, vízfolyások, különös tekintettel a kisvízfolyások védelmi, élőhely rekonstrukciós beruházásai, a vízrendezés ökológiailag és elfogadható céljai.

Fontos területet jelentenek a régióknak egyik legjelentősebb értékének, az ökológiai rendszerek megőrzésének, a természeti rendszerekkel való fenntartható gazdálkodás kialakításának, fejlesztése céljai. Ezen belül a részcélok a Nemzeti Parkok, a NATURA 2000 területek és hasznosításuk fejlesztése, újabb területek beemelése utóbbi körbe, a területek összefüggő hálózatának megerősítése, az élőhely megőrző erdő- és tájgazdálkodási célok megvalósítása, a kastélyparkok és gyűjteményes kertek fejlesztése, a célzott faj- és élőhely védelem megvalósítása.

Megemlíthendők a vidékfejlesztés tájgazdálkodási céljai, amelyek részben összefüggnek más, ágazati jellegű célokkal. Ilyenek például a komplex vízgyűjtő védelmi programok, de specifikusan ide tartoznak az okszerű tájgazdálkodási célok támogatása, amelynek a lényeg, hogy az adottságokhoz alkalmazkodó gazdálkodás és nem a gazdasági célokhoz alakított termesztési feltételek a jellemzőek. Ezzel alacsonyabb termelési költség, és esetleg kisebb termés mellett is jelentősebb társadalmi haszon jelenik meg. Egy speciális elem az öko- és a biodinamikus gazdálkodás elterjesztése, amely a fenntartható tájgazdálkodás tipikus megjelenítője.

Ide sorolandók az épített és kulturális örökség védelmi céljai, amelyek megalapozzák, majd kiegészülnek az idegenforgalmi hasznosítást, amely a fenntartható megoldást jelentheti számukra. Kiemelten kezelendők a Világörökség helyszínek, illetve az arra pályázó területek fejlesztési céljai (Fertő-táj, Pannonhalma, Hévízi-tó), a kastélyok, kúriák, és a történelmi városközpontok, települési épített értékek megőrzési céljai.

A biológiai sokféleség és a természeti környezet megőrzéséhez, gazdagításához szükséges társadalmi tudatosság szintjének növelését, természetvédelmi szemlélet fejlesztését az erdei iskolák fejlesztése szolgálja. Az erdei iskolák teszik lehetővé, hogy a fiatalok élő kapcsolatba kerülhessenek a természettel, így megértsenek, megérezzenek valamit annak nagyszerűségéből. Ez a hatás alapján jelentős környezeti tudatosság növelő hatása van a leendő hálózatnak, ami a további környezeti célok megvalósulását is szolgálja.

Védett természeti értékek, területek megőrzése, fejlesztése

A védett állat- és növényfajok, életközösségek, élőhelyek és élettelen természeti értékek védelme érdekében szükséges az élőhelyek megőrzése, helyreállítása és fejlesztése. Ezen belül különösen fontosak a közösségi jelentőségű és védett természeti értékek valamint védett területek megőrzését és rekonstrukcióját szolgáló beruházások. A védett értékek ex situ védelmét segítő gyűjteményes növénykertek és védett történelmi kertek fejlesztése és a hazánkban kiemelkedő jelentőséget képviselő földtani, barlangtani értékek helyreállítása is a műveletcsoport részét képezi. Az élőhelyek védelme, helyreállítása és fejlesztése során a Natura 2000 területek élveznek térségi preferenciát.

Élőhely-megőrző mező- és erdőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése

A dinamikus természetvédelmi megközelítés, illetve természethasználat értelmében a nemzeti természetvédelmi stratégia fontos célkitűzése, hogy a Natura 2000 és védett hazai erdők és mezőgazdasági művelésű területek ökológiai potenciálját megőrizzük. A természeti értékek megőrzését segíti az állami tulajdonban lévő Natura 2000 és védett mezőgazdasági és erdőterületeken folytatandó természetközeli gazdálkodási módok infrastrukturális feltételeinek megteremtése.

A **természetközeli erdőgazdálkodás** bevezetését szolgáló beruházások elsősorban a természetközeli erdőtársulásokban gazdag hegységi és dombvidéki erdők (Soproni-, Kőszegi-hegység, Őrség-Gőcsej, Zalai-dombság) és az ártéri erdők (Duna-, Mosoni-Duna-, Rába-Mura-folyók és mellékfolyói) valamint a Balaton térség (a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetének területe) természetvédelmi fejlesztéseihez járulnak hozzá. Ugyanakkor a **természetközeli mezőgazdálkodás** bevezetését szolgáló fejlesztések főként a Natura 2000 és ÉTT területekre koncentrálnak.

Az élőhely megőrzés és hasznosítás speciális területe az elsősorban, de nem kizárólagosan a fás szárú energianövények telepítése, amit elsősorban a nem védett, szántó területeken, azokon belül is az erős kitérttségű, intenzív mezőgazdálkodásra nem vagy csak kevésbé alkalmas területeken lehet kialakítani. Törekedni kell a GMO mentességre.

Egy további speciális, ám mind természetvédelmi, mind gazdálkodási, mind környezeti nevelési és kulturális örökség védelmi szempontból jelentős terület a régióban meglévő kastélyparkok és gyűjteményes kertek megőrzése, fejlesztése, élőhely rehabilitációs tevékenységei megvalósítása. Kiemelten kell kezelni az országos jelentőségű kerteket.

Az erdei iskola és környezeti nevelési központ hálózat fejlesztése

Az **oktatás és a szemléletformálás a természetvédelem fontos stratégiai kérdése**, amely az erdei iskolák intézményrendszerén keresztül jelentős szerepet játszik az ágazati politikában. A környezettudatos magatartás kialakításának elősegítése, az élményszerű, közvetlen természet megismerése feltételeinek megteremtése az erdei iskola hálózat és az ennél általánosabb, kötetlenebb keretek között működő Környezeti Nevelési Központok hálózata fejlesztésével valósulhat meg. Ezek biztosítják elsősorban az óvodák, általános iskolák, de akár a közép- és felsőfokú oktatásban részt vevők számára is a környezeti alapok megszerzését. Mivel az oktatási rendszerekben finanszírozásából ez az elemek kikerültek, de az egyes önkormányzatok, saját hatáskörben az alaptanterv részeként beemelhetik, az elsődleges cél, hogy ez minden, a régióban érintett önkormányzat esetén megtörténhessen. Ennek feltétele, hogy biztosítható legyen az iskolák számára az erdei iskolákban való részvétel lehetősége, amit az iskolák csak kis számban tudnak saját hatáskörben kiépíteni, valamint önmagukban ki sem tudnak használni. Szükséges és célszerű tehát egy regionális hálózat kiépítése, amelynek meg kell erősíteni a helyi szervezeti alapjait, amiket egy régiós összefogás részeként lehetséges aztán továbbfejleszteni. Szükséges cél továbbá a megfelelő infrastruktúra kialakítása, az erre alkalmas helyeken (megközelíthetőség, bemutatható sajátos természeti értékek, személyi háttér). A már működő hálózatnak törekednie kell arra, hogy adott, bizonyos körzetenként egymást kiegészítő erdei iskolák legyenek a tagjai, ami a jobb kihasználhatóságon keresztül a fenntarthatóság irányába hat.

V.3. Erdészet, erdőgazdálkodás

A nyugat-dunántúli régió erdősültsége az országos átlagot jelentősen meghaladja. Az erdőterületek kimagasló naturális mutatói mellett a termékek piacra jutása is igen kedvező adottságú a határtérségben. A magyar hengeresfa hagyományos külföldi felhasználói, az olasz, német, osztrák faipari üzemek felé tradicionális, jól bevált rendszerekben és csatornákon folyik az export értékesítés. Az erdő- és favagyron gazdálkodás, valamint a ráépülő primér faipar a három megye jelen és jövőképeinek egyik számottevő tényezője. A kitérés pontok között egyes térségekben (kistérségekben) a tevékenység szinten tartása és bővítése meghatározó szerepű lehet, egyúttal a tájgazdálkodás és a tájkép fenntartás szempontjából is elsőrendű fontosságú a tevékenység.

Utóbbi szerepkör a régió megcélzott turisztikai fejlesztésének fontos eleme, a jó adottságok miatt kis ráfordításokkal (összehangolt beruházásokkal) javítható a környezet általános állapota, ebből következően a lakosság életminősége és a térség turisztikai vonzereje (Soproni- és Kőszegi-hegység, Alpokalja, Hanság, Szigetköz, Göcsej).

Nem elhanyagolható tény, hogy az aprófalvas, kis lélekszámú, leszakadó és a roma etnikum által lakott térségekben (pl. Csepreg, Lenti, Csömödér, Zalakomár, stb.) az erdő jelenleg is egyik fő munkahely (erdészeti vállalkozások, szaporítóanyag termelés, erdei termékek gyűjtése és feldolgozása). Az erdőgazdálkodás az egyik leginkább kézi munkaigényes agrárgazdálkodási tevékenység, amelyre a képzés helyi közösségi szinteken tanfolyam rendszerben hatékonyan megvalósítható. Az erdők kezeltségi arányának növelése, a fátlan térségekben pedig az extenzív (területi) bővítése javíthat a legképzetlenebb munkaerő foglalkoztatási helyzetén, esélyt ad a kisközségekben fellépő szociális problémák kezelésére.

A mezőgazdasági területek erdősítés által történő termelésből kivonása csökkenti a hagyományos magyar agrártermékek (elsősorban gabonafélék) rendszeresen jelentkező felesleges és válságjelenségeket okozó termék többletét. Emellett a gyorsan növvő fafajok (akác, nemesnyár) telepítései már középtávon (15-30 év) számottevő többletet hozhatnak a faalapú energiaüzemek, a papír- és forgácslap-gyártás ipari vállalkozásainak alapanyag ellátása tekintetében. Az extenzív bővítés másodlagos hozadékként a pozitív tájképformálás, a turisztikai fejlesztés, a településvédelem (hó, szél, por, a lakóövezetek fásításai, stb.), a műtárgyvédelem (pl. ipari parkok védőfásításai), a vízvédelem (pl. Balaton vízgyűjtője), a mezőgazdasági területek védelme (pl. Győr-Moson-Sopron megye mezővédő sávrendszere), a pozitív természetvédelmi hatás (a biodiverzitás és biopotenciál növelése) is nyereségként megjelenik.

Külön említést érdemel a területi bővítés nyomán szinte kizárólagosan az erdőhöz köthető fontos természeti hozadék, a légköri CO₂ tartós és számottevő megkötése. Az erdő a „karbongödör”, amelyre a nemzetközi CO₂ kereskedelemben is egyre inkább ráirányul a figyelem.

A megújuló energiaforrások használata, az energiafüggőség csökkentése az Európai Unió kiemelt fejlesztési célkitűzése. Magyarország lehetőségei a víz- és szélenergia előállításában korlátozottak, a termőföld minősége azonban kiaknázandó potenciált mutat (biodízel, bioetanol, energia ültetvények). Az erdei fafajokból létrehozott energia ültetvények 3-5 év alatt „termőre fordulnak”, egyúttal az erdő hagyományos hozadékainak is többnyire forrásai.

A régió turisztikai iparában figyelemre méltó teljesítésű a vadászati (vadgazdálkodási és kapcsolt, pl. szálláshelyek). Míg Győr-Moson-Sopron megyében nagyobb részt az apróvad gazdálkodás eredményes, addig Zala és Vas megyében az erdőhöz kötött életmódú nagyvad

(gímszarvas, vaddisznó és részben őz) állományának szakszerű kezelése és a gazdálkodás fejlesztése hozhat érzékelhető üzleti eredményt.

A nyugat-dunántúli régió három megyéjének erdészeti szakigazgatási feladatait az **Állami Erdészeti Szolgálat Zalaegerszegi** (Zala megye) és **Szombathelyi Igazgatósága** (Vas és Győr-Moson-Sopron megye) látja el. A két igazgatóság illetékessége a határmegyékbe történő (pl. Veszprém megye) kisebb bebírásokkal és a veszteségekkel együtt is jól lefedi a közigazgatási határokat. Az alábbi számsorok statisztikailag a térségre értelmezhetők.

Tervezett intézkedések:

Az intézkedés leírása és célja(i)	Tevékenységek	Célcsoport
Erdőgazdálkodás közjóléti szolgáltatásai	Erdei pihenők, parkerdők fenntartása	Erdőtulajdonosok - erdőgazdálkodók
Az erdő rekreációs hatásainak kihasználása	Erdő-öko turisztika fejlesztése	Erdőtulajdonosok - erdőgazdálkodók
Erdőtelepítés a környezet és a gazdálkodás javítására	Erdőtelepítés a mezőgazdasági művelésből felszabaduló területeken, tervezés-szervezés	Földtulajdonosok, agrárgazdálkodók
Erdő, mint környezeti elem és mint újratermelhető erőforrás növelése	Erdőtelepítés egyéb területeken, tervezés-szervezés	
	Fabiomassza termelés a zöldenergiához, tervezés-szervezés	
Erdészeti ismeretterjesztés a környezettudat emelésére	„Környezetünk az erdő” pedagógus továbbképzés	pedagógusok
A környezettudat viselkedésben az erdő, az erdőgazdálkodás helyének bemutatása	„Környezetünk az erdő” erdei iskola vezetők továbbképzése	erdei iskola vezetők
	„Környezetünk az erdő” civil ismeretterjesztés	civil ismeretterjesztők
	Az erdők szeméttmentesítése	Önkormányzatok
	Erdőtelepítésre alkalmas tulajdonosi szervezetek, ismeretterjesztés	Földtulajdonosok, agrárgazdálkodók
	Hallgatók komplex gyakorlati oktatása	Erdő-, Környezet-, Természetvédelmi mérnök egyetemi hallgatók, szakközépiskolások
EU és nemzeti támogatások szerzése pályázatokkal	Pályázati lehetőségek figyelése,	Potenciális és tényleges pályázók,
Pénzügyi források szerzése a környezetfejlesztő erdőgazdálkodáshoz	pályázatok előkészítése éhez, megírásához szakmai tanácsadás	Pályázatok erdész szakmai referense

V.4. Fenntartható gazdaság és társadalomfejlesztés

A környezetfejlesztés célon belül a legjelentősebb változás ezen a téren érhető el. A környezetvédelem hagyományos, értékőrző, hasznosító céljai korábban főként a környezet állapotának javítására, azaz a meglévő terhelte területek, értékek megtisztítására, illetve a további terhelések megelőzésére, azaz a területek, fajok, értékek védelmére irányultak. Utóbbi téren is voltak szemléletbeli változások, hiszen a merev, elzárkózó jellegű védelmet felváltotta egy aktív védelem, de ez még mindig nem oldotta meg azt a problémát, hogy a terhelések, amelyektől meg kívánjuk óvni értékeinket, és amelyek következtében időről időre mentesíteni kell a szennyezett területeket, újra megjelennek. Ezekre, az úgynevezett környezetterhelési okokra kíván hatni ezen cél, amely már a gazdaság és társadalom olyan működésének kialakítását célozza, amely már nem, vagy csak minimális mértékben terheli feleslegesen a környezetet. A „felesleges terhelés” alatt az életfeltételek biztosításhoz kapcsolódó, természetesen létező feletti terhelést értjük.

A célja a prioritásnak a gazdasági fejlődésben és a társadalmi fejlődésben, folyamatokban a környezeti fenntarthatósági szempontok érvényesítése, az erre irányuló tudatosság, felvilágosultság erősítése. Ki kell alakítani a gazdaság, és a társadalom környezethez való egészséges viszonyát, amelynek során a környezetnek, mint a fejlődés alapfeltételének, de egyben korlátnak is meg kell találni a helyét.

Ide sorolandók a környezetkímélő gazdaság kialakításának, versenyképességének a fokozását segítő, a települések, különösen, de nem kizárólagosan a városok működésének kérdései, továbbá a környezeti tudatosság fokozásának, a környezeti oktatásnak, nevelésnek, felvilágosításnak a kérdései.

Vonalas létesítmények természet- és tájromboló (károsító) hatásának mérséklését szolgáló beruházások

A mesterséges hálózatok - közutak, vasút, vízelvezető csatornák, elektromos vezetékek - súlyos természetvédelmi problémát jelentenek, sok esetben akadályozzák **az állatfajok szabad vándorlását, mozgását, állományaik fennmaradását**. Természet- és tájvédelmi szempontok miatt indokolt a vonalas létesítmények biztonságosabbá tétele, élőhely-elszigetelő hatásának csökkentése, az elektromos légvezetékek földkábelre cserélése stb., főképp ahol fontos vonulási útvonalakat kereszteznek. Az elektromos vezetékek természetbarát kialakítása Különleges Madárvédelmi Területek és a Ramsari területek preferenciájával valósul meg, míg a közlekedési infrastruktúra és vízelvezető csatornarendszer természetvédelmi beruházásai a Natura 2000 területeken összpontosulnak.

Energiatakarékosság fejlesztése, hatékony felhasználás

Az energiahordozó forrásszerkezet befolyásolása mellett fontos feladat az energiatakarékosságot és a hatékony energiateljesítést szolgáló eszközrendszer kialakítása a termelési és a fogyasztói szférában egyaránt.

A hazai energiateljesítés legnagyobb tételét a lakosság és a kommunális intézmények energiateljesítése jelenti. Az energiateljesítés terén részben ezért, részben a hatáskörök okán elsőszámú célcsoportnak a lakosság és a kommunális fogyasztók számítanak. A cél az

energiaigényeik mérséklése. Ismert tény, hogy nemzetközi viszonylatban a végfelhasználás energiahatékonysága nagyon rossz. A szomszédos Burgenlandban a nyugat-dunántúli átlagos 20 kWh körüli kazánteljesítmény helyett alig 12 kW az átlagos energia igény, ami különbség a rossz hőszigetelések, az elavult nyílászárók, illetve a kevésbé korszerűtlen energetikai berendezés-állomány miatt áll fenn.

A lakosság és közületek energiafelhasználásának döntő részét a fűtés, a melegvízellátás, a világítás és az elektromos berendezések üzemeltetése teszi ki, mivel a 65%-os részarányból 15% alatti részarányt képvisel a járművek üzemeltetése. A hazánkra, így régióinkra is kötelezettséget jelentő 2006/32/EK irányelvvel összhangban évi 1%-os energiatakarékosságot kell célul kitűzni, ami annyit jelent, hogy a hazai energiahordozó-felhasználást évente 10-11 PJ-lal kell mérsékelni, ami régióink esetén évi közel 1 – 1,1 PJ (10^{15} Joule) energia megtakarítást jelent, ami komoly feladat elé állítja a régió szereplőit.

Fenntartható termelés

A fejlesztések célja a termelésben a káros kibocsátások és egyéb környezeti hatások csökkentése vagy megszüntetése, lehetőleg azok forrásánál. Ennek eredményeképpen csökken a forrásfelhasználás, növekszik a működési és termelési hatékonyság, a nagyobb hozzáadott értékkel bíró termékek forgalma, és a környezettudatosság szintje, miközben a környezeti információk minősége és elérhetősége javul. A prioritási tengely fejlesztéseiben a különböző érintettek (gazdasági szféra, civil szféra, oktatás, tudományos szféra, tanácsadók és lakosság) együttműködése preferált.

Az ipar fenntarthatóvá tétele négy elven alapul: a fejlesztések, beruházások **szakmailag megfelelőek** legyenek (a döntés előkészítés során az alternatívák feltárása és fenntarthatósági értékelése szakmailag alapos legyen). A fejlesztések **minél több érintett fél bevonásával jöjjenek létre**. A foglalkoztatási potenciálja és kisléptékű térségi stabilizáló (biztonsági) potenciálja miatt a **kis- és középvállalatok** piacai és iparágai fennmaradjanak és fejlődjenek, a **vállalati organizmus együttműködési** kísérletei támogatást élvezzenek (ipari ökológiai park létrehozása, beszállítói lánc fejlesztése vagy stratégiai együttműködések). A termelésben az öko-hatékonyság növelése és a vállalatok környezeti teljesítményének javulása a beavatkozás elsődleges célja. Az ökohatékonyság: 1 forrástakarékos (beleértve az anyag-, a víz-, a terület- és energiahasználatot, az újrahasználhatóság és a tartósság tervezését, az anyagciklusok körfolyamattá zárását). Csökkenti a természeti környezetre gyakorolt hatásokat (hulladékok és kibocsátások minimalizálása, beleértve minden halmazállapotot és a veszélyes és nem veszélyes anyagok kibocsátását is; valamint a megújuló erőforrások fenntartható mértékű használatát). Növeli a termékek és szolgáltatások értékét (a fogyasztók számára). Negyedik célként a termelő egység erősebb vagy gyengébb környezetirányítási rendszert valósíthat meg a cégen belül: EMS-t (környezetirányítási rendszert) vagy SMS (fenntarthatósági irányítási rendszert, beleértve az előírások teljesítését, a tisztább termelést, az ökohatékonyságot és a társadalmi felelősséget) működtethet. A már kipróbált eszközök között a legegyszerűbb (legolcsóbb, akár ingyenes) beavatkozásokat **gondos bánásmódnak** nevezi a hazai környezetvédelmi szaknyelv (forrása: good housekeeping).

A második csoportba a nagyobb beruházási igényű technológiai módosítások, fejlesztések tartoznak, melyek általában nem csak a környezetvédelmi teljesítményre vannak hatással, hanem az előállított termékekre és általában a **vállalati folyamatokra** is (pl. **tisztább termelés, BAT, IPP**). A harmadik csoportba a felhasznált anyagok és egyéb erőforrások környezettudatos kiváltása tartozik (**ökohatékonyság, ökoinnováció**). A megelőző

környezetvédelemnél is átfogóbb lehetőség az **ipari ökológia**, amelynél a térben vagy termelési folyamatában összetartozó termelőegységek működési infrastruktúrájukat és/vagy piaci kapcsolataikat hangolják össze (pl. adott üzemben keletkező hulladékot a szomszéd üzem használja fel, közös energiatakarékossági, megújuló energiát hasznosító vagy logisztikai programokat szerveznek, helyi szennyvíztisztítókat építenek ki) a környezetterhelés csökkentése érdekében Ezen irányzatok egyike sem zárja ki a másik használatát.

Kívánatos a hosszabb termékélettel rendelkező termékek előállítására, valamint a többutas csomagolóanyagok használata, valamint a szintetikus, a nem vagy nehezen lebomló nyers- és alapanyagok helyettesítése környezetbarát anyagokkal. **A hulladék termelődésének megelőzése érdekében** olyan termékek előállítását kell támogatni, amelyek alapszükségletet elégítenek ki, emellett a piacon fellelhető versenytársakhoz vagy átlagszínvonalhoz képest bizonyíthatóan és kiemelkedően jó minőségű, hosszú élettartamú és javítható, környezetbarát, a megszokottól eltérően, innovatív módon újrafelhasznált anyagokból készülnek, vagy nagyságrenddel kisebb anyag- és/vagy energiaigénnyel látnak el ugyanolyan funkciót, legalább ugyanolyan jó szinten. A fenti ismérveknek megfelelő minősített termékek és szolgáltatások címkézésének, fogyasztásának támogatása kiemelt feladat ezen prioritási tengelyen következő (Fenntartható fogyasztás) intézkedésében.

A fejlesztések teljes körű vizsgálaton, a szakértők és érintettek bevonásán alapuló helyzetfelmérésen, az alternatívák értékelésén és intézkedési (akció) terven kell alapuljanak, és összefüggéseikben kerülhetnek megvalósításra. A fejlesztés előkészítéseként olyan elemzésekre, megalapozó tanulmányok elkészítésére kerül sor, amelyek elengedhetetlenek a környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból legjobb műszaki alternatíva kiválasztásához, a környezeti teljesítményjavulást célzó intézkedések előkészítéséhez (pl. vállalati audit készül el, amely fenntarthatósági szempontból értékeli a céget mind termelés, mind pedig szervezeti-működési szempontból, és intézkedési terv szinten megfogalmazza a teendőket). A létrejövő akcióterv, és a beruházás megvalósíthatósági tanulmánya alapján kerül sor a megvalósításra. A beavatkozási logikában megfogalmazott elvek és szempontok alapján létrehozott, a környezeti teljesítmény javulását célzó, megelőző jellegű intézkedések, beruházások végrehajtása, kivitelezése. fejlesztések (intézkedési tervek, akciótervek, beruházások, környezeti politikák), amelyek javítják a vállalat/vállalatcsoport környezeti teljesítményét, csökkentik a környezetre kifejtett káros hatásait, pl. környezetkímélő termékrendszerek, technológiamódosítás, termékmódosítás, nyersanyag módosítás, működési beruházások. Output: beruházás, a környezeti teljesítmény javulása, az ökohatékonyság növekedése.

Fenntartható fogyasztás elősegítése

A fejlesztések célja a termelésben a káros kibocsátások és egyéb környezeti hatások csökkentése vagy megszüntetése, lehetőleg azok forrásánál. Ennek eredményeképpen csökken a forrásfelhasználás, növekszik a működési és termelési hatékonyság, a nagyobb hozzáadott értékkel bíró termékek forgalma, és a környezettudatosság szintje, miközben a környezeti információk minősége és elérhetősége javul. A prioritási tengely fejlesztéseiben a különböző érintettek (gazdasági szféra, civil szféra, oktatás, tudományos szféra, tanácsadók és lakosság) együttműködése preferált.

A fenntartható termelés és fogyasztás szorosan összefüggő területei a fenntarthatóságnak. Hiába javítjuk a termelés hatékonyságát, csökkentjük a termelés során keletkező emissziókat, káros kibocsátásokat, ha a fogyasztás üteme meghaladja az ezekből származó előnyöket. A vállalati szféra öko-hatékonyságának növelése mellett **jelentős a háztartások, a lakosság környezettudatos gondolkodásmódjának és cselekvési mintáinak szerepe a fenntartható fejlődés biztosításában**. Ezért szükséges a fenntartható fogyasztást, életmódot segítő

tudatformálási kampányok meghirdetése. Bármely olyan kampány szolgálhatja ezen célt, ami hatékonyan, konkrét akciókon keresztül, mérhetően növeli az érintett célcsoportok (gyerekek, diákok, felnőttek) környezettudatosságát, társadalmi felelősségét.

Az NKP II. „**A környezettudatosság növelése akcióprogram**” specifikus és operatív célkitűzései között szerepel a társadalom környezeti értékrendjének javítása, ezen belül a fenntartható egyéni, valamint családi életmód- és háztartásvezetési szokások elterjedésének támogatása.

V.5. Az e-környezetvédelem céljaihoz kapcsolódó fejlesztések

A környezetvédelmi informatikának támogatnia kell a fenntartható fejlődés felé való elmozdulást, s hozzá kell járulnia a környezetvédelmi demokrácia terén jelenleg tapasztalható deficit csökkentéséhez. Az e-környezetvédelem céljait elsősorban az OKIR továbbfejlesztéseként kell megvalósítani. Kiemelt szempontként kell figyelembe venni a környezetvédelem szempontjából fontos összes informatikai rendszerek kialakításához, fejlesztéséhez és működtetéséhez (ideértve természetesen a vízügyi rendszereket is) az elmúlt 10 évben felhasznált igen jelentős munka- és költség ráfordításokat. A fejlesztéseket a meglévő rendszerek továbbfejlesztéseként kell megvalósítani. Semmiképpen sem szabad a megvalósult és jól működő nagy rendszereket más alapokra helyezve újra kifejlesztetni, mert az évekkel vetné vissza a környezetvédelmi informatika helyzetét és a rendelkezésre álló források ésszerűtlen felhasználását eredményezné.

Erősíteni kell a környezetvédelem szakterületeivel összefüggő adatkezelések harmonizálását, az IPPC irányelv által is megkövetelt integrált szemlélet alkalmazásának terjesztését. Ennek eléréséhez fontos a környezetvédelmi szakterületek által megkövetelt adatszolgáltatások szemléletének, formátumának, benyújtási határidőinek stb. egységesítése. Minden környezetvédelmi adatszolgáltatásban lehetővé kell tenni az elektronikus adatszolgáltatást (szoftver fejlesztés, vonalkóddal ellátott adatlap létrehozása, adatfogadás rendszerének fejlesztése) és ellenőrzést.

Az e-környezetvédelmi fejlesztéseken belül kiemelt fontosságú az **EIONET37-kompatibilis környezeti megfigyelő, adatgyűjtő és –feldolgozó hálózat kiépítésének befejezése**, és erre alapozva egy integrált környezeti-gazdasági információs rendszer kiépítése, működtetése. A fejlesztések másik fontos területe a K+F-et, a tervezést, politika-formálást és a döntéshozatalt támogató szélesebb körű hozzáférés javítása. A nyilvánosság tájékoztatását szolgáló legfontosabb közérdekű **elektronikus környezeti tartalmak interneten keresztül történő közreadása, publikussá tétele** a korábbi fejlesztések alapján, az OKIR-ra épülve ma már küszöbön áll (teszt üzemben működik az OKIR-web). Az elmúlt évtizedben létrejöttek civil, tudományos és vállalkozói eredetű nyilvános környezeti adatbázisok (pl. KSzGySz, KÖRNET, KÖTHÁLÓ, MKNE, HUMUSz hulladékátvevő és lerakó adatbázisai stb.), melyek közönsége gyorsan nő. Mennyiségi és minőségi fejlesztésük, valamint a digitalizált környezeti információkhoz való hozzáférés javítása folyamatosan szükséges.

További kiemelt területnek minősül a valós idejű (real-time) és az ún. „késleltetett” környezeti információk felhasználásával működő, a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő **környezeti térinformatikai adatbázisok, információs rendszerek létrehozása** és – lehetőség szerint – online hozzáférhetővé tétele a nyilvánosság számára.

1.3 Finanszírozási terv 2007-13:

12. Táblázat Környezetvédelem, környezetgazdálkodás pénzügyi táblázat

Mrd Ft

Intézkedések/ beavatkozások	Finanszírozás	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés	EU támogatás	Hazai állami támogatás	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása							
<i>Levegőtisztosítás</i>	KEOP	ERFA	7600	5320	2280		
<i>Hulladékgazdálkodás</i>	KEOP	KA, ERFA	19000	13300	5700		
<i>Szennyvízkezelés</i>	KEOP	KA, ERFA	32000	22400	9600		
<i>Vízbázis védelem és ivóvíz minőség javítás</i>	KEOP, NYDROP, ÚMVP	KA, ERFA, EMVA	53300	37310	15990		
<i>Jó árvízvédelmi gyakorlat kialakítása a régióban</i>	NYDROP, KEOP	ERFA	11000	7700	3300		
Fenntartható környezethasználat							
<i>Védett természeti értékek, területek megőrzése, fejlesztése</i>	KEOP, NYUDUOP, ÚMVP	ERFA, EMVA	6300	4410	1890		
<i>Élőhely megőrző mező-, és erdőgazdálkodás</i>	UMVST, KEOP	ERFA, EMVA	3300	2310	990		
<i>Erdei iskola hálózat fejlesztése</i>	NYROP, TÁMOP, KEOP	ESZA, ERFA	1300	910	390		
Fenntartható gazdaság és társadalom fejlesztés							
<i>Vonalas létesítmények természet és tájromboló hatásának mérséklése</i>	NYDROP, KEOP		1200	840	360		
<i>Energiatakarékosság fejlesztése, hatékony energiafelhasználás</i>	KEOP	ERFA	12000	8400	3600		
<i>Fenntartható termelés</i>	GOP, KEOP, NYDROP, ÚMVP	ERFA, EMVA	4000	2800	1200		
<i>Fenntartható fogyasztás elősegítése</i>	KEOP	ERFA	1000	700	300		

1.4 Intézkedések, beavatkozások

Regionális operatív programban megvalósuló intézkedés:

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás²³ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Kistelepülések szennyvízkezelése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	A régió településszerkezetéből adódóan magas a 2000 lakos-egyenérték (LE) terhelés alatti települések száma. Ezek a kistelepülések gyakran egymástól távol és/vagy elszigetelten helyezkednek el, amik fenntartható módon agglomerációkba nem szervezhetőek, sok esetben különösen érzékeny vízbázison és turisták által gyakran látogatott területeken. Míg a városokban és a sűrűn lakott térségekben a csatornahálózat kiépítése nem csupán nélkülözhetetlen, hanem egyúttal gazdaságos is, addig a kistelepüléseken, illetve a ritkán lakott területeken a szennyvízkezelés módját gazdaságossági és környezetvédelmi szempontból egyaránt mérlegelni kell. Ezekben a területeken nem minden esetben kell komplex, több települést összekötő csatornarendszert és központi szennyvíztisztítást alkalmazni, hanem biztosítani kell a szennyvizek helyben tartását és lokális kezelését.
Az intézkedés céljai	A településszerkezethez és a tájhoz illeszkedő környezetbarát rendszerek alkalmazásának elősegítése.
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<ul style="list-style-type: none"> • Természet-közeli szennyvíztisztításra irányuló beruházás és az ehhez kapcsolódó közcsatorna hálózat kiépítése (például faültetvényes-, tavas-, gyökérszívó-, illetve ezek kombinációiból álló megoldások) • Hagyományos (mesterséges) szennyvíztisztítási eljárások és a kapcsolódó csatornahálózat kiépítése • Szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés létesítményei: egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények, egyedi szennyvíztisztító kisberendezések. • Fentiek optimalizált, kombinált megoldásai.
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A régió sajátossága, hogy a létszámához képest a legnagyobb számú település található a területén. A kistelepülések, amelyek sok esetben egymástól izoláltan helyezkednek el, agglomerációkba nem szervezhetőek, így a települések ezen része 2015-ig kiesik a támogatott települések köréből. Számukra is szükséges biztosítani az esélyegyenlőség jegyében a szennyvízkezelés fenntartható módját.
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok és intézményeik • Települési önkormányzati társulások • Központi költségvetési szervek és intézményeik

²³ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok és közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok – amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik – konzorciumai • Önkormányzatok és a magán szféra által közösen létrehozott, önkormányzati többségi tulajdonban lévő közcélú fejlesztési társaságok • Non-profit szervezetek alapítványok, egyesületek, valamint egyéb jogi személyiségű non-profit szervezet, egyházak 	
A végrehajtás javasolt módja:	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás 	
Projekt kiválasztási kritériumok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jogosultsági feltételek 2. Szakmai kritériumok 3. Pénzügyi kritériumok 4. Kizáró okok 	
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>Régióhatárokon átfolyó kisvizek minőségének javulása, a feltételek javulása miatt növekvő turizmus.</i>	
Pénzügyi Terv (Ft)		
Támogatás formája:	<i>Pl. Vissza nem térítendő támogatás</i>	
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 m Ft
	Maximum:	500 m Ft
	Saját forrás (%):	<i>/Megjegyzés: SA jelenlegi jogszabályok értelmében az integrált fejlesztések esetében a támogatási arány magasabb lehet (!)/</i>
Támogatandó projektek becsült száma:	60 – 75	
Előkészítés		
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:	Vízjogi engedélyes tervek, MT-k, Területi Vízgazdálkodási Tanácsok Szakmai Bizottságainak ajánlásai, költség-haszon elemzések	
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:	Zöldhatóságok, civilek, önkormányzatok, szakmai szervezetek, környezetvédelmi vállalkozók	

Ágazati operatív programból megvalósuló intézkedések:

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás²⁴ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Levegőszennyezés csökkentése (IV.2.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása)
Kapcsolódó prioritás	Környezetvédelem

²⁴ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

megnevezése	
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A régió jelenlegi egyik legjelentősebb környezetterhelést eredményező hatótényezője a közlekedés, azon belül is a motorizáció erőteljes növekedése. Ennek a várható további, mintegy 30 %-os bővülése növekvő terhelést jelent, elsősorban a városok és agglomerációik, illetve a régiót érintő nemzetközi tranzit útvonalak mentén. A cél ezen a téren a kiváltó ok, a motorizáció csökkentése, a terhelések csökkentése, a leginkább érintett területeken pedig a környezetállapot javítása.</p> <p>További fontos területe a légszennyezésnek a klímavédelem feladataiban való részvétel, ami nemzetközi és hazai kötelezettségvállaláshoz köthető. A kibocsátás csökkentése érdekében elsősorban a megelőzés, a terhelést előidéző okokra való odahatás révén lehet eredményeket elérni. Elsősorban a fosszilis energiahordozók felhasználásának csökkentése a cél, amit a tüzeléstechnika, a hőszigetelés korszerűsítése, közvetlen egyéb energiatakarékossági intézkedések és az állati hígtrágya és egyéb trágyák és szennyvíziszap biogáz hasznosítása révén lehetséges megvalósítani.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a városi és agglomerációs tömegközlekedés fejlesztése ▪ intermodális közlekedési csomópontok komplex, szolgáltatásokat is magában foglaló fejlesztése ▪ RO-LA terminálok fejlesztése (Sopron, Gönyű, Nagykanizsa) ▪ RO-RO terminál fejlesztése - Gönyű ▪ Vasúti mellékvonalak korszerűsítése ▪ Kerékpáros közlekedés és turizmus feltételeinek javítása (kerékpározható mellékút- és kerékpárút fejlesztések, kölcsönző- szolgáltató hálózat, tudatformálás) ▪ tudatos várostervezési ismeretek, best practice terjesztése ▪ bevezető szakaszok mentén forgalom szabályozás, szükség esetén lassítás ▪ városi, és forgalmat útvonalak menti zaj- és porfogó zöldfelületek fejlesztése, régiós közútfásítás
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Elsősorban az a Győr-Moson-Sopron, Mosonmagyaróvár, Gönyű, illetve délen Nagykanizsa, a nagyvárosok agglomerációját érinti.

Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>Közlekedési módok eltolódása a fenntarthatóbb irányba, a környezetbarát technológiák terjedése.</i>
Támogatandó projektek becsült száma:	50

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás²⁵ leírása
(fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)

²⁵ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Cím:	Hulladékgazdálkodás (IV.2.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Összhangban a hatályos jogszabályok előírásaival és a lakosság egészségvédelme érdekében a Nyugat-dunántúli Régió helyi adottságainak megfelelő technológiájú hulladékgazdálkodási feltételeket kell létrehozni. Kiemelt területe a környezetminőség megőrzésének a hulladékgazdálkodás fejlesztése.</p> <p>A cél ezen a területen is a hulladék keletkezését kiváltó okok csökkentése, amit azonban a „Fenntartható gazdaság- és társadalomfejlesztés”-en belül kezelünk.</p> <p>A terhelés csökkentése érdekében a cél, összhangban az országos célokkal, a hulladékgazdálkodási rendszerek teljes körű kiépítése, azon belül a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, ahol megvan, ott továbbfejlesztése, egyes hulladékok terén a házakig való gyűjtés kiterjesztése, illetve a gazdaságosság, fenntarthatóság érdekében a szintén később kezelt feldolgozás fejlesztése. A cél az, hogy olyan települési hulladékkezelő rendszerek működjenek a régióban, amelyek biztosítják a lakosság számára a hasznosítható, illetve veszélyes hulladék összetevők elkülönített begyűjtését és további kezelését. A házi és helyi komposztálás elterjesztésével, illetve a telepi biohulladék-kezelés megoldásával megvalósuljon a biológiailag bontható szerves hulladék lerakásának minimalizálása, a maradék hulladék biztonságos, regionális gyűjtőkörű égetőkben vagy lerakókban történő ártalmatlanítása, a környezetet és a lakosságot is folyamatosan veszélyeztető, régi, műszakilag nem megfelelő hulladéklerakók rekultiválása.</p> <p>A régióra ma is jellemző illegális lerakások és a nem megfelelő védelmű, már bezárt lerakók felszámolás szintén fontos cél, a terhelés csökkentése (további vízszennyezés megelőzése), illetve környezetállapot javítása (tájsebek felszámolása, szennyezett területek mentesítése) érdekében.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hulladék keletkezés megelőzése, új, kisebb terhelést jelentő technológia K+F, technológia transzfer, beruházások ▪ Regionális, térségi és kistérségi települési hulladékgazdálkodási rendszerek kialakítása, fejlesztése a teljes régió területén, kiemelt figyelemmel a szelektív hulladékgyűjtésre ▪ A települési hulladékok hasznosításának elősegítése ▪ Meg kell valósítani az inert hulladékok 40 %-os visszagyűjtését és hasznosítását 2008-ig, ami elsősorban újabb, átmeneti lerakókat igényel (többnyire kisebb kiépítési költséggel, mint a kommunális hulladékok esetén), illetve aprító, feldolgozó gépek beszerzését és üzemeltetését teszi szükségessé.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Települési hulladékok káros hatása elleni védelem erősítése, az illegális és nem megfelelő lerakók rekultiválása, felszámolása
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	AZ intézkedés elsősorban Vas és Győr-Moson Sopron területére, mint megoldatlan területekre koncentrál.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>Térségen kívüli feldolgozó vállalatok fejlődése.</i>
Támogatandó projektek becsült száma:	30

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás²⁶ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Szennyvízkezelés (IV.2.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A Nyugat-Dunántúli Régióban fontos a szennyvízgyűjtő és - kezelő rendszerek építése, a meglévő szennyvíztisztítók és szennyvízgyűjtő rendszerek bővítése illetve korszerűsítése, valamint azokon a településrészekben, ahol a csatornázás környezetvédelmi szempontból nem indokolt, vagy nem gazdaságos a költséghatékony és környezetbarát egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények alkalmazása. A régió hatásköreit és az EU derogációs kötelezettségeket is figyelembe véve elsőbbséget élveznek a 2000 LEÉ feletti szinten, de a régióknak sajátosságai miatt (településeink közel 80 %-as 1000 fő alatti) kiemelt figyelmet kell fordítani, az országosan nem elsődlegesen preferált, 2000 LEÉ alatti területeknek. Itt a további, más területen megjelenő környezetterhelések megelőzése, és fenntarthatósági okok miatt a természetközeli megoldások alkalmazása, támogatása, előnyben részesítése javasolt. Ez elősegíti a régió minden polgára számára a komfortos lakásokhoz jutás esélyét, továbbá elősegíti az idegenforgalmat, a szolgáltatások és a vállalkozások fejlődését is.</p> <p>A megelőzés elve szerint települési folyékony hulladék keletkezését, amennyire csak lehet, redukálni szükséges, a keletkező hányad szennyvíztelepi fogadását pedig ki kell alakítani.</p> <p>Csapadékvíz elvezetési rendszerek fejlesztése esetében összehangoltan kell a beruházást megtervezni a szennyvízkezelési és elvezetési beruházással.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Természet-közeli szennyvíztisztításra irányuló beruházás és az ehhez kapcsolódó közcatorna hálózat kiépítése (például faültetvényes-, tavas-, gyökérzónás-, illetve ezek kombinációjából álló megoldások) ▪ Hagyományos (mesterséges) szennyvíztisztítási eljárások és a

²⁶ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>kapcsolódó csatornahálózat kiépítése</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés létesítményei: egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények, egyedi szennyvíztisztító kisberendezések. ▪ Fentiek optimalizált, kombinált megoldásai. ▪ Iszapkezelés, hasznosítás művelet ▪ Települési folyékony hulladék elhelyező telepek és iszaptavak lezárása, rekultiválása művelet
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A régió déli, kistépülési részein a 2000 LEÉ alatti fejlesztések, az északi részein az agglomerációk illetve a szennyvíz iszap lesz a jellemző.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>A régióból elfolyó felszíni vizek minőségi javulása.</i>
Támogatandó projektek becsült száma:	60-70

A javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás²⁷ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Vízbázis-védelem és ivóvízminőség-javítás (IV.2.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A helyzetfeltárás alapján szükséges a felszíni és felszín alatti vizeink védelmének fokozása, ami téren ugyan a régió egyes részei jobban állnak, de elégedettségre különböző okok még sehol nincs lehetőség.</p> <p>A felszíni folyóvizeink az országos átlaghoz hasonlóan 95 % feletti mértékben határainkon túlról érkeznek. Ezen túl azonban állapotukat meghatározza a felszíni, pontszerű és diffúz szennyezés, amit főként a kommunális szennyvízkezelés hiánya, vagy alacsony színvonala, illetve a gazdálkodás, mezőgazdaság terhelése, kisebb mértékben pedig az ipar terhelése okoz. A cél ezen a téren a terhelések minimalizálása, a felszíni vizeink állapotának legalább egy minőségi osztállyal való javítása.</p> <p>A VKI alapján felmérésre került a hazai víztestek (tavak és vízfolyások) állapota, amelynek jó ökológiai állapotát/potenciálját 2015-ig szükséges elérni. Az intézkedések, különösen a szennyezés-csökkentési intézkedések, ezen cél elérését szolgálják, kiemelten kezelve a nagy tavainkra (Balaton, Kis-Balaton, Fertő-tó) irányuló fejlesztéseket, amelyek jó állapotának kialakítása jelentős társadalmi igény is. A tavak mellett kiemelt beavatkozási terület az Európában egyedülálló értéket képviselő holtágaink, és mellékágaink (Szigetköz) rehabilitációja, illetve a felszín alatti vizek további szennyezésének</p>

²⁷ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

megakadályozását szolgáló intézkedések.

A felszín alatti vizeink esetén az európai jelentőségű felszín alatti ívóvíz készlet megőrzése különösen a Szigetköz térségének igényel célzott és komplex vízgyűjtőre kiterjedő szintű védelmet, de igaz ez minden olyan térségre, amely hasonló vízbázisokból nyeri az ívóvizét – legyen az akár a Rába, akár a Mura, Dráva, akár más felszín alatti vízkészlet. Külön kiemelendő a talajvíz szint süllyedésének megállítása és szennyezettségének csökkentése, ami szintén komplex vízgyűjtő védelmet, illetve főként kisvízfolyásaink esetén ökológiai szempontok alapján történő mederrendezést, esetenként mederben való duzzasztást, a szükséges épített művek fejlesztését igényli.

A felszíni állóvizeink védelme alapvetően szintén a vízgyűjtő terhelésének csökkentése révén érhető el.

Kiemelt területe a felszín alatti vizeinknek, a régiókban országosan és európai szinten is jelentős karsztvíz készlet, aminek jelentős része termálvíz, egy további része pedig (Keszthely térségében) ívóvíz. A védelmének alapvető feltétele, hogy egyrészt megfelelő monitoring mellett történhessen a hasznosítása, ami mérő, figyelő rendszer kiépítését és működtetését igényli, másrészt, az ezen információk alapján a fenntarthatóság elve szerint történő hasznosítások a szennyezés mentes, visszasajtolásos hasznosítást valósítsák meg energetikai célokra. A turisztikai felhasználás esetén cél, a víztakarékos megoldások előnyben részesítése, illetve a termálvíz másodlagos, energetikai hasznosítási lehetőségeinek a kihasználása a terhelés csökkentése érdekében, továbbá a környezetállapot javítását szolgáló kibocsátási megoldások megkövetelése.

A régiók területének az országosnál kisebb mértékű a mezőgazdasági hasznosítása, de a domborzati, éghajlati okok miatt a talajok védelme mégis nagy figyelmet igényel. Törekedni kell az intenzív hasznosításnak azon kereteken belül maradni, ahol annak valóban megvannak a lehetősége. A cél, hogy mind szélesebb körben terjedhessen el az agár-környezetgazdálkodási programban való részvétel, azon keresztül pedig a környezetkímélő, egyidejűleg a felszíni vízvédlemben is jelentős terhelés csökkentés eredményező átállás tartamos földhasználatra.

Az ívóvízbázis-védelem célja az emberi tevékenységből származó szennyezések megelőzése, a természetes (jó) vízminőség megőrzése az ívóvíz termelés céljára kiépített vízművek környezetében, vagy a jövőben emberi fogyasztásra szánt vízbázisok területén. Folytatni kell az 1995-ben elindított „Ívóvízbázis-védelmi Program” végrehajtását, amelynek célterülete az egész ország. A program diagnosztikai fázisa keretében vizsgálni szükséges a sérülékeny üzemelő és távlati vízbázisok állapotát, az ívóvízkészlet megfigyelésére monitoring hálózatot kell kiépíteni a vízkivételek környezetében, valamint meg kell határozni a vízbázis védelme érdekében kijelölendő védőterületet és a költséghatékony intézkedések körét.

	<p>Az egyes projekteknél, illetve az egyes településeknél, településrészekenél a megvalósítandó műszaki beavatkozásokat (vízkezelési technológia kiépítése, másik vízbázisra való áttérés, csatlakozás másik vízellátó rendszerre, illetve kombinált megoldások), körültekintő tervező munka eredményeképpen az összességében legelőnyösebb megoldás kiválasztásával kell eldönteni. A változatok közötti választás hosszú távú költséghatékonysági szempontok alapján történik. Amennyiben a beavatkozás eredményessége érdekében indokolt az ivóvízhálózat részleges rekonstrukciója, akkor ez is az ivóvízminőség-javítás érdekében szükséges tevékenységek részét képezi.</p> <p><i>A prioritás megvalósulását az alábbi intézkedések segítik:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Karszt- és termálvíz monitoring rendszer kiépítése és működtetése ▪ kiemelten kezelt vízvédelmi területekre vonatkozó komplex vízvédelmi beruházások (Rába Folyógazdálkodási Program, Balaton, Zala-folyó völgyének komplex vízgyűjtő revitalizációs program, Kis-Balaton, Fertő-tó, Felső Duna szakasz, Mosoni-Duna – amik a hazai fő tervezett intézkedések mintegy 2/3-t jelentik) ▪ ivóvízbázis-védelmi műveletek: Diagnosztikai fázisban (2007-2009) / Biztonságba-helyezési fázisban (2007-2012) ▪ ivóvízminőség-javító műveletek: ivóvízkezelési technológiabővítés, vagy új technológia létrehozása / más vízbázisra áttérés / csatlakozás másik vízellátó rendszerhez, térségi rendszer kialakítása / előbbi megoldások kombinációja / ivóvízhálózat rekonstrukciója ▪ víztakarékos technológiák kifejlesztése és honosítása ▪ a 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet 6. sz. mellékletével meghatározott országos ivóvízminőség-javító program keretében a régióra háruló feladatok megoldása: 72 település 61 340 lakosának egészséges ivóvízzel történő ellátása ▪ komplex ökológiai alapú vízgyűjtő védelmi intézkedések (Zala-folyó, Répce, Csörnöc-Herpenyő, stb.)
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A régió vízfolyásai mentén, főként Vas és GYMS területét érintő.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Turizmus feltételeinek javulása.
Támogatandó projektek becsült száma:	10-15

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás²⁸ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Jó árvízvédelmi gyakorlat kialakítása (IV.2.1. Magas szintű környezetminőség megőrzése, javítása)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A beavatkozás elsődleges célja az árvízi kockázatok csökkentése. A kockázatcsökkentés esetünkben elsősorban a kisvízfolyások menti, rendkívüli események megelőzésére (Gyöngyös, Pinka, stb.), illetve a Duna-, Mura és Dráva töltéseinek megerősítésére koncentrál. Célja egy adott súlyosságú árvízi esemény valószínűségének csökkentését, és ezáltal az ezekhez tartozó az emberi egészségben, a környezetben és a gazdasági tevékenységben okozott károk valószínűségének csökkentése. A társadalmat és a gazdálkodást illetően a változások a jelenleginél jobb és biztonságosabb létfeltételeket és hosszú távú gazdálkodási lehetőségeket teremtsenek az érintett területeken, növelve e területek népességmegtartó erejét.</p> <p>A Duna menti árvízvédelmi rendszer fejlesztése keretében a nem kellő biztonságú szakaszokon mielőbb meg kell kezdeni a védvonalak előírt szintre való kiépítését, valamint gondoskodni kell a védművek nélküli, mélyfekvésű területeken található értékes és sűrűn lakott települések településrészek megfelelő védelméről. A projekt keretében az előírt árvízvédelmi biztonság megteremtése céljából – az EU vonatkozó ajánlásai szerint a "teret a folyóknak" elv érvényesítése mellett, a környezet- és természetvédelmi érdekeket is szolgálva kell fejleszteni az árvízvédelmi rendszert.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a Duna, Mosoni-Duna, Mura, Rába-völgy árvízvédelmi fejlesztése, ▪ árvízcsúcs-tározók kialakítása a természetvédelmi szempontok sérülése nélkül ▪ az önkormányzati tulajdonú árvízvédelmi és rendszerek fejlesztése ▪ nagyvízi medrek (hullámterek) kezelési tervének elkészítése ▪ belvízvédelmi csatornák, kettős működésű csatornák természetvédelmi szempontokat szem előtt tartó, természeti értékeket nem veszélyeztető fejlesztése
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Biztonságosabb gazdálkodás, erdészet, turizmus.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>Felszíni folyóvizek árvízi hatásának csökkentése.</i>
Támogatandó projektek becsült száma:	8-10

²⁸ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás²⁹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Védett természeti értékek, területek megőrzése, fejlesztése (IV.2.2. Fenntartható környezethasználat)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A védett állat- és növényfajok, életközösségek, élőhelyek és élettelen természeti értékek védelme érdekében szükséges az élőhelyek megőrzése, helyreállítása és fejlesztése. Ezen belül különösen fontosak a közösségi jelentőségű és védett természeti értékek valamint védett területek megőrzését és rekonstrukcióját szolgáló beruházások. A védett értékek ex situ védelmét segítő gyűjteményes növénykertek és védett történeti kertek fejlesztése és a hazánkban kiemelkedő jelentőséget képviselő földtani, barlangtani értékek helyreállítása is a műveletcsoport részét képezi. Az élőhelyek védelme, helyreállítása és fejlesztése során a Natura 2000 területek élveznek térségi preferenciát.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Élőhelyvédelem, -helyreállítás, fejlesztés ▪ Vizes élőhely rekonstrukciók megvalósításához kapcsolódó védett élőhelyek revitalizációs feladatai (pl. Szigetköz, Csörnöc-Herpenyő, Répce Fertő-Hanság Nemzeti Park területe) ▪ Fajvédelmi programok, központok, tevékenységek támogatása, ösztönzése ▪ Komplex okszerű tájgazdálkodási programok fejlesztése ▪ Öko-, és biodinamikus gazdálkodás támogatása, különösen a NATURA 2000 és a Nemzeti Parkok 2-es és 3-as zónáiban ▪ Élettelen természeti értékek megőrzése, helyreállítása (barlangok, geológiai értékek) ▪ Gyűjteményes kertek és védett történeti kertek élőhely-rekonstrukció
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Turizmus feltételeinek fejlesztése, környezeti nevelés feltételei javulása.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Turizmus fejlesztés, környezeti nevelés.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>Erősödő biodiverzitás.</i>
Támogatandó projektek becsült száma:	8-10

²⁹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³⁰ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Élőhely-megőrző mező- és erdőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése (IV.2.2. Fenntartható környezethasználat)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A dinamikus természetvédelmi megközelítés, illetve természethasználat értelmében a nemzeti természetvédelmi stratégia fontos célkitűzése, hogy a Natura 2000 és védett hazai erdők és mezőgazdasági művelésű területek ökológiai potenciálját megőrizzük. A természeti értékek megőrzését segíti az állami tulajdonban lévő Natura 2000 és védett mezőgazdasági és erdőterületeken folytatandó természetközeli gazdálkodási módok infrastrukturális feltételeinek megteremtése.</p> <p>A természetközeli erdőgazdálkodás bevezetését szolgáló beruházások elsősorban a természetközeli erdőtársulásokban gazdag hegységi és dombvidéki erdők (Soproni-, Kőszegi-hegység, Őrség-Gőcsej, Zalai-dombság) és az ártéri erdők (Duna- Rába- Mura-folyók és mellékfolyói) valamint a Balaton térség (a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetének területe) természetvédelmi fejlesztéseihez járulnak hozzá. Ugyanakkor a természetközeli mezőgazdálkodás bevezetését szolgáló fejlesztések főként a Natura 2000 és ÉTT területekre koncentrálnak.</p> <p>Az élőhely megőrzés és hasznosítás speciális területe az elsősorban, de nem kizárólagosan a fás szárú energianövények telepítése, amit elsősorban a nem védett, szántó területeken, azokon belül is az erős kitettségű, intenzív mezőgazdálkodásra nem vagy csak kevésbé alkalmas területeken lehet kialakítani.</p> <p>Egy további speciális, ám mind természetvédelmi, mind gazdálkodási, mind környezeti nevelési és kulturális örökség védelmi szempontból jelentős terület a régióban meglévő kastélyparkok és gyűjteményes kertek megőrzése, fejlesztése, élőhely rehabilitációs tevékenységei megvalósítása. Kiemelten kell kezelni az országos jelentőségű kerteket.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Természetközeli erdőgazdálkodás bevezetését szolgáló beruházások (védett, Natura 2000), ▪ Természetközeli mezőgazdálkodás bevezetését szolgáló beruházások (védett, Natura 2000, ÉTT) ▪ Mezőgazdasági művelés kiváltása energetikai ültetvényekkel komplex vízgyűjtővédelmi programokhoz kapcsolódóan vagy azok

³⁰ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>előkészítéseként</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vizes élőhely rekonstrukciók megvalósításához kapcsolódó védett élőhelyek revitalizációs feladatai (pl. Csörnög-Herpenyő, Répce Fertő-Hanság Nemzeti Park területe) ▪ Kastélyparkok és gyűjteményes kertek megóvása, fejlesztése, bővítése
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A dunántúli faipar, ökoturizmus és erdei iskolai oktatás bővülése, terjedése.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Erdei iskolák hálózata fejlődése, turizmus fejlődése, energetikai erősödése.
Támogatandó projektek becsült száma:	7-8

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³¹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Az erdei iskola hálózat (IV.2.2. Fenntartható környezethasználat)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Az oktatás és a szemléletformálás a természetvédelem fontos stratégiai kérdése, amely az erdei iskolák intézményrendszerén keresztül jelentős szerepet játszik az ágazati politikában. A környezettudatos magatartás kialakításának elősegítése, az élményszerű, közvetlen természetmegismerés feltételeinek megteremtése az erdei iskola hálózat fejlesztésével valósulhat meg. Ezek biztosítják elsősorban az óvodák, általános iskolák, de akár a közép- és felsőfokú oktatásban részt vevők számára is a környezeti alapok megszerzését. Mivel az oktatási rendszerekben finanszírozásából ez az elemek kikerültek, de az egyes önkormányzatok, saját hatáskörben az alaptanterv részeként beemelhetik, az elsődleges cél, hogy ez minden, a régióban érintett önkormányzat esetén megtörténhessen. Ennek feltétele, hogy biztosítható legyen az iskolák számára az erdei iskolákban való részvétel lehetősége, amit az iskolák csak kis számban tudnak saját hatáskörben kiépíteni, valamint önmagukban ki sem tudnak használni. Szükséges és célszerű tehát egy regionális hálózat kiépítése, amelynek meg kell erősíteni a helyi szervezeti alapjait, amiket egy régiós összefogás részeként lehetséges aztán továbbfejleszteni. Szükséges cél továbbá a megfelelő infrastruktúra kialakítása, az erre alkalmas helyeken (megközelíthetőség, bemutatatom sajátos természeti értékek, személyi háttér). A már működő hálózatnak törekednie kell arra, hogy adott, bizonyos körzetenként egymást kiegészítő erdei iskolák legyenek a tagjai, ami a jobb kihasználhatóságon keresztül a fenntarthatóság irányába hat.</p> <p><u>Tervezett intézkedés</u></p>

³¹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Erdei iskolák infrastrukturális fejlesztései (szálláshely, tanösvény, demonstrációs eszközök, stb) ▪ Erdei iskolákat működtető szervezetek személyi, intézményi fejlesztései ▪ Erdei iskolákat működtető szervezetek összefogása, hálózati fejlesztése
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A régió teljes területén jellemző.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Turizmus fejlődés, természetvédelem, közoktatás fejlesztése.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>Erdei iskolák országos szintű erősödése.</i>
Támogatandó projektek becsült száma:	20-30

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³² leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Vonalas létesítmények természet- és tájrömbölő (károsító) hatásának mérséklését szolgáló beruházások (IV.2.3. Fenntartható gazdaság és társadalomfejlesztés)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A mesterséges hálózatok - közutak, vasút, vízvezető csatornák, elektromos vezetékek - súlyos természetvédelmi problémát jelentenek, sok esetben akadályozzák az állatfajok szabad vándorlását, mozgását, állományaik fennmaradását. Természet- és tájvédelmi szempontok miatt indokolt a vonalas létesítmények biztonságosabbá tétele, élőhely- elszigetelő hatásának csökkentése, az elektromos légvezetékek földkábelre cserélése stb., főképp ahol fontos vonulási útvonalakat kereszteznek. Az elektromos vezetékek természetbarát kialakítása Különleges Madárvédelmi Területek és a Ramsari területek preferenciájával valósul meg, míg a közlekedési infrastruktúra és vízvezető csatornarendszer természetvédelmi beruházásai a Natura 2000 területeken összpontosulnak.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elektromos vezetékek természetbarát kialakítása, átalakítása, biztonságosabbá tétele (madárvédelmi, tájvédelmi...stb. célból) ▪ Közlekedési infrastruktúra (út, vasút) természetbarát átalakítása ▪ Vízvezető csatornarendszer (és kapcsolódó műtárgyak)

³² Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	természetbarát átalakítá
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Elsősorban a fő közlekedési utak mentén, illetve védett területeken.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Közlekedés fejlesztés, turizmus, természetvédelem
Támogatandó projektek becsült száma:	20-30

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³³ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Energiatakarékosság fejlesztése, hatékony felhasználás (IV.2.3. Fenntartható gazdaság és társadalomfejlesztés)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Az energiahordozó forrásszerkezet befolyásolása mellett fontos feladat az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást szolgáló eszközrendszer kialakítása a termelési és a fogyasztói szférában egyaránt.</p> <p>A hazai energiafelhasználás legnagyobb tételét a lakosság és a kommunális intézmények energiafelhasználása jelenti. Az energiatakarékosság terén részben ezért, részben a hatáskörök okán elsőszámú célcsoportnak a lakosság és a kommunális fogyasztók számítanak. A cél az energiaigényeik mérséklése. Ismert tény, hogy nemzetközi viszonylatban a végfelhasználás energiahatékonysága nagyon rossz. A szomszédos Burgenlandban a nyugat-dunántúli átlagos 20 kWh körüli kazántelesítmény helyett alig 12 kW az átlagos energia igény, ami különbség a rossz hőszigetelések, az elavult nyílászárók, illetve a kevésbé korszerűtlen energetikai berendezés-állomány miatt áll fenn. A lakosság és közületek energiafelhasználásának döntő részét a fűtés, a melegvízellátás, a világítás és az elektromos berendezések üzemeltetése teszi ki, mivel a 65%-os részarányból 15% alatti részarányt képvisel a járművek üzemeltetése. A hazánkra, így régióinkra is kötelezettséget jelentő 2006/32/EK irányelvvel összhangban évi 1%-os energiatakarékosságot kell célul kitűzni, ami annyit jelent, hogy a hazai energiahordozó-felhasználást évente 10-11 PJ-lal kell mérsékelni, ami régióink esetén évi közel 1 – 1,1 PJ (10¹⁵ Joule) energiamegtakarítást jelent, ami komoly feladat elé állítja a régió szereplőit.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A helyi önkormányzatok energiagazdálkodásának feltárása, közintézményeinek energiatakarékossági fejlesztései (előnyben részesítve a megújuló energiaforrások felhasználását)

³³ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Távhőellátás korszerűsítése, megújuló energiaforrásokra és komplex rendszerfejlesztésre építve ▪ Lakossági energiatakarékosság támogatása Épületek energiamegtakarításának a támogatása ▪ Vállalkozói energiatakarékosság fejlesztése – épületek, energiatakarékos BAT ▪ Energiatakarékos szemlélet elősegítése, ismeretterjesztés
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A régió egésze számára jelentős.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Energetika fejlesztése, erdei iskolák, környezeti nevelési központhoz való kapcsolódás, KKV szektor fejlesztése.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>Országos szinten erősödő megújuló energia szektor, erősödő szakmai háttér.</i>
Támogatandó projektek becsült száma:	20-25

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³⁴ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Fenntartható termelés (IV.2.3. Fenntartható gazdaság és társadalomfejlesztés)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A fejlesztések célja a termelésben a káros kibocsátások és egyéb környezeti hatások csökkentése vagy megszüntetése, lehetőleg azok forrásánál. Ennek eredményeképpen csökken a forrásfelhasználás, növekszik a működési és termelési hatékonyság, a nagyobb hozzáadott értékkel bíró termékek forgalma, és a környezettudatosság szintje, miközben a környezeti információk minősége és elérhetősége javul. A prioritási tengely fejlesztéseiben a különböző érintettek (gazdasági szféra, civil szféra, oktatás, tudományos szféra, tanácsadók és lakosság) együttműködése preferált.</p> <p>Az ipar fenntarthatóvá tétele négy elven alapul: a fejlesztések, beruházások szakmailag megfelelőek legyenek (a döntés előkészítés során az alternatívák feltárása és fenntarthatósági értékelése szakmailag alapos legyen), a fejlesztések minél több érintett fél bevonásával jöjjenek létre, foglalkoztatási potenciálja és kisléptékű térségi stabilizáló (biztonsági) potenciálja miatt a kis- és középvállalatok piacai és iparágai fennmaradjanak és fejlődjenek, a vállalati organizmus együttműködési kísérletei támogatást élvezzenek (ipari ökológiai park létrehozása, beszállítói lánc fejlesztése vagy stratégiai együttműködések). A termelésben az öko-hatékonyság növelése és a vállalatok környezeti teljesítményének javulása a beavatkozás elsődleges célja. Az ökohatékonyság 1: forrástakarékos (beleértve az anyag-, a víz-, a terület- és energiahasználatot, az újrahasználhatóság és a tartósság tervezését, az</p>

³⁴ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

anyagciklusok körfolyamattá zárását); 2: csökkenti a természeti környezetre gyakorolt hatásokat (hulladékok és kibocsátások minimalizálása, beleértve minden halmazállapotot és a veszélyes és nem veszélyes anyagok kibocsátását is; valamint a megújuló erőforrások fenntartható mértékű használatát), 3: növeli a termékek és szolgáltatások értékét (a fogyasztók számára). Negyedik célként a termelő egység erősebb vagy gyengébb környezetirányítási rendszert valósíthat meg a cégen belül: EMS-t (környezetirányítási rendszert) vagy SMS (fenntarthatósági irányítási rendszert, beleértve az előírások teljesítését, a tisztább termelést, az ökohatékonyságot és a társadalmi felelősséget) működtethet. A már kipróbált eszközök között a legegyszerűbb (legolcsóbb, akár ingyenes) beavatkozásokat **gondos bánásmódnak** nevezi a hazai környezetvédelmi szaknyelv (forrása: good housekeeping). A második csoportba a nagyobb beruházási igényű technológiai módosítások, fejlesztések tartoznak, melyek általában nem csak a környezetvédelmi teljesítményre vannak hatással, hanem az előállított termékekre és általában a **vállalati folyamatokra** is (pl. **tisztább termelés, BAT, IPP**). A harmadik csoportba a felhasznált anyagok és egyéb erőforrások környezettudatos kiváltása tartozik (**ökohatékonyság, ökoinnováció**). A megelőző környezetvédelemnél is átfogóbb lehetőség az **ipari ökológia**, amelynél a térben vagy termelési folyamatában összetartozó termelőegységek működési infrastruktúrájukat és/vagy piaci kapcsolataikat hangolják össze (pl. adott üzemben keletkező hulladékot a szomszéd üzem használja fel, közös energiatakarékosági, megújuló energiát hasznosító vagy logisztikai programokat szerveznek, helyi szennyvíztisztítókat építenek ki) a környezetterhelés csökkentése érdekében Ezen irányzatok egyike sem zárja ki a másik használatát.

Kívánatos a hosszabb termékélettel rendelkező termékek előállítása, valamint a többutas csomagolóanyagok használata, valamint a szintetikus, a nem vagy nehezen lebomló nyers- és alapanyagok helyettesítése környezetbarát anyagokkal. **A hulladék termelődésének megelőzése érdekében** olyan termékek előállítását kell támogatni, amelyek alapszükségletet elégítenek ki, emellett a piacon fellelhető versenytársakhoz vagy átlagszínvonalhoz képest bizonyíthatóan és kiemelkedően jó minőségű, hosszú élettartamú és javítható, környezetbarát, a megszokottól eltérően, innovatív módon újrafelhasznált anyagokból készülnek, vagy nagyságrenddel kisebb anyag- és/vagy energiaigénnyel látnak el ugyanolyan funkciót, legalább ugyanolyan jó szinten. A fenti ismérveknek megfelelő minősített termékek és szolgáltatások címkézésének, fogyasztásának támogatása kiemelt feladat ezen prioritási tengelyen következő (Fenntartható fogyasztás) intézkedésében.

A fejlesztések teljeskörű vizsgálaton, a szakértők és érintettek bevonásán alapuló helyzetfelmérésen, az alternatívák értékelésén és intézkedési (akció) terven kell alapuljanak, és összefüggéseikben kerülhetnek megvalósításra. A fejlesztés előkészítéseként olyan elemzésekre, megalapozó tanulmányok elkészítésére kerül sor, amelyek elengedhetetlenek a környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból legjobb műszaki alternatíva kiválasztásához, a környezeti

	<p>teljesítményjavulást célzó intézkedések előkészítéséhez (pl. vállalati audit készül el, amely fenntarthatósági szempontból értékeli a céget mind termelés, mind pedig szervezeti-működési szempontból, és intézkedési terv szinten megfogalmazza a teendőket). A létrejövő akcióterv, és a beruházás megvalósíthatósági tanulmánya alapján kerül sor a megvalósításra. A beavatkozási logikában megfogalmazott elvek és szempontok alapján létrehozott, a környezeti teljesítmény javulását célzó, megelőző jellegű intézkedések, beruházások végrehajtása, kivitelezése. fejlesztések (intézkedési tervek, akciótervek, beruházások, környezeti politikák), amelyek javítják a vállalat/vállalatcsoport környezeti teljesítményét, csökkentik a környezetre kifejtett káros hatásait, pl. környezetkímélő termékekrendszerek, technológiamódosítás, termékmódosítás, nyersanyag módosítás, működési beruházások. Output: beruházás, a környezeti teljesítmény javulása, az ökohatékonyság növekedése.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ szennyezéscsökkentést célzó anyag- és energiaforgalmi elemzések, fejlesztések, kísérleti projektek ▪ környezeti / fenntarthatósági auditon alapuló fejlesztések (beszállítókra is vonatkoztatott auditok és fejlesztések) ▪ termék életciklus elemzéseken alapuló környezetbarát termékfejlesztés ▪ alap- és segédanyagok kiváltására irányuló elemzéseken (megújuló ill. másodnyersanyagokkal való helyettesítés), hatástanulmányokon alapuló fejlesztések ▪ termékek többszöri vagy újbóli felhasználására ill. a belőlük képződő hulladék anyagában történő hasznosítására vonatkozó elemzések, módszerfejlesztés és kísérleti projektek ▪ tisztább technológiák önkéntes bevezetése (anyag-, energiatakarékos, hulladék- és emissziószegény, BAT, EVABAT) ▪ több gazdasági szereplő együttműködésével elérhető környezeti teljesítmény javulásra irányuló elemzésen alapuló ipari ökoszisztémák fejlesztések, kísérleti projektek ▪ konszenzus vitán, stakeholder-fórumon, érintett-térkép készítésén és elvárások tisztázásán alapuló környezetpolitikai fejlesztések ▪ környezeti számvitel, környezeti kontrolling kialakítása és bevezetése <p>komplex környezetpolitika kialakítása és bevezetése</p>
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Elsősorban az iparosodottab nagyvárosokra, Győrre, és kisebb, de helyi gazdálkodást befogadó ipari parkokra koncentrálnak.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Gazdaságfejlesztés, turizmus.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>Országos szintű zöld innováció iránti érdeklődés, maguknak az innovációk számának bővülése.</i>

Támogatandó projektek becsült száma:	30-40

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³⁵ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Fenntartható fogyasztás elősegítése (IV.2.3. Fenntartható gazdaság és társadalomfejlesztés)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A fejlesztések célja a termelésben a káros kibocsátások és egyéb környezeti hatások csökkentése vagy megszüntetése, lehetőleg azok forrásánál. Ennek eredményeképpen csökken a forrásfelhasználás, növekszik a működési és termelési hatékonyság, a nagyobb hozzáadott értékkel bíró termékek forgalma, és a környezettudatosság szintje, miközben a környezeti információk minősége és elérhetősége javul. A prioritási tengely fejlesztéseiben a különböző érintettek (gazdasági szféra, civil szféra, oktatás, tudományos szféra, tanácsadók és lakosság) együttműködése preferált.</p> <p>A fenntartható termelés és fogyasztás szorosan összefüggő területei a fenntarthatóságnak. Hiába javítjuk a termelés hatékonyságát, csökkentjük a termelés során keletkező emissziókat, káros kibocsátásokat, ha a fogyasztás üteme meghaladja az ezekből származó előnyöket. A vállalati szféra öko-hatékonyságának növelése mellett jelentős a háztartások, a lakosság környezettudatos gondolkodásmódjának és cselekvési mintáinak szerepe a fenntartható fejlődés biztosításában. Ezért szükséges a fenntartható fogyasztást, életmódot segítő tudatformálási kampányok meghirdetése. Bármely olyan kampány szolgálhatja ezen célt, ami hatékonyan, konkrét akciókon keresztül, mérhetően növeli az érintett célcsoportok (gyerekek, diákok, felnőttek) környezettudatosságát, társadalmi felelősségét.</p> <p>Az NKP II. „A környezettudatosság növelése akcióprogram” specifikus és operatív célkitűzései között szerepel a társadalom környezeti értékrendjének javítása, ezen belül a fenntartható egyéni, valamint családi életmód- és háztartásvezetési szokások elterjedésének támogatása.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fenntartható fogyasztással, a fogyasztás környezeti és társadalmi hatásaival kapcsolatos kampányok (szemléletformálás, informálás, képzés) ▪ Fenntarthatóbb fogyasztási lehetőségeket, alternatívákat népszerűsítő, terjedésüket elősegítő mintaprojektek, beruházások ▪ Fenntarthatósággal összefüggő termékcímkek ismertségének és

³⁵ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	elterjedésének támogató
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Lakossági szektorban jelenik meg, koncentrálni a nagyobb városokra.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Gazdaságfejlesztés, környezeti nevelés, erdei iskolák.
Támogatandó projektek becsült száma:	50

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³⁶ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Az e-környezetvédelem céljaihoz kapcsolódó fejlesztések (IV.6. Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztönzése)
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezetvédelem
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A környezetvédelmi informatikának támogatnia kell a fenntartható fejlődés felé való elmozdulást, s hozzá kell járulnia a környezetvédelmi demokrácia terén jelenleg tapasztalható deficit csökkentéséhez. Az e-környezetvédelem céljait elsősorban az OKIR továbbfejlesztéseként kell megvalósítani. Kiemelt szempontként kell figyelembe venni a környezetvédelem szempontjából fontos összes informatikai rendszerek kialakításához, fejlesztéséhez és működtetéséhez (ideértve természetesen a vízügyi rendszereket is) az elmúlt 10 évben felhasznált igen jelentős munka- és költség ráfordításokat. A fejlesztéseket a meglévő rendszerek továbbfejlesztéseként kell megvalósítani. Semmiképpen sem szabad a megvalósult és jól működő nagy rendszereket más alapokra helyezve újra kifejleszteni, mert az évekkel vetné vissza a környezetvédelmi informatika helyzetét és a rendelkezésre álló források ésszerűtlen felhasználását eredményezné.</p> <p>Erősíteni kell a környezetvédelem szakterületeivel összefüggő adatkezelések harmonizálását, az IPPC irányelv által is megkövetelt integrált szemlélet alkalmazásának terjesztését. Ennek eléréséhez fontos a környezetvédelmi szakterületek által megkövetelt adatszolgáltatások szemléletének, formátumának, benyújtási határidőinek stb. egységesítése. Minden környezetvédelmi adatszolgáltatásban lehetővé kell tenni az elektronikus adatszolgáltatást (szoftver fejlesztés, vonalkóddal ellátott adatlap létrehozása, adatfogadás rendszerének fejlesztése) és ellenőrzést.</p> <p>Az e-környezetvédelmi fejlesztéseken belül kiemelt fontosságú az EIONET37-kompatibilis környezeti megfigyelő, adatgyűjtő és –feldolgozó hálózat kiépítésének befejezése, és erre alapozva egy integrált környezeti-gazdasági információs rendszer kiépítése, működtetése. A fejlesztések másik fontos területe a K+F-et, a tervezést, politika-formálást és a döntéshozatalt támogató szélesebb körű hozzáférés javítása. A nyilvánosság tájékoztatását szolgáló legfontosabb közérdekű elektronikus környezeti tartalmak interneten keresztül történő közreadása, publikussá tétele a korábbi fejlesztések alapján, az OKIR-ra épülve ma</p>

³⁶ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>már küszöbön áll (teszt üzemben működik az OKIR-web). Az elmúlt évtizedben létrejöttek civil, tudományos és vállalkozói eredetű nyilvános környezeti adatbázisok (pl. KSzGySz, KÖRNET, KÖTHÁLÓ, MKNE, HUMUSz hulladékátvevő és lerakó adatbázisai stb.), melyek közönsége gyorsan nő. Mennyiségi és minőségi fejlesztésük, valamint a digitalizált környezeti információkhoz való hozzáférés javítása folyamatosan szükséges.</p> <p>További kiemelt területnek minősül a valós idejű (real-time) és az ún. „késleltetett” környezeti információk felhasználásával működő, a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő környezeti térinformatikai adatbázisok, információs rendszerek létrehozása és – lehetőség szerint – online hozzáférhetővé tétele a nyilvánosság számára.</p> <p><u>Tervezett intézkedések</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A hazai EIONET hálózat fejlesztése: ▪ Informatikai ill. térinformatikai rendszerek fejlesztése, kezelése, információszolgáltatás (hangsúlyozottan beleértve a nyilvánosság tájékoztatásának továbbfejlesztését is) ▪ Települési és regionális együttműködések informatikai támogatása ▪ Fenntartható termelésre és fogyasztásra irányuló e-szolgáltatások támogatás
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A régió teljes területén, de elsősorban nagyvárosokban, fejlődő térségközpontokban.
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Információs társadalom fejlesztése a gazdaságfejlesztésen belül.
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>E-környezetvédelem terjedése, ismertségének növekedése.</i>
Támogatandó projektek becsült száma:	10

VI. Energia

A nyugat-dunántúli régió műszaki infrastruktúra rendszere; energiagazdálkodás és energiaellátás programja*

Az energetikai program célja

az országos ágazati középtávú fejlesztéseknek a régió területére eső ismert és elfogadható programjainak felvázolása és beépítése annak érdekében, hogy a regionális energetikai programok ezzel összehangolva készüljenek, ugyanakkor önálló, helyi igények szerint kibővülve, tartalmazzák azokat a projekteket, amelyek a régió koncepcionális célrendszere szerint elfogadott 5 fő fejlesztési irány köré csoportosítva, előmozdítják a régi fejlődését, a kistérségek felzárkóztatását. Mindezekhez igénybe véve az Új Magyarország Fejlesztési Terv középtávra – 2006–2013 – előírányzott támogatási eszközrendszerét.

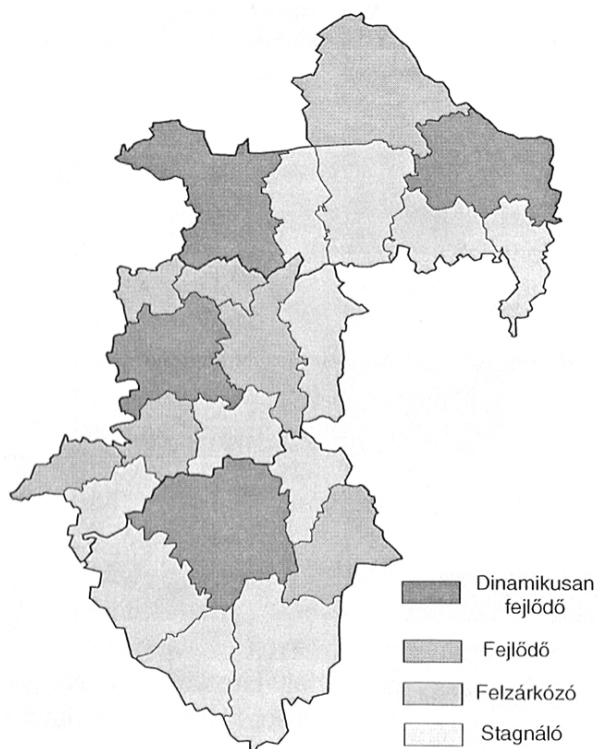
Alapfeltételek

- A Nyugat-Dunántúli Régió Programja szerkezetében követi az Új Magyarországi Program prioritásait. A 8 ágazati program 5. számú „energia” prioritása alá (lásd a vonatkozó E-1. sz. ábrát) rendezi a regionális program energiarendszer fejlesztési középtávú előirányzatait és a határon átnyúló együttműködések energetikai fejlesztési témáit (lásd az E-1. sz. ábrát).
- Az NFT I. program tapasztalatai alapján az energetikai ágazati fejlesztések elsősorban a környezetvédelemmel kapcsolt témák miatt a Környezeti és Energetika Operatív Program támogatásain keresztül valósultak meg. Ez a gyakorlat folytatódik a II. ütemben, így a támogatások főleg a KEOP-ból nyerhetők. Ezenfelül a GOP keretében is beépül az energetika: részben a megújuló energiaátalakítási technológiák honosításával igényelt környezeti iparfejlesztés-, másrészt a mezőgazdaság szerkezetátalakítási igény kapcsán támogatott energia erdő- és energia-célnövénytermesztés, majd a bioenergiára alapozott bioüzemanyag előállítás (bioetanol, biodízel) programprioritásokon keresztül. Végezetül a régió már a humán erőforrás fejlesztés ágazati programjába kívánja szerepeltetni speciálshelyi igényként a megújuló energiák és hasznosításmódjaik oktatását; alap-, közép és felsőfokú szintű helyi képzését.
- A Nyugat-Dunántúli Régió 3 megyéjének energetikailag általában azonos, bizonyos témákban eltérő fejlesztési szempontjai vannak, ez utóbbiak a következők:
 - az energia ágazati nagyrendszerek és bázislétesítmények fejlesztése (nemzetközi kooperációt végző villamos energia és földgázenergia magisztrális hálózatok, tervezett új földgázbázisú erőmű, bioetanolgyár, biomassza középerőmű, szél erőművek) a Győr-Moson-Sopron megyei régió területére esnek, és csak csekély hányad jut ebből Vas megyére, ill. még kevesebb Zala megyére (400 kV-os villamos alaphálózati szakaszok), ezért a régió 22 kistérsége közötti fejlettség-különbség tovább romlanak (lásd e folyamatot az E-2. sz. ábrán) Zala megyében a 6 közül 4 kistérség nem került „fejlődő” kategóriába csak „felzárkózó”-ba. Emiatt a régió kistérségeinek felét (11

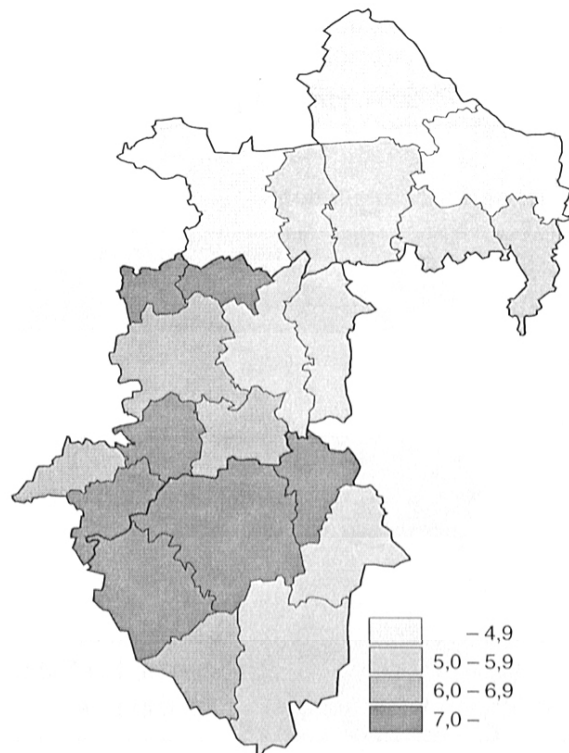
* *Kidolgozó: PYLON Kft. Dr. Unk Jánosné*

kistérséget) célszerű a regionális programba kiemelten támogatni a „fejlettek”-hez képest.

- A régió jellegzetessége, hogy Vas és Zala megyében kiugróan nagy a településsűrűség, az apró és törpefalvas kistérségek száma (lásd az E-3. sz. ábrát), ahol alig van egy-két olyan körzet, ahol az alacsony népességű községek aránya kevesebb, mint 50%. A Körmendiben és az Őriszentpéteriben, továbbá Lenti térségében a települések nyolctizede kevesebb, mint 500 lakosú, ugyanakkor a Győri kistérségben csak 3,7%-uk. Az 500–999 fős falvak aránya viszont a Győr-Moson-Sopron megyei Kapuvári (42%) és a Vas megyei Sárvári kistérségben (39%) a legtöbb. Az 1000–4999 lakosú települések inkább a régió északi részén találhatók, különösen a Győri és a Mosonmagyaróvári kistérségekben, míg Vas megyében a Szombathelyi, Zalában a Keszthely-Hévízi ilyen. E kistérségek általános, de különösen települési intézményeinek energiaellátása fokozottabb terhet jelent a kistérségek számára, ezért további kiemelt preferenciát kell, hogy élvezzenek projektjeik támogatás-megítélése során a régiótól, ill. a megyétől függően.

E-2. sz. ábra: A kistérségek fejlettségi típusainak változása

E-3. sz. ábra: Településsűrűség (település/100 km²)

Regionális energetikai koncepcionális állásfoglalások

Az elkészült és egyeztetett helyzetértékelés, jövőképi és hosszú távú koncepcionális fejlesztési javaslatok főbb megállapításait továbbfejlesztve, a következő állásfoglalásokat célszerű a programfázisban is érvényre juttatni, ezek:

- A Magyar Energiapolitika és a készülő Energia Stratégia alapvető céljait a regionális terv befogadja és ésszerű kompromisszumok árán helyet ad a tervezett energia nagyszemlék és elemeik telepítési igényeinek,

- energetikai zöld és barnamező nagyberuházások esetében a Regionális Fejlesztési Tanács elvárja a mindenkori beruházó hazai és külföldi vállalkozásoktól bármely fejlesztésük engedélyeztetését, egyeztetését, a régió, a megyék és a kistérségek szintjein és a területi szempontok érdekérvényesítő jogát,
- a NYUDU Régió középtávon sem támogatja lignitbázisú energiahordozó kitermelését – bányászatát – és régióon belül telepített lignitbázisú villamos erőmű létesítését,
- nem zárja ki környezetbarát technológiájú kis-, közép- és nagyteljesítményű vízerőmű létesítését és a szomszédos tagállamokkal történő kooperáció helyreállítását,
- kizárja hasadóanyag bázisú erőmű létesítését, telepítését,
- helyet ad a hidrogén, mint új energiahordozó termelésének, hasznosítási technológiák kifejlesztésének, mint innovációs programnak,
- a NYUDU Régió megyei jogú városai és a régió valamennyi kistérségei önkormányzatai be kívánnak kapcsolódni önálló fogyasztó(egyesülés)ként a villamos és gázenergia szabad piacba középtávon,
- a Régió valamennyi ismert és a helyzetelemzés során feltárt, gazdag megújuló energiahordozói potenciáljára alapozva támogatja ezeknek, az eddigénél nagyságrenddel nagyobb kitermelési „befogási” és hasznosítási technológiai tevékenységére vonatkozó programokat, projekteket,
- a megújuló energiahordozó létesítmények közül kizárólag a decentralizált kistérségi fejlesztések; lakossági, kommunális és mezőgazdasági energiaellátást célzó objektumok megvalósítására összpontosít a régió és nem részesíti előnyben a hazai és külföldi tőkeerős energetikai célú fejlesztések támogatását, a helyi KKV kis- és középvállalkozásokkal szemben
- támogat minden energia-megtakarítást célzó technológiát, helyi programot,
- támogatja a biomassza energiahordozók részarány-növelését a struktúrában.

ENERGIA ÁGAZATI KOOPERÁCIÓS FEJLESZTÉSI PROGRAM

VI.1. Energiagazdálkodás

- A Nyugat-Dunántúli Régió 2004 év végi összes – halmozatlan – energiafelhasználása közel 70 PJ volt, ami jelenleg mintegy $E_N = 73$ PJ/év. A teljes közvetlen energiafelhasználás az 55 PJ-ról mára $E_K = 57$ PJ/év-re emelkedett. Ismert dinamikusan fejlődő ipara miatt a régió igénye, az energiahatékonysági intézkedések és vállalatok ellenére tovább növekedik nemcsak a közvetlen felhasználás, hanem több magánvállalkozás közép és nagy erőművi fejlesztései miatt arányaiban jobban megnövekedik a halmozatlan összigeny is, pl. a Gönyű térségébe tervezett 400 MW kapacitású földgázbázisú új erőmű miatt is.

A közvetlen energiafelhasználásokra végezhető érdemi becslés szerint a középtávú 7 éves időszak végére évi 1,5%-os növekmény feltételezésével, a várható igény; $E_K = 63$ – max. 66 PJ/év értékre növekedik.

- A régió becsült teljes energiahordozói szerkezetében, az országos tendenciát követve, megnövekedik a megújuló energiahordozók részaránya, így a jelenlegi mintegy 5%-os arányt célszerű 15%-ra növelni, azaz az $E_N = 84$ PJ/év értékhez viszonyítva ez a becsült volumen $E_{\text{megújuló}} = 12,5$ PJ/év nagyságrendet tesz ki (országos vállalás: 14% 2013-ig).

- A megújuló energiafelhasználás hosszú távú energiahordozói szerkezetében jelen program – a régió kedvező biomassza és geotermikus energia potenciális adottságaira alapozva – középtávon a primer biomassza részarányának túlsúlyával számol (mintegy 60% arányban I. ütemben a primer biomassza 4,3 PJ/év kitermelésével, a II. ütemben 50% aránnyal, azaz 4,6 PJ/év termeléssel). A fennmaradó energiaforrás-hányad megoszlik a geotermikus, a víz-, a szél-, a nap-, az egyéb hulladék energiák és az újabb megújuló energiahordozók között.
- A primer biomassza energia a felhasználási célok szerint megoszlik: biotüzelőanyag, biogáz és bioüzemanyagra a hasznosítási technológiáktól függően, a megcélzott 4,3–4,6 PJ/év volumenen belül. Ennek 50%-át célszerű biomassza bázisú kiserőművi, ill. falusi fűtőművi hasznosításra létrehozni, kitermelni, 25–25%-át pedig biogáz (erőművi) és bioüzemanyag alapanyagául (bioetanol, biodízel) megtermelni és hasznosítani. Mindezeket a meglévő mező- és erdőgazdasági hulladékok hasznosításán felül, energia erdőültetvényezéssel és lágyszárú energia-célnövénytermesztéssel lehet folyamatosan, helyi gazdálkodással biztosítani.
- Előzetes számítások szerint javasolható a régió teljes területén, I. ütemben a kistérségi prioritások figyelembevételével mintegy: 80.000 hektár terület átállítása energia célnövénytermesztésre a régió-vidék 1.132.900 ha területéből, azaz a fent vázolt arányok alapján a javasolt szerkezet:
 - 20.000 ha fás energiaültetvényezésre
 - 20.000 ha lágyszárú szilárd energiahordozó céllal
 - 10.000 ha lágyszárú biogáz termelésre
 - 10.000 ha biodízel alapanyag termelésre
 - 20.000 ha bioetanol alapanyag termelésre
- A fás szárú energiaültetvényezés értelemszerűen zömmel Vas és Zala megye kistérségeire preferálható, a lágyszárúak közül a szilárd energiahordozói célú termesztés a hátrányos helyzetű, ill. több szempontból kiválasztott 9 kistérségben preferálható maximális támogatással, ezek: a Csornai, Téti, Pannonhalmi, Celldömölki, Vasvári, Óriszentpéteri, Letenyi, Nagykanizsai és Zalaszentgróti kistérségek (a vonatkozó főbb adatok szolgálnak indoklásul a mellékelt E-4. sz. ábrán és az E-1. sz. táblázatban). A trésségben az energetikai célú növénytermesztést elsősorban a kedvezőtlenebb talajadottságú területekre kell ösztönözni. Energiaültetvény tovább ott lehetséges, ahol nem veszélyeztetik a környező, természetközeli vagy őshonos fafajokból álló erdők fenntartását, fejlődését.
- A régió közvetlen energiafelhasználási szerkezetében még látványosabban jelentkezik majd a megújuló energiahordozó bázison termelt és forgalmazott energiafelhasználás növekedés, mivel azt nem egyenletesen, valamennyi fő fogyasztói ágazatra terítve és megosztva tervezi a régió, hanem csupán a lakossági és kommunális (intézményi) és a mezőgazdasági ágakra kitüntetetten odaítélve a régió támogatási keretösszegeit.
- A Régió tervbe vette, hogy önkormányzatai is belépnek a jövőben a megnyitott villamos és gázenergia piaci körbe, úgy, hogy nagyobb települések esetében a városi intézmények, ill. a vidék esetében a kistérségi tömörülési szinten és léptékben minősítetik magukat „feljogosított fogyasztóként” annak érdekében, hogy a piacon a legkedvezőbb – legolcsóbban szolgáltató – partnert választhassák meg.

VI.2. Energetikai nagyrendszerek fejlesztési programja

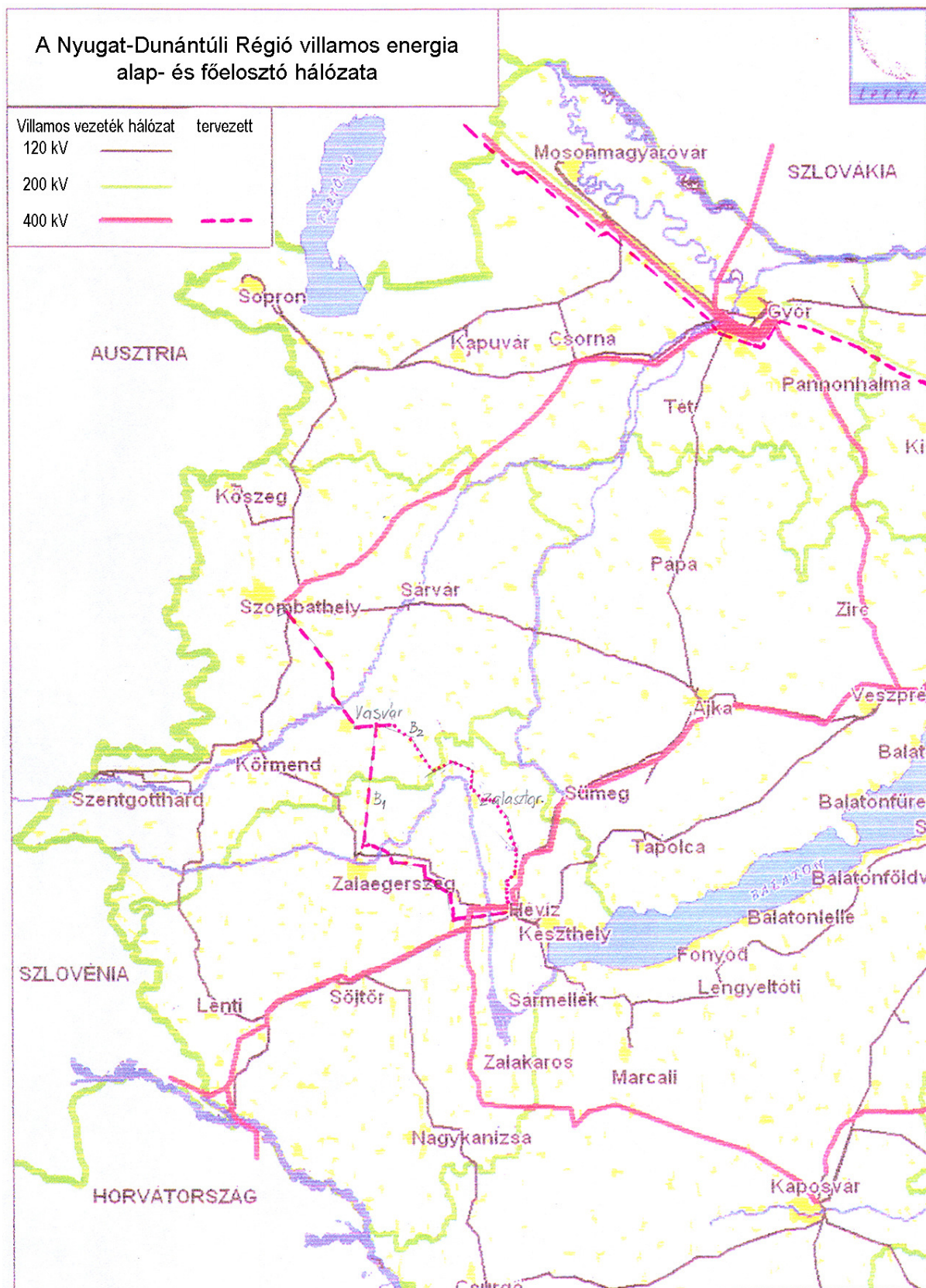
Magyarország Közép-Európai kedvező geopolitikai helyzeténél fogva, már évtizedek óta helyet ad nemzetközi tranzitáló energiahálózati rendszereknek (villamos energia, földgáz), így korábban az adriai kőolajvezeték-hálózatnak (amelyet a régió déli határoló vonalához közel telepítettek), a balkáni irányú földgázvezetékeknek és a villamos energia 400 kV-os hálózatainak. Ezek a hálózatok még jó ideig biztonsággal el tudják látni a hazai igényeket, azonban a privatizáció során ide került nemzetközi vállalkozások további igényt formálnak nagynyomású új földgázhálózatok és földgáztárolók, valamint nagyfeszültségű villamos energia tranzit szállítórendszerek telepítésére is.

- A Régió, mint a gazdaságfejlesztés területének része igényt tart arra, hogy valamennyi energia nagyrendszernek már a tervezése során a kormányzat bevonja a régió illetékes területi szerveit a létesítés területi feltételeinek megtárgyalásába, ahol saját érdekeit már a beruházást megelőzően érvényesítheti (folyamatos földhasználati bérleti díj, kockázatvállalási díj, gáztárolók, erőművek esetében), azonfelül, hogy kiköti hogy ezek a nagyrendszerek a régióban „megcsapolhatók” lehessenek, azaz csatlakozhassanak a meglévő alaphálózati rendszerre, hogy növeljék a hazai ellátásbiztonságot.
- A Régióban jelenleg folyó és középtávon folytatódó 400 kV-os villamos alaphálózati fejlesztések (lásd az E-5. sz. ábrát) Vas és Zala megyét érintő szakaszait az ágazati tervezés folyamatosan egyezteteti a megyei önkormányzatokkal; a terület gazdáival és a véglegesített nyomvonalváltozat bekerül az aktuális területrendezési tervbe, amelyben a nyomvonal „fenntartása”, elfogadása megtörténik. Ilyen szakaszok: a Szombathely-Zala megyehatár és a Zala megyehatár – Hévíz közötti tervezett hálózatok. A villamos hálózat nyomvonalára több terv készült, melyek közül választják ki a későbbiekben a megvalósítandó változatot. A B2 jelű nyomvonal változata támogatása javasolt, mert legkevésbé az érint összefüggő, nagy erdőtümböket.
- A Régió É-i részébe tervezik a „Kék Áramlat” és a „Nabucco” fantázianevű nagynyomású nemzetközi földgáz-hálózati rendszer utolsó szakaszának beépítését az ausztriai Baumgarteni gázfogadó központig, vélhetően a jelenlegi meglévő földgáz gerincvezeték-hálózattal párhuzamosan fektetett nyomvonalon (lásd az E-6. sz. ábrát). Ezt célszerű a győri csomópontba beforgatva csatlakoztatni a hazai rendszerre.
- Egy korábbi távol-keletről; Yamalból indított és az Adriai tengerig kiépítendő nagynyomású tranzit földgázvezeték nyomvonala az ismert tervek szerint átszelné mindhárom megyét, azonfelül becsatlakozna a Nagylengyel – Pusztaderics térségi karsztos vidéken kiképzendő gáztárolóba. A térségben korábban működő kitermelő helyeken további lehetőség és igény van a földgáz földalatti tárolására. Ez mind az ország, mind a Dél-Dunántúli Régió szempontjából igen előnyös lenne a biztonságos ellátás érdekében.

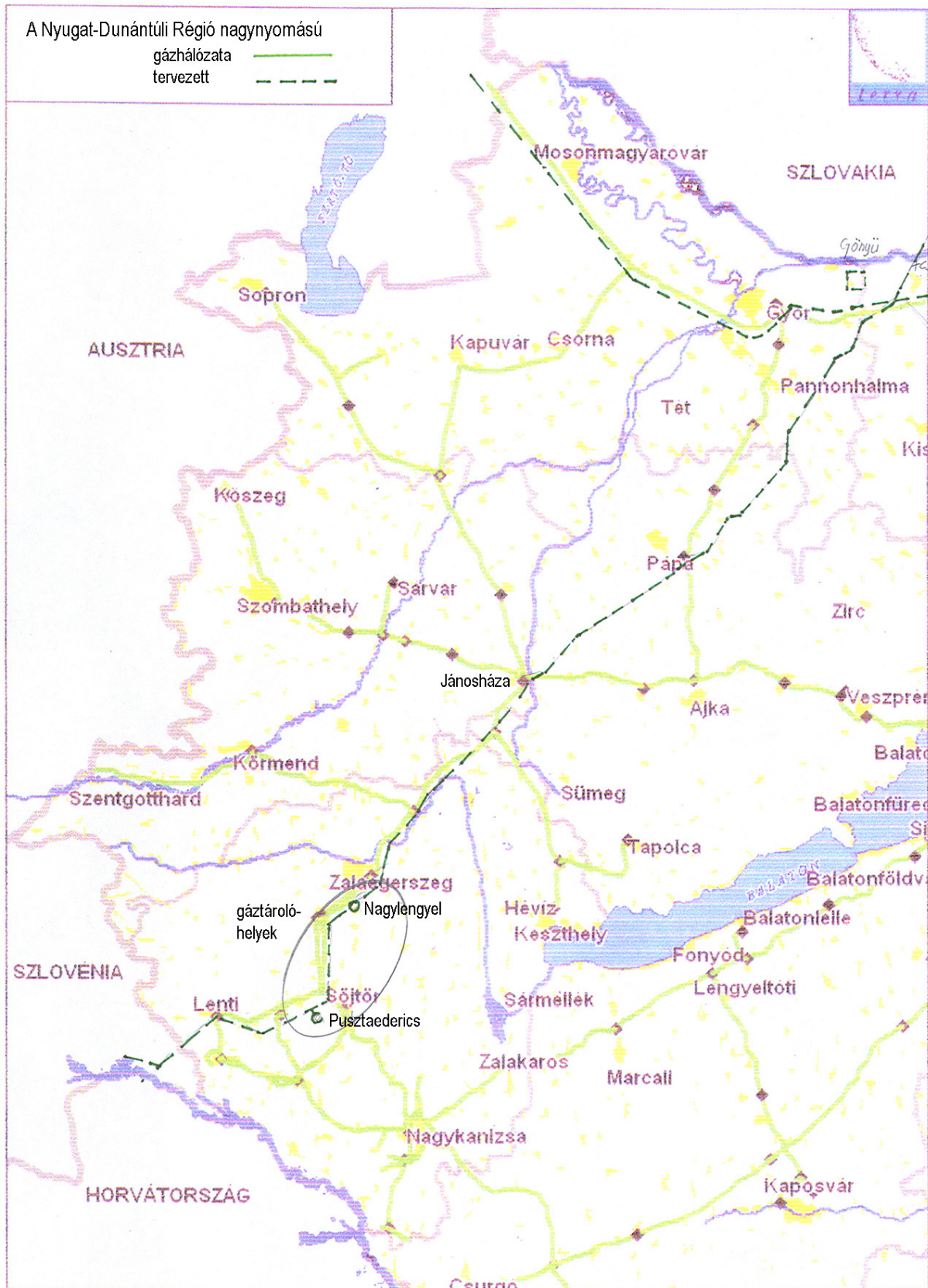
A nagyrendszerek fejlesztésének megvalósítása:

- I. A villamos energia alaphálózati és tranzit nagyrendszerek fejlesztése a GAZDASÁGFEJLESZTÉSI OPERATÍV PROGRAM-ja keretében valósítható meg.
- II. Az országot átszelő tervezett magisztrális földgáz tranzit vezeték-hálózati fejlesztéseket nemzetközi nagyvállalatok beruházásai formájában, a kialakult konzorciumi struktúrában szervezik és valósítják meg, amelyhez a magyar fél a helyet biztosítja apportként, azonfelül részesedésért követelhet a mindenkori folyamatos területhasznosításért az érintett régióknak és településeknek, azonfelül biztonsági kockázati járadékot igényelhet

a stratégiai objektumok környezetet veszélyeztető katasztrófa, havária hatása következtében, de magához a beruházás létesítéséhez nem tartozik hozzájárulni pénzügyi saját erő forrásokkal.

E-5. sz. ábra: A Nyugat-Dunántúli Régió villamos energia ellátó hálózati rendszer fejlesztési programja

E-6. sz. ábra: A Nyugat-Dunántúli Régió földgázenergia-ellátó hálózati rendszer fejlesztési programja

VI.3. Megújuló energiaforrás-hasznosítások növelését

Megújuló energiaforrás-hasznosítások növelését tűzte célul az energia ágazat is, amikor Európai Unió vállalásait megtette mind a megújuló energiabázison termelt villamos energia támogatott átvételi árának (KÁP) biztosításával, mind számos energiahatékony innovatív technológiák ösztönzésével.

- Ezek közül célszerű a Régió szempontjait érvényesíteni oly módon, hogy lehetőleg decentralizált erőművi átalakítások épüljenek, főleg kisteljesítményű biomassza, biogázalapú fűtőművek, fűtőerőművek, geotermikus mintaerőművek és hibrid technológiák (pl. biosolár, szél-solár, szél-hidrogén, szél-tüzelőanyagcellás berendezések), hogy a régió mind a 22 kistérségében olyan energetikai bázisok jöjjenek létre, amelyek a helyi lakossági – önkormányzati – kistérségi igényeket elégítsék ki, nem pedig a mai gyakorlatot folytatva; az állami támogatásokat elavult, magánvállalkozásban gazdálkodó erőművek számára foganatosítsák.
- A Régió energetikai programja javasolja, hogy jelenleg működő 17 ipari parkjába a versenyképesség gazdasági programja tervezze be olyan innovatív technológiájú kiserőmű létesítését (3 – max. 6 MW villamos és 10 – max. 20 MW hőenergia teljesítményű), amely helyi megújuló energiahordozóra alapozva olcsóbb villamos és hőenergia-ellátást biztosít az oda tömörült KKV-k számára (területi eloszlásukat lásd az E-7. sz. ábrán).
- Az országos oktatási program tervezze be az oktatás minden szintjén a környezetbarát „megújuló energiaforrások és hasznosítások” tantárgyat és alkalmazási módjait, amely később foglalkoztatásbővítést és munkahelyteremtést generál.
- A kis biomassza erőművek megvalósítása szempontjából kockázatot jelent, ha támogatást, vagy egyáltalán megvalósítási engedélyt kap az a 2 db, egyenként 49,9MW villamos teljesítményű biomassza (elsősorban szalmatüzelésű) erőmű, melyek engedélyeztetési folyamatban a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőségénél. A kockázatot az jelenti, hogy ezen nagyteljesítményű erőművek nyersanyagszükséglete teljesen lefedi Vas és Zala megye rendelkezésre álló nyersanyag készletét.

E-7. sz. ábra: Megújuló energiabázisú erőmű telepítési programjavaslat a kistérségi központokba és az ipari parkokba

Energetikai fejlesztések illeszkedése a regionális koncepció céljaihoz (E-8. sz. ábra)

1. Környezeti állapot javítása témához kapcsolva:

- megújuló energiahasznosító, átalakító technológiák létesítése a kistérségekben (ROP),
- megújuló kiserőművek létesítése az ipari parkokban (KEOP),
- innovációs program új, környezetbarát technológiák honosítására (ROP).

2. Társadalom megújítása, kohézió erősítése témához:

- nagyvárosi megújuló pólusok energiatermelés, ellátás korszerűsítése (KEOP, nagyprog.),
- település rehabilitációk megújuló forrásokkal (nap, geotermikus, hőszivattyús, biogáz, biomassza, szél bázison) (ROP, KEOP).

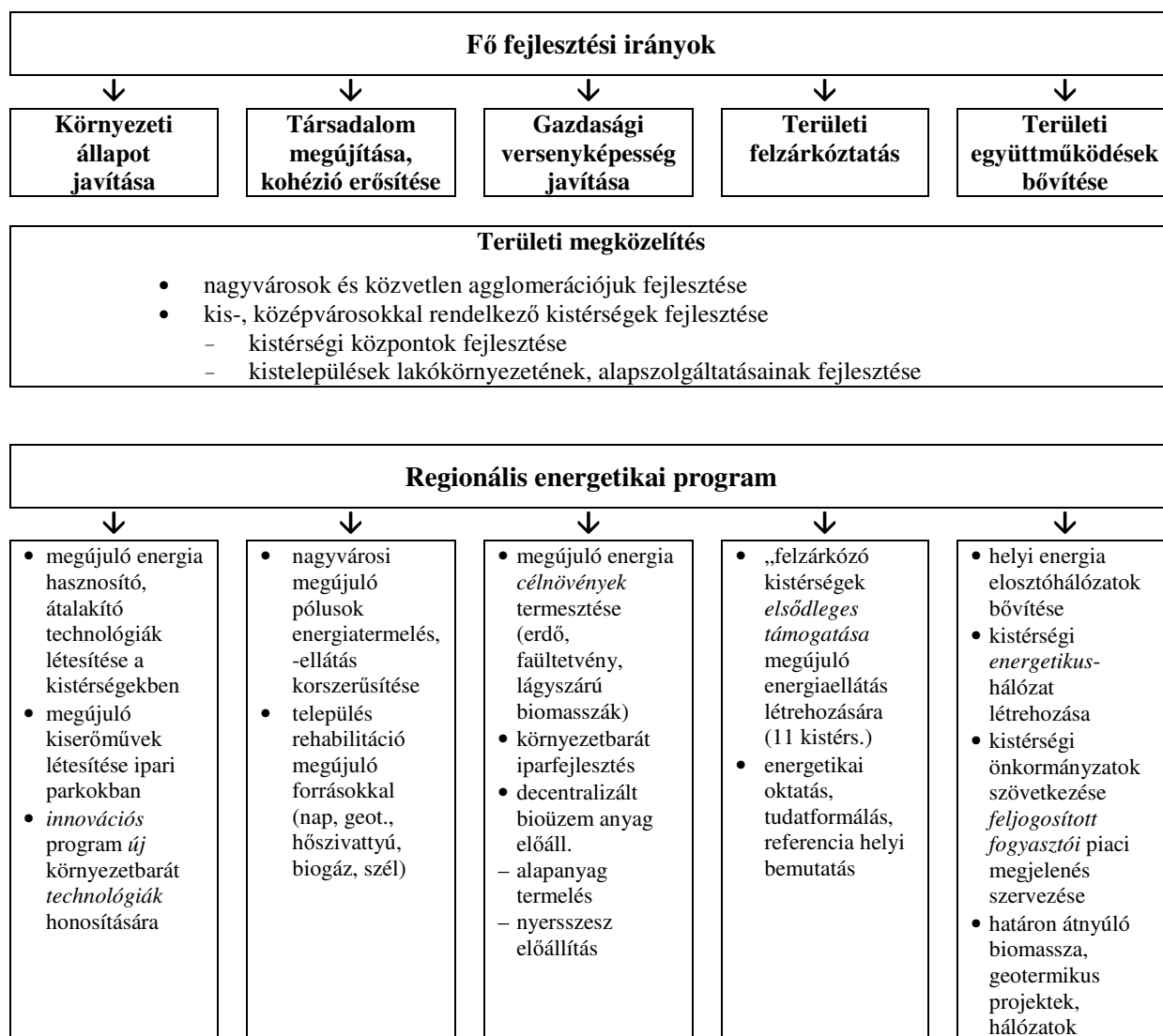
3. Gazdasági versenyképesség javítása témához:

- megújuló energia célnövények termesztése (erdő, faültetvény, lágyszárú biomasszák) és elsődleges feldolgozása (ÚMVP)
- környezetbarát iparfejlesztés indítása (GOP),
- decentralizált bioüzemanyag előállítás (GOP, KEOP):
 - alapanyag termelés

4. Területi felzárkóztatás

- a „felzárkózó” kistérségek elsődleges támogatása megújuló energiaellátás létrehozására (ROP),
- kistérségi önkormányzatok szövetkezése „feljogosított fogyasztói” piaci megjelenésük szervezése (ROP),
- határon átnyúló biomassza, geotermikus közös projektek (GOP),
- kooperáló határmenti hálózatfejlesztések (GOP, KEOP).

A program megvalósításához a Régió igénybe veszi mind a különböző ágazati (KEOP, GOP, ÚMVP), mind a regionális operatív program (ROP) keretében nyújtott támogatásokat, továbbá az agrárgazdasági, vidékfejlesztési, külön nyújtott támogatásokat.

E-8. sz. ábra: A Nyugat-Dunántúli Régió hosszú távú (2007–2020) koncepcionális célrendszere és a regionális energetikai program kapcsolódása

Támogatási programok

1. Környezet és energetika OP részeként

Környezetbarát energetikai fejlesztések prioritási tengely (5,9%, 77 Mrd Ft)

A környezetbarát energetikai fejlesztések során **a megújuló energiaforrásokból nyert energia nagyobb arányú felhasználása és az energiahatékonyság fejlesztése nyer támogatást**. A megújuló energia felhasználási arány növelésének szinergikus hatása nagy jelentőségű a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás szerkezetváltoztatása és az ezzel elérhető versenyképesség javítása szempontjából is.

A megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása

- 4.1. Biomassza energetikai létesítményekre épült térségi rendszerek kialakítása/átalakítása hő és/vagy villamos energia termelésre;
- 4.2. Geotermikus hő- és/vagy villamos energia termelésre alkalmas rendszerek kialakítása/átalakítása;
- 4.3. Kisteljesítményű szélenergia gépek, sziget üzemmódban termelő és középnyomású hálózatra termelő közösségi szélenergia erőművek;
- 4.4. Hőszivattyús fűtési és hűtési rendszerek;
- 4.5. Villamos energia hálózatra termelő, és autonóm fotovoltaikus rendszerek;
- 4.6. Napkollektoros közösségi és egyéni hőtermelő rendszerek;
- 4.7. Biogáz hasznosító rendszerek kialakítása/átalakítása hő- és/vagy villamos energia termelésre;
- 4.8. Mezőgazdasági hulladékokat pelletáló, brikettáló kapacitások építése;
- 4.9. Bio-üzemanyagok előállítás;
- 4.10. Megújuló energiaforrásokat hasznosító közösségi távfűtő rendszerek ki/átalakítása;
- 4.11. Meglévő vízenergia erőművek energetikai korszerűsítése, kis teljesítményű erőművek létesítése;
- 4.12. Egyéb megújuló energiaforrások, amennyiben meg tudnak felelni a szabályozhatósági kritériumoknak.
- 4.13. Kombinált rendszerek, különböző technológiák együttes alkalmazásának kialakítása;
- 4.14. Villamos energia termelő rendszerek hálózati integrációjának keretfeltételeinek fejlesztése;

Hatékonyabb energia felhasználás

- 4.15. Távhőellátás korszerűsítése, hálózati veszteségek csökkentése;
- 4.16. Átfogó energia-hatékonysági intézkedések: energetikai audit elvégzése, ennek alapján az energia hatékonyság növelést, energiatakarékosságot szolgáló korszerűsítések megvalósítása

3.1. A megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása

1. Ipari Parkok biomassza alapú kiserőmű rendszere

Cél: A Nyugat-Dunántúli Régió 17 ipari parkjában* megújuló energiahordozó bázisú, főleg biomassza alapú, innovatív technológiájú kiserőmű létesítése villamos és hőenergia termelésre, rövid villamos kábelhálózat és rövid („közelhő”) fűtési-hűtési célú csőtávvezeték-hálózat kiépítésével.

Prioritás leírása

Az Ipari Parkok alapvető rendeltetése, hogy kedvezőbb közösen szervezett szolgáltatást nyújtsanak az oda tömörült, kezdő vállalkozásoknak. Még előnyösebb ez a belső szolgáltatás, ha pl. az energiaközmű fogyasztói díja 10%-kal kevesebb a hivatalosan megállapított földgáz, ill. távfűtési díjhoz képest. Ilyen kikötéssel lehet erre a fejlesztésre pályázni. Az eredményessége ennél még összetettebb, mivel ezzel energiamegtakarítás, importcsökkenés valósul meg, továbbá foglalkoztatásbővítés, munkanélküliség csökkentés stb.

A választott energiaforrás különböző lehet, az adott helyi potenciáltól függően, így: biomassza (szilárd, lágyszárú), biogáz, geotermikus, szélenergia, esetleg víz- és napenergia kombinációval. A javasolt technológia: ezeknek többszöröse is lehet.

A projektelemek (a 17 ipari park) hálózatot alkotnak, klaszterbe is tömörülhetnek, közös pályázati konzorciumot is alkothatnak, akár több egymástól eltolt ütemben valósíthatók meg. A vázolt rendszerbe tömörülés gazdaságosabbá és megbízhatóvá teszi a beruházást és a kivitelezést is.

Az egyes kiserőművek teljesítőképessége és energiatermelése igen eltérő is lehet (pl. 1,0 MW – 2 MW villamos, ill. 4,0 – 8,0 MW hőtelj.) az igénytől és adottságoktól függően. A villamos kábelhálózat és a közelhő vezeték-hálózat: 500 fm – max. 800 fm.

A projekt által elérhető összes eredmény: **2,63 PJ/év energiatermelés**, amely a regionálisan megcélzott $P = 12$ PJ/év átállított energiafelhasználásnak **2,2% -a**.

INDIKÁTOR

13. Táblázat Ipari parkok biomassza kiserőműjeinek indikátor táblázata

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Hálózati rendszerbe szervezett 17 Ipari Park-i villamos és hőenergiát termelő-szolgáltató kiserőmű és táphálózat létrehozása	eredmény	megújuló energiahordozójú kiserőművek teljesítménye (MW), kiserőművek vill. termelése (TWh)	-	$P_{\text{vill}} = 0,7$ PJ $P_{\text{hő}} = 1,94$ PJ $\Sigma P = 2,63$ PJ	KVM KSH MEH	évente

* aza az a következő településekben: Győr, Mosonmagyaróvár, Csorna, Kapuvár, Sopron, Celldömölk, Répcelak, Sárvár, Szombathely, Szentgotthárd, Fűrje, Zalaegerszeg, Zalaötvő, Lenti, Rédics, Letenye, Nagykanizsa

ÁGAZATI OP-okhoz INTÉZKEDÉSE, beavatkozás

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³⁷ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A NYUDU Régió 17 Ipari Parkjában megújuló energiabázisú kiserőmű villamos és hőenergia termelésre, villamos és hőellátó hálózat kiépítésével
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KEOP 3. prioritás: Megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Innovatív technológiájú, környezetbarát megújuló energiaforrást hasznosító kiserőmű 1 – max. 2 MW vill. teljesítményű, 4 – max. 8 MW hőteljesítményű, villamos kábelhálózattal, középnyom. kétrendszerű közelhő távvez. építéssel
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A hátrányos helyzetű Ipari Parki fejlesztések előnybe részesítése, ami 2 nagyobb és 10 kisebb telj. kiserőmű építését javasolja I. ütemben
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Mezőgazdasági célnövénytermesztés, erdőgazdasági, kommunális hulladékhasznosítási OP-ok
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Hat Ipari Park* esetében közvetlen kapcsolódás, a többi esetében közvetett hatás
Támogatandó projektek becsült száma:	17 projekt, hálózatos – klaszterrendszerbe – szervezve
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

* Rédics, Letenye, Szentgotthárd, Sopron, Mosonmagyaróvár, Győr

Finanszírozási terv 2007-13:

14. Táblázat Ipari parkok biomassza kiserőműjeinek pénzügyi táblázata

Mrd Ft

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [mrd Ft]	Hazai állami támogatás [mrd Ft]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
17 Ipari Parki kiserőmű	OP + hazai forr.	Kohéziós alap	18,5	9,25 (50%)	3,7 (20%)	-	5,55 (30%)
17 villamos táp (20 kV) és elosztó (0,4 kV kábel) hálózati rendszer és 17 hőtávvezeték hálózat rendszer	OP + hazai forr.	kohéziós alap	4,0	2,0 (50%)	0,8 (20%)	-	1,2 (30%)
Összesen mrd Ft			22,5	11,25	4,5		6,75
Ebből Győr-M-S megyére 3 nagyobb, 2 kisebb e.m.			6,100 <u>1,176</u> 78,276	3,638	1,455		2,183
Ebből Vas megyére 2 nagyobb, 3 kisebb e.m.			5,400 <u>1,176</u> 6,576	3,288	1,315		1,973
Ebből Zala megyére 2 nagyobb, 5 kisebb erőmű			7,000 <u>1,647</u> 8,647	4,323	1,729		2,594

³⁷ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

2. Geotermikus energiahasznosító (fűtés, hűtés, HMV, elektr. ell.) termálfürdőhelyek hálózatában

Cél: A Nyugat-Dunántúli Régió **meglévő** termálfürdőhelyein a geotermikus energia komplex (hő + vill., vagy hő) hasznosításának kiegészítő, hatékonyabb fejlesztése vagy **tervezett** termálfürdő együttesek térségében; a geotermikus energiahasznosítás komplex, többlépcsős, hatékony kiépítése saját és tágabb térségi energiaellátására, hálózati rendszer formában.

Prioritás leírása

A termálstranddal, gyógyfürdőhellyel rendelkező települések zömében a hazai gyakorlat szerint a termálkútak fluidumának lehűtése után történik az elsősorban balneológiai, esetleg csak ivóvíz-, gyógyvíz célú hasznosítás; azaz a felső hőtartomány hőhasznosítása, pazarló módon, elmarad, noha célszerű volna, különösen fürdőhelybővítési, rekonstrukciós fejlesztési beruházások esetén, pótolni a gazdaságos, környezetbarát hőhasznosítás kiegészítő fejlesztéseket és megvalósítani. Tervezett, új fürdőhely-együttesek esetében pedig eleve célszerű számolni a többlépcsős hőhasznosítási technológiák betervezésével, ill. kedvező kútviszonyok esetén az első lépcsőben villamos kiserőművi villamos és hőenergia hasznosítás beépítésével. Ez a projekt összefogja mindazokat a vázolt kiegészítő energiahatékony berendezés-fejlesztéseket, melyekre külön ágazati támogatás nyerhető, s az adott beruházás hatékonyságát kedvezően befolyásolja, abszolút energiamegtakarítást eredményez. Versenyképes, környezetbarát energiatermelést hoz létre, amely kedvező esetben fürdőhelyenként 0,5 MW – max. 2 MW villamos, ill. 2 MW – max. 10 MW hőteljesítmény létrehozása mellett, évente fürdőhelyenként 4,0 GWh – 16,0 GWh/év villamos, és 11 – max. 54 GWh/év hőenergia termelést hajt végre. Általános esetben, ahol csak hőenergia hasznosítás hajtható végre egy jó hozamú termálkút térségében 10 – 30 GWh/év becsült hőenergia termeléssel lehet számolni.

Az előzetes felmérések során, egyelőre megyénként 1-1 kedvező, geotermikus kiserőmű létrehozásával és megyénként 9–13 fűtőművi célú fejlesztéssel lehetne számolni. A „Kezdet” forrásból vett információk szerint (lásd a mellékelt táblázatos összeállítást): Győr-Moson-Sopron megyében 1+8 helyen, Vas megyében 1+15 helyen, Zala megyében 1+13 helyen várható geotermikus energiahasznosítás. Ez a hálózat az egyeztetés során módosítható, bővíthető, ill. a beruházás készülségi fokától függően ütemezhető, csökkenthető a vizsgált időszak alatt.

INDIKÁTOR

15. Táblázat Geotermikus energiatermelés indikátor táblázata

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Hálózati rendszerbe szervezett (1+8) + (1+15) + (1+13), összesen 39 geotermikus energiahasznosító (vill. + hő), főleg fűtőmű és táphálózat létrehozása	eredmény	geotermikus kiserőmű(vek), geoterm. fűtőművek teljesítménye [MW] energiatermelése [PJ], villamos közép és kisfesz. kábel [km], hőtávvez., hálózat [km]	-	$P_{vill} = \dots PJ$ $P_{hő} = \dots PJ$	KVM MEH	évente

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³⁸ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	A NYUDU Régió geotermikus energiahasznosítási projektje a termálfürdőhelyek hálózatában
Kapcsolódó prioritás megnevezése	KEOP 3. prioritás. Megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	ORC technológiájú geot. kiserőmű 3 db 0,5 – max. 2,0 MW vill. telj. 2,0 – max. 10,0 MW hőtelj. hagyományos hőközpontú geot. kis fűtőmű 36 db 2,0 – max. 6,0 MW hőteljsítmény villamos kábelhálózattal közelhő ellátó, kétrendszerű távvezeték hálózattal
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A meglévő fürdőhelyek közül a hátrányosabb helyzetűek preferálása, a tervezett fürdőhelyi hasznosítások készültségi foka az erőművi technológiák előnyben részesítése
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	turisztikai, üdülőterületi fejlesztésekkel kapcsolt beruházásként kezelendő intézkedés
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	geotermikus klaszterhálózatba csatlakozáson keresztül
Támogatandó projektek becsült száma:	39 db, amely hálózati rendszert alkot a régióban
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)	

* Rédics, Letenye, Szentgotthárd, Sopron, Mosonmagyaróvár, Győr

16. Táblázat Geotermikus energiahasznosítás meglévő és tervezett termálfürdőhelyek hálózatában

	KLASZTER TAGOK JEGYZÉKE	Becsült lét. kts. [millió Ft]	készültségi fok			I. ütemi javaslat [millió Ft]
			meglévő	terv	projekt	
1.	GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYÉBEN:					
	• CSORNA TERMÁLFÜRDŐ téliesítése, élményfürdő komplexum (erőmű)	300			X	150
	• KUNSZIGET TERMÁLFALU kútfúrás, fürdő, szállás			X		
	• MIHÁLYI fürdőszálló		X			
	• Mosonmagyaróvár – Máriakálnok holland – magyar befekt. 42 ha-on			X		
	• Lébény 36 ha, termál üdülőközpont			X		
	• Sopronfertőd gyógyszálló, apartman falu, fürdő, élményfürdő, konferenciakp.			X		
	• Fertőd – Esterházy kastély hősziv. + biomassa kiserőmű			X		
	• Hegykő új kút, rekonstr. + bővítés, gyógyfürdő fejlesztés		X			
	• Nagycenk, megl. kutak, élményfürdő, aquapark			X		
2.	VAS MEGYÉBEN					
	• Borgáta rekonstrukció téli üzem		X		X	

³⁸ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	energiahasznosítási pr.					
	• <i>Mesteri</i> rekonstrukció, téli üzem				X	
	• Bükkfürdő továbbfejl., egészségturisztikai fejl., új kutak, gyógy. böv. strand, rekreáció bőv.	X			X	
	• <i>Körmend</i> termálszálló 400 ágyas, élményfürdő, konferenciaközpont	X	X			
	• <i>Hegyháthodász</i> mezőgazd. + turisztikai hasznosítás			X		
	• <i>Bozsok</i> kútfúrás, megval. tan.	X	X			
	• <i>Felsőmarác</i> termálfürdő, nyugdíjas falu, geot. kiserőmű			X		
	• <i>Óriszentpéter</i> belterületi kútra fürdő, energiahaszn.				X	
	• <i>Bögöte</i> 100–120 ha gyógyfürdő 5* szálló golfpálya				X	
	• <i>Káld</i> gyógyfürdő, szálló, élményfürdő, 1000 fős apartman falu					
	• <i>Sótony</i> termálstrand, kemping			X	X	
	• <i>Répcelak</i> hévízfeltárás, termálturizmus					
	• <i>Ölbő</i> gyógyidegenforgalom, szabadidő központ, 3 db meglévő kútra			X		
	• <i>Sé</i> 30 ha termálfürdő, szálló, sport, üdülőfaló			X		
	• <i>Gersekarát</i> , meglévő kút, egészségturisztika, tavak, energiahasznosítás	X				
	• <i>Vasvár</i> meglévő fürdőben: KNEIPP turizmus, gyógykúra	X			X	
3.	ZALA MEGYÉBEN					
	• <i>Csesztreg</i> strand, park, kultúrközpont, településkp., lakótelkek hősziv., kemping	X			X	
	• <i>Lenti</i> gyógyfürdő bővítés, gyógyászati fejl.	X			X	
	• <i>Borsfa</i> megl. termálkút 108°C termálvíz = falufűtés, termálstrand			X		
	• <i>Letenye</i> termálfürdő bővítés, camping böv., gyógyászat ..., tanmedencék	X			X	
	• <i>Nagykanizsa</i> geot. kiserőmű, strand, termálturizmus, távhőellátás			X	X	
	• <i>Zalakaros</i> közút rekonstr., en.takarékos intézmény fejl. (hősziv.)	X			X	
	• <i>Belezná</i> meglévő kutak, falusi távfűtés			X		
	• <i>Pusztaszentlászló!</i> megl. termálfürdő böv., fedett, téliesített bőv. gyógyszálló	X			X	
	• <i>Zalaegerszeg</i> geotermikus energia- napenergia települési (lakoss. + intézm.) távhőellátásra + hősziv. rekonstr.	X			X	
	• <i>Zalaegerszeg</i> belvárosi energiatak. rekonstr. hőszivattyús technikával			X		
	• <i>Zalalövő</i> – Sallafürdő gyógyfürdő komplexum (római kori stílusban) szálló, forma villa – üdülőnegyed			X		
	• <i>Salomvár</i> termálfürdő gyógyidegenforg.,			X		

	idősek otthona					
	• <i>Pacsa</i> termálfürdő, termál üdülőfalu			X		
	• <i>Becsvölgye</i> geoterm. erőmű, termálfürdő komplexum				X	

3. Szélenergia alapú villamos és kombinált hőenergia termelés és hasznosítás

17. Táblázat Szélenergia hasznosítás javasolt helye a nyudu régió hálózatában

1.	KLASZTER TAGOK JEGYZÉKE	Becsült lét. kts. [millió Ft]	készültségi fok			I. ütemi javaslat [millió Ft]
			meg- lévő	terv	projekt	
1.	GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYÉBEN:					
	• <i>Kapuvár-Kisfalud</i> 20 db oszlopos erőtelep			X	X	
	• <i>Hímód</i> önkorm. ellát. (spanyol befektetővel)				X	
	• <i>Mosonmagyaróvár</i>			X	X	
	• <i>Tét</i>		X		X	
2.	VAS MEGYÉBEN					
	• <i>Bük</i>			X		
	• <i>Csepred</i>			X		
	• <i>Hegyfalu</i>			X		
	• <i>Körmend</i>			X	X	
	• <i>Vép</i> 4,2 MW		X		X	
	• <i>Perenye</i> 4x0,6 MW			X	X	
3.	ZALA MEGYÉBEN					
	• <i>Nagykanizsa</i>			X	X	
	• <i>Barlahida</i>			X	X	
	• <i>Kisvásárhely</i>			X	X	

MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK KOMPLEX (villamos és hő, egyéb célú) TÉRSÉGI, TELEPÜLÉSHÁLÓZATI közösségi rendszerekben való hasznosítása

Cél: A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ 22 kistérségi településközpontjában* a településközponti önkormányzati intézmények hőenergia (fűtés/hűtés és HMV) ellátás biomassza alapú közelhő ellátása, kogenerációs kiserőművel és rövid távhőellátó vezetékhalozattal

18. Táblázat Térségi energiarendszerek indikátor táblázata

* azaz: Pannonbalmán, Téten, Győr kistérségben, Mosonmagyaróvár kistérségben, Csornán, Kapuváron, Sopron kistérségben, Kőszegen, Csepregen, Répcelakon, Celldömölkön, Sárvár kistérségben, Vasváron, Szentgotthárdon, Óriszentpéteren, Zalaszentgróton, Zalalövön, Pacsán, Nagypáliban, Lentiben, Letenyén, Nagykanizsa kistérségben

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2008)	Adatforrás	Gyakoriság
Hálózati rendszert alkotó biomassza alapú, 22 kistérségi intézményi hőenergia-ellátás kogenerációs kiserőművel, rövid távhővezeték-hálózattal	eredmény	<ul style="list-style-type: none"> • biomassza kiserőművek teljesítőképessége [MW] • hőtávveze-ték hálózat [km] • hőfogyasztói igények [GJ] [MWh] • villamos energia termelés [MWh] 	-	N_{vill} 11 MW $N_{hő}$ 86 MW P_{vill} = 0,317 PJ $P_{hő}$ = 1,854 PJ ΣP = 2,171 PJ	BM – Önkorm. GKM MEH	évente

Prioritás leírása (prioritások és a kapcsolódó célok, indikátorok felelőseit a fenti táblázat tartalmazza)

A ROP – **Települési közösségi rendszerfejlesztések** prioritásaiban helyet kapnak a **megújuló energiaforrásokra**, így a helyi **biomassza potenciális energiára alapozott településközponti autonóm energia átalakító (kiserőművi) és energiaellátó távhő** (hálózati) rendszerfejlesztések.

A régió mind a 22 kistérségének központja intézményeinek hőenergia ellátását át kívánja állítani a földgázalapú ellátásnál **min. 10%-kal olcsóbb helyi tüzelőanyag-bázisú új rendszerre**, ahol az erőművi technológiák különbözőek lehetnek (szilárd faapríték-tüzelésű, faelgázosító, biogázalapú, hibrid rendszerű stb.), a közelhőellátási rendszer hálózata 300 – max. 500 fm. Az egyes kiserőművek vill. teljesítőképessége max. 0,5 MW, a hőteljesítményük 3–5,0 MW. Becsült vill. termelés: 4,0 GWh/év. Hőtermelés (10 nagyobb, 12 kisebb blokk esetén): 1,854 PJ/év.

A projekt által elérhető összes eredmény: **2,17 PJ/év** energiatermelés, amely a regionálisan megcélzott $P = 12,0$ PJ/év átállítandó energiafelhasználásnak **18%-a**.

A **projekt legjobb példa a „hálózati rendszer”-t képező, együtt, a 22 kistérségi településközpontokra** kidolgozandó – **klaszterbe is foglalható** – megújuló energiahasznosító műszaki infrastrukturális berendezési technológiák elterjesztésére, a megújuló energiahordozói részarány növelés módjára.

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás³⁹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Megújuló, biomassza alapú hőenergiaellátó rendszer a NYUDU Régió 22 településközponti intézményeinek környezetbarát, takarékos hálózatára
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Környezeti káros kibocsátás csökkentés; energiahatékony átalakító technológiák
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	NYUDU Régió 22 településközpontja intézményeinek földgázellátó rendszereinek átállítása biomassza alapú új kiserőműből táplált közelhő energiaellátásra, 22 kiserőmű létesítésével és saját közelhő-ellátási csővezeték-hálózat és hőközponti csatlakozás kiépítésével
Az intézkedés céljai	1. gazdaságos önkormányzati intézményi hőenergia ellátás; 2. zöldáram termelés; 3. megújuló energiaforrás-hasznosítás növelés
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	• biomassza alapanyag termelés; • környezetszennyezés csökkentés (CO ₂ keresk.); • energiahatékonyság (intézményekben); • földgáz import csökkentés; • kiserőművi technológiák telepítése; • közelhőellátás csővezeték-hálózat építés

³⁹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<ul style="list-style-type: none"> • megújuló energiahasznosító klaszter alapítása, kiterjesztése • decentralizált fejlesztési hálózatban esélyegyenlőség 				
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> • települési önkormányzatok; • helyi tüzelőanyag-alapanyagtermelők; • helyi KKV kivitelezők; • helyi új szolgáltatók; • új iparfejl. vállalatok 				
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • önkormányzatok intézményei, közvetve a lakosság • az építő, kivitelező és szolgáltató vállalkozások 				
A végrehajtás javasolt módja:	Két változat lehetséges: <ul style="list-style-type: none"> • egyfordulós nyílt pályázat • más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás 				
Projekt kiválasztási kritériumok	Jogosultsági feltételek Szakmai kritériumok Pénzügyi kritériumok				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	<i>mint a „hálózati” projekt, adaptálható</i>				
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:	<i>Pl. Vissza nem térítendő támogatás</i>				
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	80%			
	Maximum:	90%			
	Saját forrás (%):	<i>/Megjegyzés: SA jelenlegi jogszabályok értelmében az integrált fejlesztések esetében a támogatási arány magasabb lehet (!)/</i>			
Támogatandó projektek becsült száma:	22 alprojekt				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	<ul style="list-style-type: none"> • kiserőmű; • távhővezeték hálózat; • intézményi csatlakozó berendezés 	teljesítmény [MW]; hossz [km] [MW] [km]	BM Önkorm. Vállalk.	- évente
Eredmény	<ul style="list-style-type: none"> • hőfogy. igények • vill. energia termelés 	[GJ] [MWh]		Önkorm. Szolgáltató	évente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:	<ul style="list-style-type: none"> • megvalósíthatósági tanulmány, hatáselemzés • engedélyezési + kiviteli tervek 				
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> • biomasz termelés, előkészítés, logisztika • fogyasztói kör bevonása, lekötése • szolgáltató lekötése 				
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
<ul style="list-style-type: none"> • munkaközi objektív monitoring szervezése, működtetése • végső átvevő, szolgáltató megszervezése 					

Finanszírozási terv 2007-13: a NYUDU Régió (3 megyéje) részére középtávra

19. Táblázat: Megújuló energiaforrások hasznosítása pénzügyi táblázat

Mrd Ft

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás [mrd Ft]	Hazai állami támogatás [mrd Ft]	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
22 kistérség kp. kiserőműre		x	17,6	15,84 (90%)	1,76 (10%)	-	-
22 kistérség közelhő-ellátás hálózata + csatl. berend.		x	3,3	2,97	0,33	-	-
összesen [mrd Ft]			20,9	18,81	2,09		

Győr-Moson-Sopron megye kistérség kp.-i kiserőművek 7 db	résarány [%] 31,8		6,64	5,98	0,665		
Vas megye 9 db	40,9		8,55	7,69	0,855		
Zala megye 6 db	27,3		5,71	5,14	0,570		

Gazdaság-fejlesztési program részeként

Villamos alaphálózati 400 kv-os hálózatfejlesztés megvalósítása szombathely–hévíz között

Intézkedés leírása

A Nyugat-Dunántúli Régió évtizedek óta nélkülözött villamos alaphálózati 400 kV-os hálózati rendszerfejlesztésének I. üteme, azaz: a Győr-Szombathely közötti 400 kV-os hálózat és a Szombathelyi 400/120 kV-os transzformátor állomás kiépítése 2005 végével megvalósult, elkészült, üzemel. Azonfelül elkezdődött és 2006 évben befejeződött a Szombathely-Hévíz közötti új 400 kV-os villamos alaphálózat engedélyezési és műszaki kiviteli terve 3 nyomvonalváltozatra. A tervezett 400 kV-os vezetékszakas az a hévízi meglévő 400/120 kV-os tr. állomásra táplál, megfelelő szabadtéri tr. állomás bővítési-szerelvényezési csatlakozó berendezések kiépítése árán.

A 400 kV-os hálózat a térség kétoldali biztonságát és a villamos energia piac hozzáférés és választékbővítési lehetőségét szolgálja, ezért megépítése mielőbb szükséges és javasolható.

Finanszírozási terv 2007-13:

20. Táblázat Villamos alaphálózat fejlesztés pénzügyi táblázata

Intézkedések / beavatkozások	Finanszírozás (hazai forrás)	EU forrás (ESZA/ERFA/KA/EMVA/HA)	Összes fejlesztés [mrd Ft]	EU támogatás	Hazai állami támogatás	Mrd Ft Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
400 kV-os szabadvezetési hálózat	x	-	52,5	10,5	42,0	-	-
400/120 kV-os tr. áll. bővítés	x	-	2,5	0,5	2,0	-	-
összesen			55,0	11,0	44,0		

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás⁴⁰ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Villamos alaphálózati 400 kV-os hálózatfejlesztés Szombathely-Hévíz között

⁴⁰ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

Kapcsolódó prioritás megnevezése	Az információs társadalom és a modern üzleti környezet erősítése (GOP)	
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	Program javaslata szerint a „B ₁ ” változat szerinti, egyeztetett nyomvonalon 210 km 400 kV-os szabadvezeték-hálózat és szabadtéri 400 kV-os cellabővítés	
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	A régió 3 megyéje közül Vas és Zala megyékben oldja meg a kétoldali biztonságos energiaellátást és nemzetközi kooperációt. Győr-Moson-Sopron megyében ez már megoldott.	
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Vas és Zala megye villamos főelosztóhálózati; 120 kV-os hálózatfejlesztési kapacitásbővítési lehetőségeit biztosítja, új 120 kV-os hálózati csatlakoztatásokat nyújt ipari nagyfogyasztók, városrészek stb. részére	
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Új nemzetközi kooperációt biztosíthat Szombathelyi tápponttal, ill. Hévízen keresztül nagyobb tranzitforgalmat Szlovénia és Horvátország felé	
Támogatandó projektek becsült száma:	jelenleg még nem értelmezhető	

VII. Településfejlesztés

A fejezetben az indikátoroknak célérteket nem adtunk, de javasolt a mutatókat monitoring, illetve értékelés céljából mérni.

Célok:

- Városközpontok, leromlott városi lakóterületek integrált, értékmegőrző rehabilitációja
- A hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeinek javítása települési infrastruktúra-fejlesztések révén
- Kistelepülések infrastrukturális megújítása az életminőség javítása érdekében

Prioritás leírása

A települések környezetének megújítása az életminőség, illetve az üzleti, vállalkozói környezet javítását szolgálja. A települési környezet fejlesztésének többféle célja lehet: települések központi tereinek megújítása, hátrányos helyzetű emberek, szegények által lakott lerobbant településrészek megújítása, zöld területek revitalizációja, településen belüli közlekedés fejlesztése, kistelepülések infrastruktúrájának a fejlesztése.

VII.1. Településközpontok érték-őrző megújítása

Szükséges a városi területek fizikai, műszaki és társadalmi-gazdasági megújítása, különösen a térségi központi funkciókat ellátó városokban. A környezeti szempontokhoz igazodóan különleges hangsúlyt kell fektetni az alulhasznosított, vagy használaton kívüli területek újbóli településszerkezetbe illesztésére és e területek funkcióváltásának elősegítésére. A támogatások esetében előnyben részesülnek a használaton kívüli volt ipari, katonai területek, középületek megújítása, új funkcióval való ellátása. Az örökségvédelem jegyében előnyben kell részesíteni a örökségi környezettel rendelkező településrészek megújítását..

A beavatkozások eredményeként vonzó települési környezet és infrastruktúra alakítható ki, javulnak az életkörülmények, a vállalkozások és a helyi szervezetek működési környezete, hozzájárulva ezzel a helyi gazdasági potenciál és különösen a turisztikai lehetőségek jobb kihasználásához is. A jobb és biztonságosabb települési környezet hozzájárul a megfelelő területhasználat érvényesítéséhez. A régióban a magasan képzett munkaerő számára vonzó élettér alakul ki. Megteremtődnek a helyi közösségi élet előfeltételei, mely a hátrányos helyzetű csoportok reintegrációját is elősegíti.

VII.2. Integrált városrehabilitációs tevékenységek leromlott városi lakóterületeken vagy leromlással fenyegetett lakótelepeken

A városokban, egyes nagyközségekben – ugyan országos viszonylatban kisebb jelentőséggel – vannak olyan településrészek, melyeket többnyire szegények, hátrányos helyzetűek (tartós munkanélküliek, romák) laknak. A lakosság szerény jövedelmi helyzete magával hozza az épületállomány elmaradt fejlesztéseit és közvetetten az ezzel együtt járó romló környezetet. A környezeti problémák a társadalmi feszültségek növekedésével is járnak, a lakosság szegregációjához, majd esetleg a szegénység által kikényszerített bűnözéshez vezethet.

A beavatkozás fő célja a kiválasztott akcióterület leromlását okozó folyamatok megállítása és megfordítása, a lakók életminőségének és életesélyeinek javítása. A cél megvalósítása igényli, hogy a beavatkozás komplex legyen, tehát több ágazat hatáskörébe tartozó tevékenységeket integráljon egyebek mellett:

- a társadalmi leszakadás megakadályozása (iskolai oktatás, közbiztonság, társadalmi integráció),
- a fizikai életfeltételek (lakáskörülmények, közterületek) javítása céljából.

A régióban e célból különösen a lakótelepek komplex megújítása a sürgető, amely tartalmazza a lakókörnyezet, az épületállomány megújítását és lakosság képzését, foglalkoztatását segítő és a közösségi életet serkentő programokat.

VII.3. Kistelepülések infrastrukturális fejlesztése

A települési hierarchia legalacsonyabb szintjén állnak a kistelepülések, ami a vagyoni és jövedelmi helyzetükben is jelentkezik. Ezen településeknek a legkisebb általában a saját bevétele, miközben komoly infrastrukturális fejlesztési igények jelentkeznek a méltó életkörülmények megteremtése érdekében. A kistelepüléseken alapvetően jelentkező fejlesztési igények a következő tématerületeken jelentkeznek: vonalas infrastruktúra (járda, útburkolat, kerékpárút), közművek (pl. ivóvíz, szennyvíz, illegális hulladéklerakók felszámolása), közösségi terek (játszótér, település központi tér, sport liget), illetve közösségi használatú épületek (kulturális ház, önkormányzati hivatal, teleház), helyi építészeti értékek örökség, tájházak, természeti övezetek, patakpartok.

Finanszírozási terv 2007-13:

21. Táblázat Településhálózat fejlesztés pénzügyi táblázata

Intézkedések/ beavatkozások	Finanszírozási program	Forrás	Összes fejlesztés	EU támogatás	Hazai állami támogatás	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
Településközpontok érték- őrző megújítása	ROP	ERFA	15 250	12 750	250	250	-
Integrált városrehabilitációs tevékenységek leromlott városi lakóterületeken vagy leromlással fenyegetett lakótelepeken	ROP	ERFA	7 250	6 000	1 150	100	200
Kistelepülések infrastrukturális fejlesztése	NAVP, TEKI, CÉDE? ÚMVP	EMVA hazai?	15 500	7 000	7 000	1 500	-

M Ft

Intézkedések, beavatkozások

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás⁴¹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Településközpontok érték-őrző megújítása
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Településfejlesztés
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A városi területek fizikai, műszaki és társadalmi-gazdasági megújítása ○ Az alulhasznosított, vagy használaton kívüli területek újbóli településszerkezetbe illesztése ○ A településkép és környezeti értékek védelme ○ A közlekedésbiztonság javítása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A városi területek fizikai, műszaki és társadalmi-gazdasági megújítása különösen a térségi központi funkciókat ellátó városokban fontos. Az intézkedés a környezeti szempontok érvényesítése érdekében hangsúlyt fektet az alulhasznosított, vagy használaton kívüli területek újbóli településszerkezetbe illesztésére. A fejlesztések másik fontos eleme a kulturális örökség védelme a védett épületek és épületegyüttesek egységes városszövetbe integrált megújítása.</p> <p>A térségi központi funkciókat ellátó városok forgalmas központjainak érték-őrző megújításához kapcsolódóan szükséges a közlekedésbiztonság fokozását szolgáló fejlesztések megvalósítása is. Ennek keretében olyan komplex közlekedésfejlesztést indokolt végrehajtani, amely csökkenti a balesetveszélyt, szétválasztja a gyalogos, kerékpáros, gépjármű forgalmat, a gépkocsiforgalomtól elzárt városi tereket hoz létre. Különösen a nagyobb városokban fontos gépjármű közlekedés okozta zsúfoltság csökkentése jobb közlekedés szervezéssel, illetve pl. a vasútvonal okozta szűk közlekedési keresztmetszetek oldása.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Egy jól körül határolt akcióterületen a közterületek megújítása, közművek cseréje, a közterületen lévő épületek külsejének, homlokzatának megújítása; ○ örökségi jelentőségű területek fejlesztése, kulturális örökség védelme és őrzése; ○ Balesetmentes közlekedést szolgáló közútfejlesztések: (körforgalmú csomópontok, gyalogosátkelők (alul-felüljárók, forgalmi lámpás és kijelölt gyalogátkelőhelyek); forgalomcsillapított közlekedési övezetek, gyalogoszónák, buszsávok, mindezek elérhetőségét biztosító kerékpárutak építése; ○ Új belterületi utak, átkelőszakaszok építése vasúti kereszteződések kiváltása céljából; ○ meglévő zöldfelületek revitalizációja, zöldfelületek növelése, parkosítás, ○ településközponti barnamezők revitalizációja, új közfunkcióval való megtöltése. ○ Tervi és egyéb előkészítő feladatok támogatása (rendezési terv

⁴¹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	módosítása, engedélyezési, kiviteli, környezeti hatástanulmány, megvalósíthatósági tanulmány, régészeti feltárás, kisajátítás)
Az intézkedés régió specifikus szempontjai	<p>A régió városi funkciójú települési (különös tekintettel a megyei jogú városokra) szinte kivétel nélkül jelentősebb leromlott állapotú épületállománnyal és közterületekkel rendelkeznek a városközpontokban, amelyek megújulása az elmúlt években megkezdődött. Ugyanakkor, ezek szórványos, többnyire nem átfogó kezdeményezések. Az egységes nagyobb terület érintő megújítási projektek (programok) nem váltak jellemzővé a régió városaiban. Az épületek tulajdonosi struktúrája jelentősen megnehezíti a felújításokat. A központi területek közvetlen közelében lévő esztétikailag elűtő (pl. szocialista szakáruházak), funkció nélküli épületek, beépítetlen területek és esztétikai vagy fizikai állapottól fogva szanálásra megérett leromlott társadalmi megítélésű területek rontják a megújulásra érdemes területek megújulási esélyeit.</p> <p>A településközpontok megújítását elsősorban a lerobbant örökségi környezettel rendelkező, és a régészeti védelem alatt álló településrészekben kell ösztönözni: pl. Mosonmagyaróvár, Sopron, Győr (Széchenyi tér), Kőszeg, Nagykanizsa.</p> <p>A régióban jelentős igény mutatkozik a Zala és Vas megyét is érintő aprófalvas területeken a <i>mikro-térségi központokban</i> (tehát nem szükségszerűen a kistérségi központokban) potenciálisan megjelenő építészeti értékek funkcióváltással illetve használatba vonással történő hasznosítására, amelynek hatása lenne az aprófalvas területek népességmegtartó képességére.</p> <p>Különösen a megyei jogú városokban fontos a településen belüli közúti közlekedés-szervezés javítása, amit a gépjárművek számának növekedése okozta forgalomnövekedés, zsúfoltság tesz szükségessé.</p>
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> ○ helyi lakosság ○ az érintett településre látogató turisták ○ településrészen működő vállalkozások
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok és intézményeik • Központi költségvetési szervek és intézményeik • Non-profit szervezetek • közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik • a fenti szervezetek konzorciumai • Egy jól lehatárolható akcióterületen folytatott rehabilitációba partnerként be kell vonni az épületek tulajdonosait, akik magánszemélyek, vállalkozások lehetnek
A végrehajtás javasolt módja:	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
Projekt kiválasztási kritériumok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jogosultsági feltételek <ul style="list-style-type: none"> ○ Működtetés, fenntartás biztosítása ○ Célokhoz való illeszkedés ○ lakosság és non-profit szervezetek bevonása a tervezésbe és megvalósításba

	<ul style="list-style-type: none"> ○ költséghatékony megvalósítása <p>2. Szakmai kritériumok</p> <ul style="list-style-type: none"> • területhasznosítás – funkcióváltás • esztétikai hatások (klasszikus belvárosi projektek esetén) • közvetlen vagy közvetett munkahelyteremtés (elsősorban a szolgáltató szektorban) • hozzájárulás a turisztikai és befektetővonzás erősítéséhez 				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:	Vissza nem térítendő támogatás, bankkölcsön (EU Jessica)				
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	30 M Ft			
	Maximum:	600 M Ft			
	Saját forrás (%):	10 %			
Támogatandó projektek becsült száma:	20-25				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok) ⁴²					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	felújított épületek száma	-		önkormányzat	projekt megvalósítás előtt és után
	zöldfelületek nagysága	-		KSH, önkormányzat	projekt megvalósítás előtt és után
	felújított zöldfelületek aránya			önkormányzat	projekt megvalósítás előtt és után
	Csökkentett gépkocsiforgalmú vagy csak gyalogosforgalmú útszakaszok hossza	-		önkormányzat	projekt megvalósítás előtt és után
eredmény	Újépítésű (5 évnél nem régebben épület) épületek, lakások, szolgáltató és üzlethelyiségek száma	-		önkormányzat	projekt megvalósítás előtt és után
	lakások értékének növekedése			ingatlan adattár	projekt megvalósítás előtt és után
Eredmény	kereskedelmi-szolgáltató egységek száma	-		KSH, önkormányzat	projekt megvalósítás előtt és után
Előkészítés					
A támogatás igénybevételehez kidolgozandó tervdokumentációk:	Megvalósíthatósági tanulmány Építészeti vázlat				

⁴² A táblázatban való adatok mérése javasolt a támogatás megítéléséhez.

A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:	Építészkamara Kulturális Örökségvédelmi Hivatal ÖrökségRegionális Idegenforgalmi Bizottság Városvédő non-profit szervezetek
Egyéb javaslatok, megjegyzések:	

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás⁴³ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	<ul style="list-style-type: none"> • Integrált városrehabilitációs tevékenységek leromlott városi lakóterületeken vagy leromlással fenyegetett lakótelepeken
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Településfejlesztés
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A társadalmi polarizációval összefüggő városökológiai szempontból lemaradó területek fizikai és társadalmi leértékelődésének megállítása a folyamat visszafordítása. ○ A társadalmi és fizikai környezet javítása közösségi közreműködéssel, valamint a helyi lakosság életformájának és életszínvonalának megfelelő formában való fenntartása.
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Az intézkedés tartalmát olyan átfogó akció programok projektjei jelentik, amelyek elsősorban egy-egy helyi közösség érdekeit, értékeit szolgálja. A komplex integrált intézkedés fő célja az akcióterületen lakók életminőségének javítása a lehető legminimálisabb lakosságcsere árán.</p> <p>A tevékenységek nyomán lehetővé válik, hogy függetlenül a családok társadalmi helyzetétől elérhetőek és magas színvonalúak legyenek mindazon szolgáltatások, amelyek a kulturált szabadidő-eltöltést, a közösségi tevékenységeket szolgálják, valamint ezáltal erősítik a helyi közösségek kohézióját.</p> <p>Az intézkedés eredményeként a megszűnnek a kisebb nagyobb összefüggő gettósodás közelébe sodródott lakóterületek. Az alapinfrastrukturális ellátottság javítása, mint fő elem emeli az életminőséget. A lakhatatlan vagy sub-standard lakások felszámolása lehetővé teszi, hogy lakóik kevésbé koncentrált módon magasabb komfortfokozatú lakásokba költözzenek. A közösségi intézmények és szolgáltatások színvonalának emelése szintén része és fontos eleme a közösségi kohézió és a helyi identitás erősítésének.</p> <p>A különleges problémát jelentenek a lakótelepek. Kezelésüket az egységes építészeti forma és típusproblémák könnyítik meg (szigetelés, műszaki megújítás) ugyanakkor a tulajdonosi struktúra itt is hátrányosan érinti az egységes fellépés lehetőségét (a társasházi fellépések ennek megoldását jelenthetik).</p> <p>A beavatkozás releváns lehet azokon a történelmi városi területeken, melyek idővel a települések bővülésével a városok központi területei lettek. Településkép javítása, az épületek korszerűsítése elmaradt, ezeken településrészekben sok esetben szükséglakások, szociális lakások vannak. Fennáll a veszélye a teljes gettósodásnak, mely megelőzésre szükséges rehabilitációs</p>

⁴³ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>akciókat megvalósítani. Ilyen településrészek található Szombathelyen, Sopronban.</p>
<p>Támogatandó tevékenységek (projektek)</p>	<p>Csak a kijelölt akcióterületeken lehet projekteket támogatni amelyek témája:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Közterületek kialakítása, felújítása – beleértve a közmű hálózatot • Közintézmények felújítása, bővítése (amennyiben új, a rehabilitáció céljait elősegítő közösségi programokhoz kapcsolódik), közösségi helyiségek kialakítása • Kulturális, sport és szabadidős létesítmények felújítása, bővítése; • Több lakásos lakóépületek közös részeinek felújítása; • Lakóépületek bontása (különleges esetben, kizárólag olyan településfelfelújítások esetén, amelyeknél az elköltöztetett lakók legalább komfortos lakásba kerülnek, és szociális beilleszkedésüket külön programok segítik, melyeket a pályázat is tartalmaz • Tanulmányok, kiviteli tervek készítése a jelenlegi és a későbbi rehabilitációs szakaszokhoz kapcsolódóan <p><i>Szociális jellegű tevékenységek (ESZA típusú):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bűnmegelőzés, közbiztonság erősítés • Hátránykompenzáló oktatási programok (óvodától a felnőttképzésig) kialakítása • Ifjúsági és szabadidős programok kialakítása • Munkaerőpiaci beilleszkedést elősegítő tevékenységek • Családsegítő szolgáltatások • A helyi kis és középvállalkozások tevékenységét erősítő programok, inkubáció • Közösségépítés • Társasházak, lakásszövetkezetek szakmai működésének segítése tanácsadási rendszeren keresztül
<p>Az intézkedés régió specifikus szempontjai</p>	<p>Az intézkedésre legnagyobb igény valószínűleg a régió öt megyei jogú városában van, nagyságuknál fogva itt érik el a szociálisan veszélyeztetett területek a támogatható kritikus méretet és paramétereit:</p> <p>A beavatkozási célterület lakossága legalább 1000 fő, és az alábbi 10 indikátorból az akcióterület legalább 3 kritériumot kell teljesítsen (legalább két szociális és legalább egy fizikai jellegű kritériumot):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Telepes lakásmód jellemző a területre ▪ Az akcióterületen a tartós munkanélküliség meghaladja a régió öt megyei jogú városának átlagát ▪ Az inaktívak aránya alacsonyabb, mint a régió öt megyei jogú városának átlaga ▪ Roma kisebbség arány meghaladja a 10%-t ▪ A diplomások aránya nem éri el a 10%-t a 24 év feletti korosztályban ▪ Régiós átlagot meghaladó a csak általános iskolai végzettséggel (szakképesítéssel nem) rendelkezők aránya ▪ A városon belül a bűnesetek legalább 5%-a itt koncentrálódik ▪ Leromlott épületállomány (az épületek megépítésük óta nem estek át jelentősebb megújításon) ▪ Zöldterületek állapota leromlott

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az öregedési index meghaladja az öt város átlagát ▪ A lakások eladási ára nem éri el a régió összes városának átlagértékét ▪ A lakások hőszigetelése nem vagy egyedileg megoldott, a lakások kevesebb mint 20 hőszigetelt 				
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> ○ települések lakossága ○ lakóterületek lakossága 				
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok és intézményeik • non profit szervezetek • vállalkozások • közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik • a fenti szervezetek konzorciumai 				
A végrehajtás javasolt módja:	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltn, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás 				
Projekt kiválasztási kritériumok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jogosultsági feltételek <ul style="list-style-type: none"> • Működtetés, fenntartás biztosítása • Akcióterületre vonatkozó követelményeknek való megfelelés • A közösségi részvétel biztosítása a tervezés, megvalósítás és a működtetés szintjén 2. Szakmai kritériumok <ul style="list-style-type: none"> • Életminőséget javító hatások • Munkahely teremtési hatás • Új közösségi funkciók létrehozása • Elért energiahatékonyság mértéke 				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Nem releváns				
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:	Vissza nem térítendő támogatás				
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	100 M Ft			
	Maximum:	1000 M Ft			
	Saját forrás (%):	10 %, de projekt típusonként változhat			
Támogatandó projektek becsült száma:	10-12				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok) ⁴⁴					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság

⁴⁴ A táblázatban való adatok mérése javasolt a támogatás megítélésekor.

Kimenet (output)	Felújított épületek száma			önkormán yzat	projekt megvalósítás előtt és után
	Komfort nélküli lakások aránya			KSH	projekt megvalósítás előtt és után
Eredmény	Kulturális és sportesemények száma (db)			Önkormá nyzat	projekt megvalósítás előtt és után és minden 5.évben
	Egy lakószobára jutó lakosok száma háztartásokban			KSH	projekt megvalósítás előtt és után
	Bűnesetek száma			Helyi rendőr- kapitány- ságok	projekt megvalósítás előtt és után és minden évben
Hatás	Migrációs egyenleg (elvándorlás csökken –azaz a megtartó képesség erősödik) (Fő)			KSH	projekt megvalósítás előtt és után
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Szociális bizottságok Kulturális Örökségvédelmi Hivatal			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás⁴⁵ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Kistelepülések infrastrukturális fejlesztése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Településfejlesztés
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Az élet minőség javítása érdekében a kistelepülések infrastrukturális fejlesztése, mely a következő tevékenységeket támogathatja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Belterületi földutak szilárdburkolatú úttá való fejlesztése, rossz minőségű, lyukas belterületi utak korszerűsítése; járdaépítés, indokolt esetben nagy forgalmú út mellett önálló kerékpárút építése; ▪ ivóvízszolgáltatás bővítése; ▪ Tömegközlekedést szolgáló infrastruktúra fejlesztése (megállók, P+R parkolók, kerékpártárolók) a településeken ▪ Kockázat-megelőzéshez kapcsolódó fejlesztések: települési vízvezető beruházások (pl. csapadékvíz-elvezetés belterületen), különösen a hegyvidéki, vízfolyás mellett lévő településeken, illetve kapcsolódva a

⁴⁵ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>Környezet és Energia OP-ban megvalósuló záportárolók építéséhez;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szélessávú telekommunikációs hálózat bevezetésének ösztönzése ▪ A vidéki örökség megőrzése és korszerűsítése <ul style="list-style-type: none"> a) Legalább helyi védelemmel rendelkező, szabadon álló épület külső és belső felújítása és korszerűsítése, legalább helyi védelem alatt álló építmény bemutatathatóvá tétele; b) Legalább helyi védelem alatt álló településszerkezeti egységek, épületek (minimum három elemből álló egység) külső felújítása; c) A természeti és a történelmi tájkép, és az azt alkotó táji elemek állapotának javítását, ill. kialakítását célzó fejlesztések támogatása; d) Alapvetően a helyben megtermelt mezőgazdasági termékek értékesítési feltételeinek javítása céljából új piacok létrehozása, meglévők fejlesztése, bővítése, ill. átalakítása, az előírásoknak történő megfeleltetése; <p>Integrált kistelepülési közösségi és szolgáltató tér (kulturális) kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Helyiség kistelepülési szinten alapvető egészségügyi, szociális szolgáltatások ellátásához ○ kiállító- és előadóterem funkció ○ klubhelyiség, ○ közös helyiség civil szervezeteknek ○ nyilvános internet elérhetőséget biztosító információs pont ○ könyvtári szolgáltatás (vagy „bibliobusz”-megálló) ○ esetleg konyhát a rendezvények kiszolgálásához ○ nem feltétlenül egy létesítményben: 5-6 elemű szabadterei játszótér és füves sportpálya vagy sportudvar kiszolgáló létesítményekkel. <p>A szennyvízcsatornázás, mint feladat a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése fejezetben található.</p>				
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Mivel a régió nagy része aprófalvas térség ezért nagy szükség van kisléptékű települési infrastruktúra-fejlesztés támogatására. Preferált az elmaradott kistérségekben lévő települések támogatása.				
Kapcsolódás más regionális szinten fontos intézkedéshez	Települési környezetvédelmi fejlesztések, különösen a 2000 lakos egyenérték alatti szennyvízberuházások támogatása, valamint a kistelepülések elérhetőségét javító közlekedési fejlesztések, illetve szociális, egészségügyi, oktatási alapinfrastruktúra fejlesztések.				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás	Mivel a fejlesztések többnyire pontszerűek, egy-egy településen fejtik ki hatásukat, ezért számottevő régió határon átnyúló hatása nincs a beavatkozásnak.				
Támogatandó projektek becsült száma:	250-300				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok) ⁴⁶					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Támogatott infrastrukturális projektek száma				

⁴⁶ A táblázatban való adatok mérése javasolt a támogatás megítéléséhez.

Eredmény	Migrációs egyenleg (Be és elvándorló lakónépesség különbsége)			KSH	
Előkészítés					
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Kulturális Örökségvédelmi Hivatal			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Az intézkedések egy részét a Vidékfejlesztési program támogatja, kérdéses a belterületi utak fejlesztése, kistelepüléseken belüli csapadékvíz-elvezetések, járdaépítések, ivóvízszolgáltatáshoz kapcsolódó fejlesztések támogatása. Ez utóbbiakat finanszírozhatnák a hazai források, folytatva a megyei decentralizált támogatásokat programját.					

VIII. Turizmus

Készült a regionális, megyei helyzetelemzés és koncepció, valamint a régió Turisztikai fejlesztési stratégiájának (2007-13) felhasználásával készült.

Célok, melyek illeszkednek a régió turisztikai fejlesztési stratégiájához:

- A rendelkezésre álló szabad turisztikai kapacitások kiaknázása, további turisztikai „fehér foltok” aktiválása és új célcsoportok megnyerése. *„Több vendéget, de nem tömeget!”*
- A meglévő vendégkör tartózkodási idejének és költési indexének növelése az igényes szolgáltatások erősítésén keresztül. *„Több bevételt, de nem igénytelenséget!”*
- Erős belső kohézió, együttműködés és képzett személyeken nyugvó szolgáltatói rendszer kialakítása a megfelelő szinergiahatás eléréséhez. *„Több összhangot, de nem egyformaságot!”*

Célok számszerűsítése, indikátorok prioritás szinten:

22. Táblázat Turizmus indikátor táblázata

Indikátor típusa	Indikátor (megnevezés és mértékegység)	Alap (2004)	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
hatás	Idegenforgalmi adó bevétel mértékének alakulása (Mft)	-	20%-os növekedés	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
Hatás	Szálláshelyek kihasználtsága (%)	-	Átlagosan 10%-os növekedés	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
hatás	Vendégek átlagos tartózkodási ideje (nap)	3,5	3,9	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
eredmény	Vendégéjszakák száma (fő)	3591	4300	KSH	a programozási időszak kezdetén, közepén és végén
output	Megvalósított vonzerő fejlesztések száma	0	50	IH	évente
output	Megvalósított turisztikai együttműködések (klaszterek, desztinációs menedzsment szervezetek, témautak)	1	20	IH	évente

Prioritás leírása

A célok elérésének a régió sajátos természeti, történelmi és kulturális örökségének értéktudatos és komplex megőrzésén és védelmén kell alapulni. Szükséges ezen értékekre építő vonzerők klaszter jellegű együttműködésben megvalósuló új, egyedi arculatú, magas minőségű fejlesztése.

- a termálvízkincsre alapozott egészségturisztikai és rekreációs fejlesztéseket; valamint a rehabilitációs szolgáltatások beruházásait,
- a történelmi emlékek és kulturális értékek egymásra épülő, egymást kiegészítő

integrált fejlesztési láncolatát;

- a tájegységekre jellemző ökoturisztikai, kistérségi alapon szervezett tematikus programok, szolgáltatások támogatását;
- a régió turisztikai intézményrendszerének megújítását (desztinációs menedzsment szervezetek felállítását).

VIII.1. Pannon-termál program kiszélesítése

A régió természeti környezete jellegzetes arculattal, egyediséggel rendelkezik a gyógyvizeket illetően, hiszen mind minőségében, mind mennyiségében jelentős a készlet, valamint itt található Európában egyedülként, a fürdőzésre egész évben alkalmas hévízi-tó is.

A termál- s gyógyturizmus nemzetközi szintű versenyképességnek megőrzése szempontjából kiemelt fontosságú a jelentős fürdőkben a szolgáltatási kínálat, illetve a települési környezet minőségének javítása, a gyógyászati szolgáltatások fejlesztése, az egyedi arculatos biztosító fürdőfejlesztés és az értékesítés, működtetés javítása érdekében a fürdők közti együttműködés fejlesztése.

VIII.2. Pannon kulturális utak

A *kulturális- és az örökségturizmus* fejlesztését illetően fontos a turisztikai kínálat sokszínűségének biztosítása. A világörökség helyszínéül szolgáló Pannonhalmi Főapátság, öröksége sokszínű kultúra, a történelmi múlt tárgyi és szellemi emlékei a régió sok térségének értékes, de többségében még kihasználatlan potenciálját jelentik.

A történelmi és kulturális örökség épített elemeinek (kastélyok, várak, különböző korú egyéb örökségépítészeti emlékek) állagvédelme utáni hasznosítása (pl. Várszínház, Kőszeg) és a hagyományok továbbélését szolgáló fesztiválok (pl. Savaria Történelmi Karnevál, Szombathely; Nemzetközi Folklórfesztivál, Sárovar), a történelmi korok megidézése (pl. Barokk Varázs, Győr), illetve egy-egy történelmi személy (pl. Liszt Fesztivál, Sopron, Haydn: Fertőd), régészeti lelőhelyek (pl. Sé, Zalalövő, Szombathely) köré fűzött kulturális csomagok jelenleg pontszerűen jelentkeznek a régióban.

A jelentős termál- és egészségturisztikai, valamint konferenciakereslettel rendelkező települések számára azonban jelenleg problémát jelent, hogy különösen a téli időszakban nincsenek a vendégek számára elérhető kulturális rendezvények és események, és az egyéb kulturális attrakciók látogathatósága sem megoldott, gyakran a múzeumok egy része a főszezonon kívüli időszakban zárva tart. A kulturális kínálat, így a múzeumok bemutatóinak fejlesztése mindenféleképpen fontos, hogy a régióba látogató turisták egy teljesebb, változatos élménycsomaggal gazdagodjanak.

A szezonális és turizmus területi koncentrációjának oldása érdekében szükséges a Pannon Kulturális Út részeként a turisztikai kínálat fejlesztése, melyek nemzetközi hálózatok részeként is működhetnének (pl. Szent Márton Út).

VIII.3. Tájegységi ökoturisztikai (aktív) programok fejlesztése

A természeti, táji adottságok turisztikai lehetőségeinek kiaknázása kifejezetten az öko-, aktív turisztikai elemeket jelenti, mégpedig a megyére jellemző táji sokszínűség bemutatásával. Ennek érdekében kell támogatni az un. tájegységi programcsomagokban a kisebb fejlesztéseket, melynek része a kultúrtájak örökségének bemutatása. A szigetközi táj, a

Rábaköz, a Hetés, az Őrség, a Vendvidék, vagy akár a Kis-Balaton és más térségek sajátos természeti jelleggel bírnak, ahol az aktív turizmus (pl. lovas-, vízi-, kerékpáros, horgász-) területén új termékeket kell fejleszteni a különböző vendégkörnek. Az ökoturisztikai programcsomagokon kiemelt feladat a turisztikai szálláshelyek minőségi fejlesztése, valamint a turisztikai vonzerők elérhetőségének biztosítása, a tájékoztató és az információs, informatikai rendszerek fejlesztése.

VIII.4. Kereskedelmi szálláshelyek és szolgáltatásaik mennyiségi és minőségi fejlesztése

A szálláshelyek és szolgáltatások minőségi fejlesztése alapja a turisták vonzásának, illetve a turizmusból származó jövedelmek növelésének. Fejlesztések leginkább a turisztikailag frekvenciált térségekben kívánatosak, ahol a várható turisztikai látogatószám növekedés korlátja a szálláshelyek hiánya lehet.

VIII.5. Turisztikai menedzsment rendszer fejlesztése a tematikus utak és a területi alapú együttműködések menedzseléséhez, értékesítéséhez

A jelenlegi egyes turisztikai szolgáltatások területi szóródásait és elérhetőségének egyenlőtlenségének felszámolását segítik elő a *desztinációs menedzsment szervezet(ek)*, mely(ek) a már meglévő intézményrendszerre (Regionális Marketing Igazgatóság, Regionális Idegenforgalmi Bizottság, Pannon Termál Klaszter, civil szervezetek) épülve hatékonyan segítik a Nyugat-dunántúli Régió turisztikai vonzerejének mind szélesebb körű propagandáját, e-turizmus portálok és közös foglalási rendszerek kialakításával.

Regionális szintű finanszírozási terv 2007-13:

Millió Ft

23. Táblázat

Intézkedések/ beavatkozások	Finanszírozási program	EU forrás	Összes fejlesztés	EU támogatás	Hazai állami támogatás	Becsült saját erő	
						Önkormányzati	magán
Pannon-termál program kiszélesítése	ROP	ERFA	12 650	9 350	1 650	1 650	0
Pannon kulturális utak	ROP	ERFA	16 100	11 900	2 100	2 100	0
Tájegységi ökoturisztikai (aktív) programok fejlesztése	ROP	ERFA	4 025	2 975	525	525	0
	UMVT	EMVA	2 833	2 125	375	125	208
Kereskedelmi szálláshelyfejlesztés	ROP	ERFA	5 250	2 975	525	0	1 750
Turisztikai menedzsment rendszer fejlesztése	ROP	ERFA	1 500	850	150	0	500
összesen			42 358	30 175	5 325	4 400	2 458

Intézkedések, beavatkozások

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás⁴⁷ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Pannon-termál program kiszélesítése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Turizmus
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A termál- és gyógyturizmusból származó bevételek növelése; ○ Termál- és gyógyturizmusra épít települések vendégéjszakáinak növelése;
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A nemzetközi turisztikai piacon való versenyképességük megőrzése érdekében szükséges a már meglévő, de hiányos szolgáltatási struktúrával bíró gyógy- és termálfürdőkben (pl. Hévíz, Balf, Bük, Sárvár, Zalakaros, Lenti, Kehidakustány, Mosonmagyaróvár) a célcsoport specifikus <i>gyógyászati szolgáltatások</i> és azok színvonalát emelő fürdő környezet minőségének fejlesztése.</p> <p>Az egészségmegőrzést, kényeztetést segítő wellness szolgáltatások mellett szükséges a gyógyászati szolgáltatások színvonalának fejlesztése, amit a gyógyfürdővel rendelkező városok (pl. Csorna, Kapuvár, Sárvár) egészségügyi szolgáltatásaival összehangolt fejlesztésnek kell biztosítania.</p> <p>Az egészségturisztikai kínálat fejlesztésében fontos feladat a fürdők tematikus, vagy szolgáltatás alapú specializációja, a kisebb fürdők számára a piaci rések megtalálása. Ez a kisebb fürdők, vagy indokolt esetben új fürdő további fejlesztését jelentik.</p> <p>Az értékesítést és a vendégek megnyerése érdekében kell folytatni a termál- és gyógyturizmusban érdekelt szervezetek klaszter alapú együttműködéseket (pl. közös bérletek, marketing).</p> <p>A szolgáltatási színvonal javításának elengedhetetlen feltétele régió közép-felsőoktatási kínálatából hiányzó egészségturisztikai szolgáltatásokat magas szinten támogatni bíró képzési rendszer megújítása és az ápolók, orvosok szakirányú, idegen nyelvi továbbképzése.</p> <p>A meglévő infrastruktúrák fejlesztése a megújuló energiaforrások felhasználásával (pl. a fűtőkorszerűsítés kapcsán napenergia, hulladékhő-hasznosítás, stb.) az egészségesebb környezet megőrzéséhez is hozzájárul.</p> <p>A gyógy-, és termálfürdők csak akkor lehetnek sikeresek, ha kapcsolódik hozzájuk megfelelő színvonalú szálláshely és vendéglátás, valamint kulturális környezet.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Termál- és gyógyfürdők szolgáltatási színvonalának fejlesztése; ○ Kiemelt termál- és gyógyfürdőhelyek (pl. Hévíz, Balf, Bük, Zalakaros, Lenti, Kehidakustány) települési környezetének fejlesztése – valószínű ezt a tevékenységet a település-központ fejlesztési program finanszírozza ○ Gyógyászati szolgáltatások fejlesztése a gyógyfürdőkben; ○ Termál- és gyógyfürdőkkel együttműködő egészségügyi szolgáltatatók gyógyvízre épülő gyógyászati célú szolgáltatásainak és szükséges infrastruktúrájának fejlesztése; ○ Termál- és gyógyfürdők energiaellátási rendszerének megújítása,

⁴⁷ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>különös tekintettel a megújuló energiaforrások felhasználásra;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ a támogatott turisztikai vonzerők használatához közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, pl. bekötő utak, közterületek, parkok, közbiztonság javításához kapcsolódó beruházások; ○ <i>A teljes költségvetés 10 %-ig elszámolhatók</i> a termékek, szolgáltatások bemutatását, értékesítését segítő marketing tevékenység (kiadvány) és kapcsolódó informatikai fejlesztések támogatása (honlap, szálláshely foglalását segítő informatikai eszköz, szoftver), valamint a látványosság környékén a turisták tájékozódását elősegítő információs eszközök, táblák elhelyezése. ○ Termál- és gyógyfürdők munkatársainak képzése; ○ Termál-, és gyógyturizmushoz kapcsolódó képzési programok kidolgozása, adaptálása a régióban;
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<ul style="list-style-type: none"> ○ Elsődlegesen a nemzetközi szinten is jelentős (magas látogatószám), vagy exkluzív örökségi környezetet nyújtó fürdők (Balf) gyógyászati, wellnes szolgáltatásainak, valamint települési környezetének a fejlesztése fontos: Hévíz, Balf, Bük, Zalakaros, Sárvár, Lenti, Kehidakustány, Mosonmagyaróvár ○ Másodsorban a többi meglévő fürdő piaci réseket, egyedi szolgáltatásokat, magasabb színvonalú wellnes, illetve gyógyászati szolgáltatást biztosító fejlesztése ○ Harmadsorban javasolt csak új fürdők építésének a támogatása. ○ Csornán, Kapuváron, Sárváron javasolt a kórházak gyógykezeléseit a gyógyfürdők fejlesztésével harmonizálni.
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Gyógyulni vágyó betegek ○ Turisták (fiatalok, családostok, idősök) ○ Helyi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok és intézményeik (pl. kórházak) • Központi költségvetési szervek és intézményeik (pl. kórházak) • non profit szervezetek • közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik (pl. termál- és gyógyfürdők) • a fenti szervezetek konzorciumai
A végrehajtás javasolt módja:	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
Projekt kiválasztási kritériumok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jogosultsági feltételek <ul style="list-style-type: none"> • Működtetés, fenntartás biztosítása 2. Szakmai kritériumok <ul style="list-style-type: none"> • Gazdaságossági hatás; • Látogató szám növelés; • egész éves munkahelyteremtés; • egyedi arculatú fejlesztések (USP); • szálláshelyekkel való állandó együttműködés kialakítása;

Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		A fejlesztések során figyelembe kell venni a régió határain kívül lévő burgenlandi, stájer, szlovén és Balaton környéki konkurencia kínálatát Továbbá javasolt együttműködések, közös értékesítések, képzések, marketing kialakítása a szomszédos régiók fűrdőivel.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	20 M Ft			
	Maximum:	500 M Ft			
	Saját forrás (%):	30-50 %			
Támogatandó projektek becsült száma:		25-30			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Támogatott fűrdők száma	-	25-30	Irányító Hatóság	kétévente
Eredmény	Támogatott projektekben a látogatók száma	-	20%-os növekedés	Irányító Hatóság	Kétévente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány Üzleti terv			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Regionális Idegenforgalmi Bizottság Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság Pannon Termál-klaszter			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
Az egészségturizmushoz kapcsolódó további fejlesztések támogatásának elhelyezése szükséges: pl. soproni szívkezelések utáni rehabilitációs intézmény					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás⁴⁸ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Pannon kulturális utak
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Turizmus
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A turisztikai szezon meghosszabbítása érdekében a történelmi, szellemi értékek igazi attrakcióvá fejlesztése; ○ A vendégek számának növelése a kulturális örökségben gazdag településeken örökség; ○ A történelmi értékek megóvása, a regionális, helyi identitás erősítése;
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Kulturális turizmus összehangolt fejlesztése szükséges a régióban. Ez egyrészt örökségek turisztikai célú fejlesztését jelenti, valamint olyan fejlesztéseket, melyek egy kulturális turisztikai út részeként kínálatba szervezhetők. Továbbá szükséges a kulturális rendezvényeket a termál- és gyógyturisztikai helyek kínálatához illeszteni.</p> <p>A régióknak vannak olyan egyházi kiemelt kulturális örökség értékei, melyek turisztikai szempontból is jelentősek és felújítása elengedhetetlen állapot és az értékek hosszú távú megóvása érdekében.</p> <p>A történelmi emlékeknél, különösen, a kastélyoknál, váraknál, múzeumoknál az állagmegóvás mellett elengedhetetlen új látogatóbarát turisztikai célú kínálat kialakítása.</p> <p>Az épített értékekre építő turisztikai kínálatot bővíti a szellemi értékek bemutatása, ami szükségessé teszi a nemzetközi jelentőségű és a helyi kínálatot kiegészítő rendezvények megszervezését.</p> <p>A turisztikai kínálat fejlesztésénél törekedni kell az interaktív bemutató eszközök használatára.</p> <p>Az értékek fenntarthatóságának biztosításához szükséges maximális látogatói korlátok meghatározása és a szükséges megközelíthetőségi (tömegközlekedéssel is), parkolási, higiéniai infrastruktúrák biztosítása.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<p>Az alábbi tevékenységek támogatásakor előnyben részesülnek azok, ha részei egy tematikus útnak, vagy meghatározó elemi egy térség turisztikai kínálatának.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kastély és várak, nemzetközi jelentőségű templomok (pl. Lébény, Ják) egyházi létesítmények értéknövelő megújítása és elsősorban turisztikai funkciókkal való bővítése, amely hozzájárul új munkahelyek teremtéséhez; ○ a felújításhoz kapcsolódó infrastrukturális beruházások; ○ látogatóbarát szolgáltatások fejlesztése (vendégfogadó területek kialakítása); ○ turisztikai funkciók (pl. gyűjtemény bemutatására alkalmas többfunkciós terem, kiállítótér, kiállítások, konferencia terem, stb.) kialakítása; ○ kastélykert, illetve a várhoz tartozó park felújítása (pl. burkolatok, utcabútorok, díszvilágítás, növényzet javítása),

⁴⁸ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p style="text-align: center;">látogathatóvá tétele.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ múzeumok és régészeti lelőhelyek látogatóbarát szolgáltatásainak fejlesztése és szükség esetén felújítása, illetve bővítése, annak érdekében, hogy a múzeumok látogatottsága és szolgáltatási színvonala növekedjen, illetve foglalkoztatási bővítő szerepe erősödjön. Ezen belül különösen fontos az élményelemekkel, újszerű, kreatív, interaktív bemutatási módszerek bevezetésével kapcsolatos beruházások megvalósítása; ○ nemzetközi jelentőségű és turisztikai szempontból meghatározó településen kulturális fesztiválok helyszíneinek infrastrukturális fejlesztése (pl. kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése, rendezvényterek biztosítása, kialakítása, hang- és fénytechnikai fejlesztések, közbiztonsági elemek, fesztiválhelyszínek kialakítása) annak érdekében, hogy növekedjenek a látogatók száma és új, fenntartható munkahelyek keletkezzenek; ○ Kastélyok, várak, múzeumok, fesztivál helyszínek energiaellátási rendszerének megújítása, különös tekintettel a megújuló energiaforrások ○ kulturális témájú, helytörténeti emlékekhez kapcsolódó turisztikai célú témaparkok fejlesztése; ○ felhasználásra; ○ a támogatott turisztikai vonzerők használatához közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, pl. bekötő utak, közterületek, parkok, közbiztonság javításához kapcsolódó beruházások; ○ kastélyok, várak, múzeumok turisztikai láttnivalójával foglalkozó munkatársainak képzése; ○ akadálymentesítés a látogathatóság biztosítása érdekében; ○ A teljes költségvetés 10 %-ig elszámolható a termékek, szolgáltatások bemutatását, értékesítését segítő marketing tevékenység (kiadvány) és kapcsolódó informatikai fejlesztések támogatása (honlap, szálláshely foglalását segítő informatikai eszköz, szoftver), valamint a látványosság környékén a turisták tájékozódását elősegítő információs eszközök, táblák elhelyezése.
<p>Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ A régió turisztikai vonzerejében kiemelt jelentőségű kastélyok (fertői Eszterházy Kastély, majd a körmendi Batthyány kastély) értéknövelő megújítása és elsősorban turisztikai célú hasznosítása ○ a fertői kastély felújítását a világörökségi területek fejlesztési célja is indokolja. <p>A régió 3 kiemelt kastélyához kapcsolódóan a turisztikai látogathatóságot jelentősen emelő és az adott térség turisztikai látványosságban kiemelkedő vonzerőt jelentő kastélyok, várak fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kőszegi vár ○ Egervári vár <p>Nemzetközi jelentőségű templomok: pl. Ják, Lébény</p> <p>Római út bemutatathatóvá, turisztikai attrakcióvá tétele Szombathelyen és közvetlen környezetében (Iseum rekonstrukciója, romakert fejlesztése)</p>

	<p>Sopronban Tűztorony látogató központ fejlesztése</p> <p>Rendezvény helyszínek fejlesztése különösen a turisztikai frekvenciát településeken, pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kőszegi várszínház ○ Zalaegerszegi Alsóerdei Nyári Színház fejlesztése, ○ Sárvári Várban fedett kamaraszínház létrehozása, illetve Sárváron a csónakázó tónál víziszínpad megvalósítása, ○ Győrben a Lócsei Fehér Szalon Alapítvány fejlesztési tervének realizálása (színháztér, kiállító hely teremtése) ○ Savaria karneválhoz kapcsolódó fejlesztés ○ Liszt fesztiválhoz kapcsolódó előadó helyszín fejlesztése ○ Rákóczi hagyományörző fesztivál Győrvár-Egervár térségében, ○ Fertőrákosi kőfejtő, barlangszínház <p>Kisebb kulturális rendezvények támogatása, melyeket a megyei közgyűlés, az OKM, települési önkormányzatok, esetleg decentralizált turisztikai célleírányzat támogathatnának.</p> <p>Múzeumok, gyűjtemények, kiállítóterek interaktív fejlesztése: pl. a meglévő múzeumok korszerűsítése (Xantus János Múzeum – Győr, Püspöki kastély – Szany, Győrben ipari örökségek múzeuma).</p> <p>Témaparkok fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Széchenyi történelmi témapark (Nagycenk) ○ Fertőrákosi Kőfejtő <p>Kulturális téma utak fejlesztése, mely több kisebb örökségi helyszín, múzeum, rendezvényter fejlesztését jelenti. Alapvetően vidéki örökség helyszínek, ezért javasolt annak részeként támogatni, a kiemelt beruházások megvalósulhatnak a központi programból, pl:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Irodalmi emlékek ○ Liszt Ferenc kulturális út ○ Szent Márton útja, Katonák útja, ○ Rómaiak útja - Borostyánkő út Zalalövői szakasz kialakítása ○ Rába menti kastélyok ○ Deák Ferenc hagyományok csokorba fűzése (Söjtör-Kehidakustány-Zalaegerszeg)
Célcsoportok:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Turisták (fiatalok, családok, idősök) ○ Helyi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok és intézményeik (pl. múzeumok) • Központi költségvetési szervek és intézményeik (pl. várak) • non profit szervezetek • közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik • a fenti szervezetek konzorciumai
A végrehajtás javasolt módja:	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök

	6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás				
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek				
	<ul style="list-style-type: none"> • Működtetés, fenntartás biztosítása 				
Projekt kiválasztási kritériumok	2. Szakmai kritériumok				
	<ul style="list-style-type: none"> • Gazdaságossági hatás; • Látogatói létszám növelés; • egész éves munkahelyteremtés; • egyedi arculatú fejlesztések (USP); • szálláshelyekkel, vendéglátóegységekkel való állandó együttműködés kialakítása; • turisztikai láncba, vagy helyi kínálatba való illesztés; • értékmentés; 				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		A fejlesztések során figyelembe kell venni a régió határain kívül lévő burgenlandi, stájer, szlovén és Balaton környéki várakat, kastélyokat, örökségeket. Javasolt a marketing tevékenységet úgy szervezni, hogy egymás kölcsönös kínálata megvalósuljon és tematikusan összeszervezve kínálják a látogatóknak.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	20 M Ft			
	Maximum:	4.000 M Ft			
	Saját forrás (%):	10 %			
Támogatandó projektek becsült száma:		12-15			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Kulturális célú turisztikai vonzerők	-	12-15	IH	kétévente
Eredmény	Támogatott projektekben a látogatók száma	-	50%-os növekedés	IH	Kétévente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Megvalósíthatósági tanulmány Üzleti terv			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Regionális Idegenforgalmi Bizottság Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság KVI Jelentősebb turisztikai helyszínek fejlesztéséért felelősökkel való konzultáció (Sopron, Győr, Kőszeg, Szombathely, Egervár, Zalaegerszeg) Kulturális Örökségvédelmi Hivatal			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					

Kérdéses, hogy mely intézkedés támogatja majd a örökségi jelentőségű városi területek turisztikai célokat is szolgáló fejlesztését, örökségek értékmegőrzését.

Mivel 2004-06-os EU támogatással megújul a keszthelyi Festetich kastély, a sárvári vár és a Pannonhalmi Apátság, ezért ezek a létesítmények nem jelentenek prioritást a 20007-13 közti támogatások odaítélésekor.

A fenti területeket ki kell zárni az ÚMVT vidéki örökség intézkedés támogatható területei közül.

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás⁴⁹ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Tájegységi öko-, aktív turisztikai programok fejlesztése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Turizmus
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A vidéki térségek természeti értékekre, helyi termékek értékesítésére épülő turisztikai termékek fejlesztése; ○ A vendégéjszakák növelése a vidéki térségekben;
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>A vidéki térségek és ezen belül is a természeti értékekben gazdag területek (nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek által érintett térségek) számára jelentős fejlődési lehetőséget kínál a turizmus fejlesztése. Ezekben a térségben mezőgazdasági termékeket termesztnek és ápolják kulturális hagyományaikat. A turizmus szempontjából ezért ideális terepet nyújtanak az ökoturizmusra, az aktív turizmusra és nem utolsósorban a mezőgazdasági termékeket, illetve a termelés bemutatására épülő agro-turizmusra.</p> <p>Ezért javasolt a vidéki térségekben a fentiekben jelzett turisztikai termékek fejlesztése. A turisztikai termékek együttesen nyújtják a kapcsolódáshoz, sportoláshoz, szórakozáshoz, a helyi értékek megismeréséhez kapcsolódó szolgáltatásokat (vonzerőt) és a megfelelő minőségű szálláshelyet, vendéglátóhelyet, természeti és épített környezetet. Ahhoz, hogy egy térség turisztikai szempontból vonzó legyen, az előbbieken jelezett szolgáltatásoknak együttesen kell rendelkezésre állniuk, ezért javasolt a kapcsolódó tevékenységek térségi alapú integrált, (azaz több projektet összefogó) fejlesztésük.</p> <p>Mivel a turisták költségének nagy része a szálláshelyeken realizálódik, ezért a látogathatóság szempontjából fontos, hogy megfelelő minőségű szálláshelyek álljanak rendelkezésre az adott térségben. A vidéki területeken elsősorban a helyben lakó magánszemélyek, mezőgazdasági vállalkozók vendéglátási, szállásszolgáltatási tevékenységének támogatása a cél, amely a helyi erőforrásokat és a gazdaságos működtetést tekintve kisméretű szálláshelyfejlesztést indokol.</p> <p>Az értékek fenntarthatóságának biztosításához szükséges maximális látogatói korlátok meghatározása és a szükséges megközelíthetőségi (tömegközlekedéssel is), parkolási, higiéniai infrastruktúrák biztosítása.</p> <p>Az intézkedés megvalósítását a regionális operatív program és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Terv finanszírozza.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<p>Az alábbi tevékenységeket térségi alapon összehangolt integrált programok részeként kell támogatni. A programok elkészítésére vonatkozó támogatási felhívás a támogatásra javasolt kistérségi fejlesztési tanácsok, vagy az általuk kijelölt, az adott térség turizmusát szervező non-profit szervezet számára szólna. Ők adhatnának be fejlesztési programot, melyeknek tartalmazniuk kell a programok részeként támogatására javasolt projektek leírását. A projektek az alábbi tevékenységek valamelyikének megvalósítását szolgálhatják.</p> <p><u>Regionális operatív program által támogatható tevékenységek</u></p> <p>Öko-turisztikai, rekreációs célokat szolgáló jelentős vonzerők:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ természeti, kulturális értékek bemutatását szolgáló látogatóközpontok,

⁴⁹ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

oktató bázisok;

- turisztikai célú kerékpárutak építése;
- turisztikai célú kisvasutak fejlesztése;
- fedett lovardák építése;
- vízi turizmushoz kapcsolódó csónakkikötők építése, viharjelzők kiépítése (pl. Fertő-tó, Balaton);
- természetes vizekhez kapcsolódó strandok építése.
- vitorlaskikötő építése egyesületi formában, feltéve, ha vállalják oktatási klub működtetését;
- kalandparkok, játék parkok építése;
- 10.000 lakos feletti városokon belül tanösvények, sétautak kiépítése;
- támogatott turisztikai vonzerők használatához, borutakhoz közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, pl. bekötő utak, közterületek, parkok, közbiztonság javításához kapcsolódó beruházások;
- A támogatott projektek részeként maximum a költségvetés 10%-ban elszámolható a turisztikai szolgáltatások működtetését végző munkatársak szakirányú képzése

Javasolt maximálisan adható támogatás: 400 M Ft.

Beavatkozási terület: A régió teljes területe.

Új Magyarország Vidékfejlesztési program által támogatható tevékenységek

Falusi szálláshelyek fejlesztése

6-20 fő kapacitású magán és fizetővendéglátó-hely fejlesztése és a szálláshely által nyújtott turisztikai célú szolgáltatás támogatása.

Javasolt maximálisan adható támogatás: 20 M Ft.

Beavatkozási terület:

A III. tengely során támogatásban részesülő vidéki térségek összes települése, kivéve 110/1997 (VI: 25.) Korm. rendelet 1. sz. mellékletében felsorolt kiemelt gyógyhelynek, kiemelt üdülőhelynek, gyógy- vagy üdülőhelynek minősülő községek és egyéb települések.

Javasolt támogatási arány: 45%, hátrányos helyzetű településeken és térségekben 55%

Agro-turisztikai szolgáltatások

- Helyben előállított mezőgazdasági termékek („hungarikumok”) értékesítése, „agrárporták”
- a falusi életmód és a kapcsolódó kultúra bemutatása, helyi értékesítése;
- borturisztikai szolgáltatások (borvidékek településein borutak részét képező borospincék vendéglátás céljára történő fejlesztése),
- horgászturisztikai szolgáltatások (horgásztavak környezetének kialakítása, stégek, csónakok, szemetes stb. kivéve a halállomány telepítését),

	<ul style="list-style-type: none"> ○ lovasturisztikai szolgáltatások (lovasudvar kialakítása és eszközök beszerzése pl. kocsi, szán, stb. kivéve fedett lovardák támogatása) <p><i>Javasolt maximálisan adható támogatás: 20 M Ft.</i></p> <p><i>Beavatkozási terület:</i> Az ÚMVT III. tengely során támogatásban részesülő vidéki térségek összes települése. A borospincék értékesítést lehetővé, szolgáltatás minőségét javító fejlesztése csak Borvidékekhez tartozó településeken támogatható.</p> <p>Természeti értékek bemutatása és a hozzáférhetőséget lehetővé tevő fejlesztések</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ turista célpontok és programhelyszínek kitáblázása; ○ kilátó és megfigyelő pontok építése; ○ menedékházak, pihenőhelyek kialakítása; ○ erdei tornapályák, tanösvények kijelölése és építése; ○ lovastúra útvonal kiépítése; ○ gyalogos túraútvonalak kijelölése; ○ parkoló és szabadtéri megállóhelyek kiépítése; ○ hulladékgyűjtő edények elhelyezése a túraútvonalak mentén, parkolókban; ○ Horgász tavakhoz kapcsolódó fejlesztések (csónakkikötők, stégek); <p><i>Javasolt maximálisan adható támogatás: 10 M Ft.</i></p> <p><i>Beavatkozási terület:</i> Az ÚMVT III. tengely során támogatásban részesülő vidéki térségek összes települése.</p> <p>Mezőgazdasági termékek értékesítését ösztönző helyi rendezvények</p> <p>Helyi, elsősorban mezőgazdasági, élelmiszeripari termékek („hungarikumok”) bemutatásához kapcsolódó rendezvények támogatása</p> <p><i>Javasolt maximálisan adható támogatás: 1,5-2 M Ft.</i></p> <p><i>Beavatkozási terület:</i> A UMVT III. tengely során támogatásban részesülő vidéki térségek összes települése</p> <p>Horizontálisan támogatható tevékenységek a rop és az emva esetében</p> <p><i>Minden típusú projekt esetén a teljes költségvetés 10 %-ig elszámolhatók a termékek, szolgáltatások bemutatását, értékesítését segítő marketing tevékenység (kiadvány) és kapcsolódó informatikai fejlesztések támogatása (honlap, szálláshely foglalását segítő informatikai eszköz, szoftver), valamint a látványosság környékén a turisták tájékozódását elősegítő információs eszközök, táblák elhelyezése.</i></p> <p><i>Jogosultsági kritériumnak</i> kell lenni minden támogatás esetén a fogyatékossgal élők számára történő akadálymentesítés, és a megfelelő higiéniai környezet (pl. wc, mosdó) biztosítása.</p> <p>A támogatásokat össze kell hangolni a kistelepülések infrastrukturális fejlesztése intézkedésnek a vidéki örökségek megőrzése és korszerűsítése tevékenységekkel, azaz törekedni kell arra, hogy egy közös pályázatot írjanak ki a tevékenységekre.</p>
Az intézkedés régió,	Az intézkedés preferálja turisztikai potenciállal rendelkező vidéki térségek és a

<p>megye specifikus szempontjai</p>	<p>hátrányos helyzetű térségekben megvalósuló fejlesztéseket.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Elsősorban: Rábaköz, Őrség, Vendvidék, Göcsej, Hetés Mura-mente, Kerka-mente. ○ Másodsorban: Pannonhalma - Sokoróalja, Szigetköz, Fertő-tó mente, Soproni Natúrpark, Irottkő Natúrpark, Vashegy, Rába mente, Nyugat-Balaton, Kis-Balaton ○ Harmadsorban: a régió többi rurális térsége:
<p>Célcsoportok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Turisták (fiatalok, családok, idősök) ○ Helyi lakosság
<p>Lehetséges kedvezményezettek:</p>	<p>Az integrált programokra pályázatot nyújthatnak be többcélú kistérségi társulások, vagy egy térség turizmusának fejlődését célként kitűző non profit szervezet.</p> <p>Öko-turisztikai, rekreációs célokat szolgáló jelentős vonzerők:</p> <p>Többcélú kistérségi társulások, önkormányzatok és intézményeik, non-profit szervezetek, központi költségvetési szervek és intézményeik (pl. nemzeti park igazgatóságok)</p> <p>Falusi szálláshelyek fejlesztése</p> <p>Természetes személyek, őstermelők, egyéni vállalkozók, mikro- és kisvállalkozások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzatok és intézményeik, non-profit szervezetek</p> <p>Agro-turisztikai szolgáltatások</p> <p>mezőgazdasági vállalkozások, őstermelők, természetes személyek</p> <p>Természeti értékek bemutatása és a hozzáférhetőséget lehetővé tevő fejlesztések</p> <p>Többcélú kistérségi társulások, önkormányzatok és intézményeik, non-profit szervezetek, gazdasági társaságok, központi költségvetési szervek és intézményeik (pl. nemzeti park igazgatóságok)</p> <p>Mezőgazdasági termékek értékesítését ösztönző helyi rendezvények</p> <p>non-profit szervezetek, többcélú kistérségi társulások, önkormányzatok és intézményeik, önkormányzatok</p>
<p>A végrehajtás javasolt módja:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás
<p>Projekt kiválasztási kritériumok</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jogosultsági feltételek <ul style="list-style-type: none"> • Működtetés, fenntartás biztosítása 2. Szakmai kritériumok <ul style="list-style-type: none"> • Gazdaságossági hatás; • egyedi arculatú fejlesztések (USP); • munkahelyteremtés; • a tevékenységek összehangolásának biztosítása

Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		A fejlesztések során figyelembe kell venni a régió határain kívül lévő térségek kínálatát a fejlesztések során, a marketing kapcsán célszerű együttműködni. Ez különösen érvényes határon átnyúló térségekben: Szigetközre, Fertő-tó környékére, Irottkő Natúrparkra, az Őrség-Raab-Goricko natúrparkra, és a Mura mentére.			
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	100 m Ft			
	Maximum:	600 M Ft			
	Saját forrás (%):	10 % - de alapvetően tevékenység függő – vállalkozások esetén 35-55 %			
Támogatandó térségi programok becsült száma:		30-34			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Térségi programok száma	0	30-34	Irányító Hatóság	évente
Eredmény	Támogatott térségben a vendégéjszakák számának növekedése		20 %	KSH	háromévente
Előkészítés					
A támogatás igénybeviteléhez kidolgozandó tervdokumentációk:		Fejlesztési program (aktuális statisztikai adatokkal, várható kapacitás bővüléssel és tervezett látogatói létszám bővüléssel)			
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:		Regionális Idegenforgalmi Bizottság Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság Kistérségekkel, turizmusban érdekelt térségi egyesületekkel való konzultáció Falusi turizmus egyesületek Nemzeti park igazgatóságok Kulturális Örökségvédelmi Hivatal			
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
<p>A fenti tartalom feltétele az ŰMVT tartalmának pontos meghatározása és a döntés az integrált programok támogatására. Szerencsés lenne, ha a térségi programokba be lehetne integrálni az ŰMVT vidéki örökség fejlesztése (vallási örökség helyek, vidéki települések kulturális örökségörökség épületeinek támogatása) támogatás intézkedését.</p> <p>Kistelepüléseken a bemutatóhelyek és rendezvények szervezésére alkalmas területek kialakítását valószínű az EMVA más intézkedése, alapszolgáltatások vagy falufejlesztés támogatja.</p>					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás⁵⁰ leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Kereskedelmi szálláshelyek és szolgáltatásaik mennyiségi és minőségi fejlesztése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Turizmus
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A szálláshelyek színvonalának és szolgáltatásainak javítása ○ Célcsoport specifikus szolgáltatások kialakítása szálláshelyeken ○ Új férőhelyek létesítése a turisztikai szempontból kiemelt, rurális területeken ○ A szálláshelyekből származó bevételek növelése, új munkahelyek teremtése ○ A szálláshelyek környezetbarát üzemeltetése
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Szálláshelyeknek kulcsszerepe van egy térség turizmusában, hisz ott realizálódik a turizmusból származó bevételek nagy része. A régió szálláshely kínálatának egy része nem felel meg a látogatók igényeinek, komfortfokozatuk alacsony, szolgáltatási minőségük szegényes. Ugyanakkor a régió számára turisztikai szempontból fontos rurális területeken hiányoznak új szálláshely kapacitások ahhoz, hogy vonzó térség legyen.</p>
Támogatandó tevékenységek (projektelemek)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Meglévő szálláshelyek kapacitásnövelése és minőségének fejlesztése, a szállásokon kínált szolgáltatások bővítése. <p>Ide tartoznak a szállodai szobák számának növelése és a szálláshelyekhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztéséhez szükséges infrastrukturális beruházások (például szabadidő, vagy konferencia létesítmények, kerékpárkölcsonzés).</p> <p>Kapacitás növelésre és minőségi fejlesztésre elsősorban az alacsony kategóriájú kereskedelmi szálláshelyeket és szállodákat (egy-három csillagos) panziókat, a kempingeket, ifjúsági szálláshelyeket, turistaházakat érintően van szükség.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Új, ezen belül magasabb kategóriájú és ifjúsági szálláshelyek létrehozása, ahol az ágyszám nem elégíti ki a helyi turisztikai igényeket. Új szálláshelyek fejlesztése meglévő kulturális örökség védelem alá tartozó épületek hasznosításával is lehetséges, ahol sokszor magasabb kategóriájú kínálat teremthető meg. <p>A szálláshelyeknek biztosítani kell a fogyatékkal élők számára történő akadálymentesítést, a családbarát szolgáltatásokat és a környezetbarát üzemeltetési módot.</p> <p>Azok a projektek, amelyek a kulturális örökség szempontból védett épületek listáján lévő épületben valósulnak meg az összes elszámolható költség arányában további 10% támogatásban részesülhetnek.</p> <p><i>A teljes költségvetés 10 %-ig elszámolhatók a termékek, szolgáltatások bemutatását, értékesítését segítő marketing tevékenység (kiadvány) és kapcsolódó informatikai fejlesztések támogatása (honlap, szálláshely foglalás)</i></p>

⁵⁰ Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

	<p>segítő informatikai eszköz, szoftver), valamint a látványosság környékén a turisták tájékozódását elősegítő információs eszközök, táblák elhelyezése.</p> <p>Nem részesülhetnek támogatásban azok a szálláshelyek, melyek az UMVT keretében jogosultak támogatásra, így a vidéki térségekbe tervezett 20 fő kapacitás alatti szálláshelyek.</p>	
Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	<p>Új szálláshelyek kiépítése azokon a turisztikai szempontból fontos területeken lehetséges, ahol az ágyszám nem elégíti ki a helyi turisztikai igényeket: Őrség, Vendvidék, Göcsej, Hetés Mura-mente, Kerka-mente. További új szálláshely-fejlesztések azokon a helyszíneken lehetséges, ahol nagy értékű vonzerő fejlesztéssel kívánja a régió fellendíteni turizmust.</p>	
Célcsoportok:	Turisták (fiatalok, családosok, idősek)	
Lehetséges kedvezményezettek:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Gazdasági társaságok ○ Helyi önkormányzatok és intézményeik ○ Non profit szervezetek (közhasznú társaságok, egyesületek, alapítványok, valamint egyéb jogi személyiséggel rendelkező non-profit szervezetek) 	
A végrehajtás javasolt módja:	<ol style="list-style-type: none"> 1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás 	
Projekt kiválasztási kritériumok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jogosultsági feltételek <ul style="list-style-type: none"> • Működtetés, fenntartás biztosítása • Célokkal való összhang • Az érintett településen idegenforgalmi adó kivetése 2. Szakmai kritériumok <ul style="list-style-type: none"> • Megalapozott üzleti terv alapján várható pénzügyi megtérülése, bevétel növekedés; • A beruházás következtében teremtett új munkahelyek száma⁵¹ • A szálláshelyek mellet működtet kiegészítő szolgáltatások biztosítása • Kedvezményezett kistérségben való megvalósítása • Előnyt élveznek azok a szálláshelyek, amelyek magasabb szálláshely kategóriába ugranak a fejlesztés következtében; • Családbarát szolgáltatásokat (is) valósít meg, alakít ki a fejlesztés nyomán • Környezetbarát üzemeltetési mód megvalósulása 	
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás		
Pénzügyi Terv (Ft)		
Támogatás formája:	Vissza nem térítendő támogatás	
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	10 m Ft
	Maximum:	200 m Ft
	Saját forrás (%):	70 %

⁵¹ Új munkahely alatt a projekt megvalósulásának közvetlen eredményeként létrejövő, a projektbezz kapcsolódóan teljes munkaidőben történő foglalkoztatást biztosító munkahely értendő. Viszonyítási alap: teremtett munkahelyek száma, egységköltsége.

Támogatandó projektek becsült száma:	50-55				
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adat-forrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Támogatott új férőhelyek száma	-	2200-2500	Irányító Hatóság	Kétévente
Eredmény	Férőhely kihasználtság növekedése		5 – 10%	KSH	Háromévente
Előkészítés					
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:	Üzleti terv				
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:	Regionális Idegenforgalmi Bizottság Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság Kistérségekkel, turizmusban érdekelt térségi egyesületekkel való konzultáció				
Egyéb javaslatok, megjegyzések:					
<p>Az új szálláshelyek létesítésének preferált területeinek korlátozását kell újra gondolni, illetve a meglévő létesítmények fejlesztésére vonatkozó területi preferencia szükséges újragondolásra.</p> <p>Az intézkedést kiegészíti az UMVT magánszálláshely fejlesztésre vonatkozó intézkedése a vidéki térségekben.</p> <p>Az egyes földrajzi tájegységeknek pontos településre lebontott lehatárolása szükséges.</p>					
Fenntarthatóság					
<p>Minden támogatott projektnek meg kell felelnie a hatályos környezetvédelmi jogszabályoknak. Az intézkedés várható negatív környezeti hatásait a pályáztatás során alkalmazott specifikus követelményekkel és projekt-kiválasztási kritériumokkal kell minimálisra csökkenteni. Azok a projektek részesülnek előnyben, amelyek környezetileg hasznos megoldásokat alkalmaznak és kihasználják az intézkedés nyújtotta „környezeti lehetőségeket” (mint például az EMAS rendszer bevezetése; föld-takarékossági megoldások; anyag-, energia- és hulladék-takarékossági megoldások; a turizmus okozta környezeti terhek csökkentése; zöldterületek növelése; a környezetbarát életmód népszerűsítése és terjesztése; a kulturális és természeti értékek védelme). Külön figyelmet kell fordítani a természeti és tájértékek, valamint a Natura 2000 területeinek megőrzésére.</p>					
Esélyegyenlőség					
<p>Az intézkedés az esélyegyenlőség szempontjából semleges. A beruházások során biztosítani kell az épületek akadálymentességét, amit közhasználatú építmények esetén a jogszabályok kötelező érvénnyel is előírnak. Az IH a fenti elv alkalmazását nyomon követi.</p> <p>A projektek kiválasztásakor biztosítani kell a nők és férfiak egyenlő esélyekkel történő foglalkoztatását is.</p> <p>A női kedvezményezetttek száma és a számukra adott támogatások összege monitorozásra kerül.</p>					

Javasolt 2007-13 „Intézkedés” - beavatkozás⁵² leírása (fejlesztési csomag / pályázati felhívás / támogatási konstrukció javaslat, nevesítendő kiemelt regionális projekt, kistérségi integrált fejlesztés, stb.)	
Cím:	Térségi desztináció menedzsment szervezetek, tematikus hálózatok (klaszterek) létrehozása, fejlesztése
Kapcsolódó prioritás megnevezése	Turizmus
Az intézkedés céljai	<ul style="list-style-type: none"> ○ A turisztikai kínálat összehangolt tervezését, fejlesztését, működtetését és marketingjét támogató térségi és regionális TDM szervezetek kialakítása és működtetése. ○ Turisztikai kínálat szervezettségének biztosítása
Az intézkedés tartalmának rövid leírása	<p>Egy térség turisztikai termék⁵³ kínálata csak a turizmusban érdekelt szolgáltatók összehangolt munkája révén lehet sikeres. Ennek érdekében szükséges azon szervezeti forma megtalálása, ahol az önkormányzat mellett a turizmusban érdekelt vállalkozók, civil szervezetek is képviselhetik érdekeiket. Ennek a szervezetnek a tagok befizetéséből és világos tervek alapján kell szerveznie a térség turizmusához kapcsolódó tervezést, tájékoztatást, szolgáltatások értékesítését, marketing tevékenységet, kisebb közös célú fejlesztéseket.</p> <p>A helyi TDM-ek munkáját egy általuk alapított regionális desztinációs menedzsment szervezet tudná a legjobban összefogni, amelyik regionális szintű tervezési, szervezési, marketing, illetve képzési feladatokat is ellátna. A regionális TDM-et a Regionális Marketing Igazgatóságok bázisán a Magyar Turizmus Rt-vel egyetértésben kell megalakítani.</p> <p><u>Helyi TDM-ek jellemzői:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Szervezeti – többségében egyesületi – formában működnek; ○ egyenjogú tagjai az önkormányzatok és a turizmusban érdekelt vállalkozások, valamint lakosok, civil szervezetek (pl. népművészeti egyesületek); ○ a befizetett tagdíjból (az önkormányzatok esetében az idegenforgalmi adóból), valamint hozzájárulásokból, adományokból, pályázati pénzekből gazdálkodnak; ○ térségi szinten legalább egy megfelelő szakképzettséggel rendelkező turisztikai térség menedzser alkalmazása. <p><u>Feladatai:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ a turizmusban érdekelt szervezetek együttműködésének ösztönzése és szervezése; ○ termékfejlesztési javaslatok kidolgozása tervezés és a tervek megvalósításának menedzselése; ○ a helyi és kistérségi szintű tájékoztatás, kiemelten a turisták tájékoztatásának a megszervezése (pl. információs és jelzőtáblák, ismeretterjesztő és kultúrtörténeti információs rendszerek,

⁵² Egyszerűség kedvéért az intézkedés szót használjuk.

⁵³ A sikeres turizmus alapját jelentő turisztikai termék a turisták igényeinek teljes kielégítését célozza. Ezért igen összetett: vonzeróból (amiért a turista éppen minket választ úti célként) és a vonzerón alapuló változatos szolgáltatásokból (szállítás, közlekedés, étkezés, kereskedelem, információ, egészségügyi és közbiztonsági szolgáltatások stb.) áll. Ezek előállítására és összehangjára a turizmus számos szereplőjének színvonalas tevékenységét és együttműködését feltételezi.

	<p>érintőképernyős/interaktív elektronikus információs pontok létesítése);</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Turisztikai marketing tevékenység szervezése ○ Tourinform irodák tevékenységének szervezése; ○ pályázatokon való részvétel és projektmenedzsment; ○ emberi erőforrás menedzsment, ezen belül a TDM munkatársak továbbképzésének és a partnerek tanfolyami alapképzésének a megszervezése; ○ látogatómenedzsment; ○ kisebb közösségi célú fejlesztések társfinanszírozása; <p>A TDM-ekhez hasonló tartalommal kel működtetni a régió tematikus turisztikai klasztereit, melyek vagy a termál- és gyógyturizmushoz, vagy valamilyen kulturális úthoz kapcsolódnak.</p>
<p>Támogatandó tevékenységek (projektelemek)</p>	<p>Térségi Turisztikai Desztinációs Menedzsment (TDM), tematikus hálózatok (klaszterek) szervezetek</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ szakmai tanácsadás a TDM-ek megalakításához: pl. működési szabályzatok elkészítése az érdekeltségi-tagdíjfizetési rendszer kialakítása; ○ a működtetéshez szükséges infrastruktúra, informatikai rendszer bevezetése, fejlesztése; ○ közösségi célú térségi marketing tevékenység támogatása (pl. kiadványok; kiállításokon, vásárokon való megjelenés; PR tevékenység, honlap fejlesztés, közös internetes szolgáltatási, értékesítési felület kialakítása); ○ turisztikai szolgáltatásokkal összefüggő térségi minőségbiztosítási rendszerek kialakítása; ○ TDM munkatársainak képzése illetve képzési programok szervezése a szervezet által lefedett térség turizmusában érdekelt vállalkozások, egyéb szervezetek munkavállalói részére. <p>Regionális TDM szervezet</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ regionális szintű honlap fejlesztése, ahol az egész régióra vonatkozó alapvető információk (vonzerők, látnivalók, közlekedési lehetőségek és menetredek, szálláshelyek, éttermek, szórakozóhelyek, orvosi, gyógyszerügyi és rendőrségi ügyeletek stb.) egy helyen megtalálhatók vagy ahonnan azok egy kapcsolattal elérhetők; ○ Regionális szintű turisztikai célú kutatások, értékelések, elemzések elkészítése; ○ központi turisztikai információs call-center felállítása, ahonnan információk (pl. programok, szállás lehetőségek, legfontosabb attrakciók), hasznos tanácsok szerezhetők be, turisták problémáinak, panaszainak regisztrálása és megoldása (zöld segélyvonalak); ○ turisztikai szolgáltatásokat minősítő és célcsoporthoz kapcsolódó regionális szintű minőségbiztosítási rendszerek kialakítása; ○ turisztikai képzési programok kidolgozása.

Az intézkedés régió, megye specifikus szempontjai	Térségi desztinációs menedzsment szervezetet kötelező a turisztikailag legforgalmasabb térségekben működtetni: Szigetköz, Sopron és térség, Fertő mente, Pannonhalma és térsége, Kőszeg és térsége, Bük és térsége, Szombathely és térsége, Őrség, Vendvidék, Sárvár és térsége, Mura mente, Hetés, Kerka mente, Hévíz és térsége, Kis-Balaton, Nyugat-Balaton				
Célcsoportok:	Turisták (fiatalok, családosok, idősök) Turizmusban érdekelt helyi szolgáltatók				
Lehetséges kedvezményezettek:	Regionális és térségi desztinációs menedzsment szervezetek <ul style="list-style-type: none"> ○ Gazdasági társaságok és non profit szervezetek (közhasznú társaságok, egyesületek, alapítványok, valamint egyéb jogi személyiséggel rendelkező non-profit szervezetek) 				
A végrehajtás javasolt módja:	1. nagyprojekt 2. központi projekt 3. kétfordulós pályázat 4. egyfordulós nyílt pályázat 5. (a) közvetett támogatás, (b) pénzügyi eszközök 6. más intézkedéssel integráltan, egyszerre megvalósítandó pályázati felhívás				
Projekt kiválasztási kritériumok	1. Jogosultsági feltételek <ul style="list-style-type: none"> • Működtetés, fenntartás biztosítása • Célokkal való összhang 2. Szakmai kritériumok <ul style="list-style-type: none"> • Megalapozott üzleti terv • Térségi együttműködés biztosítása; 				
Lehetséges régióhatáron túlnyúló hatás					
Pénzügyi Terv (Ft)					
Támogatás formája:		Vissza nem térítendő támogatás			
Adható támogatás/ projektméret:	Minimum:	5 m Ft			
	Maximum:	20 m Ft – regionális szervezetnél 50 m Ft			
	Saját forrás (%):	50 %			
Támogatandó projektek becsült száma:		60 (kétéves akciótervek részeként, minden TDM a 7 év alatt 3-szor pályázhat)			
Számszerűsíthető célok, az intézkedés hatásai (monitoring indikátorok)					
Típus	Indikátor	Tényadat	Cél (2014)	Adatforrás	Gyakoriság
Kimenet (output)	Támogatott TDM-ek száma		18-21	IH	Kétévente
Eredmény	TDM-ekbe integrált szervezetek száma		800-1000	IH	Kétévente

Előkészítés	
A támogatás igénybevételéhez kidolgozandó tervdokumentációk:	Üzleti terv, melynek hangsúlyos része a marketing terv
A javaslat további kidolgozása, egyeztetése során bevonandó szervezetekre:	Regionális Idegenforgalmi Bizottság Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság Kistérségekkel, turizmusban érdekelt térségi egyesületekkel való konzultáció
Egyéb javaslatok, megjegyzések:	
A TDM-ek fejlesztéséhez kapcsolódó eljárásrendet országos szinten egyeztetni kell. A regionális szintű TDM modelljét egyeztetni kell az RMI-vel, az ÖTM Turisztikai Szakállamtitkárságával.	
Fenntarthatóság	
Esélyegyenlőség	
Az intézkedés az esélyegyenlőség szempontjából semleges. A projektek kiválasztásakor biztosítani kell a nők és férfiak egyenlő esélyekkel történő foglalkoztatását is.	

IX. Finanszírozási források

A fejezet a program megvalósítására rendelkezésre álló forrásokat próbálja számba venni. Miután alapvetően közösségi célú fejlesztéseket fogalmaz meg a megvalósításuk ösztönzésére elsősorban az állami források szükségesek. Az államháztartás helyzetet tekintve állami forrás reálisan a következők lehetnek a támogatás nyújtásának területi szintje szerint: Európai Unió, központi kormányzat. A helyi önkormányzatok, a megyei önkormányzat, valamint a civil szervezetek és vállalkozások társfinanszírozással járulnak hozzá a program megvalósításához. Ugyanakkor számolni lehet azzal is, hogy az üzleti környezetet javító fejlesztések további magán beruházásokat ösztönözhetnek a térségben. Ez utóbbira pontos becslést nehéz adni, mert az anyag mértékben függ az egyes projektek hatékonyságától és a sikerétől.

A finanszírozási forrásokat még lehet különböztetni biztosságuk, vagy bizonytalanságuk alapján. Jelenleg csak az Európai Unió által társfinanszírozott források céljai láthatók előre a 2007-13-as időszakra. Ezek a források az Új Magyarország Program (II. Nemzeti Fejlesztési Terv) és az azt megvalósító operatív programokon keresztül lesz elérhető. Tisztán hazai fejlesztési forrást jelenleg csak 2007-re lehet előrelátni a kormány által az országgyűlésnek benyújtott 2007. évi költségvetési törvény alapján. Az éves hazai tervezés nem ad lehetőséget, hogy több évre előre tervezzük a támogatási források mértékét. A törvénytervezet alapján 2007-ben kb. 10,3 milliárd Ft. decentralizált területfejlesztési célú támogatással lehet számolni az országban. A forrás régiók, megyék közti megoszlása és részletes támogatási céljai nem ismertek. Ezen kívül a helyi önkormányzatok fejlesztési és vis maior feladatainak támogatására 10,8 mrd Ft-ot terveztek a költségvetésbe. Ezek lehetnek azok a fejlesztések, melyekről megyei területfejlesztési tanácsban születet döntése. Továbbá a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatásának támogatására országos szinten 5,8 mrd Ft-ot terveztek.

Az alábbiakban a program céljainak finanszírozását lehetővé tevő forrásokat mutatjuk be.

IX.1. Várható állami támogatások 2007-13

A tervezési időszakra vonatkozóan legpontosabban az európai unió társfinanszírozásával megvalósuló programok fejlesztési forrásait lehet megbecsülni, ezért az alábbiakban részletesebben kerülnek ezek a források bemutatásra.

IX.1.1.EU támogatások társfinanszírozásával összefüggő források (Új Magyarország program 2006. november – a kormány által elfogadott változat)

Az EU költségvetésének kohéziós politika fejezetéből a 2007—2013-as időszakra Magyarország számára 22,4 milliárd euró uniós forrás áll rendelkezésre (2004-es áron). Ezen uniós forrást kiegészíti a magyar állami hozzájárulás, amely a teljes felhasználható keret 15%-át teszi ki, így összesen 26,2 milliárd eurót lehet fejlesztésekre fordítani. A forintban megadott adatok tájékoztató jellegűek, jelenleg a Pénzügyminisztérium által 2007. évre megadott 271 Ft/euró árfolyammal számolva összesen 6.943 milliárd forintot használhat fel az ország 2007 és 2013 között. Ezen források kiegészülnek még a fejlesztéseket megvalósító szervezetek (vállalkozások, nonprofit szervezetek stb.) saját, privát forrásnak tekinthető

ráfordításaival, így összességében ezen keretnél még nagyobb volumenű fejlesztések valósulhatnak meg.

A kohéziós politika fejezetében a források három fejlesztési alaptól származnak:

- a Kohéziós Alaptól (KA) - közlekedés, környezetvédelem, energia
- az Európai Regionális Fejlesztési Alaptól (ERFA) pl. fizikai beruházások, eszközök beszerzése, K+F
- az Európai Szociális Alaptól (ESZA) pl. humán erőforrás fejlesztés, munkaerőpiachoz kapcsolódó intézkedések, képzések, közigazgatás korszerűsítése.

Magyarország számára a kohéziós fejezeten kívül az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alaptól további mintegy 3,4 milliárd euró fejlesztési forrás áll rendelkezésére az Európai Uniótól.

Az Új Magyarország programban a Nyugat-Dunántúli régió számára elérhető források a következők:

24. Táblázat: Új Magyarország program pénzügyi táblája

Kötelezettségvállalás (271 Ft/euró)			
Operatív programok	EU forrás	EU támogatás millió euró	EU támogatás millió forint
Gazdaságfejlesztés	ERFA	2 437	660 427
Közlekedés	ERFA + KA	6 290	1 704 590
Társadalmi megújulás	ESZA	3 362	911 102
Elektronikus közigazgatás	ERFA	36	9 756
Államreform	ESZA	145	39 295
Társadalmi infrastruktúra	ERFA	1 949	528 179
Környezet, energia	ERFA + KA	3 853	1 044 163
Nyugat-Dunántúl	ERFA	464	125 744
Végrehajtás támogatása	ERFA	343	92 953
Európai Területi Együttműködés	ERFA	343	92 953
Agrár és Vidékfejlesztési Program	EMVA	3 806	1 031 426
Halászati Program	EHA	34	9 214
Nemzeti Teljesítmény Tartalék	-	373	101 083
Összesen	-	23 435	6 350 885

A táblázatban szereplő források közül a Nyugat-Dunántúli programba tervezett összegek garantáltan elérhetőek a régió számára, míg a többi programra pályázni kell a régió önkormányzatainak, civil szervezeteinek, vállalkozásainak. Remélhetőleg a lakosság arányánál több forrásban részesül majd a régió az ágazati operatív programokból.

Az Államreform, az elektronikus közigazgatás és a társadalmi megújulás operatív programok részben, kb. 20-25 % erejéig tartalmazznak forrásokat a 2. célterülethez tartozó Közép-Magyarországi régióra.

A konvergencia célkitűzés alá tartozó regionális operatív programok közötti forrásmegosztásnál az Új Magyarország Program figyelembe vette a lakosságszámot (20%-os súllyal), a települések számát (10%), a munkanélküliséget (20%), az elmaradott településen élők számát (10%), valamint az egyes régiók fejlettségét (40%). Ennek alapján a régió közötti forrásmegosztás a következő:

25. Táblázat: Regionális programok közti forrásmegosztás aránya

A regionális operatív programok forrásmegosztása	Az OP-k aránya
Nyugat-Dunántúl fejlesztése OP	10,92 %
Közép-Dunántúl fejlesztése OP	11,96 %
Dél-Dunántúl fejlesztése OP	15,25 %
Dél-Alföld fejlesztése OP	17,63 %
Észak-Alföld fejlesztése OP	22,96 %
Észak-Magyarország fejlesztése OP	21,28 %
Összesen	100,0 %

IX.1.2.Nyugat-dunántúli régió programja

A regionális operatív program forrásait a régió az alábbiakban kívánja megosztani az egyes prioritások és beavatkozási területek között (2006.10.04. munka változat):

26. Táblázat Nyugat-dunántúli régió operatív programjának pénzügyi táblázata

Prioritás	EU támogatás	
	Millió Ft	megoszlás
Gazdaságfejlesztés	19 520	16,0%
A regionális klaszterekhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése	2 440	2,0%
Komplex befektetés ösztönzés, a befektetői környezet fejlesztése	12 200	10,0%
Helyi és kistérségi érdekeltségű vállalkozások	1 220	1,0%
A gazdaság fejlődését szolgáló humán erőforrás-fejlesztés regionális eszközrendszere	3 660	3,0%
Pannon Örökség	32 940	27,0%
Gyógy és termálturizmus	10 980	9,0%
Kulturális utak (kastélyok, várak, kulturális infrastruktúra)	14 030	11,5%
Tájegységi öko- és aktív turisztikai programok	4 514	3,7%
Szálláshelyfejlesztés	3 416	2,8%
Települési infrastruktúra	26 840	22,0%
Településközpont-fejlesztések	12 810	10,5%
Integrált város-rehabilitáció	6 100	5,0%
Közösségi közlekedés	7 930	6,5%

Kistérségi környezetvédelem és infrastruktúra	19 520	16,0%
Kistelepülési szennyvíz	6 466	5,3%
Közlekedés (közút, vasút)	13 054	10,7%
Kistérségi közszolgáltatások infrastruktúrája	23 180	19,0%
Oktatási intézmények	10 370	8,5%
Szociális intézmények	4 148	3,4%
Egészségügyi intézmények	6 100	5,0%
Kistérségi közösségi közlekedés-szervezés	610	0,5%
Információs társadalom	1 952	1,6%
Technikai segítségnyújtás	311	-
Összesen	122 000	100,0%

A táblázat és az ÚMFP közti közel 1 milliárd forint eltérés az egyes pénzügyi táblázatok időben eltérő készítéséből következik.

IX.1.3.Határ menti programok

A régió még a jövőben számíthat a területi együttműködés programjaira is a régiót a szlovén, az osztrák teljes mértékben, míg a horvát és a szlovák határ menti programok részben érintik. Az országra jutó 343 millió euróból a régiót érintő határszakaszokon a következő EU támogatásokkal lehet számolni.

27. Táblázat Határon átnyúló programok összefoglaló pénzügyi táblázata

Kötelezettségvállalás (265 Ft/euró)

Programok	EU támogatás millió euró	EU támogatás millió forint
Magyar-Szlovák	105	27 825
Magyar-Osztrák	34,5	9 143
Magyar-Szlovén	14,6	3 869
Magyar-Horvát	35	9 275

IX.1.4.EU támogatású programok társfinanszírozása

Az Európai Unió támogatását még kiegészítik a programok teljes támogatásához viszonyított 15 %-nyi kötelező hazai társfinanszírozás, amit a kormány a központi költségvetésből, illetve az önkormányzatok, mint az államháztartási alrendszer részei, a saját forrásuk terhére biztosítanak. Ez a gyakorlatban az EU támogatások kb. 17,6 %-t jelenti. Az állami támogatásokat még kiegészítik a pályázók saját erőforrásai, ami támogatási célonként és a pályázó típusa szerint elérő lehet. Önkormányzatok nem jövedelemtermelő beruházásai esetén 0-10 % saját erő hozzájárulással lehet számolni, mely arány növekszik a jövedelemtermelő beruházásoknál. Vállalkozások a régióban alapvetően 30% támogatásban részesülhetnek, ami további 10% pontos támogatással növekszik a közepes méretű vállalkozások esetén és még további 10 %-kal a kisvállalkozásoknál. Azaz összesen 50 % támogatást lehet adni mikro- és kisvállalkozások számára. Bízunk benne, hogy az önkormányzatoknak és a vállalkozásoknak lesz elég saját forrása a projektek megvalósításához.

IX.2. Egyéb állami támogatások

A tisztán hazai célú támogatások tervezete csak 2007-re ismert a kormány által elkészített költségvetési törvénytervezet alapján. A régió bizonytalan lehetőségeit a bevezetőben említettük.

IX.3. Vállalati magán beruházások

Korábbi évek vállalati beruházási tendenciája alapján lehet becsülni a jövő beruházási értékeit. A beruházásokat befolyásolják az állami támogatások, az adó emelések, a magas kamatláb és a GDP változása, valamint a várható fogyasztói szándékok. A vállalati saját erő becsléséhez a beruházások gazdasági ágak szerinti bontását vettük alapul, melyet az alábbi táblázat tartalmaz.

Regionális szinten éves átlagban 300 mrd Ft beruházás történt az elmúlt 3 évben. A beruházások tendenciája pozitív, azaz 2000-től kezdődően éves átlagban valamivel több, mint évi 10 mrd Ft nőttek.

A legnagyobb beruházás a feldolgozóiparban volt, ugyanakkor a régió belüli megoszlás egyenetlen. Győr-Moson-Sopron megyében több mint kétszer annyi befektetés történt, mint a régió két megyéjében. Továbbá megállapítható, hogy a feldolgozóipari beruházások értéke folyamatosan csökken.

Mindenesetre a programok és fejlesztési célok tervezésekor a gazdasági szereplők részéről a korábbi évek tendenciáját követve kb. 250-260 mrd Ft beruházásra lehet számítani. Ezt az értéket pozitívan befolyásolják, majd az állami támogatások, amelyek várhatóan további fejlesztéseket indukálnak és nem a meglévő fejlesztési forrásokat helyettesítik majd.

28. Táblázat Beruházások gazdasági ágak szerint 2002-2004

Millió Ft

GYMSM	Gazdasági ágazat	2000	2002	2003	2004	Éves átlagos változás 2000- 2004	Éves átlagos beruházási érték 2002- 2004
A, B	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, hal gazdálkodás	2 878	4 069	9 722	5 954	1 025	6 582
C	Bányászat	185	...*	...*	74	-37	25
D	Feldolgozóipar	85 225	54 759	70 769	58 938	-8 924	61 327
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	7 360	9 564	9 283	10 615	1 085	9 821
F	Építőipar	2 046	2 119	3 709	2 423	126	2 750
G	Kereskedelem, javítás	8 377	7 093	10 183	7 017	-453	8 098
H	Szálláshely- Szolgáltatás, vendéglátás	981	1 030	1 087	1 029	16	1 049
I	Szállítás-raktározás, posta, távközlés	17 233	19 746	16 252	21 684	1 256	19 000
J	Pénzügyi közvetítés	1 469	1 161	1 186	1 699	77	1 349
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	5 697	7 969	5 698	5 651	-15	6 439
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	2 652	4 212	4 556	4 171	506	4 313
M	Oktatás	2 147	3 496	4 339	2 626	160	3 487
N	Egészségügyi szociális ellátás	2 733	3 395	4 534	2 954	74	3 628
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	4 648	8 204	7 289	6 495	616	7 329
	ÖSSZESEN	143 631	126 817	148 607	131 330	-4 490	135 195
VAS megye							
A, B	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, hal gazdálkodás	1 506	2 098	3 090	3 280	586	2 817
C	Bányászat	...*	...*	71	38	13	36
D	Feldolgozóipar	43 224	36 019	28 784	38 029	-1 734	34 275
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	3 490	4 886	5 277	5 529	680	5 231
F	Építőipar	843	3 563	1 968	2 243	467	2 591
G	Kereskedelem, javítás	6 107	6 343	6 955	5 426	-227	6 241
H	Szálláshely- Szolgáltatás, vendéglátás	563	663	374	873	103	637
I	Szállítás-raktározás, posta, távközlés	16 435	13 400	13 865	12 890	-1 182	13 385
J	Pénzügyi közvetítés	140	325	278	345	68	316
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	1 610	5 767	2 682	3 274	555	3 908
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	1 479	2 328	1 902	1 930	150	2 053
M	Oktatás	808	1 377	1 099	938	43	1 138
N	Egészségügyi szociális ellátás	1 320	5 579	1 953	1 480	53	3 004
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	1 420	4 484	3 581	5 363	1 314	4 476
	ÖSSZESEN	78 945	86 832	71 879	81 638	890	80 109

* A bányászat gazdasági ág adatai adatvédelmi okok miatt kerültek kipontozásra, tehát ez nem a beruházások hiányát jelenti.

ZALA megye	Gazdasági ágazat	2000	2002	2003	2004	Éves átlagos változás 2000-2004	Éves átlagos beruházási érték 2002-2004
A, B	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, hal gazdálkodás	2 241	3 057	5 375	4 461	740	4 298
C	Bányászat	339	1 425	650	347	3	807
D	Feldolgozóipar	28 125	18 792	23 546	22 159	-2 155	21 333
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	4 357	3 660	6 026	4 027	-110	4 571
F	Építőipar	1 256	2 869	1 714	1 404	49	1 996
G	Kereskedelem, javítás	11 607	8 072	6 315	5 179	-2 143	6 522
H	Szálláshely- Szolgáltatás, vendéglátás	1 277	4 180	1 600	1 605	109	2 462
I	Szállítás-raktározás, posta, távközlés	12 677	11 226	10 278	61 217	16 180	27 574
J	Pénzügyi közvetítés	469	286	723	500	10	503
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	2 416	2 465	2 412	2 650	78	2 509
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	3 882	3 761	3 163	4 305	141	3 743
M	Oktatás	1 225	512	569	872	-118	651
N	Egészségügyi szociális ellátás	841	1 198	1 251	2 064	408	1 504
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	4 284	7 065	6 433	5 839	518	6 446
	ÖSSZESEN	74 996	68 568	70 055	116 629	13 712	84 918
Nyugat-dunántúli régió							
A, B	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, hal gazdálkodás	6 625	9 224	18 187	13 679	2 351	13 697
C	Bányászat	524	1 425	721	459	-22	868
D	Feldolgozóipar	156 574	109 570	123 099	118 136	-12 813	116 935
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	15 207	18 110	20 586	20 171	1 655	19 622
F	Építőipar	4 145	8 551	7 391	6 070	642	7 337
G	Kereskedelem, javítás	26 091	21 508	23 453	17 622	-2 823	20 861
H	Szálláshely- Szolgáltatás, vendéglátás	2 821	5 873	3 061	3 507	229	4 147
I	Szállítás-raktározás, posta, távközlés	46 345	44 372	40 395	95 108	16 254	59 958
J	Pénzügyi közvetítés	2 078	1 772	2 187	2 544	155	2 168
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	9 723	16 201	10 792	11 575	617	12 856
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	8 013	10 301	9 621	10 406	798	10 109
M	Oktatás	4 180	5 385	6 007	4 436	85	5 276
N	Egészségügyi szociális ellátás	4 894	10 172	7 738	6 498	535	8 136
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	10 352	19 753	17 303	17 697	2 448	18 251
	ÖSSZESEN	297 572	282 217	290 541	327 908	10 112	300 222

IX.4. Az átfogó program tervezett költségvetése

Az alábbi költségvetés a rendelkezésre álló, előre tervezhető állami támogatások alapján került meghatározásra. Az ágazati programoknál azzal a feltétellel éltünk, hogy a régió legalább lakosság arányos részesedést ér el a támogatásokból, ami ismerve az ország keleti, elmaradottabb felének preferálást jó eredménynek számít majd.

29. Táblázat Átfogó program pénzügyi táblázata

Beavatkozások	Összes fejlesztés	EU támogatás	Mrd Ft
			Hazai állami támogatás
Gazdaságfejlesztés	137	81	15
Emberi erőforrás fejlesztés	162	124	22
Közlekedés	286	243	43
Környezetvédelem	152	107	45
Energia	98	41	51
Település-fejlesztés	38	26	8
Turizmus	42	30	5
Összesen	915	652	189

X. Megvalósítás

A program megvalósítása alapvetően az Európai Unió támogatásával megvalósuló operatív programok lebonyolítástól, illetve egyéb hazai támogatások megvalósításától függ. A program megvalósítását két fajta intézményrendszer segíti:

- Területfejlesztési törvényben foglalt intézmények: regionális fejlesztési tanács és ügynöksége
- EU támogatású programok megvalósításért felelős intézmények Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) és közreműködő szervezetek

A program lebonyolításának két meghatározó folyamat van:

- Program megvalósítás felelőssége, amiért általában az NFÜ-ben lévő un. Irányító Hatóságok felelnek és a technikai lebonyolítást végző közreműködő szervezetek. A regionális operatív program gazdaságfejlesztési, településfejlesztési, közlekedési, turisztikai és környezetvédelmi intézkedéseinél közreműködő szervezeti feladatokat betöltő szervezet a regionális fejlesztési ügynökség.
- Program megvalósításnak nyomon követése, monitoringja. Az átfogó program megvalósulásának nyomon követése egyértelműen a Regionális Fejlesztési Tanács feladata, míg a tanács tagjainak többsége részt vesz az EU támogatású regionális operatív program nyomon követési értékelési tevékenységében. Mindezekon túl a Regionális Fejlesztési Tanács tagot delegálhat az ágazati operatív program megvalósításnak nyomon követését végző Monitoring Bizottságokba.

A regionális fejlesztési tanácsnak feladat, hogy az átfogó program keretében áttekintse a régióban támogatással megvalósuló fejlesztések eredményeit, hatékonyságát. Ez gyakorlatilag biztosítja az ágazati és a regionális programok szinergiájának nyomon követését is. A monitoring és értékelési tevékenységet kétféle információs rendszer segíti: a támogatási adatokat az EMIR rendszer tartalmazza, míg az egyéb statisztikai adatokat a regionális ügynökségnél működtetett működő területi tervezési információs rendszer.

Az alábbi fejezet a régió fejlesztésben legfontosabb szerepet betöltő intézményeket és kompetenciáikat tartalmazza.

X.1. Regionális Fejlesztési Tanács

A területfejlesztési törvény alapján a regionális fejlesztési tanács

- a) vizsgálja és értékeli a régió és kistérségei társadalmi-gazdasági helyzetét, környezeti állapotát, adottságait, a vizsgálatok során felhasznált információkat és a vizsgálatok eredményeit a területi információs rendszer rendelkezésére bocsátja;
- b) elfogadja - az Országos Területfejlesztési Konceptióval összhangban - a régió hosszú és középtávú területfejlesztési koncepcióját, illetve a régió fejlesztési programját és annak stratégiai és operatív munkarészeit;
- c) ellátja a gazdaságfejlesztés területi koordinációs feladatait, egyezteteti a kormányzati és a térségi érdekeket, biztosítja a régió belül a térségi szereplők közötti koordinációt;

d) pénzügyi tervet fogad el a fejlesztési programok megvalósítása érdekében, javaslatot tesz a hazai (helyi, térségi, központi), közösségi és egyéb nemzetközi források összetételére és felhasználásának időbeli ütemezésére;

e) forrásokat gyűjthet a működéséhez és a fejlesztési programok megvalósításához;

f) az *e)* pontban és a külön jogszabályban meghatározott források felett rendelkezik, gondoskodik a források hatékony és szabályszerű felhasználásáról, a programok céljainak érvényesüléséről;

g) a programok megvalósításáról, a pénzügyi felhasználásról évente tájékoztatja a minisztert;

h) a régió fejlődésének elősegítése érdekében megállapodásokat köthet külföldi régiókkal, részt vehet nemzetközi együttműködésekben, javaslatot tehet a Kormánynak a Régiók Bizottságában (CoR) a régiót képviselő tag személyére, szakértői csoportokat hozhat létre a Régiók Bizottságába delegált képviselők munkájának segítésére;

i) eseti megállapodást köthet az érintett tárcákkal az egyes régió szintű területfejlesztést, illetve az ágazati célkitűzések és feladatok végrehajtását szolgáló fejlesztési programok finanszírozására;

j) előzetesen véleményezi az országos, valamint a régiót érintő ágazati fejlesztési koncepciókat és programokat, továbbá a területét érintő területrendezési terveket;

k) javaslatot dolgoz ki a régióban kialakult társadalmi és gazdasági válsághelyzetek kezelésére, kezdeményezi a Kormánynál és az érintett minisztereknél intézkedés megtételét és saját forrásaival is segíti azok megvalósítását;

l) figyelemmel kíséri a Nemzeti Fejlesztési Terv Operatív Programjai régióban jelentkező feladatainak megvalósítását, közreműködik és elősegíti azok végrehajtását;

m) koordinálja az ágazati miniszterek által regionális szinten létrehozott testületek fejlesztéspolitikai tevékenységét, illetve együttműködik más állami intézményekkel. Az ágazati miniszterek által regionális szinten létrehozott testületek a regionális fejlesztési tanács felkérésére beszámolóban tájékoztatják a tanácsot feladataik teljesítéséről, a testületek részére biztosított fejlesztési források regionális felhasználásáról;

n) előzetesen véleményezi és koordinálja az illetékes területi államigazgatási szervek régiót érintő fejlesztéseit. Külön jogszabályban meghatározott feltételek esetén ezen fejlesztésekkel kapcsolatban egyetértési jogot gyakorol.

A regionális fejlesztési tanács a (2) bekezdés *d)* pontja szerinti feladattal összefüggésben:

a) középtávú fejlesztési programot dolgoz ki a régió társadalmi, gazdasági fejlesztésére, és meghatározza a programban foglalt feladatok éves ütemezését, valamint a program indikátorait;

b) a feladatok éves ütemezése alapján az éves költségvetési törvényben előirányzott decentralizált keret felhasználására finanszírozási javaslatot dolgoz ki;

c) a finanszírozási javaslatot a miniszter koordinálásával egyeztetni az érintett ágazatokért felelős miniszterekkel;

d) megállapodást köt a Kormány döntése alapján a miniszterrel a régió programja adott évi feladatainak megvalósításához az éves költségvetési törvényben biztosított állami forrásokról és azok felhasználásáról;

e) létrehozza a program Monitoring Bizottságát;

f) évente beszámol a Kormánynak az előző évre ütemezett feladatok megvalósításáról, a középtávú fejlesztési program végrehajtásának alakulásáról, valamint a megállapodásban foglaltak végrehajtásáról.

X.2. Regionális Fejlesztési Ügynökség

A regionális fejlesztési ügynökségek feladatköre törvényben is rögzített, az 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről meghatározza a regionális fejlesztési ügynökségek fő feladatait:

A közhasznú társaság feladatai különösen:

a) kidolgozza - az Országos Területfejlesztési Koncepcióval összhangban - a régió hosszú és középtávú területfejlesztési koncepcióját, illetve a régió fejlesztési programját és annak stratégiai és operatív munkarészeit;

b) a régióban - a külön jogszabályban foglaltak figyelembevételével - összegyűjti az önkormányzatok, gazdasági és társadalmi szervezeteknek a fejlesztési projektelképzeléseit, részt vesz azok projektjavaslattá történő előkészítésében;

c) folyamatos kapcsolatot tart a régióban működő közigazgatási szervezetekkel, intézményekkel a fejlesztési szükségletek és a bevonható helyi források feltárása érdekében;

d) közreműködik regionális fejlesztési tanács által a központi és regionális forrásokra benyújtandó pályázatok elkészítésében, az ezzel kapcsolatos szervezési feladatok ellátásában;

e) pénzügyi tervet készít a fejlesztési programok megvalósítása érdekében, szervezi a programok megvalósítását, részt vesz a programok - külön jogszabályban meghatározott - pénzügyi finanszírozási feladataiban, a programok megvalósításáról, a pénzügyi felhasználásról naprakész nyilvántartást vezet;

f) ellátja a regionális fejlesztési tanács által meghatározott egyéb feladatokat;

g) külön megállapodás alapján részt vehet területfejlesztési programok lebonyolításában.

X.2.1. Az ügynökség küldetése és stratégiai célkitűzései

A küldetés, stratégia célkitűzés a regionális fejlesztési ügynökség által rendelkezésre bocsátott anyagok alapján készült

Küldetés:

A Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség összetartó közösség, nyitott és fejlődő szervezet, amely kezdeményező, közvetítő és szolgáltató tevékenységével segíti a térségi kezdeményezéseket és együttműködik az érintett szereplőkkel régióink kiegyensúlyozott fejlődése érdekében.

A regionális fejlesztési ügynökség:

- **Bizalmat épít** – együttműködési hálózatokat érlel
- **Világos prioritásokat tűz ki** – stratégiai nézőpontot képvisel
- **Kezdeményez** – konkrét tettek példáját mutatja

Mit tesz az ügynökség?

1. Kialakítjuk a régió természetes megújulási képességének előfeltételeit.

- az emberi és közösségi megújulás az első helyen
- nyitott együttműködési hálózatokat alakítunk ki

2. A Jövő lehetőségeire és veszélyeire figyelünk

- komolyan vett fenntarthatóság
- információs és kommunikációs társadalom
- technológiai innováció
- regionális kohézió

3. Átláthatóságra és részvételre alapozzuk regionális politikánk

- regionális nyilvánosság – átláthatóság
- regionális kommunikáció – bevonás
- helyi és kistérségi kapacitás-építés – részvétel
- cél-, és eredmény-orientált működés – beszámoltathatóság

4. Újító Fejlesztési eszközöket honosítunk meg

- a köz- és magánszféra partnersége
- piaci fejlesztési eszközök – pl. klaszterek, kockázati tőkealapok
- készen állunk regionális tudásunk továbbadására

5. Kidolgozzuk a régió kulcsfontosságú fejlesztési programjait

- Együttműködés a versenyben: Pannon Autóipari Klaszter, Fa- és Termál Klaszter, Pannon Gazdasági Kezdeményezés
- a régió kutatás-fejlesztésének elősegítése
- a harmadik évezred “Borostnyánkő” útja, az észak-déli folyosó
- KEZDET: projekt kezdeményezések tára
- Területfejlesztési Régiók Egyeztető Tanácsa

Stratégiai célkitűzések:

- Közös jövőkép formálása, részvétel a régiót érintő fejlesztési tervek, programok készítésének folyamatában
- Regionálisan meghatározó jelentőségű fejlesztési területek beazonosítása és kiemelt fejlesztése
- Helyi kezdeményezések támogatása, segítése, projektgenerálás
- A fenntarthatóság elvének világos érvényesítése a regionális program megvalósítása során

- A regionális nyilvánosság megteremtése, kiterjesztése
- A régió hálózati együttműködéseinek erősítése – a régió szervezeteinek helyzetbe hozása
- Felkészülés a fejlesztési források decentralizálására, innováció a javasolt területfejlesztési eszközökben, eljárásokban és szervezeti megoldásokban
- Programvégrehajtási tapasztalatainkat felhasználva a 2007-13-as időszak önálló Regionális Operatív Programjának közreműködő szervezeti feladatainak ellátása
- A régió nemzetközi kapcsolatainak erősítése, a Nyugat-Pannónia Euréregio kezdeményezéseinek összehangolása
- Az új megoldások, az innováció ösztönzése, katalizátor, kezdeményezőszerep fenntartása

X.2.2. Az ügynökség tevékenységei, feladatai

A. Stratégiai tervezés feladatcsoport, melynek fő feladatai:

- Regionális pályázati felhívások előkészítése
- A Nemzeti Fejlesztési Terv kidolgozásával és széleskörű egyeztetésével kapcsolatos feladatok ellátása
- Regionális kulcskezdeményezések koordinációja, megvalósítása
- Területfejlesztési program dokumentumok kidolgozásának koordinációja
- Programok megvalósulásának követése, monitoring

B. Projektfejlesztési feladatcsoport, melynek fő feladatai:

- Projektcsatorna-rendszer kialakítása és működtetése, ezen belül:
 - Projektgenerálási, projekt feltárási tevékenység végzése;
 - régióban felmerülő projektötletek továbbfejlesztésének támogatása;
 - a projektek megvalósításához szükséges partnerségi kapcsolatok kialakításának támogatása,
 - „KEZDET” elnevezésű adatbázis működtetése és fejlesztése, használatának elterjesztése a hazai és európai uniós források minél magasabb fokú kihasználásának elősegítése érdekében;
- Regionális jelentőségű, kiemelt projektek gondozása, megvalósulásuk elősegítése;
- A projektek megvalósulását elősegítő finanszírozási lehetőségek felkutatása, kommunikálása a projektgazdák felé;
- a projektkezdeményezések régiós összehangolásának elősegítése.

C. Regionális koordináció feladatcsoport, melynek fő feladatai:

- Regionális Fejlesztési Tanács és szervezetei működésének koordinálása, a Tanács titkársági feladatainak koordinációja
- Együttműködés a régióbeli ágazati és szakmai szervezetekkel, a területfejlesztés szereplőivel
- Kistérségi együttműködés koordinációja
- TERET - Területfejlesztési Régiók Egyeztetési Tanácsa működésével kapcsolatos feladatokban való részvétel

D. Nemzetközi kapcsolatok feladatcsoport, melynek fő feladatai:

- Nemzetközi kapcsolatok koordinációja,
- kapcsolattartás az európai régiókkal, eurégiókkal, nemzetközi szervezetekkel és intézményekkel
- West Pannon Eurégió szervezeti működésének koordinációja
- Nemzetközi projektgyüttműködésekben való részvétel
- Nemzetközi rendezvények szervezése, kiállításokon való képviselet

E. Nyugat-dunántúli Régió Brüsszeli Képviselete, melynek feladatai

- Az Európai Parlament, a Régiók Bizottsága és az Európai Bizottság döntési és bizottsági munkafolyamatainak figyelemmel kísérése, a Nyugat-Dunántúlt érintő kérdések, előterjesztések folyamatos szakmai követése és jelzése;
- Nyugat-dunántúli politikai, gazdasági és civil tárgyaló-küldöttségek tárgyalásainak előkészítése és lebonyolítása;
- A Nyugat-dunántúli kidolgozott álláspontok, ágazati-politikai javaslatok képviselete a brüsszeli és európai testületek felé;
- Vezető európai régiókkal, e régiók brüsszeli képviseletével történő munkakapcsolatok szervezése és fenntartása;
- A résztvevő megyék és megyei jogú városok nemzetközi munkatársai számára rendszeres brüsszeli gyakornoki munkaidő biztosítása;
- Brüsszeli és Brüsszelből szervezhető más európai látogatások és tanulmányutak megszervezése, illetve a szervezésben való közreműködés;
- Nyugat-dunántúli hírlevél szerkesztésében való részvétel – a Brüsszeli Képviselet híreinek megszerkesztése és terjesztése

F. Programvégrehajtás feladatcsoport

- Decentralizált területfejlesztési források menedzsmentje
- A Regionális Fejlesztési Ügynökség és Tanács által megvalósított programok koordinálása, menedzsmentje
- Programok megvalósulásának folyamatos nyomon követése, beszámoló, jelentések készítése a programok előrehaladásáról

- Kapcsolattartás kormányzati-, programirányító-, forrásgazda- és utalványozó szervezetekkel
- Részvétel további hazai és előcsatlakozási források menedzsmentjében

G. A Regionális Operatív Program Közreműködő Szervezeti egysége, mely:

- részt vesz a Regionális Operatív Program megvalósításában az Irányító Hatóság és szervezet között kötött megállapodásnak megfelelően;
- felelős az alábbi feladatok ellátásáért:
 1. projektértékelés
 2. projektek rangsorolása, csoportosítása
 3. információszolgáltatás
- ellátja a mindenkor hatályos Működési Kézikönyvben részletesen szabályozott, IH által a közreműködő szervezeti egységre delegált feladatokat;
- rendszeres információt szolgáltat az Irányító Hatóság számára a feladatok végrehajtásáról és a végrehajtás módjáról, eszközeiről;
- beszámol az Irányító Hatóság számára a szervezeten belül kialakított és működtetett menedzsment és ellenőrzési rendszerekről, illetve az alkalmazott pályázatkezelési, végrehajtási eljárásokról és az ezekhez kapcsolódó belső szabályzókról;
- az Irányító Hatóság által előírt rendszerességgel információt szolgáltat az IH számára a végrehajtásban résztvevő szervezetek tevékenységének megítéléséhez szükséges mutatók teljesülésének nyomon követéséről;
- szakmai támogatást nyújt a hazai és a közösségi intézmények által végzett ellenőrzési tevékenységekhez;
- haladéktalanul tájékoztatja az Irányító Hatóságot az olyan esetleges szabálytalanságokról, amelyek a közösségi hozzájárulás csökkentéséhez vagy visszavonásához vezethetnek;
- haladéktalanul eljuttat minden a program végrehajtását, illetve az Irányító Hatóság felelősségi körébe tartozó tevékenységet érintő polgári jogi, büntetőjogi vagy közigazgatási eljárásra vonatkozó információt az Irányító Hatóság számára.

H. Pannon Gazdasági Kezdeményezés feladatcsoport:

- Régió innovációs folyamatainak figyelemmel kísérése, innovatív tevékenységek ösztönzése
- Kapcsolattartás a regionális klaszterekkel és a régió gazdaságfejlesztésben érdekelt szervezeteivel
- Gazdaságfejlesztést segítő eszközök és fórumok életre hívása és működtetése
- Befektetés-ösztönzéshez kapcsolódó marketingkommunikációs és regionális PR tevékenység folytatása

- Részvétel nemzetközi, kis- és középvállalkozások fejlesztését célzó projektekben
- A régióban koordinálja a gazdaságfejlesztő szervezetek tevékenységét, hozzájárul tevékenységeik harmonizálásához, és támogató szerepet tölt be a végrehajtás folyamatában.

I. Regionális Innovációs Ügynökség, melynek feladatai

- Az éves regionális innovációs pályázati stratégia elkészítésének koordinációja
- Az éves regionális innovációs pályázatok kezelése a kiíróval megkötött megállapodásoknak megfelelően
- A régió képvisellete nemzetközi innovációs együttműködésekben, programokban
- A régió innovációs szolgáltatási kínálatának fejlesztése
- A régió kutatási és innovációs keresleti és kínálati oldala közötti együttműködések támogatása
- Kapcsolattartás a többi régió innovációs ügynökségével
- Kapcsolattartás az országos innovációs hatóságokkal, hivatalokkal, szervezetekkel
- A Regionális Innovációs Tanács titkársági és szervező feladatainak ellátása
- A RIU-07/2004 szerződés számú „Pannon Novum Nyugat-dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség létrehozása és működtetése” pályázatban foglalt feladatok megvalósítása
- A RIU-07/2004 szerződés számú „Pannon Novum Nyugat-dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség létrehozása és működtetése” pályázattal létrehozott konzorcium vezetője

J. Belső ellenőrzési egység

A belső ellenőrzési egység funkcionálisan független, közvetlenül az ügyvezető alá rendelt szervezeti egység. Az ügyvezető biztosítja a belső ellenőrök funkcionális és szervezeti függetlenségét. Az ügyvezető e funkciót a társaság más alkalmazottjaira nem delegálhatja. A belső ellenőrzési egység működésének célja, hogy független, objektív munkájával, tanácsaival segítse és javítsa a Társaság működését. Az egység hozzájárul a szervezet céljainak eléréséhez azáltal, hogy szisztematikus megközelítéssel értékeli és javítja a kockázat menedzsment, ellenőrzés és irányítási folyamatok hatékonyságát.

A belső ellenőrzési egység önállóan alakítja ki munkatervét, hajtja végre belső ellenőrzéseit és készíti jelentéseit a belső ellenőrzések eredményeiről. A belső ellenőrzési egység vezetőjének kezdeményezésére ad-hoc ellenőrzések is végezhetőek. A belső ellenőrzési egység a belső ellenőrzési szabályzat, továbbá a viselkedési és etikai kódex alapján végzi tevékenységét. A belső ellenőrzési egység munkatársai a szervezet végrehajtási feladataiban nem vehetnek részt.

K. Átfogó feladatcsoport:

Titkársági feladatok:

- Bejövő- kimenő küldemények, posta, fax kezelése,
- Az iktatás és archiválás bonyolítása a vonatkozó szabályoknak megfelelően
- Telefonközpont kezelése, bejövő hívások fogadása
- Rendezvények szervezésében való közreműködés, sokszorosítási feladatok ellátása
- A szervezet működéséhez szükséges adminisztrációs háttér biztosítása

Marketing és kommunikációs feladatok:

- A Társaság tevékenységéhez kapcsolódó regionális kommunikáció és nyilvánosság megteremtése, folyamatos fenntartása
- A Társaság PR tevékenységének szervezése, végzése
- A Társaság Internet honlapjának naprakészen tartása

Informatikai feladatok:

- a társaság informatikai eszközrendszere működésének folyamatos és zavartalan biztosítása, hibaelhárítási feladatok elvégzése,
- a régió területfejlesztési szereplői közötti információs rendszer kialakításában való közreműködés
- a társaság honlapjainak fejlesztésében, működtetésében való folyamatos, napi szintű közreműködés,
- a társaság adatbázisainak fejlesztésében, működtetésében való közreműködés

L. Gazdasági osztály, melynek feladatai:

- A számviteli, adózási, társasági stb. törvényeknek megfelelő működés és adminisztráció megszervezése, folyamatos fejlesztése. A Társaság ügyvitelének megszervezése, az ügyviteli rend betartatása.
- A könyvelési feladatok ellátása, az éves beszámoló elkészítése
- Hatékony költséggazdálkodás megszervezése és a pénzügyi tervnek megfelelő végrehajtás ellenőrzése. A Társaság pénzügyi egyensúlyának folyamatos biztosítása. A szabályszerű pénzkezelés megszervezése és a végrehajtás rendszeres ellenőrzése.
- Az éves pénzügyi terv kidolgozása, előterjesztésre való előkészítése.
- Részvétel a belső szabályzatok, ügyvezetői utasítások kidolgozásában. A saját hatáskörbe tartozó szabályzatok elkészítése és kiadása.
- A szakterületét érintő jogszabályok, utasítások, rendelkezések végrehajtásának irányítása és ellenőrzése
- Biztosítja az ügyvezetés tájékoztatását a Társaság pénzügyi- gazdálkodási folyamatáról, valamint az ezen folyamatokat érintő jogszabályi változásokról.

- Gondoskodás a gazdálkodást, könyvvitelt és számvitelt érintő beszámolási kötelezettségek teljesítéséről
- A leltáron alapuló mérlegadatokat, a kiegészítő melléklet, beszámoló és üzleti jelentés szabályszerűségének, valódiságának biztosítása. A mérleg- valódiság biztosításához szükséges valamennyi tevékenység ellenőrzése.
- A társasági vagyoni és eszköz védelméhez szükséges elszámoltatási, okmány és bizonylati fegyelmek biztosítása.
- A Társaság leltározásának megszervezése.
- A Társaság szerződéseinek felügyelete, a szerződéskötések és a teljesítések nyomon követése. Szerződések megkötésének előkészítése és nyilvántartása, a teljesített szerződések lezárása, archiválása.
- Bejövő, kimenő számlák ügyintézése
- Amennyiben szükséges, az érkezett számla kifogásolásának intézése.
- Havi kontrolling jelentések elkészítése
- A munkatársak tájékoztatása azon gazdálkodási irányelvekről, előírásokról, amelyeket a feladatok végrehajtása során követniük kell.

M. „Hatékony Innovatív Partnerség” (HIP) szervezeti egység, melynek feladatai:

- a partnerség-építési, kommunikációs készségek fejlesztésén, továbbá a regionális és kistérségi szintű, a köz-, non-profit és a vállalkozói szféra együttműködések ösztönzésén keresztül elősegíti az ESZA feltételrendszeréhez igazodó integrált projektek kialakítását a Nyugat-Dunántúli Régióban
- hálózati együttműködések kialakítása és fenntartása mind térségi, mind ágazati szinten
- a partnerségi kapcsolatok és elsajátított készségek eredményeképpen megszületett régiós kezdeményezések összegyűjtése és rendszerbe foglalása.

PANAC Divízió

A PANAC Divízió a társaság szervezeti rendszerén belül, meghatározott szervezeti önállósággal valamint elkülönült gazdálkodással bíró szervezeti egységként működik.

A *Pannon Autóipari Klaszter (PANAC)* 2000. december 20-án, mintegy másfél éves előkészítési folyamat eredményeként került megalapításra. Magyarország első klaszterkezdeményezésének életre hívásában úttörő szerepet játszottak a legjelentősebb, Magyarországon meglepedett multinacionális gépjárműipari vállalkozások. A Pannon Autóipari Klaszter tehát Magyarország legnagyobb gépjárműipari vállalkozásainak aktív közreműködésével, valamint a Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács részvételével jött létre.

A Pannon Autóipari Klaszter működésében mindenképp a komplex beszállító fejlesztési feladatot kívánja megvalósítani, tevékenységével összefogva a magyar gépjárműipart. Tevékenységének közvetlen haszonélvezői elsősorban az gépjárműipar területén működő magyar kis- és közepes vállalkozások.

A Klaszter működésének céljai:

- Elősegíteni a térségi gépjárműipari vállalkozások együttműködési hálózatának kialakulását, illetve az együttműködés hatékonyságának növekedését, a vállalkozói koordináció fejlesztésén keresztül; Felgyorsítani az új beszállítói kapcsolatok kialakulását, a beszállítói válás folyamatát;
- Támogatni a versenyképesség-javító beruházások elindítását, a beszállítói képességek és a termékminőség fokozását, növelni a térségi vállalkozások innovációs aktivitását;
- Kezdeményezni és részt venni a térségi kereskedelmi, szolgáltatói hálózat kialakításában, elősegíteni a külföldi gépjárműipari vállalkozások letelepedését a régióban.

Főbb szolgáltatások a PANAC tagvállalatai számára:

- Gépjárműipari vállalati adatbázisok kezelése;
- Autóipar-specifikus információs szolgáltatások nyújtása;
- Szakmai tréningek, beszállító fejlesztési programok szervezése;
- Szakmai konferenciák, workshopok lebonyolítása;
- Technológia transzfer szolgáltatások;
- Partnerség és projektmenedzsment hazai és nemzetközi programokban;
- Nemzetközi üzletember-találkozók lebonyolítása;
- Cégeképviselő, üzleti partnerközvetítés;
- Közös kiállítási képviselet hazai és nemzetközi szinten;
- Autóipari Benchmarking Klub üzemeltetése.

NFT térségi tanácsadó hálózat

A hálózat célja egy olyan tanácsadói rendszer működtetése, mely az egyes régiókban és kistérségekben használható segítséget (információ biztosítása és tanácsadás) nyújt a pályázói potenciál erősítéséhez és a folyamatban levő pályázatok gyors, szabályos, hatékony és sikeres megvalósulásához.

A térségi tanácsadók feladata, hogy

1. a térségekhez eljuttassák az I. és a II. Nemzeti Fejlesztési Terv célrendszerével kapcsolatos tudnivalókat, így segítsék a helyi önkormányzatok, vállalkozók, civil szervezetek, társadalmi partnerek bekapcsolódását az EU strukturális alapjai támogatásainak felhasználásába;
2. a leendő pályázók számára tájékoztatást adjanak a még kínálgató pályázati lehetőségekről, a támogatások megszerzésével kapcsolatos szakmai és ügyviteli ismeretekről;
3. a nyertes projektek gazdái számára konzultációs lehetőséget biztosítsanak a projektek megvalósításával kapcsolatban felmerülő gyakorlati problémák megoldására ;

4. amennyiben a felmerült probléma megoldásához szükséges szaktudás, vagy pontos információ helyben nem áll rendelkezésre, a pályázót, projektgazdát célzottan továbbirányítsák a megfelelő állami szervhez;
5. segítséget nyújtsanak a projektek lebonyolításához szükséges előrehaladási jelentések és elszámolások elkészítéséhez, és elősegítsék azok időben történő benyújtását az operatív program irányító hatóságokhoz;
6. információt nyújtsanak a projektgazdák számára hasznos, az intézményrendszer által biztosítandó képzési programokról;
7. közreműködjenek a programok végrehajtásával kapcsolatos, az irányító hatóságok és a regionális fejlesztési ügynökségek számára hasznosítható információk – helyi fejlesztési tervek, országos- és regionális fejlesztési tervek társadalmasítása, helyi projekt-tervek ismerete, a projektek megvalósítása során gyakran felmerülő problémák, példaértékű megoldások, projektgazdák visszajelzései stb. – összegyűjtésében és elemzésében;
8. közreműködjenek a 2007-13. közötti időszakban finanszírozható projektek feltárásában és előkészítésében;

X.2.3. A Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. program-végrehajtási tevékenysége, támogatási konstrukciók

TRFC- Terület és régiófejlesztési célélőirányzat:

Kedvezményezettek köre: belföldi székhelyű jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek, egyéni vállalkozók illetve belföldi állandó lakóhellyel rendelkező természetes személyek

Támogatott tevékenységek: munkahelyteremtő, munkahelymegőrző beruházások, termelő infrastruktúra fejlesztés, humán infrastruktúra fejlesztés, vállalkozóvá válást segítő beruházások, ingatlan kulturális örökség védelmével összefüggő fejlesztések, közmunkaprogramokhoz kapcsolódó fejlesztések, eszközbeszerzések, kistérségek elérhetőségét biztosító, illetve közlekedési kapcsolatokat javító közúthálózat fejlesztések, a régiókban, kistérségekben élők tájékoztatásának javítása, turisztikai beruházások, turisztikai vonzerővel bíró rendezvények, turisztikai kiadványok, kerékpárutak fejlesztése, háromszoros esélyteremtés a szociális ellátórendszer fejlesztése program támogatása, internet hozzáférés támogatása közösségi terekben

Támogatási forma (vissza nem térítendő): 2938 millió Ft

Települési hulladékkezelés fejlesztése

Kedvezményezettek köre: települési önkormányzatok és társulásaik

Támogatott tevékenységek: a lakossági, illetve önkormányzati költségvetési szerveknél keletkező települési hulladék gyűjtését, szállítását és kezelését szolgáló rendszerek fejlesztése, a településen nem csatornázott lakossági és önkormányzati költségvetési szerveknél keletkező, a kommunálishoz hasonló összetételű folyékony hulladék kezelésének fejlesztésére és e kezelési tevékenység közszolgáltatásba való bevonása, a korszerű hulladéklerakási követelményeket ki nem elégítő hulladéklerakó rekultivációs kiviteli tervének elkészítése, illetve ha a hulladéklerakó teljes körű környezetvédelmi felülvizsgálata nem történt meg, akkor a rekultivációs terv és az annak alapjául szolgáló felülvizsgálati dokumentáció együttes elkészítése

Támogatási forma (vissza nem térítendő): 407 millió Ft

Települési szilárd burkolatú utak fejlesztése:

Kedvezményezettek köre: települési önkormányzatok

Támogatott tevékenységek: települési önkormányzati szilárd burkolatú belterületi közutak burkolatfelújításának támogatása

Támogatási forma (vissza nem térítendő): 2185 millió Ft

Céltámogatás:

Kedvezményezettek köre: helyi önkormányzatok

Támogatott tevékenységek: működő kórházak és szakrendelők gép-műszer beszerzései, szennyvízközmű beruházások

Támogatási forma (vissza nem térítendő): 233 millió Ft

Címzett támogatás:

Kedvezményezettek köre: települési önkormányzatok

Támogatott tevékenységek: szennyvízelvezetést és – tisztítást szolgáló hazai finanszírozású beruházások, hulladékgazdálkodási tervezési és kapcsolódó feladatok, köztéri játszóterek bővítése, illetve újak létrehozása, közművelődési intézmények, közösségi színterek és nyilvános könyvtárak infrastrukturális feltételeinek fejlesztése

Támogatási forma (vissza nem térítendő): 208 millió Ft

INNOCSEKK pályázat- Vállalkozások innovációjának támogatása a régiókban

A pályázat célja a mikro- és kisvállalkozások innovációs kezdeményezéseinek támogatása és az innovációs szolgáltatások keresleti és kínálati oldalának ösztönzése.

Lekötött támogatási összeg: 214 792 393 Ft, további 111 700 000 Ft megítélt támogatás-jóváhagyás alatt.

12 db nyertes, további 6 db nyertes jóváhagyás alatt-utolsó bírálati kör még folyamatban

INNOREG 2005 pályázat- Nyugat-dunántúli Innovációs Fejlesztések

Támogatott tevékenységek 8 intézkedés keretében: 1. „Tech-know” – a technológiai és innovatív tudás terjesztése, 2. „Termék-innováció” - új termékek helyi fejlesztése, 3. „Szolgáltatás-innováció” – innovatív szolgáltatások kifejlesztése, 4. „Klaszter innováció”- klaszteresedési folyamatokat elősegítő innovációs szolgáltatások támogatása, 5. „Innovum” – új innovációs szolgáltatások megalapozása, elindítása, 6. K+F és innovációs infrastruktúra fejlesztése - fejlesztéshez szükséges tárgyi eszközök beszerzése, 7. „Az innováció finanszírozása”, 8. „Innovációs tapasztalatszerzés”- az innovatív tudás és módszertan transzferálása a régióba.

Megítélt támogatási összeg: 776 059 000 Ft.

39 db nyertes pályázat

INNOREG 2006 pályázat- Nyugat-dunántúli Innovációs Fejlesztések

Támogatott tevékenységek 4 intézkedés keretében: 1. „Tech-know” – a technológiai és innovatív tudás terjesztése, 2. „TERMÉK-, TECHNOLÓGIA-, ÉS SZOLGÁLTATÁS-INNOVÁCIÓ” – új termékek és szolgáltatások helyi fejlesztése, 3. „Innovum” – új innovációs szolgáltatások megalapozása, elindítása, 4. „K+F ÉS INNOVÁCIÓS INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE” – fejlesztéshez szükséges tárgyi eszközök beszerzése.

Rendelkezésre álló keretösszeg: 353 000 000 Ft, bíráltatása folyamatban - További 2006. évi kiegészítő forrás (900 mFt) biztosítása a Nyugat-dunántúli régió számára 5 témakör keretében- 1. „TERMÉK-, TECHNOLÓGIA-, ÉS SZOLGÁLTATÁS-INNOVÁCIÓ-Innovum”- új termékek és szolgáltatások helyi fejlesztése és új innovációs szolgáltatások megalapozása, elindítása, 2. "Innovációs kultúra terjesztése", 3. „K+F ÉS INNOVÁCIÓS INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE” infrastruktúra-fejlesztéshez szükséges tárgyi eszközök beszerzése, 4. "Újonnan létesítendő innovációs központ felszerelése", 5. "INNOVÁCIÓS NEMZETKÖZI ÉS EU PROJEKTEKBEN VALÓ RÉSZVÉTEL TÁMOGATÁSA"-folyamatban.

"Integrált helyi fejlesztési akciók ösztönzése" című Phare program:

Kedvezményezettek köre: önkormányzatok; önkormányzati társulások; kistérségi és megyei szervezetek; ezen szervezetek intézményei; közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok, amelyekben a közintézmény többségi tulajdonnal rendelkezik non-profit szervezetek; Kincstári Vagyongazgatóságok, Megyei Közútkezelő Kht-k, ; regionális képzési központok; megyei munkaügyi központok; kereskedelmi és iparkamarák; vállalkozásfejlesztési alapítványok; kistérségi és megyei társulások; szakképzési és felnőttképzési intézmények.

Támogatott tevékenységek : városi, települési, ipari és katonai területek rehabilitációja munkahelyteremtő tevékenységek fejlesztése érdekében, a régió belüli elérhetőséget javító közúti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, helyi kezdeményezéseken alapuló foglalkoztatás ösztönzése.

Támogatási forma (vissza nem térítendő): Nyugat-Dunántúlon: 7,41 millió euró

"Információs technológia az általános iskolákban" című Phare program:

Kedvezményezettek köre: általános iskola fenntartója vagy a fenntartó egyetértésével általános iskola

Támogatott tevékenységek: Oktatási épületek felújítása, rekonstrukciója, bővítése, valamint Információs és Kommunikációs Technológia (IKT) berendezések és eszközök beszerzése, E-tanulás tartalomfejlesztés és/vagy pedagógus továbbképzés.

Támogatási forma (vissza nem térítendő): országosan 25,5 millió euró, odaitélt támogatás Nyugat-Dunántúlon: 2,5 millió euró

"Küzdelem a munka világából történő kirekesztődés ellen I-II." című Phare program:

Kedvezményezettek köre: Önkormányzatok, önkormányzati társulások és non profit szervezetek

Támogatott tevékenységek: tartós munkanélküliek foglalkoztatása és munkaerőpiaci integrációja; helyi, térségi szociális szolgáltatások kapacitásbővítése, halmozottan hátrányos helyzetű, elsősorban roma tartós munkanélküliek foglalkoztatása; életkörülményeik és szolgáltatásokhoz való hozzáférésük javítása

Támogatási forma (vissza nem térítendő): országosan 27,4 millió euró, odaitélt támogatás Nyugat-Dunántúlon: 2,85 millió euró

"Küzdelem a munka világából történő kirekesztődés ellen I-II." című Phare programban 5 db pályázat nyert támogatást

X.2.4. A program végrehajtásban dolgozók létszáma

30. Táblázat A program végrehajtásban dolgozók létszáma (2006. szeptember)

Regionális végrehajtó szervezetek	Pályázatkezelői létszám		kezelt támogatási keret (mrd Ft)		kezelt projekt (db)	
	összesen	ROP	összesen	ROP	összesen	ROP
Nyugat-dunántúli RFÜ	24	4	21	7,3	1 841	138

X.2.5. Az ügynökség várható közreműködő szervezeti feladatai

A regionális fejlesztési ügynökség várhatóan közreműködő szervezeti feladatokat lát el a regionális operatív program végrehajtásában.

A közreműködő szervezetek (KSz) tervezett feladatai

Az operatív programok végrehajtásában az irányító hatóság által delegált feladatokat közreműködő szervezetek látják el. A KSz egy vagy több prioritás tekintetében különösen az alábbi feladatokat látja el:

- Az Irányító Hatóság által meghatározott követelményeknek megfelelően éves munkatervet készít, amely tartalmazza a pályázatok meghirdetésének és beadási határidejének tervezett dátumait, a kötelezettségvállalásra, támogatási szerződések megkötésére és kifizetésre vonatkozó éves irányszámokat.
- Befogadja és értékeli a projekt javaslatokat, az irányító hatósággal történt megállapodásnak megfelelően szükség szerint bíráló bizottságokat állít fel és működtet, amennyiben ezt az Irányító Hatóság a közreműködő szervezetre delegálta.
- Vizsgálja a társfinanszírozott termékek és szolgáltatások teljesítését, valamint ellenőrzi, hogy a műveleteknek a kedvezményezettek által bejelentett költségei valóban felmerültek, és a közösségi és nemzeti szabályokkal összhangban állnak.
- Megkötöti és módosítja a támogatási szerződéseket.
- Nyomon követi a projektek megvalósítását, elvégzi a támogatások kifizetését, lebonyolítja az ellenőrzéseket, feltárja és jelenti a szabálytalanságokat.
- Folyamatosan rögzíti az adatokat az egységes monitoring informatikai rendszerben, valamint biztosítja az adatbázis naprakészségét és megbízhatóságát.
- Közreműködik a pályázati kiírások és támogatási szerződések mintáinak elkészítésében az IH-val és a szakminisztériumokkal együttműködésben.
- Az operatív program és annak részleteit tartalmazó akcióterv és az éves munkaterv megvalósításában történt előrehaladásról negyedévente beszámolókat készít, amely tartalmazza a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatokat is.

A KSz felelőssége:

- A közreműködő szervezet felelős az irányító hatóság által delegált feladatok uniós és hazai előírásokkal összhangban való ellátásáért.

- A közreműködő szervezet gondoskodik az Operatív Program keretében jóváhagyott projektek uniós és hazai előírásokkal összhangban történő végrehajtásának ellenőrzéséről.
- A közreműködő szervezet gondoskodik a kedvezményezett elszámolásainak befogadásáról, feldolgozásáról és folyamatba épített ellenőrzéséről, valamint kockázatelemzés alapján helyszíni ellenőrzés lefolytatásáról, és az elvégzett ellenőrzéseknek hitelesítési jelentésben való összegzéséről az irányító hatóság és az igazoló hatóság tájékoztatása céljából. A KSz gondoskodik a támogatásoknak kedvezményezettek részére történő kifizetéséről.

KSz-ek minősítése, kiválasztása és finanszírozása

Az operatív program végrehajtásában közreműködő szervezetek az intézményes-szakmai felkészültségét előre rögzítő, objektív szempontrendszer alapján mérő **minősítési rendszer** keretében kerülnek kiválasztásra. A feladat tényleges delegálásának előfeltétele, hogy a Közreműködő Szervezet a minősítés során a feladat elvégzéséhez szükséges szervezeti feltételek, erőforrások, és szakmai kompetenciák meglétéről bizonyítottan számot adjon.

A végrehajtás hatékonyságának biztosítása érdekében, a Közreműködő Szervezetek teljesítménye rendszeresen értékelésre kerül.

Az OP lebonyolításban résztvevő Közreműködő Szervezet rendeletben kerül kijelölésre.

A program hatékony végrehajtása érdekében egyes támogatási konstrukciók esetében egyedi döntés alapján közvetítőként gazdasági társaságok, kereskedelmi bankok, civil szervezetek ill. egyházak is bevonhatók.

Javasolt szervezeti modell a regionális operatív program KSz feladatainak elvégzésére

A szervezet kialakításánál javasolt a mátrix elvet alkalmazni, ahol a minden egyes prioritásának, illetve tevékenységterületnek van egy felelős vezetője. A munkavégzés alapvetően a prioritási szerkezet szerint történik, miközben a munkatársak szakmai irányítását az egyes szakterületek felelősei teszik. Így biztosított a projektek prioritás specifikus és megfelelő szakmai színvonalon való végrehajtása.

Javasolt közreműködő szervezeti feladatok és struktúra az RFÜ-knél

Vállalkozás- fejlesztés	Turizmus	Településfejlesztés, urbanisztika, Közlekedés, környezetvédelem	Humán területek (Váti Kht)
Prioritás koordinátorok			
Pályázati feltételek kidolgozása (csoportmunka – tervezők és végrehajtók, szakmai felelősök)			
Projekt előkészítés és fejlesztés segítése (tervezők, dekoncentrált szakmai szervezetek bevonásával)			
Pályázatok befogadása, formai értékelés Támogatási szerződéskötés Monitoring (klasszikus KSZ feladatok)			
Kifizetés			
Ellenőrzés			

A humán intézkedéseket a Váti Kht fogja menedzselni.

Ott ahol lehetséges, javasolt a megyei területfejlesztési intézményrendszerben tapasztalatot szerzett munkatársak bevonása regionális fejlesztési ügynökség munkájában, vagy szerződéssel (pl. Térségi közszolgáltatások fejlesztése projekt előkészítése), vagy alkalmazási jogviszonyban. Továbbá javasolt a megyei fejlesztési ügynökségeket bevonni a projektek előkészítésének segítségébe, illetve a projektek értékelésébe. Nem valószínű, hogy a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség lehetőséget teremt arra, hogy a megyei fejlesztési ügynökségek global grant-eket kezeljenek a programon belül.